

ΕΝΤΕΛΕΤΑ

Συμπαράσταση στους Παλαιολόγους

Περίοδος Β', τεύχος 207,
Παρασκευή 11 Ιουνίου 1981

Δρχ. 40

Το ωρολόγιον του Αγίου Σουλπικίου

εκτόπησεν πεντάκις...

- Ρ. ΚΛΟΥΤΣΙΝΙΩΤΟΥ: Μέτρα επί μέτρων
- ΣΠ. ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΣ: Η Γιουγκοσλαβία μετά τον Τίτο
- ΑΣΤΕΡΗΣ ΣΤΑΓΚΟΣ: Το συνέδριο του ΚΚΕ εσ.
- ΑΝΝΑ ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ: Μονόλογος για το Νόμο-Πλαίσιο
- ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΙΟΡΗΣ: Γλώσσα και Λαϊκισμός

ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΙΒΑΝΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»

Σόλωνος 94, τηλ. 36.10.589 — 36.00.398

Ένα ακόμη συναρπαστικό βιβλίο του πολυδιαβασμένου στα ελληνικά

ΧΟΡΧΕ ΑΜΑΝΤΟ

ΤΙΕΤΑ

η γιδοβοσκός

Και στο μυθιστόρημά-του αυτό ο Αμάντο ψάχνει την κοινωνική πραγματικότητα της πατρίδας-του για να ανακαλύψει τους πραγματικούς ήρωές-της...

Ο Εκδοτικός Οίκος Αντώνης Λιβάνης και Σια «Νέα Σύνορα» σας θυμίζει ακόμη και τις άλλες εκδόσεις βιβλίων του Αμάντο:

- **ΤΕΡΕΖΑ ΜΠΑΤΙΣΤΑ**
- **ΣΚΛΗΡΟΙ ΚΑΙΡΟΙ**
- **ΦΩΣ ΣΤΟ ΣΚΟΤΑΔΙ**
- **ΝΥΧΤΑ ΑΓΩΝΙΑΣ**

Προσεχώς θα κυκλοφορήσει και το πολυσυζητημένο βιβλίο του Αμάντο

ΚΑΝΕΛΑ ΚΑΙ ΓΑΡΥΦΑΛΛΟ

ΧΟΡΧΕ ΑΜΑΝΤΟ

Ο συγγραφέας που κατάκτησε το ελληνικό κοινό

Πληροφορίες · Παραγγελίες:

Αντώνης Λιβάνης «Νέα Σύνορα»

Σόλωνος 94, Τηλ. 36.10.589 - 36.00.398

Περίοδος Β'
Χρόνος 9ος
Τεύχος 207

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 7232.713 - 7232.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΑΝΤΗΝΩΡ: Από τον Κυπριανού στον Ρότζερς.....	4
ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ.....	6
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ: Ο Ευρωπαίος.....	9
ΡΑΝΙΑΣ ΚΛΟΥΤΣΙΝΙΩΤΟΥ: Πονάει Πρωτεύουσα; Αποκλείσει Πρωτεύουσα.....	10

ΑΝΝΑΣ ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ: Μονόλογος για το Νόμο - πλαίσιο.....	13
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Νατοϊκές δαπάνες - και όμως τόσα ξοδεύουμε.....	16
ΑΣΤΕΡΗ ΣΤΑΓΚΟΥ: Δύο κόμματα σε ένα;.....	18
ΜΠΕΤΤΥ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ: Το παρόν όμως διαφανές.....	18
ΣΠΥΡΟΥ ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΥ: Το Βελιγράδι μετά τον Τίτο.....	21
FRED HALLIDAY: Τα λάβαρα του Σατανά.....	26
ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	
ΕΡΥΘΡΑΙΑ - ΕΣΣΔ.....	28
Γ. ΚΑΛΙΟΡΗ: Γλώσσα και λαϊκισμός.....	30
ΕΠΙΣΗΜΝΑΙΟΥΜΕ.....	40
Γ. ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ: Νέοι(;) καλλιτέχνες-μας στην Κρατική.....	41
Ε. ΜΠΑΡΜΠΑ: Το τρίτο θέατρο.....	42
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ: (Ν. Ψυρούκης: Π. Πετρίδης).....	44
(Τ. Μιλλιέξ: Σ. Σίγμα).....	49
ΑΝΝΥ ΚΟΛΤΣΙΔΟΠΟΥΛΟΥ: «Η σπασμένη στάμνα».....	46
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ:.....	48
ΔΙΑΛΟΓΟΣ:.....	50

Λόγω πληθώρας επίκαιρης ύλης η αρθρογραφία για την «Άλλη Ανάπτυξη» που είχε προαναγγελθεί για το σημερινό τεύχος, μετατίθεται στο επόμενο τχ., 208.

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΓΗΣΗ

Η ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΣΤΟ ΛΙΒΑΝΟ

ΕΙΝΑΙ δύσκολο να εκφραστείς την ώρα που οργή, πίκρα και αηδία σε κυριεύουν για γεγονότα σαν κι αυτά που διαδραματίζονται στο Λίβανο. Η παγκόσμια πολιτική φρόντισε έντεχνα ν' αφήσει τα συναισθήματα έξω από τη γλώσσα-της και την πρακτική-της. Και τα συναισθήματα γίναν η αλήθεια των αδύναμων και των κατατρεγμένων γίναν η δύναμη των ανθρώπων της ελπίδας, η γλώσσα των ανθρώπων της ανθρωπιάς.

ΣΤΟ ΛΙΒΑΝΟ ζούμε μια γενοκτονία. Μια ψυχρά μεθοδευμένη, στρατηγικά σχεδιασμένη, ανελέητα προγραμματισμένη επιχείρηση εναντίον ενός ολόκληρου λαού, που το μοναδικό έγκλημά-του είναι η επιμονή στην ύπαρξή-του. Και αισθάνεται κανείς ασυγκράτητη οργή για την ανυπεράσπιστη μα περήφανη μοναξιά των Παλαιστίνιων. Αισθάνεται αηδία για την «ψυχραιμία» της διεθνούς κοινότητας απέναντι στο μεθοδικό έγκλημα των σιωνιστών.

ΦΩΤΕΙΝΕΣ εξαιρέσεις εδώ και κει, σαν την στάση και την πρωτοβουλία της ελληνικής κυβέρνησης, κομμάτων και οργανώσεων σε όλο τον κόσμο, δεν μπορούν να συγκαλύψουν την αλήθεια της σιωπής, δηλαδή της συνενοχής, που περιβάλλει το ισραηλινό εγχείρημα.

ΟΥΤΕ μπορεί κανείς να αγνοεί πως η ισραηλινή τρομοκρατία εξαπολύεται κάτω από την προστατευτική στέγη του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού. Ούτε μπορεί κανείς να μην αντιλαμβάνεται πως οι Παλαιστίνιοι είναι μόνοι κατά των επιδρομών, καθώς ο αραβικός κόσμος πληρώνει βαριά τις αντιθέσεις-του και τις πολλαπλές δουλειές-του στις υπερδυνάμεις. Ούτε μπορεί κανείς να μην διαισθάνεται πως η με κάθε τρόπο συντριβή των Παλαιστίνιων θα ανακουφίσει πολλούς, μετά την αποσταθεροποίηση που επέφερε στο χώρο η ιρανική επανάσταση και η στρατιωτική ήττα του Ιράκ.

ΟΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΟΙ καλούνται σήμερα να μεταβληθούν στα εξιλαστήρια θύματα της «γαλήνης και τάξης» στη Μ. Ανατολή, όπως το 1821 η Ελλάδα έπρεπε να θυσιαστεί χάριν «της γαλήνης και τάξης» των ηγεμόνων της Ευρώπης.

ΟΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΟΙ ζουν λοιπόν το δικό-τους '21, με όρους κατά πολύ δυσμενέστερους μάλιστα. Η συμπαράσταση όμως στον αγώνα-τους δεν έχει μόνο ένα ηθικό και ανθρωπιστικό περιεχόμενο. Είναι πράξη βαθύτατα πολιτική — πράξη αντιιμπεριαλισμού και επαναστατικής αλληλεγγύης.

ΓΙΑ ΜΑΣ τους Έλληνες η σταθερή υποστήριξη της παλαιστινιακής υπόθεσης έχει και μια πρόσθετη διάσταση. Γιατί μια συνθλιβή των Παλαιστίνιων και ένας διαμελισμός του Λιβάνου θα ενίσχυε το ρόλο του Ισραήλ και των ΗΠΑ στην περιοχή, θα μείωνε συνολικά το ρόλο του αραβικού κόσμου και θα είχε άμεσες δυσμενείς επιπτώσεις στο Κυπριακό.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ, η νομιμοποίηση των τετελεσμένων γεγονότων και της αδίστακτης χρήσης βίας, θα επιδρούσε αποθρασυντικά στους σωβινιστικούς κύκλους της Άγκυρας που καθόλου δεν τους είναι ξένες τέτοιες τακτικές.

ΑΛΛΑ θα ήταν φτωχό αν βλέπαμε τη συμπαράσταση στους Παλαιστίνιους φιλτραρισμένη από οποιεσδήποτε σκοπιμότητες.

Η ΚΑΘΕ είδους βοήθεια και ενέργεια συμπαράστασης στον παλαιστινιακό λαό πρέπει, πριν απ' όλα, να περνάει απ' τη βαθιά κατανόηση της κοινής μοίρας, απ' τους δεσμούς κοινών αγώνων, απ' τη ζεστασιά κοινών-προοπτικών απ' το απλό και απόλυτο ανθρώπινο δίκαιο που βρίσκεται στη βάση του αγώνα αυτού του λαού.

Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΗ επανάσταση πρέπει να νικήσει.

ΑΝ ΔΕΝ νικήσει, μαζί-της θά 'χει ηττηθεί η προοδευτική ανθρωπότητα.

αντι

πολιτικό δεκαπενθήμερο

Από τον Κυπριανού στο Ρότζερς...

«ΝΕΦΟΣ και απεργίες — Κυβέρνηση και ΚΚΕ». Ο τίτλος, ολοσέλιδου άρθρου της «Μεσημβρινής» της 31.5.82, εκφράζει, ως ένα βαθμό, τα κύρια εσωτερικά γεγονότα του δεκαπενθήμερου, μια και στο διάστημα αυτό, κλιμακώθηκαν, πράγματι, και το απεργιακό κλίμα, και οι σχέσεις ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ, και η απειλή του νέφους...

ΦΥΣΙΚΑ, η Δεξιά έκανε το παν, για να εκμεταλλευθεί τα γεγονότα αυτά... Έτσι, στα πρώτα μέτρα που πήρε η κυβέρνηση κατά του νέφους — μέτρα οπωσδήποτε «πειραματικά», πρόχειρα και ανεπαρκή — η Δεξιά διείδε κάποιες... «σαδομαζωχιστικές τάσεις», από πλευράς ΠΑΣΟΚ, μια και τα μέτρα δεν έχουν άλλο στόχο παρά να «νεκρώσουν την καρδιά της πρωτεύουσας και να περιάγουν σε κατάσταση πολιορκημένων όλους τους κατοίκους-της»! Ανάλογη υπήρξε η αντίδραση της Δεξιάς και όταν ο πρωθυπουργός — αναιρώντας, ατυχώς, τις διακηρύξεις του ΠΑΣΟΚ για αυτόνομο συνδικαλιστικό κίνημα — επιχείρησε να παρέμβει στην απεργία των τραπεζικών, με βασικό επιχειρήμα ότι οι απεργίες υπονομεύουν όχι μόνο την εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης, αλλά και την ίδια την Αλλαγή. Έτσι, η παράταξη που «θεσμοθέτησε» τον κυβερνητικό συνδικαλισμό, εμφανίστηκε, ξαφνικά, αρχάγγελος της αυτονομίας του συνδικαλιστικού κινήματος και προασπιστής των διεκδικήσεων των εργαζομένων! Όσο για την όξυνση των σχέσεων ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ, που κορυφώθηκε μ' ένα άρθρο του γενικού γραμματέα Τύπου Σ. Κωστόπουλου στην «Εξόρμηση» («Η Αλλαγή δεν είναι σημαία ευκαιρίας», κλπ.), η Δεξιά, χωρίς να πάρει θέση υπέρ ή κατά, έκρινε πως έπρεπε να συμπαραταχθεί με τους... «αθώους», δηλαδή με το λαό, «που μπαίνει πια σε μια φάση απερίγραπτων ταλαιπωριών»!

Το Κυπριακό και ο «αγωγός» του ΑΚΕΛ

ΩΣΤΟΣΟ, δύο άλλα μείζονα γεγονότα, ήλθαν να φορτίσουν το δεκαπενθήμερο που κύλησε: Η επίσκεψη του προέδρου της Δημοκρατίας, Σπ. Κυπριανού, με κάποιες νέες «διαβουλεύσεις» ανάμεσα στην Αθήνα και τη Λευκωσία. Και η επίσκεψη του ύπατου διοικητή του ΝΑΤΟ, Μπέρναρντ Ρότζερς.

ΚΑΙ ως προς την επίσκεψη του κ. Κυπριανού, το μόνο που ανακοινώθηκε ήταν ότι ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας και ο Έλληνας Πρωθυπουργός «αντάλλαξαν απόψεις»! (Λες και θα μπορούσαν ν' ανταλλάξουν σβώλους...). Για την «ταμπακιέρα», για το δίλημμα που τέθηκε στον κ. Κυπριανού — να επιλέξει ανάμεσα στην αποκατάσταση σχέσεων με την Αθήνα και τη διατήρηση της συμφωνίας ΔΗΚΟ-ΑΚΕΛ — για τις διαφορές απόψεων σε ό,τι αφορά το διακοινοτικό διάλογο ή τη διεθνοποίηση του Κυπριακού, ούτε λέξη! Ποιός είπε για το δικαίωμα του λαού στην πληροφόρηση;

ΠΑΡΑ τη συσκότιση αυτή και τις «εξηγήσεις» που δόθηκαν από πλευράς Κυπριανού, φαίνεται ότι ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου εμμένει στις απόψεις-του, ότι δηλαδή:

— Η συμφωνία ΔΗΚΟ-ΑΚΕΛ, είναι βλαπτική για τις παραπέρα εξελίξεις του Κυπριακού, σε συνάρτηση, τουλάχιστο, με τους γενικότερους προσανατολισμούς της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής.

— Δεν χρειάζεται ο «αγωγός του ΑΚΕΛ», προκειμένου να εξασφαλισθεί η συμπάρασταση της ΕΣΣΔ στο Κυπριακό — συμπάρασταση που, έτσι είτε αλλιώς, παραμένει φραστική. (Λέγεται ότι ο Α. Παπανδρέου διάβασε ολόκληρο το χαιρετισμό του Σ. Κ. Γκρόσσου, μέλους της ΚΕ του ΚΚΣΕ και α'

γραμματέα του ΚΚ Μολδαβίας, επικεφαλής της σοβιετικής αντιπροσωπείας στο 15ο συνέδριο του ΑΚΕΛ. Και, όπως αναμενόταν, στον χαιρετισμό δεν υπήρχε καμιά αναφορά σε λέξεις όπως: «Τουρκία», «κατοχή», «κατοχικά ή τουρκικά στρατεύματα», «αποχώρηση», ενώ, αντίθετα αφρονόουσαν οι αναφορές σε λέξεις όπως «συμπάρασταση», «προλεταριακός διεθνισμός», «κυπροσοβιετική φιλία», «διεθνής διάσκεψη», κ.ά.)

«Με ευθύτητα και ειλικρίνεια»...

ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ όμως με τον πρόεδρο Κυπριανού, έφθανε στην Αθήνα και ο στρατηγός του ΝΑΤΟ, Ρότζερς, πρόθυμος, τη φορά αυτή, όχι πλέον να μας επανεγκλωβίσει στη στρατιωτική δομή της ατλαντικής συμμαχίας (αυτό εξακολουθεί να ισχύει από το Δεκέμβριο του 1980...), αλλά να μας «βοηθήσει» να τα βρούμε με την Τουρκία, να ιδρύσουμε, το ταχύτερο δυνατό, το στρατηγείο της Λάρισας, να μας διαβεβαιώσει πως η καλύτερη ασφάλεια της χώρας βρίσκεται στην παραμονή-μας στο ΝΑΤΟ, στην ανεπιφύλακτη προσήλωσή-μας στο ΝΑΤΟ...

ΓΙΑ ΤΟ ΤΙ διαμείφθηκε στις συνομιλίες Παπανδρέου-Ρότζερς, δεν υπήρξε καμιά ουσιαστική ανακοίνωση, πέραν από μια δήλωση του υφυπουργού Εξωτερικών, Ι. Καψή, που έλεγε ότι οι συνομιλίες έγιναν με «ευθύτητα και ειλικρίνεια και από τις δυο πλευρές»... Η όποια «ευθύτητα» όμως, δεν εμπόδισε κάποια πάρε-δώσε ανάμεσα στους δυο συνομιλητές. Ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου, σύμφωνα με ορισμένες πληροφορίες φαίνεται να συμφώνησε στην ίδρυση του στρατηγείου της Λάρισας, υπό τον όρο ότι τα όρια του επιχειρησιακού ελέγχου θα αποσαφηνισθούν και θα συμπίπτουν με τη γραμμή του FIR Αθηνών. (Το ίδιο αυτό αίτημα, ήταν και αίτημα των κυβερνήσεων Κ. Καραμανλή και Γ. Ράλλη). Από την πλευρά-του, ο νατοϊκός στρατηγός είπε πως τα όρια αυτά, θα μπορούσε, ενδεχόμενα, να τα δεχθεί η Άγκυρα, εφόσον, σε αντάλλαγμα, η ελληνική κυβέρνηση θα έδειχνε κάποια «ελαστικότητα» στην απαίτησή-της να ενημερώνεται για τις πτήσεις των τουρκικών στρατιωτικών αεροπλάνων (σχέδια πτήσεων). Είναι γνωστό, βέβαια, πως η υποχρέωση αυτή εξυπακούεται σε περίπτωση τουρκικών γυμνασίων και εφόσον τα τουρκικά πολεμικά αεροσκάφη κινούνται στα όρια δικαιοδοσίας του FIR Αθηνών. Το κρίσιμο ερώτημα όμως που εξακολουθεί ν' απασχολεί τους Έλληνες επιτελείς, είναι: Τι πρόκειται να γίνει, αν σε κάποια ώρα Μηδέν των ελληνοτουρκικών σχέσεων, η τουρκική πολεμική αεροπορία αποφασίσει να δράσει «θερμά»; Και ποιά περιθώρια υπάρχουν άμεσης παρεμβολής της ελληνικής πολεμικής αεροπορίας, τότε;

ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ γεγονός, βέβαια, πως οι συνομιλίες Παπανδρέου - Ρότζερς, δεν κατέληξαν σε λύσεις. Αν θα πιστέψουμε το «Βήμα» όμως, οι συνομιλίες αυτές, «άνοιξαν διόδους επικοινωνίας μεταξύ Ελλάδας και ΝΑΤΟ, σε δυο μείζονα ζητήματα. Τη δημιουργία του νατοϊκού στρατηγείου στη Λάρισα και την εγγραφή των ελληνικών συνόρων». Κάτι ανάλογο γράφει και η «Ελευθεροτυπία», που υποστηρίζει ότι «το θέμα που συζητείται στους πολιτικούς κύκλους της Αθήνας, για μια «δεξιά στροφή» του ΠΑΣΟΚ, παραμένει ανοιχτό» και ότι, όπως και αν έχει το πράγμα, «τούτο θα κριθεί μετά τη συνάντηση Παπανδρέου - Ρήγκαν στη Βόννη».

ΑΛΛΑ Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ του Έλληνα πρωθυπουργού με τον Αμερικανό πρόεδρο, δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι θα πραγματοποιηθεί. Αμερικανικές πηγές στην Αθήνα, μάλιστα, το μερί της περασμένης Τρίτης, θύμιζαν ότι το πρόγραμμα της

διάσκεψης κορυφής του ΝΑΤΟ, είναι «υπέρμετρα φορτωμένο» και ότι «όλοι οι εταίροι διαδήλωσαν την επιθυμία-τους να συναντηθούν, ιδιαίτερα, με τον Πρόεδρο». Έτσι και αν ακόμη υποτεθεί ότι η συνάντηση Παπανδρέου-Ρήγκαν πραγματοποιείται (σήμερα Παρασκευή), δε χωρεί αμφιβολία πως η συνάντηση θα είναι εξαιρετικά βραχύβια — το πολύ 15 λεπτά της ώρας — και ότι ύστερα από τα «γκούντ μόνρινγκ», τα «χάου ντου γιού ντου» και τις άλλες αβρότητες, ελάχιστος χρόνος θ' απομείνει για μια σοβαρή προσέγγιση των θεμάτων που εκκρεμούν ανάμεσα στην Αθήνα και την Ουάσιγκτον.

Μια «μετριοπαθής» τουρκική προειδοποίηση...

ΜΙΑ ΑΛΛΗ εξέλιξη που συνέπεσε με την παρουσία του Ρότζερς στην Αθήνα, ήταν η «προειδοποίηση» της Άγκυρας ότι η Ελλάδα δεν πρέπει να επεκτείνει τα χωρικά-της ύδατα στο Αιγαίο, γιατί μια τέτοια επέκταση «θα παραβίαζε τις αρχές της δικαιοσύνης». Στην Αθήνα, ωστόσο, δεν έλειψαν κάποιοι «συμμαχικοί κύκλοι» που προσπάθησαν να εξηγήσουν στην ελληνική κυβέρνηση ότι η νέα «προειδοποίηση» της Άγκυρας είναι... μετριοπαθής, σε σύγκριση με την προηγούμενη, που έλεγε, ορθά-κοφτά, ότι κάθε επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων θα ήταν αιτία πολέμου — «casus belli». Μεταξύ οξύτητας και «μετριοπάθειας», όμως, το τουρκικό «μήνυμα» παραμένει το ίδιο: «Μη διανοηθείτε, αγαπητοί γείτονες και σύμμαχοι, να επεκτείνεται την αιγιαλιτιδά-σας ζώνη από τα έξι στα δώδεκα μίλια, γιατί το ίδιο, ακριβώς, θα πράξουμε και μεις»!

ΚΑΙ ΕΝΩ αυτά όλα, τα καθόλου εύαρεστα, καταγράφονται και «εμπίπτουν» στην προβληματική των διεθνών σχέσεων, ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας, κ. Ευ. Αβέρωφ, μας βεβαιώνει ότι, στο εσωτερικό μέτωπο, ο ελληνικός λαός «αντί της ελευθερίας, γνωρίζει σήμερα την τρομοκρατία και, αντί της αξιοκρατίας, την αναξιοκρατία και την οικογενειοκρατία». Συνεπώς, είπε, απευθυνόμενος στους κατοίκους της Κηφισιάς, «μόνη ελπίς» απόμεινε η Νέα Δημοκρατία, που είναι «το δόρυ και η ασπίδα του ελληνικού λαού, για την προάσπιση των πολιτικών-του ελευθεριών και την αποκατάσταση της αληθινής δημοκρατίας»...

...

Ο κ. ΕΥ. ΑΒΕΡΩΦ είναι, ομολογουμένως, άνθρωπος «αισιόδοξος» — όπως «αισιόδοξοι» είναι όλοι όσοι απογειώνονται από το έδαφος της πραγματικότητας. Έτσι, εξακολουθεί να ελπίζει ότι θα διατηρήσει τη συνοχή του κόμματός-του, ότι θα εξακολουθήσει να είναι «ο» αρχηγός και, προπαντός, ότι με ευφείς χειρισμούς και εκμεταλλευόμενος την αντιπαράθεση του ΠΑΣΟΚ με την παραδοσιακή Αριστερά, μπορεί να κερδίσει τις προσεχείς δημοτικές εκλογές... Και, βέβαια, υπάρχει κάποιος μεταπολεμικός «κανόνας» — τον έχουν σημειώσει ορισμένοι αναλυτές — που λέει ότι το κόμμα που κερδίζει τις βουλευτικές εκλογές, χάνει, συνήθως, τις δημοτικές. Όμως, στην προκειμένη περίπτωση, μ' έναν Αβέρωφ άβουλο, ταλαντευόμενο, αμφισβητούμενο από κεντρικά στελέχη-του, διστάζοντα να επιλέξει κάποιον — ή κάποια — υποψήφιο για το Δήμο Αθηναίων, δεν υπάρχει η παραμικρότερη πιθανότητα να κερδίσει η Νέα Δημοκρατία της δημοτικές εκλογές.

ΠΕΡΑΝ, ωστόσο, από τις όποιες διακηρύξεις του αρχηγού της Νέας Δημοκρατίας, το ατύχημα είναι ότι, για μια ακόμη φορά, η κυβέρνηση φέρεται αποφασισμένη να μην εφαρμόσει μια από τις βασικές-της προεκλογικές επαγγελίες — την απλή αναλογική — στις επικείμενες δημοτικές εκλογές. Και ο λόγος, κατά τον υπουργό Εσωτερικών Γ. Γεννηματά, είναι πολύ σαφής: «Δεν πρέπει να προσαρμόσουμε το θεσμό της τοπικής αυτοδιοίκησης στα επιθυμητά εκλογικά συστήματα, αλλά τα συ-

στήματα στο θεσμό!» Για να γίνει το πρώτο, πρέπει να «ενδυναμώσουμε», προηγούμενα, ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης, ν' αποκτήσουν οι πολίτες «σοσιαλιστική συνείδηση», να «κατοχυρωθεί» η λειτουργία των δημοτικών συμβουλίων και του δημάρχου, να εφαρμοσθούν ορισμένες αλλαγές στο δημοτικό και κοινοτικό κώδικα, να... Αλλά όλα αυτά δεν δικαιολογούν ούτε τη μη εφαρμογή μιας ρητής επαγγελίας του ΠΑΣΟΚ, ούτε την πρόθεση της κυβέρνησης να εφαρμόσει ένα μικτό σύστημα πλειοψηφικού και ενισχυμένης. Γιατί, ανάμεσα στα «μικτά» και τα νόθα συστήματα εκπροσώπησης της λαϊκής ετυμολογίας, η απόσταση είναι ελάχιστη. Αν, φυσικά, υπάρχει, απόσταση...

ΑΝΤΩΝ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Κεντρική διάθεση: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Τηλ: 72.29.237 — 72.32.819

Η ΑΛΛΗ ΠΤΑΕΤΙΑ

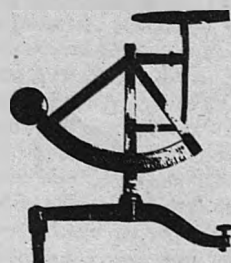
ΣΥΛΛΟΓΗ
ΜΕ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ
ΙΩΑΝΝΟΥ
ΑΠΟ ΤΟ 74 ΟΣ ΤΟ 81

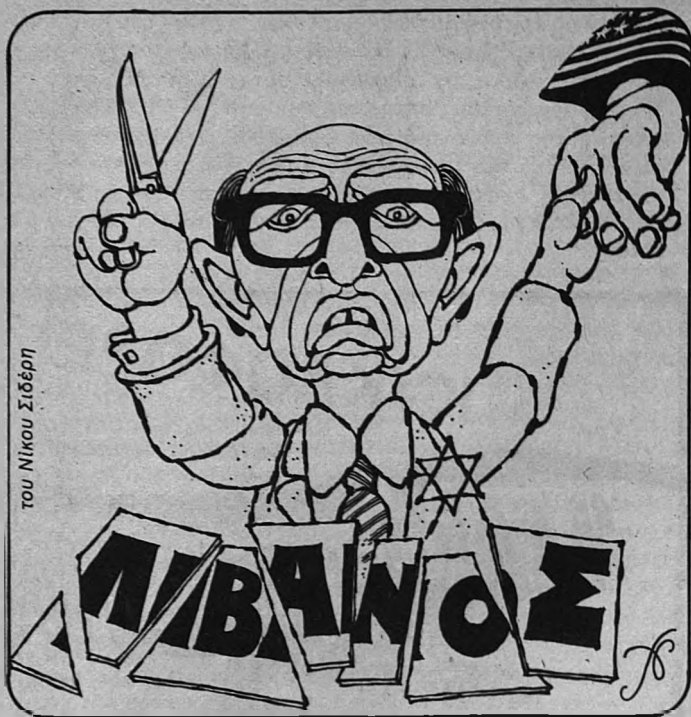
- Φωτοστοιχειοθετήσεις
- Λιθογραφικές αναπαραγωγές
- Τυπογραφική επιμέλεια

Ευσυνείδητη δουλειά
και επαγγελματική
επάρκεια

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δεινοκράτους 131, Αθήνα (τ.τ. 601)
τηλ. 72.29.237 - 72.32.713 - 72.32.819

ΣΤΗ ΣΙΔΩΝΑ Η ΚΑΡΔΙΑ-ΜΟΥ ΤΟΥΦΕΚΙΖΕΤΑΙ

Οι όποιες λέξεις, για μια φορά ακόμα, δεν φτάνουν για να εκφράσουν την κλασική καθαρότητα της Παλαιστινιακής Αντίστασης. Μια καθαρότητα που λάμπει εκτυφλωτικά σήμερα πάλι καθώς ο σιωνιστής εγκληματίας πολέμου πασχίζει να χαράξει τις δικές-του σβάστικες εκεί που χτυπάει η καρδιά του Αραβικού Έθνους. Την ώρα που στην Τύρο, στη Σιδώνα, στην Ταμνύρ, σ' όλο το νότιο Λίβανο τα μωρά θηλάζουν φωτιά και οι μεγάλοι μιλάνε με σίδερο, καταντάει ευτελής οποιαδήποτε πράξη-μας υπολείπεται από την ευεργετική συμπαράταξη με την Παλαιστινιακή Επανάσταση. Και να σκεφθεί κανείς ότι στην Αθήνα κυματίζει ακόμα η σημαία του Σιωνιστικού Κράτους στο κτίριο-φρούριο της διπλωματικής αποστολής του Ισραήλ. Μήπως είναι καιρός να πει κάποιος στους εδώ «διπλωματικούς» του Ισραήλ να τα μαζεΐσουν;

Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΣΤΟΝ ΤΥΠΟ

Η απεργία των τεχνικών Τύπου (ΕΤΗΠΤΑ) δεν εξέπληξε και δεν αιφνιδίασε κανέναν. Σε αντίθεση με την απεργία του '80, αυτή τη φορά οι εκδότες βρέθηκαν προετοιμασμένοι και οι περισσότεροι εξασφάλισαν την κανονική έκδοση των φύλλων-τους και μάλιστα σε φωτοσύνθεση. Το γεγονός αυτό, σε σύγχυσμά με την ολόπλευρη αποδοκιμασία της απεργίας απ' όλα τα κόμματα

προσδιορίζει δυσμενείς όρους για την ευδοκίμηση των διεκδικήσεων των τεχνικών Τύπου.

Έχουμε επανειλημμένα αναφερθεί στο πράγματι σκανδαλώδες καθεστώς που διακρίνει τον κλάδο των εργατών Τύπου, καθεστώς που προσομοιάζει με τα πρότυπα των μεσαιωνικών συντεχνιών (η είσοδος στον κλάδο αποτελούσε κληρονομικό δικαίωμα ή και ρήτρα προικοσυμφώνου). Και βέβαια, η συγκυρία μετατρέπει τις απαιτήσεις-τους σε βάνουση παραγνώριση και της οικονομικής πραγματικότητας της χώρας και κυρίως τις δυνατότητες παροχών της κυβέρνησης (γιατί το κόστος των διεκδικήσεών-τους δεν το αναλαμβάνει μόνο η εργοδοσία, αλλά και το κράτος).

Συμφωνούμε, λοιπόν, ότι οι τεχνικοί Τύπου έχουν ήδη πολλές και ουσιαστικές διασφαλίσεις, ώστε τὰ αιτήματά-τους να κρίνονται σαν διεκδίκηση «πολυτελείας» και ίσως πολιτικής πρόκλησης.

Δεν θα συμφωνήσουμε, όμως, με τη συσκοτιστική αρθρογραφία περί «νονών» του Τύπου και περί ανεξαρτησίας της ενημέρωσης, καθώς, αν μη τι άλλο, οι τεχνικοί μόνο τεχνικά μπορούν να βλάψουν την ελευθερία της πληροφορίας.

Η ανεξαρτησία και αυτονομία του Τύπου και η ελευθερία και αντικειμενικότητα της πληροφόρησης έχουν αλυσίδα δεσμών και φίλτρων, που προηγούνται κατά πολύ των παρενοχλήσεων που δημιουργούν οι απεργίες των τεχνικών.

«Μη κρίνετε ίνα μη κριθήτε», λοιπόν, ή τουλάχιστον περισσότερη αυτοσυγκράτηση θα ήταν χρήσιμη και αξιοπρεπέστερη σε πολλές εκδηλώσεις περί ανεξαρτησίας του Τύπου, που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της απεργίας των τεχνικών.

Από τα δεσμά της κρατικής εξάρτησης, της εκδοτικής - καπιταλιστικής αυθαιρεσίας, των ποικίλων δισυνδέσεων με «κέντρα δύναμης», του κομματικού «οργάνου», της έλλειψης μηχανισμών διασφάλισης της δημοσιογραφικής δεοντολογίας πρέπει πρώτα να απαλλαγεί ο Τύπος, ώστε μετά να υπάρξει το αντικειμενικό μέτρο κρίσης και για τους τεχνικούς που εργάζονται σ' αυτόν.

Αν, λοιπόν, είναι «νονός» ένας αρχιεργάτης Τύπου (ο επικεφαλής μιας άθλιας εργατικής συντεχνίας) πώς πρέπει να αποκληθεί π.χ. ένας εκδότης;

Υ.Γ.: Πολλά ερωτηματικά δημιουργεί και η στάση των επικεφαλής της ΕΡΤ ως προς το περιεχόμενο των διαφημιστικών «σποτ» της ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑΣ και της ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ. Αυτή η επίθεση κατά μιας απεργίας (εν τέλει) εργαζομένων, δεν δημιουργεί ένα κακό δεδομένο; Ή μήπως να φανταστούμε ότι αύριο θα επιτραπεί επίσης, μια διαφήμιση που θα αντιμάχεται την κυβερνητική πολιτική, οπότε πράγματι φαίνεται πως μπήκαμε σε νέα εποχή...

Αν όμως όχι, τότε η διοίκηση της ΕΡΤ είναι δεοντολογικά έκθετη για όσα εκφωνήθηκαν στη διάρκεια της απεργίας με τη μορφή διαφημίσεων.

ΠΑΣΟΚ - ΠΑΣΚΕ ΚΑΙ ΟΤΟΕ

Η απεργία των τραπεζικών είναι η πρώτη πραγματική δοκιμασία της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ. Είναι η πρώτη φορά που το ΠΑΣΟΚ όχι μόνο βρίσκεται αντιμέτωπο με μια κοινωνική κατηγορία που αποτελούσε προηγούμενως ένα από τα βασικά-του ερείσματα, αλλά φανερώνει βασικές-του αδυναμίες στη σχέση κόμματος - συνδικαλιστικής παράταξης και εναρμονισμού-τους με την κυβερνητική πολιτική.

ΜΙΝΕΝΟΜΟΣ - ΜΕΓΑΛΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Ο Υπουργός Χωροταξίας κατάθεσε στη Βουλή το «μεταβατικό» νόμο για τις επεκτάσεις των οικισμών. Η ιστορία του θέματος είναι σε όλους σχεδόν γνωστή (και διδακτική). Μετά το νόμο του 1923, μόλις το 1979 ο Στέφανος Μάνος προώθησε το Ν947 για τις οικιστικές περιοχές, που παρουσίαζε διάφορα προβλήματα και ανισότητες, αλλά που είχε παράλληλα και πολλά θετικά σημεία, (σύμφωνα και με τη γνώμη του Τεχνικού Επιμελητηρίου). Η εφαρμογή-του σήκωσε θύελλα διαμαρτυριών και αντιδράσεων, από τη δεξιά της ΝΔ, αλλά και από το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ. Αποτέλεσμα, η εξωπέταξη του Μάνου από το ΥΧΟΠ και η αποτυχία-του στις πρό-

σφατες βουλευτικές εκλογές. Ο διάδοχός-του (και θλιβερός πολιτικάντης) Γεώργιος Πλυτάς δεν απόκτησε το κουράγιο ούτε να εφαρμόσει, τον 947, ούτε να τον τροποποιήσει. Μόνο λίγο πριν από τις εκλογές, με το περιώνυμο άρθρο 10 του νόμου για τα γκαράζ, άνοιξε το παράθυρο για την ένταξη στο σχέδιο πόλης των «πυκνοδομημένων περιοχών αυθαιρέτων». Από το 1979 δηλαδή μέχρι σήμερα, η νόμιμη επέκταση των οικισμών είναι αδύνατη, με αποτέλεσμα έντονες πιέσεις και παράνομη δόμηση.

Ο Υπουργός Χωροταξίας της Αλλαγής δεν θέλησε ούτε τον 947 να βγάλει από την κατὰ ψυχή, ούτε το άρθρο 10 να εφαρμόσει. Και τα

δυο για προφανείς πολιτικούς λόγους. Προχώρησε στην κατάρτιση ενός «μεταβατικού» νόμου, που θα οδηγήσει σε κάποιους μήνες σε έναν άλλο, «θεσμικό» αυτή τη φορά. Τελικά, το νομοσχέδιο που κατατέθηκε είναι ένας «Μίνι 947», με βελτιώσεις και αδυναμίες. Επειδή όταν ψηφιστεί (και εάν εφαρμοστεί) θα καθορίσει για αρκετά χρόνια το μέλλον των ελληνικών οικισμών και θα επηρεάσει την ποιότητα ζωής-μας, θα πρέπει να μελετηθεί με προσοχή και αντικειμενικότητα. Μερικά μόνο σημεία-του μπορεί να σημειωθούν εδώ.

Πρώτο, λόγω και μεγέθους και εύρους, ο νόμος αυτός δεν είναι μεταβατικός. Εκτός

Δεν θα ήταν υπερβολή αν κανείς ισχυριζόταν πως η επιτυχία της απεργίας (αν όχι και η ίδια η πρόκλησή-της) οφείλονται σε αλληπάλληλες ενέργειες ή, αν θέλετε, λάθη και αδεξιότητες του ίδιου του ΠΑΣΟΚ και των συνδικαλιστικών-του εκπροσώπων. Φαίνεται λοιπόν, ότι σε μια πρώτη φάση η ηγεσία της ΠΑΣΚΕ, με κομματική ενθάρρυνση, υποσχέθηκε επίλυση αλυσιδας προβλημάτων μέσω του ενιαίου μισθολογίου. Αμέσως μετά όμως, οι λογαριασμοί των οικονομικών υπουργείων έδειξαν πως οι υποσχέσεις ανατίναξαν την κυβερνητική εισοδηματική πολιτική.

Τότε άρχισε η αντίστροφη πορεία, όπου το κόμμα όφειλε να πείσει τις παρατάξεις, οι παρατάξεις τις Διοικήσεις των Σωματείων και οι Διοικήσεις τους υπαλλήλους να μετριάσουν όχι πια τα αιτήματα αλλά αυτά που-θεωρούσαν ήδη κεκτημένο και το έβλεπαν να περιορίζεται.

Η επιτυχία λοιπόν της απεργίας εξηγείται απ' αυτή την οργή διάψευσης των τραπεζικών. Αλλά οι αδεξιότητες των κυβερνητικών χειρισμών — μεταξύ των οποίων μικρότερη δεν ήταν η άκαιρη προσωπική παρέμβαση του κ. Πρωθυπουργού — δεν πρέπει να συσκοτίσουν την αλήθεια ότι η απεργία δεν πρέπει να κριθεί μόνο συνδικαλιστικά αλλά κυρίως πολιτικά.

Και να μην δεν είναι ορατός κάποιος κίνδυνος «Χιλής», όπως υπαινίσσονται ήδη κάποιοι φιλοκυβερνητικοί σχολιαστές, αλλά είναι ορατός κάποιος κίνδυνος αποδιάρθρωσης των κοινωνικών δυνάμεων του μετώπου της Αλλαγής μέσω συντεχνιακών «φρουρίων» που αίρονται υπεράνω των γενικών σκοπιμοτήτων.

Οπωσδήποτε η τραπεζικοί δεν είναι πια οι προνομιοῦχοι του μεσοπολέμου ή των πρώτων μεταπολεμικών δεκαετιών. Δεν διακαίονται όμως σήμερα μιας προνομιακής μεταχείρισης που θα ανέτρεπε μόνο υπέρ αυτών το «πλαφόν» της γενικής εισοδηματικής πολιτικής.

Επειδή στην πραγματικότητα οι παραχωρήσεις των διοικήσεων των τραπεζών πλησιάζουν κατά πολύ τα αιτήματα των απεργών, η εμμονή στην απεργία υποψιάζει και για την πολιτική σκοπιμότητα της αδιαλλαξίας, που είναι το συμπλήρωμα της κυβερνητικής αμηχανίας.

Η ανακοίνωση του Γρ. Τύπου του ΚΚΕ, καθόλου τυχαία, υπενθυμίζει ότι η «Αλλαγή» δεν θα προχωρήσει πραγματικά παρά μόνο αν η κυβέρνηση «στηριχθεί» στο ΚΚΕ, ενώ οι δεξιοί συνδικαλιστές που «μπαινόβγαιναν» στις Τράπεζες στις απεργίες επί «ΝΔ», τώρα έχουν καταληφθεί από αγωνιστικό «πυρετό».

Από μια σκοπιά λοιπόν η απεργία αυτή θα μπορούσε και να μην είχε γίνει. Θα μπορούσε και να τελειώσει αν η κυβέρνηση αποδεχτεί το διάλογο με τέτοιο τρόπο (ανοιχτά δηλαδή και υπεύθυνα) ώστε να απομείνει πια μόνο η πολιτική διάσταση της απεργίας και να κριθούν τότε πρόσωπα, παρατάξεις, προθέσεις και σκοπιμότητες.

Δεν είναι ένδειξη αδυναμίας να διορθώνεις τα λάθη-σου — και κυρίως να μην επιτρέπεις — παρατεινοντάς-τα — την πολλαπλή εκμετάλλευσή-τους...

ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΑ...

Το συγγενικό έγκλημα του παιδοκτόνου της Θεσσαλονίκης υπερβαίνει πράγματι κατά πολύ τη νομική έννοια του «διαζόντως ειδεχθούς». Ούτε φαίνεται να πρόκειται για μια ενέργεια ψυχοπαθούς, ώστε, έστω, το «ακαταλόγιστο» να απαλύνει ελάχιστα

την απέραντη φρίκη των δυο κομματισμένων απ' τον πατέρα μικρών παιδιών.

Το έγκλημα αυτό μας θυμίζει με αποτρόπαια δύναμη, πως η παρούσα κοινωνική δομή και εξέλιξη έχει μια έντονα αποσυνθετική επίδραση στους παραδοσιακούς ηθικούς κοινωνικούς ιστούς, χωρίς όμως να επανεισάγει κάποιες νέες αξίες που θα αντισταθύνουν την ατομική διάλυση και την έλλειψη κοινωνικής αναφοράς.

Ο πατροκτόνος της Θεσσαλονίκης δεν είναι «επιστροφή στο ζώο» όπως θεώρησαν πολλοί. Είναι ένα νέο είδος κοινωνικού ζώου, ο τύπος που στα παιδιά του βλέπει το εμπόδιο του ευδαίμονισμού-του, την πρόκληση μιας ευθύνης που δεσμεύει τη ζωή-του και τα σκοτώνει όπως άλλοι αλλάζουν δουλειά ή σπίτι...

Απ' αυτή τη σκοπιά, Τύπος και Τηλεόραση παρουσίασαν τη χειρότερη δυνατή μεταχείριση του θέματος. Δεν πρόκειται μόνο για μια ρωμαιοκό τύπου γοητεία του αίματος, που κυριάρχησε στις οθόνες και στα πρωτοσέλιδα. Πρόκειται γι' αυτή την πλήρη έλλειψη μεσο-λάβησης που θά 'πρεπε να διακρίνει τα μέσα μαζικής ενημέρωσης σε θέματα κοινωνικής αιχμής.

Τίποτα δεν εξυπηρετούν οι φωτογραφίες των σφαγμένων παιδιών — παρά την εμπορία της φρίκης και την καλλιέργεια της αλγολαγνείας του κοινού. Αυτό που έλλειπε ήταν η κατάδειξη του καθημερινού κύκλου ζωής του φονιά — ο μηχανισμός της αποσύνθεσης, το άγχος της ευμάρειας, η γοητεία της χαρτοπαιξίας, η μικρή κτηνωδία της κάθε στιγμής που συσσωρεύεται μέρα τη μέρα για να καταλήξει στη σφαγή.

Ο Τύπος έχει υποχρέωση βέβαια να ενημερώνει. Το έγκλημα όμως δεν χρειάζεται ενημερωτική προβολή αλλά εξέταση βάθους, ώστε να φωτιστεί η κοινωνική συνθήκη που το παράγει για να μην επαναληφθεί...

Σ' αυτό το σημείο έλλειψε από το σύνολο του Τύπου και η πιο μικρή ευαισθησία. Και είναι κι αυτό σύμπτωμα της βαθύτατης νόσου των μηχανισμών κοινωνικού ελέγχου — και όχι μόνο ατόπημα δεοντολογίας...

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ

Σε αδιέξοδο οδηγήθηκαν οι μακρές ανακρίσεις για τα αιματηρά γεγονότα του Πολυτεχνείου του '80. Απ' ό,τι φαίνεται, οι δικαστικές έρευνες δύο χρόνων δεν κατόρθωσαν να εντοπίσουν τους φυσικούς δράστες της δολοφονίας της Κανελλοπούλου και του Κουμή, και του αιματοκυλίσματος της ειρηνικής εκδήλωσης του αθηναϊκού λαού.

Δεν έγινε δυνατό κατά την ανάκριση να εντοπισθούν οι δρά-

άν η «μετάβαση» είναι από τη σημερινή πραγματικότητα της (μισο-απογοητευμένης) σπέκουλας στη γη, προς μια προοδευτικότερη νοοτροπία των νεοελλήνων σε λίγα χρόνια, οπότε πιο ριζοσπαστικά προγράμματα θα μπορούν να εφαρμοστούν.

Δεύτερο, ο νόμος αφορά όχι μόνο τις πυκνοδομημένες περιοχές κατοικίας, αλλά όλες τις περιοχές. Με εξαίρεση ρητή τις περιοχές δεύτερης κατοικίας, (που και αυτές έχουν συντελέσει καιρία στον υποβίβασμό του ελληνικού χώρου και στην αυθαίρετη δόμηση). Εξισορρόπηση όμως αποτελεί η υποχρέωση από τον ΟΤΑ και το Δημόσιο για την εξασφάλιση πιστώσεων για τα έργα πολεοδο-

μησης, πριν από την έγκριση των εκπετάσεων.

Τρίτο, η αντιμετώπιση των αυθαίρετων δεν είναι σαφής. Δεν γίνεται δηλαδή ο διαχωρισμός μεταξύ πρώτης κατοικίας απόρων, (οπότε χρειάζεται σπίτι με μέρωμα του Κράτους κι όχι νομιμοποίηση) προσθηκών παράνομων για βελτίωση της κατοικίας, (εδώ θά 'πρεπε να προβλέπεται λογικό πρόστιμο), και αυθαίρετο κτίσμα για εκμετάλλευση, ξενοδοχείο, πολυκατοικία, εργοστάσιο, (εδώ μόνο η κατεδάφιση, ή βαρύτατο πρόστιμο θα 'πρεπε να προβλέπεται).

Και τέταρτο, το σχέδιο νόμου δεν προβλέπει ειδικά κρατική παρέμβαση στον τομέα

της κατοικίας, που είναι όμως αναπόσπαστη πλευρά του πολεοδομικού σχεδιασμού.

Σημειώνουμε επίσης ότι όποιες αδυναμίες και εάν έχει ο νέος νόμος, η εφαρμογή-του θα προκαλέσει και πάλι αντιδράσεις, (άρχισαν ήδη με την εξαγγελία-του), και θα απαιτήσει πολιτικό θάρρος από την κυβέρνηση (και βέβαια ομοθυμία υπουργών, βουλευτών και κομματικού μηχανισμού). Παράλληλα, θα πρέπει επιτέλους να κινηθούν οι διαδικασίες για την ενημέρωση της Κοινής Γνώμης πάνω στα προβλήματα των οικισμών, με στόχο τη συμμετοχή και την κοινωνικότερη αντιμετώπιση της ακίνητης ιδιοκτησίας.

«Και δεν πάτε στην... Ευρώπη»

Το θέμα των Τούρκων πολιτικών προσφύγων που, προς δόξαν των αντιπρασιτικών-μας αισθημάτων, μπουτντρομιάζουν οι ελληνικές αρχές σε ένα στρατόπεδο του Λαυρίου, έχει απασχολήσει επανειλημμένα την ελληνική κοινή γνώμη.

Τον πρώτο καιρό μετά την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στη εξουσία, οι συνθήκες του στρατόπεδου χειροτέρεψαν, με την ευθύνη και ενός νέου διοικητή της μονάδας της χωροφυλακής που επιβλέπει τη λειτουργία-του. Έγινε αρκετός θόρυβος, κυβερνητικοί βουλευτές συγκρότησαν επιτροπές «συμπαράστασης», υποσχέθηκαν ταχεία επίλυση του ζητήματος και τα πράγματα «μαλάκωσαν». Όχι όμως για πολύ. Τον τελευταίο καιρό οι αστυνομικές αρχές πέρασαν ξανά στην επίθεση, σε μια εκστρατεία που θα ζήλευσε ακόμα και η «Νέα Δημοκρατία»: Τούρκοι πολιτικοί πρόσφυγες συλλαμβάνονται καθημερινά στο δρόμο για εξακρίβωση (sic) στοιχείων, εργοδότες πιέζονται να απολύσουν όσους Τούρκους έχουν καταφέρει να πιάσουν δουλειά (με τους πιο ταπεινωτικούς όρους), στο Λαύριο επανέρχεται το καθεστώς των ειδικών αδειών μετάβασης στην Αθήνα, πρόσφυγες συλλαμβάνονται έξω από την τουρκική πρε-

σβεία επειδή κρέμασαν πανό για την δολοφονία συντρόφων-τους και άλλοι καλούνται στην ΥΠΕΑ για «συνεντεύξεις». Σ' αυτές μεταξύ των άλλων γίνονται ερωτήσεις για το πως ζουν οι Έλληνες που φιλοξενούν τούρκους στα σπίτια-τους στην Αθήνα και επακολουθούν προτροπές για μετάβαση στην ωραία Γαλλία, όπου μεταξύ των άλλων, οι απελευθερωμένες αρχές Ασφαλείας εφοδιάζουν τους πρόσφυγες με γυναικες!...

Αυτά συμβαίνουν στην Ελλάδα μόλις 8 χρόνια μετά την πτώση της δικτατορίας. Αναρωτιόμαστε όμως, όσοι από τους σημερινούς αρμόδιους βρέθηκαν εκείνη την εποχή διωγμένοι από την χούντα στο εξωτερικό, συμφωνούν με αυτή τη συμπεριφορά απέναντι σε αγωνιστές, που μεταξύ των άλλων, έχουν κατηγορηθεί και καταδικαστεί επειδή αρνήθηκαν να συμμετέχουν στην τουρκική εισβολή στην Κύπρο.

Και πού έχει πάει η ευαισθησία της τέως αντιπολίτευσης που στηλίτευε τον κ. Μητσotάκη όταν επόπτευε το Υπουργείο εξωτερικών και είχε αποδώσει στη χούντα τον Εβρέν τους τούρκους πρόσφυγες που είχαν φτάσει στην Ρόδο καλυμπώντας.

Φαίνεται ότι και η ευαισθησία είναι υπόθεση «τέως»...

ΥΓΙΗ ΚΑΙ ΜΗ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ...

«Η επιβάρυνση του ΙΚΑ μόνο από την παράνομη χορήγηση αδειών ασθενείας και ανικανότητας υπολογίζεται ότι ανέρχεται σε 3 δις το χρόνο», ενώ ασύλληπτα θεωρούνται τα ποσά που καρπώνονται πολυποίκιλοι μεσάζοντες που έχουν εμφοιλοχωρήσει σε όλους τους τομείς δραστηριότητας του οργανισμού. Παράλληλα συνελήφθη για χρηματισμό ο προϊστάμενος Υγειονομικών Υπηρεσιών Θήβας, ο οποίος έναντι χιλιοδράχμου γνωμάτευε για άδειες ασθενείας κτλ.

Η σχετική ειδησεογραφία μας θύμισε και μας επιβεβαίωσε την πικρή αλήθεια, ότι οι μηχανισμοί της οικονομίας και παραοικονομίας στην Ελλάδα είναι κατά βάση ισότιμοι και ισοδύναμοι. Και μέχρι σήμερα, χάρη στη Δεξιά, το μεν Δημόσιο αποζούσε από την επίσημη οικονομία και μόνο (αποστραγγίζοντας δηλαδή τους μισθωτούς), οι δε ιδιώτες της παραοικονομίας θησαύριζαν εν ονόματι της ελευθερίας της οικονομίας.

Δεν θα πάψουμε να επικροτούμε, και έργο του κάθε πολίτη είναι να ενθαρρύνει και να υποβοηθά την προσπάθεια αποκατάστασης ενός στοιχειώδους κλίματος υγείας στην αναλογική συμμετοχή όλων στα δημόσια έσοδα. Και είναι δείγμα χαρακτηριστικό πως ο Τύπος της Δεξιάς αντιμετωπίζει παρόμοιες κατευθύνσεις π.χ. «ΦΑΠ: Πρακτικές συμβουλές για να μη μας ξεσπιτώσει ο Δρεττάκης» ήταν η αρθρογραφία της ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ, όπου παράλληλα με τις φορολογικές συμβουλές υποκινούνταν η νοσταλγία για την εποχή όπου η «μικροπαρანομία» δεν ήταν αμάρτημα...

Απ' αυτή τη σκοπιά η μεγάλη πρόκληση προς τη νέα κυβέρνηση συνίσταται στην ανάγκη η επιχείρηση εξυγίανσης να μην αποτελέσει εκδήλωση «νεανικού ενθουσιασμού», αλλά μόνιμο και σταθερό γνώρισμα της πολιτικής-της. Συνίσταται ακόμη στην ανάγκη της πιο αδιάβλητης και αντικειμενικής διαχείρισης των κοινωνικών πόρων. Αν ένα σκάνδαλο για τη Δεξιά αποτελούσε απλά επιβεβαίωση του τρόπου ζωής-της, για την Αλλαγή θα ήταν επιλογή τρόπου θανάτου.

Για να γίνουμε πιο σαφείς: θεωρούμε κακή ένδειξη «πνεύματος ευθύνης» το γεγονός ότι η ενδεικτική λίστα των ιδιοκτητών μεγάρων που τα δήλωναν ως διαμερισμάτκια απεκρύβη από τη δημοσιότητα, διότι περιελάμβανε και νεόκοπο εκδότη «εθνικού» φύλλου, που εμφανίζεται μάλιστα ως στήριγμα της Αλλαγής.

Αν η Αλλαγή εμφανιστεί στον κόσμο ως έχουσα «ημέτερους» και «μη», τότε έχει αφήσει την πέτρα που ύψωσε κατά των αντιπάλων-της να πέσει πάνω στα πόδια-της...

ΤΟ «ΣΥΝΕΔΡΙΟ» ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

Από το Γραφείο Τύπου της ΕΔΗΚ πήραμε την παρακάτω επιστολή:

«Ο συντάκτης της στήλης "επισημαίνουμε" στο τελευταίο ΑΝΤΙ παρουσιάζει — με τον τρόπο που θέλει — το 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο Καθηγητών ΑΕΙ, εμφανίζοντας τον Πρόεδρο της ΕΔΗΚ σχεδόν ευθυγραμμισμένο με μερίδα Καθηγητών και τη ΝΔ.

Το πόσο άδικη είναι η εντύπωση αυτή φαίνεται από τα επισυναπτόμενα κείμενα: τις θέσεις της ΕΔΗΚ για τα ΑΕΙ και το Δελτίο Τύπου της 13.5.82. Ο Πρόεδρος της ΕΔΗΚ δεν φοβήθηκε ούτε στη δικτατορία να αναπτύξει σε αντίθετο ακροατήριο τις θέσεις-του: πόσο μάλλον σε καιρό Δημοκρατίας και με κυβέρνηση αλλαγής, δεν είχε κανένα λόγο να αποφύγει την προσπάθεια να διαφωτίσει — και να πείσει — μερίδα καθηγητών για την ορθότητα των απόψεών-του.

Πιστεύοντας στο διάλογο και στη σωστή ενημέρωση, όπως και το ΑΝΤΙ ελπίζουμε σε γρήγορη επανόρθωση».

Σ.Σ. Δεν εκφράζουμε στο σχόλιό-μας αντίθεση στο δικαίωμα των καθηγητών να υποστηρίζουν συλλογικά ή ατομικά ό,τι φρονούν περί νόμου-παισίου. Για την πολιτική θέση του συνέδριου έχουμε διαφορετική άποψη. Η κάλυψη έτσι που δόθηκε στο συνέδριο από τη ΝΔ, η παρουσία του κ. Ζιγδή και το μήνυμά του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν είναι άσχετα, από την πολιτική που εκφράστηκε στο συνέδριο από τους συμμετέχοντες, για την επίλυση των προβλημάτων στα ΑΕΙ. Γι' αυτό το θέμα, δεν εκφράσαμε μόνο την απορία-μας για την παρουσία του κ. Ζιγδή και τι σημαίνει αυτή για την πολιτική θέση του «συμποσίου», αλλά διατυπώσαμε και ερωτηματικά για το μήνυμά Καραμανλή. Προφανώς δεν αμφισβητούμε ότι ο κ. Ζιγδής είπε στους συνέδρους τις θέσεις-του αλλά μήπως η παρουσία-του του πρόσφερε μια ακόμη πολιτική κάλυψη;

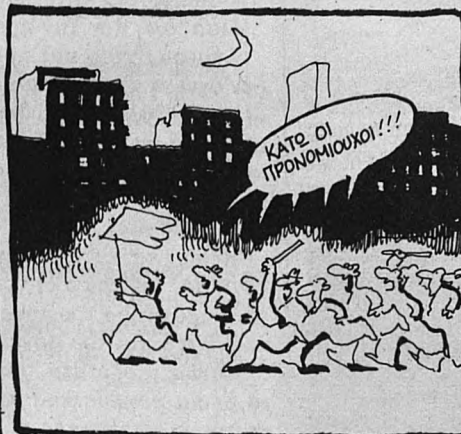
στες καθώς από τα σημεία των δύο φόνων διήλθαν συνολικά 10 δημοιρίες των ΜΑΤ δηλαδή 300 άνδρες. Αν όμως σαν αριθμοί ε-ντυπωσιάζουν και φαίνεται να δικαιολογούν τη «σύγχυση», η αλήθεια, τουλάχιστον στους ειδικούς είναι γνωστή. Είναι τέτοια η ακρίβεια, το σύστημα επικοινωνιών, ο συντονισμός και ο καθορισμός του χρόνου και τόπου δράσης μιας διμοιρίας των ΜΑΤ με τις άλλες, ώστε στους κόλλπους των ΜΑΤ είναι γνωστό μέχρι ονοματισμού ποιός έπραξε τί και σε ποιούς.

Δεν υπάρχει αμφιβολία λοιπόν ότι η δικαστική έρευνα απέτυχε κυρίως λόγω της αλληλοσυγκάλυψης των αστυνομικών που ανακρίθηκαν. Αλληλοσυγκάλυψη που ξεκινά από τη συνενοχή, έ-να κλίμα υπηρεσιακής αλληλεγγύης αλλά προπαντός από το επικρατούν επί «Νέας Δημοκρατίας», «πνεύμα», στο Σώμα, όπου η σκληρότητα έναντι του λαού εθεωρείτο τίτλος τιμής του αστυνομικού.

Πιστεύουμε ότι η υπόθεση Κανελλοπούλου-Κουμή, δεν πρέπει να «κλείσει» με κανένα τρόπο. Όχι μόνο γιατί αυτό απαιτεί το στοιχειώδες «περί δικαίου» αίσθημα. Αλλά γιατί ο εντοπισμός και η τιμωρία των ενόχων αποτελεί πολιτική πράξη πολυσήμα-ντη, καθώς οριοθετεί ένα νέο πλαίσιο σχέσεων λαού-σωμάτων Ασφαλείας.

Ο κ. Σκουλαρίκης είναι αναμφισβήτητος ένας από τους πιο αποδοτικούς και επαρκείς υπουργούς της Αλλαγής. Και προσπαθεί με διεσδοτικότητα και μελετημένη περισκεψη να εναρμυνίσει τα Σώματα Ασφαλείας με τις πολιτικές επιταγές και τη νόμιμη λειτουργία-τους. Πρέπει λοιπόν να ξέρει και να μπορεί να διερευνήσει αποτελεσματικά για τους φυσικούς υπεύθυνους των δυο κτηνωδών φόνων του '80. Και μια τέτοια ενέργειά-του δεν θα εκτιμηθεί μόνο από το σύνολο του λαού και των πολιτικών-του δυνατόμεων. Θα επικροτηθεί κυρίως από τους άνδρες και αξιωματικούς των Σωμάτων, που πρόσφατα έχουν δώσει σαφή δείγμα-τα ενός επαναπροσανατολισμού της στάσης-τους.

Και ο μη εντοπισμός των δραστών δεν ενθαρρύνει μόνο τους δράστες και τους προστάτες-τους αλλά αποθαρρύνει και εκεί-νους που στόχο-τους έχουν να μην επιτρέψουν την επανάληψή-τους.

Ουρές στις αφετηρίες των λεωφορείων (όταν φυσικά δεν απεργούν οι οδηγοί-τους). Εξαιρεση η έγκυος κυρία της φωτογραφίας που έχει προτεραιότητα. Η απαγόρευση της κυκλοφορίας στο κέντρο, φαίνεται ότι μεταξύ των άλλων άλλαξε και τα κριτήρια διάκρισης των «προνομιούχων» από τους «μη».

Συνωστισμός στις «πιάτσες» των ταξί. Η «συμπαθής τάξη» των ταξιτζήδων είναι μια από τις λίγες ευχαριστημένες από τα μέτρα. Ούτε λόγος βέβαια για έλεγχο των διπλο-τριπλό ή τετραπλομισθώσεων.

— Πώς βλέπετε τα μέτρα, ρωτήσαμε κάποιον ιδιοκτήτη ταξί.
— Βασικά φίλε, αυτά είναι μέτρα ριζικά...

Πονάει πρωτεύουσα;

της Ράνιας Κλουτσινιώτη

Ποιός από μας — τους παλιότερους τουλάχιστον — δεν ένωσε αισθήματα ανακούφισης όταν, μπαίνοντας στο κέντρο την πρώτη εκείνη ημέρα που απαγορεύτηκε η κυκλοφορία, αναδύθηκε σαν όνειρο κάτι από τα βάθη της μνήμης-του. Η ελπίδα πως η πόλη δεν καταστράφηκε ολοκληρωτικά, πως από κάπου θα μπορούσε να αρχίσει η αντίστροφη πορεία. Πως θα γινόταν δυνατό να γεμίσουν πάλι τα πεζοδρόμια και οι δρόμοι ανθρώπους και όχι νευρικά ανδρείκελα κινούμενα προς απροσδιόριστες κατευθύνσεις, δίχως εμφανή λόγο και αιτία.

Παρ' όλο που την πρώτη ΕΚΕΙΝΗ ημέρα είχε νέφος...

Σήμερα, χτες και προχτές, μια βδομάδα ολόκληρη νέφος δεν έχει, η ατμόσφαιρα είναι διαυγής, τα ιδιωτικά αυτοκίνητα δεν κυκλοφορούν, λύθηκε μάλιστα και η απεργία των λεωφορείων, κι όμως η πόλη παρουσιάζει την ίδια εικόνα ερημίας... κι οι άνθρωποι του δρόμου δεν έχουν την όψη εκείνων που κουβαλάμε στη μνήμη-μας.

Τι συμβαίνει λοιπόν;

Μήπως τα καταξιωμένα στη συνειδησή-μας, τα απόλυτα αναγκαία, «μέτρα έκτακτης ανάγκης» αρχίζουν και παίρνουν τον χαρακτήρα του προσωρινού, άρα σύμφωνα με τα ελληνικά πράγματα και του μόνιμου;

Μήπως η οξύτητα του προβλήματος δεν δικαιολογεί πλέον τα όποια πρωθύστερα σχήματα, πρώτα δηλαδή τη διαμόρφωση της κυβερνητικής πολιτικής, στη συνέχεια της εξαγγελίας των μέτρων και στο τέλος της εξεύρεσης σχημάτων λαϊκής υποστήριξης;

Μήπως είναι ο φόβος της δημιουργίας νέων προνομιούχων ομάδων, που συνεπάγονται αναγκαστικά τα όποια μέτρα περιοριστικού χαρακτήρα, δεδομένου ότι αναφέρονται στο πεδίο των μηχανισμών επιβολής της δημόσιας τάξης;

Ή είναι ακόμη και οι συνήθειες;

Συνήθεια να βιώνουμε ως κέντρο της πόλης ένα γεωγραφικό χώρο πολύ συγκεκριμένο και περιορισμένης έκτασης — ανάμεσα στο Λυκαβηττό και την Ακρόπολη, στην πλατεία Βάθης και στο Σύνταγμα —, που τώρα διευρύνθηκε, έγινε αχανής, πέρασε τις γραμμές των λόφων, έφτασε πίσω απ' του Φιλοπάππου, από το Γκάζι, από τον Λυκαβηττό, από το πρώτο Νεκροταφείο και ονομάστηκε «περιοχή εντός του εσωτερικού οδικού δακτυλίου».

Περιοχή στην οποία κατοικούν περίπου 450 χιλιάδες άτομα και εργάζονται τουλάχιστον άλλα 300 χιλιάδες και που η ελάχιστη ακτίνα-της — σε ευθεία γραμμή — είναι 1,5 χιλιόμετρο και η μέγιστη 2,5 χιλιόμετρα. Πού χρειάζεται δηλαδή από μισή έως μία ώρα περπάτημα για να προσεγγίσεις από το όριο-της το κοντινότερο σημείο του κέντρου-της... Αφού έχεις ταλαιπωρηθεί — όπως ακριβώς και πριν παρθούν τα μέτρα — με διάφορες συγκοινωνίες, που η διάταξη των γραμμών-τους θαρρείς κι έχει μελετηθεί για να μην εξυπηρετεί κανέναν...

Αν μάλιστα είσαι απ' αυτούς που μπορούν κατά κάποιον τρόπο, αλλά δεν θέλουν με κανένα τρόπο, να συμβάλουν στην καθιέρωση του ταξί ως θεμιτού κοινωνιακού μέσου. Αν είσαι από τους υπόλοιπους, ακόμη χειρότερα...

Ο μήνας Ιούνιος δεν είναι τυχαίος.

Οι δραστηριότητες της πόλης διατηρούν τη χειμερινή δυναμικότητά-τους, τα σχολεία λειτουργούν ακόμη, προστίθεται κάποια τουριστική κίνηση, οι μετεωρολογικές συνθήκες παρουσιάζουν συχνά εναλλαγή.

Αποκλείσει πρωτεύουσα...

Ένας ολόκληρος μήνας είναι αρκετός.

Για να μελετηθούν, *έστω πειραματικά*, οι επιπτώσεις που έχουν αυτά τα μέτρα, όλες τις ώρες, όλες τις μέρες και σε ολόκληρο το χώρο της πόλης. Γιατι βέβαια οι μετακινήσεις από και προς το κέντρο της Αθήνας παράγονται δευτερογενώς και έχουν τα λειτουργικά αιτία-τους στον τρόπο με τον οποίο διαρθρώνεται ολόκληρη η πόλη και οι δραστηριότητές-της.

Μεγάλη όπως:

- ο κυκλοφοριακός φόρτος ανά είδος οχήματος και ανά κατηγορία μετακινήσεων
- η αυξομειώση των ρυπαντών και ο συσχετισμός-τους με τις υπόλοιπες συνθήκες

• η διαφοροποίηση του χρόνου μετακίνησης από τόπο κατοικίας σε τόπο εργασίας

• η μεταβολή στο άμεσο κόστος των μετακινήσεων.

• η διοχετευτική ικανότητα των δημόσιων μεταφορικών μέσων

• ο αριθμός των μετακινήσεων και των οχηματοχιλιομέτρων που εκτελούνται από τα ταξί

και τόσα άλλα, θα μπορούσαν να αποτελέσουν στόχους εξαντλητικής έρευνας, ώστε εάν συγκριθούν με τη συνήθη συμπεριφορά — ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ και ΑΥΤΗ ΚΑΠΟΤΕ ΝΑ ΜΕΤΡΗΘΕΙ — να εξαχθούν ορισμένα στοιχειώδη συμπεράσματα, ως προς την εμβέλεια των όποιων μέτρων και ως προς την κατεύθυνση προς την οποία θα πρέπει να κινηθούν τα επόμενα...

Είναι ακόμη δυνατό να εκτιμηθούν οι ποιοτικές και ποσοτικές επιπτώσεις σε κάθε δραστηριότητα της πόλης, οι επιπτώσεις στην κοινωνική συμπεριφορά των κατοίκων-της και τόσα άλλα...

Όλα αυτά όμως απαιτούν μεγάλη προετοιμασία και τέτοια δεν έγινε...

Προετοιμασία τεχνικής φύσεως, που ακόμη κι αυτή δεν έγινε. Δεν άλλαξε η σηματοδότηση για να υποστηρίξει τα μέτρα, δεν αναδιαρθρώθηκαν οι λεωφορειακές γραμμές, δεν έγιναν στοιχειώδεις παρεμβάσεις στον ονομαζόμενο δακτύλιο, δεν μετατράπηκαν σε χώρους στάθμευσης τα μεγάλα κενά οικοπέδα που υπάρχουν σε κατάλληλα σημεία...

Αλλά όχι μόνον αυτή. Χρειάζεται και προετοιμασία για συμμετοχική διαδικασία, που είναι η μόνη ικανή να αναιρέσει τον τεχνοκρατικό εφησυχασμό στον οποίο έχουν περιέλθει οι αποφασίζοντες...

Για να μην αισθανόμαστε πειραματόζωα, που περιμένουν την προθεσμία να εκπνεύσουν...

Μένουν λοιπόν τα μέτρα, ως μέτρα περιοριστικού χαρακτήρα. Αποστεωμένα από κάθε έννοια και αυταρχικά. Δίχως τίποτε να τα καταξιώνει, παρά η απάθεια και η εξαθλίωση που έχει γίνει δεύτερη φύση για τον «πολίτη»(;) του συγκεντρωτικού μηχανισμού που είναι η Αθήνα και που υφάινεται εδώ και τόσα χρόνια...

Σε μια «κατακτημένη» ατομική συνείδηση που στηρίζεται στο λαϊκό σόφισμα: η εξαίρεση συμβάλλει στη δημιουργία του κανόνα. Τρέξτε λοιπόν όλοι για να εξαιρεθείτε από τα μέτρα. Πολλοί άρχισαν πριν από σας.

Για να βγει η Δεξιά μια μέρα να υπενθυμίσει στον όποιο κύριο υπουργό, αυτά που έλεγε όταν είταν στην αντιπολίτευση: «πληρώνουμε τέλη κυκλοφορίας για όλες τις μέρες και τις ώρες»... Άρα...

A • ΜΕΤΡΑ • ΜΕΤΡΑ • ΜΕΤΡΑ • M

Παράδεισος για τις μοτοσυκλέτες, οι διαδρομές εντός του δακτύλιου. «Προνομιούχοι» και κυρίαρχοι οι ιδιοκτήτες-τους, μετά από χρόνια παντοκρατορίας του αυτοκινήτου. Όλα έχουν ένα τέλος σ' αυτό τον κόσμο... Βέβαια δεν είδαμε πολλά ποδήλατα. Λέτε να δώσουν το παράδειγμα μιμούμενοι συναδέλφους-τους στο εξωτερικό — οι υπουργοί της σοσιαλιστικής κυβέρνησης;

Ανοικτοί και αναμφισβήτητα πιο ανθρώπινοι για τους πεζούς οι δρόμοι. Εξ άλλου λίγη πεζοπορία δεν βλάπτει. Τι κάνει βέβαια κάποιος όταν βιάζεται; Ας πάρει το μετρό...

A • ΜΕΤΡΑ • ΜΕΤΡΑ • ΜΕΤΡΑ • M

- "Αν εκτιμάτε ότι πολύωρες διαδρομές στο «σχολικό» είναι δυσβάστακτες για ένα παιδί 3½ - 5½ χρονών.
- "Αν θέλετε τό σχολείο του παιδιού σας κοντά στο σπίτι σας και στο γενικότερο χώρο ζωής του,
- "Αν θέλετε ένα νηπιαγωγείο που νά συνδυάζει παιγνίδι και μάθηση σέ ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης γιά τό παιδί,

τότε
μπορεῖ νά σᾶς ἐνδιαφέρει νά γνωριστοῦμε

- Κοντά στό σπίτι σας καί δίπλα στό Λυκαβηττό λειτουργεῖ τό Νηπιαγωγείο «ΤΟ ΑΣΤΕΡΑΚΙ».
- Μιά μικρή ὁδὸ μέσα στό τσιμέντο
- Πρόγραμμα μελετημένο - Διδασκαλία καί επίβλεψη ἀπό ἔμπειρο προσωπικό
- Ἐλᾶτε νά γνωριστοῦμε καί νά συζητήσουμε γιά τό παιδί σας.

Γκόλφω Τζελετοπούλου - Εὐθυμίου
Βαλσαμῶνος 4 καί Ἀσκληπιοῦ
Τηλ. 64.47.830 - 36.35.419

Μονόλογος πάνω στο Νόμο-πλαίσιο

Είναι κοινός τόπος η διαπίστωση πως τα ΑΕΙ της χώρας χρειάζονται ανανέωση και εκσυγχρονισμό. Τα χαρακτηρίζει μια ισχυρότατη τάση αδράνειας, ένας βαθύς συντηρητισμός εγγενής στον πανεπιστημιακό θεσμό, που εκφράζεται από όλους τους φορείς-τους. Κυρίως, τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματά-μας, όπως όλοι δίχως εξαίρεση διαπιστώνουν, έχουν κάκιστη ποιότητα, ιδιαίτερα χαμηλό επίπεδο σπουδών, διδασκαλίας και πτυχίων. Τα πανεπιστήμιά-μας δεν είναι πανεπιστήμια, ιδρύματα όπου η γνώση αναπαράγεται αλλά και παράγεται, η γνώση σε όλους τους τομείς, από την πυρηνική φυσική ως τη φιλολογία, εισάγεται μαζί με άλλα βιομηχανικά προϊόντα από το εξωτερικό.

Οι φορείς της πανεπιστημιακής κοινότητας έχουν προθέσεις ανάμικτες και αντιφατικές, που εκφράζονται στις θέσεις που παίρνουν πάνω στο Νόμο - πλαίσιο. Καλές προθέσεις συγκρούονται με το φόβο για την απώλεια κεκτημένων, ρεαλιστικές αναλύσεις αντιφάσκουν με επιθυμίες για ριζική αλλαγή, η ανατροπή της υπάρχουσας ισορροπίας ανησυχεί όλους, για διαφορετικούς λόγους τον καθένα. Οι φοιτητές αντιφάσκουν, το ΕΔΠ καταγγέλλει, οι καθηγητές ανησυχούν.

Ο Νόμος - πλαίσιο περιέχει προθέσεις αλλαγής και συμβιβασμούς ισορροπιών, διατάξεις ισχυρά ανανεωτικές και άλλες που ενισχύουν το συγκεντρωτισμό εξουσιών. Μείγμα δύσκολο στην εφαρμογή-του, καθώς η παράδοση είναι πολύ ισχυρή και βραβαίνει παραφθείροντας το περιεχόμενο των νέων διατάξεων, καθώς η ιστορία της χώρας έχει εμποδίσει να αναπτυχθούν και να επιβληθούν κριτήρια αξιολογικά και μια εθιμική ηθική του θεσμού που θα εμπόδιζε την αναπαραγωγή των αρνητικών χαρακτηριστικών-του. Άλλες διατάξεις, λοιπόν, είναι δημιουργικά ανανεωτικές, άλλες ενισχύουν τις συντηρητικές καταστάσεις και άλλες είναι αδύνατο κανείς να προβλέψει τι είδους επιπτώσεις θα έχουν.

Τη στάση των τριών φορέων απέναντι στο Νόμο - πλαίσιο καθορίζει συγχρόνως η επιθυμία αλλαγής και μια ισχυρότατη τάση αδράνειας που είναι η συντηρητική λειτουργία του θεσμού.

ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ Οι φοιτητές είναι πριν απ' όλα διαμορφωμένοι από ένα βαθιά συντηρητικό, απελπιστικά παραδοσιακό και κακής ποιότητας εκπαιδευτικό σύστημα. Έχουν στάση αντίστοιχη τόσο απέναντι στη μάθηση, όσο και στο δίπλωμα. Ονειρεύονται και διεκδικούν να γίνουν τα ΑΕΙ κέντρα όπου παράγεται και αναπαράγεται η γνώση. Οσάκις ξαφνιάζονται και αντιδρούν αρνητικά σε κάθε απόπειρα αλλαγής των παραδοσιακών σχημάτων. Καταγγέλλουν τα πανεπιστήμια, που έχουν ξεφύγει από το σκοπό-τους και έχουν μεταβληθεί σε εξεταστικά κέντρα. Και όμως αρνούνται να παρακολουθούν συστηματικά και να κάνουν εργασίες στη διάρκεια ολόκληρης της σχολικής χρονιάς. Η άρνησή-τους παίρνει διάφορες μορφές, από τη σιωπηρή απάθεια ως την αμφισβήτηση με πολιτικούς όρους για την «εντατικοποίηση».

Σε πολύ μεγάλο βαθμό οι φοιτητές έχουν δίκιο. Φέρνουν μαζί-τους στα πανεπιστήμια μεγάλη καχυποψία απέναντι στους καθηγητές και τα μαθήματα. Έχουν σωστά την εικόνα πως ο πανεπιστημιακός θεσμός μεταδίδει ψευδείς γνώσεις με στόχο τον ιδεολογικό-τους πειθαναγκασμό. Έχουν μάθει η μια γενιά από την άλλη να αποστηθίζουν δυσνόητες ή και ακατανόητες

κοινοτοπίες ή άχρηστες γνώσεις και να χρησιμοποιούν την εφευρετικότητα-τους στην ανανέωση των μεθόδων αντιγραφής. Παράλληλα, οι φοιτητές διαβάζουν εξωπανεπιστημιακά βιβλία, τα συζητούν μεταξύ-τους και προβληματίζονται. Ψάχνουν τη γνώση μόνοι-τους και ονειρεύονται σπουδές στο εξωτερικό. Δηλαδή, οι φοιτητές δεν είναι καθόλου «τεμπέληδες», όπως τους κατηγορήσε πριν τρία χρόνια ο πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών, απλώς δεν εμπιστεύονται τα πανεπιστήμια και τους δασκάλους-τους. Κάνουν, κυρίως στις θεωρητικές σπουδές, ένα είδος λευκής απεργίας στα μαθήματα. Στις εξετάσεις ακόμα και οι πιο εξεγερμένοι γράφουν με αφοπλιστική κάποτε αφέλεια ό,τι νομίζουν πως θα είναι αρεστό στον εξεταστή, θέλουν να πάρουν το χαρτί-τους και να φύγουν.

Αυτό το «χαρτί»-τους είναι το δεύτερο μεγάλο πρόβλημα. Κάκιστες οι σπουδές, εκατοντάδες οι φοιτητές, ανύπαρκτες οι αίθουσες, επιπλέον χαμηλή η οικονομική απόδοση των πτυχίων, ακόμα χαμηλότερη η συμβολική-τους αξία (το κύρος που προσδίδουν). Τα πτυχία είναι «χαρτιά» - διαβατήρια για μια υπαλληλική θέση, που κι αυτή δύσκολα βρίσκεται. Πτυχία που δεν τους προσφέρουν και πολλά για την εισοδή-τους στην κοινωνία, ούτε η κοινωνία έχει και πολλές απαιτήσεις απ' όσους κατέχουν ένα ορισμένο πτυχίο. Όλα τούτα καθόλου δε δημιουργούν κίνητρα για να θελήσει κάποιος να βγει από τις συνθήκες του παραδοσιακού φοιτητή και να κάνει παραπάνο-στο κόπο.

Έτσι, αναρωτιέται κανείς πώς θα εφαρμοστεί η ανανέωση στα μαθήματα και στη συμμετοχή των φοιτητών στις αποφάσεις που προβλέπει ο Νόμος - πλαίσιο. Πώς θα ανανεωθεί η διδασκαλία και θα γίνουν μαθήματα - σεμινάρια σ' εκείνες τις εφιαλτικές αχανείς αίθουσες, όπου εκατοντάδες φοιτητές κοιτάζουν απλάνως είτε την υπερυψωμένη έδρα είτε τον άχρηστο στην εποχή-μας τεράστιο μαυροπίνακα είτε τα άλλοτε επαναστατικά, άλλοτε χαριτωμένα, άλλοτε απλώς χυδαία συνθήματα στους τοίχους; Και το σοβαρότερο ίσως: πώς θα πάρουν μέρος οι φοιτητές στη διοίκηση των πανεπιστημίων; Πώς θα ψηφίσουν για τη διδακτική ικανότητα των διδασκόντων, έτσι που λειτουργούν τα πανεπιστήμια; Ψήφος των φοιτητών είναι δημοκρατικό δικαίωμα των φοιτητών, όταν όμως αυτοί έχουν πλήρη συμμετοχή στην πανεπιστημιακή ζωή. Πώς θα είναι θετική και βελτιωτική της πανεπιστημιακής κατάστασης η ψήφος των φοιτητών στις σχολές εκείνες που παρακολουθεί τα μαθήματα το ένα πέμπτο ή και λιγότερο των φοιτητών-τους; Και οι σχολές αυτές είναι πολλές, οι φοιτητές-τους αποτελούν τη μεγάλη πλειοψηφία στο σύνολο των ΑΕΙ. Αν δεν έχουν όλοι οι φοιτητές δικαίωμα ψήφου, το μέτρο παραφθείρεται και γίνεται επικίνδυνο. Αν ψηφίσουν όλοι, ενώ παρακολουθούν και έχουν γνώμη οι ελάχιστοι, ποιά θα είναι τα κριτήριά-τους και πώς θα επηρεάζονται, αν όχι με κριτήρια εξ' υπαρχής τρωτά;

ΤΟ ΕΔΠ

Το ΕΔΠ κατηγορείται από το 1974 για στενό κορπορατισμό. Τα μέλη-του αμφισβητούν την κατοχή του διδακτορικού διπλώματος σαν προϋπόθεση για τη βαθμολογική εξέλιξη. Όλα αυτά τα χρόνια αγωνίστηκαν συνδικαλιστικά κυρίως για τη μονιμότητα, όπως συχνά γράφτηκε.

Βέβαια, είναι απελπιστικά σωστή η άποψη, που πολλές φορές υποστηρίχθηκε ότι μια πανεπιστημιακή θέση πρέπει να κατέχεται από επιστήμονες και όχι από δημόσιους υπαλλήλους

που προάγονται κατ' αρχαιότητα.

Τα μέλη του ΕΔΠ όμως έχουν πολύ δίκαια μεγάλη έλλειψη εμπιστοσύνης στην αντικειμενικότητα της επιστημονικής κρίσης των καθηγητών. Δεν αποτελεί μεμονωμένο φαινόμενο η εξαίρεση να κατακρίνεται ή να καταψηφίζεται μια διατριβή από εκείνους που θεωρούν εχθρό-τους τον υπεύθυνο καθηγητή και όχι κακό τον υποψήφιο. Δεν αποτελεί γελοιογραφία του παρελθόντος να αρνείται ο καθηγητής να υποβάλει έκθεση για λόγους τελειώς άλλους από επιστημονικούς και μια διατριβή να μην μπορεί ποτέ να κριθεί, ούτε ο υποψήφιος ν' αμυνθεί. Πράγμα που επιβάλλει σε όλους τους υποψήφιους διδάκτορες να είναι οπωσδήποτε αρεστοί και συμπαθητικοί στον καθηγητή, γιατί μπορεί ν' αλλάξει γνώμη και να μην προτείνει τη διατριβή για κρίση.

Σπουδαιότερη είναι η απουσία κάθε επιστημονικής δραστηριότητας στα ΑΕΙ γενικότερα. Δεν υπάρχει κανένα σκαλοπάτι όπου διδάσκεται ούτε η ατμόσφαιρα όπου μαθαίνεται η επιστημονική μεθοδολογία. Για να μπορεί να κάνει διατριβή κάποιος πρέπει αρχικά και ενάντια σε κάθε δεοντολογία να «εμπνευσθεί» ένα θέμα. Ύστερα, να βουτήξει ηρωικά στη θάλασσα χωρίς να ξέρει κολύμπι, να παραμείνει εκατοντάδες ώρες μ' ένα μολύβι ανάμεσα στα δόντια γεμάτος μοναξιά και ανασφάλεια. Τέλος πάντων, να κάνει ό,τι τον φωτίσει ο Θεός. Εκεί που οι αλλοεθνείς συμμετέχουν στην έρευνα και μαθαίνουν μεθοδολογία, οι έλληνες υποψήφιοι διδάκτορες αυτοσχεδιάζουν. Παρ' όλ' αυτά υπάρχουν και καλές διατριβές. Υπάρχουν αυτοδιδασκτοί επιστήμονες μέλη του ΕΔΠ εξαιρετικής ποιότητας.

Ως σήμερα, αρκετές φορές αντικειμενικοί καθηγητές και καλοί επιστήμονες κατέκριναν το ΕΔΠ ότι έχει στους κόλπους-του ανάξιους και αργόμισθους. Υπάρχουν, πράγματι. Υπάρχουν εκείνοι που βρέθηκαν στη θέση-τους γιατί στη χώρα πέρασαν καταποντισμοί και δικτατορίες. Υπάρχουν αυτοί που διορίστηκαν γιατί έδειχναν καταλληλότητα για υπηρετικές εργασίες. Υπάρχουν όμως κυρίως οι άλλοι, που και ικανοί και καλοπροαίρετοι είναι και μισούν την ατμόσφαιρα εκείνη όπου προωθείται όποιος σκύβει το κεφάλι. Υπάρχουν νέοι επιστήμονες που θα πρόσφεραν πολλαπλάσια σ' ένα πανεπιστήμιο όχι ι-δανικό, απλώς σαν κάποιος δυτικής χώρας.

Ίσως αυτό που καθορίζει πριν απ' όλα τη θέση και τις αντιλήψεις του ΕΔΠ είναι το γεγονός πως η σχέση κάθε μέλους του ΕΔΠ με τον καθηγητή είναι στενά και αυστηρά προσωποπαγής. Το ένδιαφέρον όμως είναι ότι η έντονη συνδικαλιστική δραστηριότητα του ΕΔΠ τα τελευταία χρόνια, που αρκετά πράγματα άλλαξε, δεν επηρέασε καθόλου αυτό τον έντονα προσωποπαγή χαρακτήρα της σχέσης μέλους ΕΔΠ - καθηγητή. Αναρωτήθηκα πολλές φορές ποιός φταίει που υπάρχει έντονα κυρίαρχη μια πατρική σχέση ανάμεσα στο βοηθό ή επιμελητή και τον καθηγητή, σχέση που συνοψίζεται στο «πετάξου, παιδί-μου, να φέρεις τα κλειδιά που άφησα πάνω στο γραφείο-μου». Σχέση πατερναλιστική που αποτελεί άσκηση εξουσίας, αλλά προσφέρει και πολλά προνόμια: από τις ώρες απασχόλησης μέχρι την εξασφάλιση πλειοψηφιών όταν υπάρχει κρίση, η υψηλή προστασία του καθηγητή είναι καθοριστική. Φταίει, σίγουρα, η πατερναλιστική ελληνικότητα: σε όλα τα μέλη του ΕΔΠ ανεξάρτητα από φύλο και ηλικία οι καθηγητές μιλούν σε πατρικό ενικό και αντίθετα, τα μέλη του ΕΔΠ προς καθηγητές πάντοτε στον πληθυντικό. Φταίει, νομίζω, πριν απ' όλα η απουσία επιστημονικής ατμόσφαιρας, έρευνας και άμιλλας. Αυτή κυρίως ευθύνεται για την ανασφάλεια που γεννάει κάστες, για την απουσία αντικειμενικότητας, για τα τρωτά κριτήρια. Ο κάθε διδάσκων ξένου πανεπιστημίου, που δεν αδιαφορεί για την επιστημονική-του εξέλιξη, ούτε κοιμάται πάνω στα επαγγελματικά-του κεκτημένα, δεν είναι που φοβάται ότι θα χάσει τη θέση-του. Είναι η συνεχής παραγωγή γνώσης που γίνεται γύρω-του, οι επιστημονικές ομάδες μ' επικεφαλής συναδέλφους

που τον συναγωνίζονται, η κατά βήμα παρακολούθηση της διεθνούς παραγωγής και βιβλιογραφίας, που κάνουν ακόμα και οι μεταπτυχιακοί φοιτητές, ώστε κανείς δεν μπορεί απληροφόρητος να σταθεί επάξια στη θέση-του, γιατί δεν μπορεί ν' ασκήσει το ρόλο-του.

ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

Το περίφημο «κατεστημένο» των ΑΕΙ έχει εκφράσει έντονη ανησυχία για τις αλλαγές και πολλές ορθές αμφιβολίες για ορισμένα από τα προτεινόμενα.

Παρά την οποιαδήποτε σωστή κριτική ή αμφιβολία, πιστεύω ακράδαντα πως η κατάργηση της έδρας αποτελεί την πιο ουσιαστική προϋπόθεση για τη βελτίωση της κατάστασης των ΑΕΙ. Όχι επειδή έχω την αυταπάτη ότι οι άλλες βαθμίδες απαρτίζονται από άτομα δημοκρατικότερα. Αντίθετα, νομίζω πως η ποσοστιαία αναλογία δημοκρατικών και μη δημοκρατικών θα μείνει απaráλλαχτη όταν στη θέση των τακτικών καθηγητών θα ψηφίζει συνέλευση με όλους τους διδάσκοντες. Ωστόσο, ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα της πανεπιστημιακής ζωής είναι η προσωπική εξουσία που βρίσκεται στα χέρια του τίτλου τακτικός καθηγητής.

Θα μπορούσε κανείς να πει ότι το πορτραίτο-ρομπότ του έλληνα πανεπιστημιακού καθηγητή συνοψίζεται σε μια ιδιαίτερα εύθικτη ανωτερότητα, έναν έντονο επιστημονικό δογματισμό και μεγάλη ανησυχία απέναντι στον ενδεχόμενο πολλαπλασιασμό των νεώτερων «ομοτέχνων». Δεν είναι πρόβλημα προσωπικοτήτων, αλλά θεσμού. Έτσι όπως λειτουργούν οι Σχολές και οι «συνεδρίες» των τακτικών καθηγητών, για να μην ταυτίζεται κάποιος με τη γελοιογραφία του «καθηγητικού κατεστημένου» πρέπει να είναι βράχος δικαιοσύνης, εξαίρεση επιστημονικής συνειδησης, πρότυπο αντικειμενικότητας και γίγας αρετής. Και παρ' όλ' αυτά υπάρχουν καθηγητές όχι μόνο διαφορετικοί αλλά και αντίθετοι με την παραπάνω γελοιογραφία.

Στα πανεπιστήμια, λοιπόν, υπάρχουν πράγματι βασιλιάδες καλοί όσο μόνο στα παραμύθια, μόνο που είναι τρομερή ανάγκη κοινωνικά επείγουσα να καταργηθεί η μοναρχία.

Ο ΝΟΜΟΣ-ΠΑΛΑΙΣΙΟ

Αρχίζοντας από το τέλος, την κατάργηση της έδρας και τη σημασία-της, αναρωτιέμαι μήπως η πολυσυζητημένη ΕΑΓΕ απλώς ανυψώσει το θρόνο ορισμένων καθηγητών. Το πρόβλημα είναι μεγάλο, γιατί αν αφήσουμε καταμέρος τους χουντικούς που φοβήθηκαν, τους δεξιούς που ανέντησαν, τους ημιμαθείς που απειλήθηκαν, υπάρχει το μείζον κοινωνικό ζήτημα ότι η δημοκρατία εξασφαλίζεται μόνο από δημοκρατικούς θεσμούς και όχι από τις συνειδήσεις. Και η ΕΑΓΕ είναι θεσμός συγκεντρωτικής εξουσίας, θεσμός αυταρχικός.

Επιπλέον, όποιος γνωρίζει την πανεπιστημιακή ζωή από μέσα, ξέρει πολύ καλά ότι η ταυτότητα του δημοκρατικού πολίτη δεν ταυτίζεται πάντοτε με την ιδιότητα του δημοκρατικού καθηγητή. Υπάρχει ο δημοκρατικός πολίτης, ψηφοφόρος δημοκρατικών και αριστερών κομμάτων, που είναι πανεπιστημιακός ασθénτης.

Υπάρχουν σίγουρα εκείνοι που την υπερεξουσία της ΕΑΓΕ θα την χρησιμοποιήσουν για το καλό των ΑΕΙ. Η υπερεξουσία όμως είναι μακρόχρονα κοινωνικά επικίνδυνη. Ακόμα και τα εντιμότερα ή και τα δικαιότερα άτομα όμως δεν είναι σωστό να υποκαθιστούν τις αποφάσεις άλλων οργάνων. Νομίζω πως η ΕΑΓΕ μπορεί μακρόχρονα να πάρει μορφές αντίθετες με τις προθέσεις των νομοθετών-της. Συμβουλευτικός αυστηρά και μόνο θα μπορούσε να είναι ο ρόλος-της, και πάλι αφού μειωθεί αυτή η ιδιότητα υπερθεσμού που έχει στο νομοσχέδιο. Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα των ΑΕΙ είναι ότι ο τίτλος του καθηγητή αντιμετωπίζεται όχι ως ο ανώτερος πανεπιστημιακός βαθμός, αλλά κάτι σαν ρόλος στρατηγού. Μήπως με την

ΕΑΓΕ καταργηθούν οι στρατηγοί και αντικατασταθούν από στρατάρχες;

Για τις διατάξεις που αφορούν το ΕΔΠ, θα έπρεπε ίσως ν' αναρωτηθούμε αν είναι σωστή η κατάργηση των βοηθών; Εφόσον πολύ σωστά προβλέπεται η δυνατότητα στους εκκολαπτόμενους επιστήμονες να παίρνουν κατά τις μεταπτυχιακές-τους σπουδές μέρος στη διδασκαλία, οπότε η διδασκαλία συνδέεται με την έρευνα για την παραγωγή διατριβής, γιατί άραγε αυτούς να τους προβλέπει ο νόμος τόσο έξω από την πιθανότητα πανεπιστημιακής καριέρας; Το σπουδαιότερο είναι ότι οι σχέσεις εξάρτησης προσωπικής που υπήρχαν ανάμεσα στον καθηγητή και το βοηθό-του θα γίνουν πολύ χειρότερες. Ο μεταπτυχιακός φοιτητής θα είναι βοηθός δίχως κατοχύρωση, καθώς θα είναι συγχρόνως και βοηθός και φοιτητής του καθηγητή και χωρίς υπαλληλική ιδιότητα.

Άλλο ένα σημείο που πρέπει να παραλλάξει κατά την ψήφιση του νόμου είναι η υπερβολικά προνομιακή μεταχείριση των ειδικών επιστημόνων — και μάλιστα σε συνδυασμό με την ολοφάνερα άδικη μεταχείριση των υφηγητών.

Για το ΕΔΠ, τέλος, μια διάταξη που υποθέτω απλώς ξέφυγε την προσοχή των υπευθύνων και φαντάζομαι θα διορθωθεί είναι αυτή που αφορά τη μονιμότητα των μετά τον 815 επιμελητών, όπου μονιμοποιούνται μόνο όσοι ανήκουν σε επαρχιακά πανεπιστήμια. Πρόκειται για διαφοροποίηση ισοβάθμων ακαταπόνητη, και τέλος πάντων ο νόμος δεν μπορεί να υπονοεί πως αν υπάρχουν ανάξιοι για εξέλιξη θα διατηρούν ωστόσο τη θέση-τους ειδικά στα επαρχιακά πανεπιστήμια και όχι στα ΑΕΙ της πρωτεύουσας.

Για τους φοιτητές, οι διατάξεις για τα μαθήματα, η κατάργηση του ακαδημαϊκού έτους, η συνακόλουθη κατάργηση των εξεταστικών περιόδων και της απώλειας έτους και κυρίως η υποχρέωση του φοιτητή να παρακολουθήσει κανονικά από την αρχή ένα μάθημα στο οποίο απέτυχε, παρά την πολυπλοκότητά-τους έχουν πολλές πιθανότητες να βελτιώσουν ουσιαστικά και την ποιότητα σπουδών και το επίπεδο των φοιτητών.

Τεράστια βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και των φοιτητών θα προσφέρουν οι μεταπτυχιακές σπουδές.

Κι εδώ, νομίζω πως είναι αναμφισβήτητο, όπως αποδεικνύει άλλωστε και όλη η διεθνής εμπειρία, ότι οι μεταπτυχιακές

σπουδές πρέπει οπωσδήποτε να είναι οργανικό μέρος των πτυχιακών σπουδών. Εκείνο που πριν απ' όλα απουσιάζει από τα ελληνικά ΑΕΙ είναι ακριβώς η σύνδεση της διδασκαλίας με την έρευνα, της αναπαραγωγής με την παραγωγή της γνώσης. Άλλωστε, αν ως μεταπτυχιακές σπουδές απομονωθούν, οι πτυχιακές θα υποβιβαστούν σε βαθμό ανεπίτρεπτο και κοινωνικά ασύμφορο, γιατί ήδη είναι τελματωμένες, τα πτυχία είναι υπερβολικά επαγγελματικά προσανατολισμένα και η κοινωνική-τους αξία είναι πολύ χαμηλή.

Όσοι προνομιοχού βρέθηκαν κάποτε για μεταπτυχιακές σπουδές σ' ένα ξένο πανεπιστήμιο, θυμούνται πάντα με πόσο δέος ανακάλυψαν την απέραντη άγνοιά-τους και την εθνική αδικία που είχαν, δίχως να το ξέρουν, υποστεί να προσφέρει το πανεπιστημιακό πτυχίο-τους λιγότερα μορφωτικά εφόδια απ' ό,τι στην ξένη χώρα το απολυτήριο του λυκείου. Η δημιουργία μεταπτυχιακών σπουδών οργανικά δεμένων με τις πτυχιακές είναι η μόνη δυνατότητα για ν' αλλάξει αυτή η κατάσταση.

Ακόμα, υπάρχει λανθάνουσα στο χωρισμό των μεταπτυχιακών σπουδών η άποψη ότι οι σπουδαιότεροι επιστημονικά θα διδάσκουν στο μεταπτυχιακό επίπεδο. Μόνο αν διδάσκουν όλοι σε όλα τα επίπεδα θα βελτιωθεί η ποιότητα της διδασκαλίας και των σπουδών. Είναι λάθος να θεωρείται ότι στις χαμηλότερες βαθμίδες οι απαιτήσεις είναι λιγότερες. Όπως μας δείχνει και πάλι η διεθνής εμπειρία, αν θέλουμε καλή ποιότητα σπουδών, είναι περισσότερες. Στο μεταπτυχιακό επίπεδο μπορεί να διδάξει και ένας μαθητευόμενος ερευνητής, κοινοποιώντας τον προβληματισμό και την πορεία μιας επιστημονικής εργασίας. Στο πτυχιακό επίπεδο χρειάζεται περισσότερη πείρα, ευρύτερη εποπτεία. Είναι το επίπεδο όπου οι φοιτητές παίρνουν (ή δεν παίρνουν) τις βάσεις για σπουδές.

Τελειώνοντας, ας υπογραμμιστεί πως μέτρα αναμφισβήτητα θετικά, που παρά τις τεράστιες αντιστάσεις του πανεπιστημιακού θεσμού θα επιδράσουν σίγουρα και θα αλλοιώσουν τη μονολιθικότητά-του είναι η κατάργηση της έδρας και οι ανοιχτές διαδικασίες για την εκλογή του διδακτικού προσωπικού. Επίσης, μέτρα οπωσδήποτε βελτιωτικά της πολύ κακής ποιότητας των ΑΕΙ είναι η προτεινόμενη οργάνωση των μαθημάτων και η δημιουργία μεταπτυχιακών σπουδών, αν αυτές συνδεθούν με τις πτυχιακές.

Κυκλοφορεί
τέλη Ιουνίου

ΣΥΜΠΤΩΜΑ
5

Κεντρική
διαθεση
Ελευθερος
τυπος
Σ.πηγης 17
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ '82

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

•

ΜΑΡΚΟΥ ΑΥΓΕΡΗ
ΕΛΛΗΝΕΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ

•

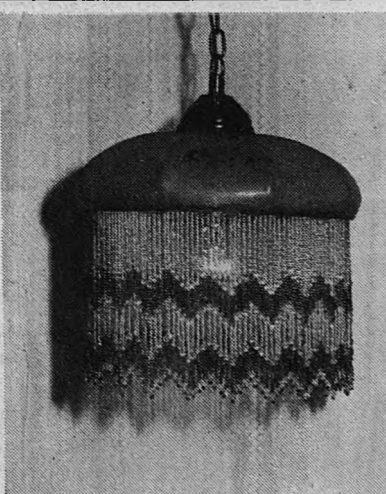
ΒΑΣ. ΡΩΤΑ
ΔΕΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

•

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ
ΦΩΤΑΚΟΥ

(Α' υπασπιστού Θ. ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: ΧΑΡ. ΜΠΟΥΡΑ
Σόλωνος και Ζωοδ. Πηγής 12-14
ΑΘΗΝΑ τηλ. 36.37.668 36.40.995

Σε παλιό ρομαντικό σχέδιο:
Λάμπες με μακριά κρόσια από
γυάλινες χάνδρες που φτιάχνονται
σήμερα στα παλιά σχέδια.
Κρεμαστές και επιτραπέζιες.
Ξενίας 17, Πλ. Μαβίλη.
Τηλ. 77.54.400

Κι όμως τόσα πληρώνουμε...

του Ρεπόρτερ

ΑΜΦΙΣΒΗΤΕΙ το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Αμύνης, με επιστολή που υπογράφει ο αρμόδιος υφυπουργός κ. Αντώνιος Δροσογιάννης, ένα μέρος από τα στοιχεία που δημοσίευσε το ΑΝΤΙ για τις ΝΑΤΟϊκές επιβαρύνσεις της Ελλάδος το 1981. Η αμφισβήτηση του αφορά στις συνολικές εθνικές υποχρεώσεις, αλλά και στις σχετικές δαπάνες για το Πεδίο Βολής Κρήτης.

ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ του ο κ. υφυπουργός Εθνικής Αμύνης δεν αρνείται ουσιαστικά την εγκυρότητα των στοιχείων του ΑΝΤΙ (που υπάρχουν άλλωστε στους τόμους του φετινού Γενικού Κρατικού Προϋπολογισμού) αλλά οδηγείται σε δικά του αριθμητικά αθροίσματα και συμπεράσματα για τις ΝΑΤΟϊκές δαπάνες της χώρας μας κατά τον περασμένο χρόνο.

ΠΡΙΝ ΠΑΡΑΘΕΣΟΥΜΕ την επιστολή του ΓΕΕΘΑ, που υπογράφει ο κ. Δροσογιάννης, ας σημειώσει ο αναγνώστης ότι αναφέρεται αποκλειστικά σε δαπάνες για «έργα κοινής υποδομής ΝΑΤΟ», δηλαδή σε ένα μέρος μόνο των συνολικών οικονομικών υποχρεώσεων της Ελλάδος από τη συμμετοχή της στην Ατλαντική Συμμαχία.

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ, που μας έστειλε ο κ. υφυπουργός Εθνικής Αμύνης έχει ως εξής:

Κύριε διευθυντά,

Σε απάντηση σχετικού δημοσιεύματος στο περιοδικό-σας της 30.4.82 στο οποίο αναγράφεται ότι «ΔΥΟΜΙΣΙ ΔΙΣΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΙΝΕΙ Η ΕΛΛΑΔΑ» (2.500.000.000) ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΑΤΟΪΚΟΥΣ «ΑΜΥΝΤΙΚΟΥΣ» ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥΣ του 1981» σας γνωρίζουμε τα εξής:

α) Η χρησιμοποίηση των στοιχείων που ληφθήκανε από τον δημοσιευθέντα Γενικό Κρατικό Προϋπολογισμό έτους 1982 δεν υπήρξε ορθή, προφανώς από άγνοια ουσιαστών λεπτομερειών, με αποτέλεσμα το πιο πάνω ποσό που εμφανίζεται ότι εβάρυνε τον Εθνικό Προϋπολογισμό του περασμένου χρόνου για κατασκευές και έργα της Συμμαχίας σε διάφορες περιοχές της χώρας και ειδικά στο Πεδίο Βολής Κρήτης (ΠΒΚ) να μην ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Ειδικότερα:

1. Πιστώσεις που διατίθενται στη χώρα-μας και μάλιστα σε συνάλλαγμα από τα Κράτη - Μέλη του ΝΑΤΟ εμφανίζονται στο δημοσίευμα ότι εβάρυναν την Ελλάδα.

2. Από την επανένταξη της χώρας-μας στο ΝΑΤΟ εισέρευσαν στη χώρα-μας κατά το 1981 πιστώσεις και μάλιστα σε συνάλλαγμα για έργα κοινής υποδομής ΝΑΤΟ συνολικού ύψους δρχ. 2.900 εκατ. περίπου. Η συμμετοχή της χώρας-μας στα έργα αυτά ανέρχεται σε ποσοστό 0,79.

3. Το πραγματικό ύψος του προϋπολογισμού του ΠΒΚ το έτος 1981 με σημερινά στοιχεία διαμορφώθηκε στο ποσό των δρχ. 673 εκατ. και η συμμετοχή της Ελλάδος υπολογίζεται σε ποσοστό 5,7% (δρχ. 39 εκατ.).

4. Πέρα όμως από το ποσό των 634 εκατ. που εισέρευσε άμεσα στη χώρα-μας υπό μορφή συναλλάγματος, εισρέει επίσης και πρόσθετο συνάλλαγμα με μορφή δαπανών που γίνονται ειδικά στην Κρήτη από το αλλοδαπό προσωπικό που υπηρετεί δόκιμα ή που έρχεται στη χώρα-μας για εκπαίδευση στο ΠΒΚ.

5. Ανεξάρτητα από τη σημαντική αυτή εισροή συναλλάγματος που πραγματοποιείται άμεσα ή έμμεσα από την ύπαρξη και λειτουργία του ΠΒΚ αξίζει να σημειωθεί ότι επιτυγχάνεται σε αυτό με πολύ μικρό κόστος και η εκπαίδευση των Ελληνικών ΕΔ. Έτσι εξοικονομείται ποσό της τάξεως των 300 εκατ. περίπου που θα έπρεπε να δαπανάται κάθε χρόνο και μάλιστα σε συνάλλαγμα για το σκοπό αυτό στο εξωτερικό.

6. Η αύξηση της ελληνικής συμμετοχής κατά το 1981 έναντι του 1980 αντισταθμίζεται με πολλαπλάσιες πιστώσεις που εισέρευσαν στη χώρα-μας κατά το χρόνο αυτό από εισφορές ΝΑΤΟ και από τους χρήστες του ΠΒΚ.

ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ

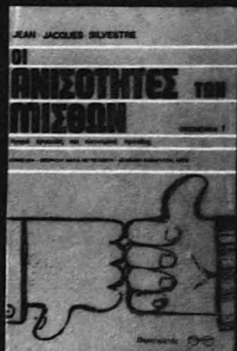
Αντώνης Δροσογιάννης

ΤΟ ΠΟΣΟ το δημοσίευμα του «ΑΝΤΙ» ανταποκρινόταν στη (συνολική) πραγματικότητα και εάν έχουν εμφολωρήσει λαθεμένες ερμηνείες στοιχείων (πιστώσεις σε συνάλλαγμα, που εμφανίζεται στο δημοσίευμα ότι εβάρυναν την Ελλάδα) φαίνεται καθαρά

σειρά ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ:

παρατηρητής

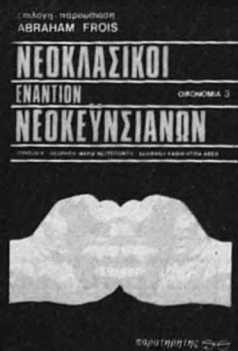
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΘΕΩΡΗΣΗ: ΜΑΡΙΑ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΗ - ΔΕΛΗΒΑΝΗ - ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΑΒΣΘ

Εισαγωγή στα βασικά και πάντοτε επίκαιρα προβλήματα κατανομής του εισοδήματος

Μελέτες πάνω στα τρέχοντα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας

Η μεγάλη αυτή διαμάχη που ακόμα δεν έχει λήξει.

από τα παρακάτω στοιχεία:

- Στο κεφάλαιο εσόδων του Γενικού Κρατικού Προϋπολογισμού του 1982 και μάλιστα δύο φορές (στις σελίδες 18 και 39) αναγράφονται εκτός των άλλων και τα έσοδα που είχε η Ελλάδα από τις άλλες χώρες του ΝΑΤΟ για τις λεγόμενες «δαπάνες έργων κοινού ενδιαφέροντος».

ΓΙΑ ΤΟ 1981 τα συνολικά έσοδα αυτά αναγράφονται δύο φορές στο ύψος των 1.118.227.000 δραχμών, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του υπουργείου Οικονομικών, που γνωστοποιήθηκαν στη Βουλή. Μάλιστα, η ανάλυση των 1.118.227.000 δραχμών παρουσιάζεται ως εξής:

- Έσοδα από τη συμμετοχή όλων των κρατών - μελών ΝΑΤΟ σε δαπάνες έργων κοινού ενδιαφέροντος δραχμές 688.227.000 (κωδικός 8210).

- Εισφορές κρατών - μελών ΝΑΤΟ, που χρησιμοποιούν το Πεδίο Βολής Κρήτης για δαπάνες-του δραχμές 430.000.000 (κωδικός 8221).

Μένει, λοιπόν, να αποσαφηνιστεί, πώς το ΓΕΕΘΑ υπολογίζει στο έγγραφό-του το μεν πρώτο ποσόν σε 2.900.000.000 δραχμές και το δεύτερο σε 673 εκατομμύρια δραχμές, (ως τελικός Προϋπολογισμός).

ΕΙΝΑΙ προφανές ότι τόσο στη μία όσο και στην άλλη περίπτωση των ΝΑΤΟϊκών δαπανών στη χώρα-μας, το ΓΕΕΘΑ κάνει σύγχυση — πιστεύουμε όχι σκόπιμη, όπως είχε συμβεί πάλι στο παρελθόν σε δημοσιεύματα του «Βήματος» και του «Ριζοσπάστη» — μεταξύ των εισφορών των άλλων κρατών και των τελικών δαπανών όπως και μεταξύ του ΝΑΤΟ και προϋπολογισμού του Πεδίου Βολής Κρήτης και των συνολικών επιβαρύνσεων. Αυτοί οι ελλείψεις λογαριασμοί του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Αμύνης γίνονται ολοφάνεροι, αν συγκρίνει κανείς τα μοναδικά έσοδα από τις άλλες χώρες - μέλη του ΝΑΤΟ, που αναφέρει ότι εισέρρευσαν ο Γενικός Κρατικός Προϋπολογισμός, με τα έξοδα, που αναλυτικά επίσης έχουν καταγραφεί (και τα οποία το ΓΕΕΘΑ περιορίζει σε μερικά εκατομμύρια). Η διαφορά ανάμεσα στα στοιχεία των δύο κρατικών υπηρεσιών (ΓΕΕΘΑ και υπουργείο Οικονομικών), εξηγείται εύκολα αν λάβει υπόψη-του κανείς ότι το ΓΕΕΘΑ κάνει τους υπολογισμούς-του μόνο για τα «έργα κοινής υποδομής ΝΑΤΟ» και δεν λογαριάζει τις άλλες κατασκευαστικές δραστηριότητες του ΝΑΤΟ, τις λεγόμενες «εθνικές υποχρεώσεις» για τις οποίες δαπανά και μόνο η Ελλάδα.

ΕΤΣΙ, με σχετικό παράδειγμα το Πεδίο Βολής Κρήτης, ο αρμόδιος υπουργός Οικονομικών κ. Μαν. Δρεττάκης γνωστοποιεί στη Βουλή των Ελλήνων ότι κατά το 1981 (και μάλιστα τους ένδεκα μήνες-του) η χώρα-μας επιβαρύνθηκε:

- από τον προϋπολογισμό του Γενικού Επιτελείου Στρατού δραχμές 990.722.000 δραχμές (σελίδα 255)

- από τον προϋπολογισμό του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού δραχμές 16.760.000 ως δαπάνες λειτουργίας και συντήρησης σταθμού FORACS Κρήτης (σελίδα 277)

- από τον προϋπολογισμό του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας συνολικά δραχμές 122.000.000 (σελίδα 304), που αναλύονται σε 12.000.000 για διάφορες δαπάνες βελτίωσης και σε 110.000.000 σε διάφορες κατασκευές.

ΑΣ ΣΗΜΕΙΩΘΕΙ ότι τόσο στον προϋπολογισμό του ΓΕΣ, όσο και στον προϋπολογισμό του ΓΕΑ σημειώθηκαν αισθητές υπερβάσεις το 1981, αφού ο αρχικός προϋπολογισμός ήταν για μεν το ΓΕΣ δρχ. 430.000.000 (ξοδεύτηκαν υπερδιπλάσια) και του ΓΕΑ μόλις 12.000.000 (ξοδεύτηκαν οκταπλάσια).

ΑΝΑΛΟΓΕΣ υπερβάσεις — χωρίς να φαίνεται ότι εισπράχτηκαν από κανένα στοιχείο του Γενικού Κρατικού Προϋπολογισμού — σημειώθηκαν και σε άλλους τομείς των ΝΑΤΟϊκών υποχρεώσεων της χώρας, όπως σημείωσε αναλυτικά το «ΑΝΤΙ» στο δημοσίευμα του τεύχους 204.

ΓΙΑ ΝΑ συγκεφαλαιώσουμε, το υπουργείο Οικονομικών που συνέταξε και τον φετινό Γενικό Κρατικό Προϋπολογισμό, γνωστοποιεί στη Βουλή ότι:

- το σύνολο των εισφορών όλων των κρατών - μελών (και με το αναλογικό ποσοστό της Ελλάδος) για έργα κοινού ενδιαφέροντος στο Πεδίο Βολής Κρήτης ήταν το 1981 μόλις 430 εκατ. δραχμές (σελίδες 18 και 39). Και αντίστοιχα ότι το σύνολο των ελληνικών υποχρεώσεων (εκτός της αναλογικής εισφοράς) είναι δραχμές 1.139.482.000 με βάση τα απολογιστικά στοιχεία των τριών Γενικών Επιτελείων του υπουργείου Εθνικής Αμύνης.

ΜΕ ΒΑΣΗ ποιά στοιχεία λοιπόν, το ΓΕΕΘΑ ισχυρίζεται στην επιστολή-του προς το «ΑΝΤΙ» ότι ο Προϋπολογισμός του Πεδίου Βολής Κρήτης ήταν τον περασμένο χρόνο 673 εκατ. δραχμές και έτσι η συμμετοχή της Ελλάδος μόνο 39 εκατ.

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙ το ΓΕΕΘΑ να δημιουργήσει εντυπώσεις — και διαψεύσεις — αντλώντας στοιχεία από το μέρος και αποκρύπτοντας τη συνολική εικόνα; Εκτός και αν νεότερες δαπάνες άλλων χωρών του ΝΑΤΟ δεν έχουν συμπεριληφθεί στον Προϋπολογισμό. Σ' αυτή την περίπτωση τα στοιχεία-μας παραμένουν ακριβή και αναμφισβήτητα και περιμένουμε πια τον απολογισμό — που θα δημοσιευτεί σε λίγους μήνες — για να ελέγξουμε εμείς την ακρίβεια των αριθμών που παραθέτει το Υπουργείο στο γράμμα-του.

ΜΕΤΑ την νέα απάντησή-του, για όλα τα παραπάνω, θα δούμε κατά πόσο επαρκής είναι ο ισχυρισμός ότι υπάρχουν ωφέλειες — και μάλιστα «χωρίς οικονομική επιβάρυνση» — για μετεκπαιδευσεις κτλ. Για να μην μιλήσουμε για τις πολιτικές «ωφέλειες». Δηλαδή τις πιέσεις, τους κινδύνους σε βάρος της εθνικής-μας ανεξαρτησίας, τα Ελληνοτουρκικά κτλ.

ΒΡΑΚ ΖΑΦΚ ΠΑΡΑ ΤΑ ΤΖΟΥΝ ΤΖΖΖ
ΣΚΡΑΚ

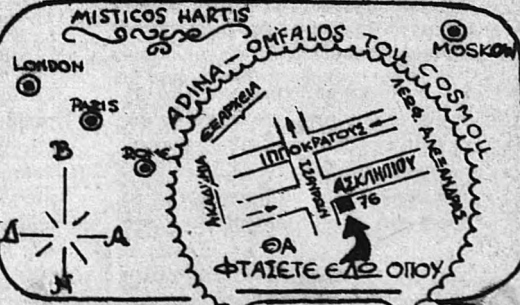
ΑΝ ΔΕΝ ΕΧΕΤΕ
ΑΚΟΜΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΝΑ
ΔΙΑΛΕΓΕΤΕ ΜΟΝΟΙ ΣΑΣ
ΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΟΥ ΘΕΛΕΤΕ Ν' ΑΚΟΥΤΕ...

ΘΥΜΗΣΑΙΤΕ ΤΗ ΣΟΦΗ
ΛΑΪΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

**ΚΑΛΙΟ
ΠΑΡΑ ΑΥΓΑ
ΠΟΥΡΕ®**

ΚΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ ΤΟΝ
ΜΥΣΤΙΚΟ ΧΑΡΤΗ

MISTICOS HARTIS

LONDON
PARIS
MOSCOW
ATHINA
COSMOS
OMFALOS ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
ΑΔΙΝΑ
ΘΕΑ
ΦΤΑΣΙΤΕ ΕΙΣ ΤΟ ΟΠΙΟΥ

ΕΝΑΣ ΦΥΣΙΚΟΣ - ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ
ΚΙ ΕΝΑΣ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΣ -
- ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΣΑΣ
ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΝ ΓΙΑ ΝΑ
ΔΙΑΛΕΞΕΤΕ ΜΑΖΙ ΤΟ
ΚΑΛΙΤΕΡΟ ΣΤΕΡΕΟΦΩ-
ΝΙΚΟ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙΤΕ
ΝΑ ΑΠΟΚΤΗΣΕΤΕ ΚΑΙ
ΤΑ ΛΕΓΙΑ ΣΑΣ ΝΑ
ΠΙΑΣΩΝ ΤΟΠΟ

MICROVOX
SCASHOS
STEREOPLATS

ΣΤΟΥΔΙΟ ΗΙ ΦΙ ΑΣΚΛΗΠΙΩΝ 76-ΑΘΗΝΑ 706 ΤΗΛ 3627858-3602697

**ΣΤΟ ΜΑΓΑΖΙ ΜΑΣ
ΘΑ ΒΡΗΤΕ**

- ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΜΑΡΚΕΣ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ
- ΕΥΘΥΛΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΟΛΕΣ
- ΤΙΣ ΚΑΛΙΤΕΡΕΣ ΔΥΝΑΤΕΙΣ ΤΙΜΕΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΤΕΡΟ
ΤΙΣ ΚΑΛΙΤΕΡΕΣ ΣΥΝΔΙΑΣΜΟΥΣ ΣΤΟ
ΠΟΣΟ ΠΟΥ ΔΙΑΒΑΣΕΤΕ

ΑΝ ΜΕΛΕΤΕ Σ' ΕΠΙΛΗΓΕΤΕ ΜΑΖΙ - ΘΑ ΣΑΣ
ΣΤΕΛΙΟΥΝΕ ΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΑ...

**ΑΝ ΜΕΛΕΤΕ Σ' ΕΠΙΛΗΓΕΤΕ ΜΑΖΙ - ΘΑ ΣΑΣ
ΣΤΕΛΙΟΥΝΕ ΤΙΜΕΣ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΑ...**

ΔΥΟ ΚΟΜΜΑΤΑ ΣΕ ΕΝΑ;

του Αστέρη Στάγκου

Πολλά, ισάριθμα, «συν» και «πλην», βαθύτατες αντιφάσεις στο 3ο Συνέδριο του ΚΚΕ εσ. (που το κόμμα το αποκαλεί και 11ο, δείχνοντας έτσι και μαζί με την εμμονή-του στον τίτλο, ότι είναι πάντα απρόθυμο να κόψει τον ομφάλιο λώρο που το συνδέει με την παράδοση της «ιστορικής», φιλοσοβιετικής και δογματικής, ελληνικής Αριστεράς). «Συν» και «πλην» που αλληλοαναιρούνται και δημιουργούν γι' αυτό την υποψία, αν όχι και τη βεβαιότητα, ότι και τούτη τη φορά κύριο χαρακτηριστικό του ΚΚΕ εσ., δεκατέσσερα ολόκληρα χρόνια μετά τη γέννησή-του, θα είναι ο συνδυασμός μιας βαθιάς ιδεολογικής σύγχυσης με την παραλυτική εκείνη «πολιτική ακινησία» που αποτελούσε βασικό γνώρισμά-του απ' την πρώτη αρχή και που δεν μπορεί να κρυφτεί πίσω απ' την οποιαδήποτε επίδειξη μιας καθαρά οπορτουνιστικής κι έτσι καθόλου πειστικής πολιτικής ψευδοκινητικότητας.

Ιδεολογική σύγχυση που δημιουργείται, βέβαια, απ' το ανακάτεμα και την αντιπαλότητα των δυο διαμετρικά αντίθετων ιδεολογικών ρευμάτων που λειτουργούν στο εσωτερικό του κόμματος ισότιμα, αλλά, δυστυχώς και χωρίς την παραμικρή μεταξύ-τους όσωση, ιδιαίτερα στη μακρινή επαρχία, όπου οι συνθηκές επιβίωσης των στελεχών είναι κυριολεκτικά βάρβαρες. Ιδεολογικών ρευμάτων το πρώτο από τα οποία είναι το ευρωκομμουνιστικό, που το βάρος-του όλο και μεγαλώνει, ενώ το δεύτερο είναι εκείνο που μένει, σ' αυτόν ή σε κείνο το βαθμό, προσηλωμένο, κυρίως από αδράνεια και φόβο, στις ξεπερασμένες και παραμορφωμένες απ' το σταλινι-

σμό έννοιες του «Λενινιστικού κόμματος», της (κλειστής και παντοδύναμης) «ηγετικής ομάδας», της «καθοδήγησης» κτλ., καθώς επίσης, αλλά σε μικρότερο βαθμό και για συναισθηματικούς εδώ λόγους, στο μύθο της «χώρας - οδηγού» (της ΕΣΣΔ) και στη δεμένη μ' αυτόν έννοια του «προλεταριακού διεθνισμού», έτσι όπως διαμορφώθηκαν, και ο μύθος και η έννοια, μετά την Οχτωβριανή Επανάσταση και στις τότε, ολότελα διαφορετικές από τις σημερινές, διεθνείς συνθήκες.

Και πολιτική ακινησία που οφείλεται κι αυτή στο ομολογημένο γεγονός ότι στο ΚΚΕ εσ. λειτουργούν, ισότιμα και πάλι στην ουσία, δυο μεταξύ-του ασυμβίβαστες πολιτικές αντιλήψεις και πρακτικές — αντιλήψεις και πρακτικές που τελικά αναιρούν η μια την άλλη και δεν επιτρέπουν στο κόμμα να παίξει το ρόλο που του ζητά και του επιβάλει η συγκυρία.

Ιδεολογική σύγχυση και πολιτική ακινησία που αποτελούν και τα δυο εγγενείς, κατά κάποιο τρόπο, αδυναμίες του ΚΚΕ εσ. Και τούτο γιατί το κόμμα αυτό γεννήθηκε μετά τη διάσπαση του ενιαίου και τότε παράνομου ΚΚΕ, το Φλεβάρη του '68, με ένα γνώρισμα που θα μπορούσαμε να το παρομοιάσουμε μ' αυτό που στην ιατρική ονομάζεται «ατελεκτασία των πνευμόνων». Γιατί γεννήθηκε, δηλαδή, με την οργανική εκείνη ατέλεια που το εμποδίζει να εισπνέει το απαραίτητο για την επιβίωσή-του «οξυγόνο» και που στην περιπτώσή-του δεν είναι, δεν θα μπορούσε να είναι άλλο (μια και το άλλο κόμμα παρέμεινε υπερασπιστής της ορθοδοξίας) απ' τις ιδέες, αντιλήψεις και πολιτικές πρακτικές

πάνω στις οποίες οικοδομούνται σήμερα στη βιομηχανικά αναπτυσσόμενη Δύση, όπου ανήκουμε και μεις, τα μαρξιστικά (σε αντιδιαστολή με τα «μαρξιστικά - λενινιστικά») κόμματα του ευρωκομμουνισμού.

Μια «ατελεκτασία των πνευμόνων», ως ξεκαθαρίσουμε, που είναι αποτέλεσμα του γεγονότος ότι η γέννηση του ΚΚΕ εσ. υπήρξε καρπός μιας διένεξης στην κορυφή κι όχι στη βάση του τότε ενιαίου ΚΚΕ. Διένεξης γύρω από προβλήματα που δεν ήταν, σε κείνη τη φάση, ιδεολογικά ή και στρατηγικού χαρακτήρα, αλλά αφορούσαν κατά κύριο λόγο στη σύνθεση και στην έδρα της ηγεσίας (μέσα ή έξω απ' την Ελλάδα;) και στην υπερβολική δογματική και πολιτική ακαμψία της Κολλιγιανικής ηγεσίας, μιαν ακαμψία που εμποδίζει την ελληνική κομμουνιστική Αριστερά να παίξει το μεγάλο ρόλο που της έτασε η συγκυρία.

Κοντολογής, δεν αναζητούσε στην αρχή καινούρια ιδεολογία το ΚΚΕ εσ., ούτε και έβαζε θέμα χαρακτήρα των σχέσεων με το ΚΚΣΕ. Κι αντίθετα, περιοριζόνταν να ζητά απλώς για τον εαυτό-του την «αναγνώριση» και την «έννοια» του ΚΚΣΕ και της ΕΣΣΔ (που εξακολουθούσαν τότε να αποτελούν τα «άγια των αγίων» των ηγετών-του) και ταυτόχρονα να επιδιώκει κάποιες περιορισμένες πάντα, προσαρμογές της ιδεολογίας-του και της πολιτικής-του πρακτικής στις ιδιομορφίες και στις ανάγκες της εποχής. Εξακολουθούσε, δηλαδή, να κινείται τότε «εντός των τειχών» και δεν έδειχνε την παραμικρή βιασύνη να «βγει έξω απ' τα τείχη».

«Και το μέλλον αδράτον...»

Το παρόν όμως διαφανές

(απάντηση στο

Σε απάντηση του άρθρου του Σπ. Παπασηπλιόπουλου που δημοσιεύτηκε στο τχ. 206 (σ. 12-13) η Μπέττυ Βακαλοπούλου μας έστειλε το κείμενο που ακολουθεί:

Όταν η πολιτική επιστήμη και η ψυχολογία, ή και οι δυο μαζί, ασχοληθούν συστηματικά με τη σχέση πολιτικών φορέων και κοινωνικών ομάδων, το ΚΚΕ εσωτερικού κι ο περιγυρός-του θα προσφέρουν το πιο πλούσιο και το πιο ιδιόρρυθμο υλικό μελέτης.

Αλήθεια, με το κόμμα-μου έχουν όλοι μια έντονη σχέση ο καθένας με το δικό-του τρόπο: εμείς που είμαστε μέσα επειδή δεν μας φέρνει σε σύγκρουση με την πολιτική-μας εντιμότητα, την επιστημονική συνέπεια, την όποια ευφύια και φαντασία διαθέτουμε. Επειδή δεν μας αναγκάζει να λέμε ανοησίες από βήματος ή έδρας. Επειδή δεν μας επιβάλλει ούτε την παρα-μαρξιστική αργκώ του ΠΑΣΟΚ ούτε τα μαρξιστικά κορακιστικά του ΚΚΕ. Επειδή μας δίνει καθημερινά την ευκαιρία να «ερωτευόμα-

στε» — όπως θά 'λεγε ο Ντοστογιέφσκι — την ανιδιοτέλεια και τη σιγουριά-μας (αδύνατο να είσαι ανασφαλής και να «μιλιτάρεις» στο ΚΚΕ εσωτερικού).

Αυτοί που ήταν μέσα και φύγανε, χάνουν τον ύπνο-τους, παίζουν το γύρω - γύρω όλοι. Κι όταν δικαιολογημένες αντιρρήσεις ή θεμιτή περηφάνια τους εμποδίζει να ξαναμπούν, μας πλησιάζουν, δίνουν συμβουλές, απομακρύνονται. Κάπως σαν τον αρσενικό, που εγκαταλείπει φιλενάδα πεισμένος ότι δεν εμπνέει πια τη λίμπιντο και τη ματαιοδοξία-του κι όταν εκείνη επιβιώσει της εγκατάλειψης, του ξαναρέσει. Και τότε θυμώνει.

Οι άνθρωποι του ΠΑΣΟΚ μας περιβάλλουν με τη συγκαταβατική εγκαρδιότητα των επιτυχημένων. Όμως παρά τον φόρτο και την υπεροψία της εξουσίας, «ούκ ἔα 'τούς καθεύδειν» ούτε το κόμμα, ούτε το συνέδριό-μας.

Ακόμα πιο φλογερή η περιέργεια των οπαδών του ΚΚΕ. Δεν αρκούνται, πια, στο «Ρίζοσπάστη». Διαβάζουν με απληστία τον αστικό Τύπο και την Αυγή, μας κατακλύζουν μ' ερωτήσεις και, ειδικά, για το συνέδριό-μας, ξέρανε τόσες λεπτομέρειες

(πραγματικές είτε φανταστικές) όσες δεν ξέρουν οι αντιπρόσωποι που πέρασαν εκεί μέσα εκατό έντονες ώρες. (Έχω την αίσθηση ότι μετά το τρίτο-μας συνέδριο κανένα πολιτικό φορέας δεν θα μπορέσει εύκολα να επιβάλλει ένα συνέδριο τυπικό, κονφορμιστικό με διατεταγμένες διαδικασίες, περιχαρακωμένο προβληματισμό και προκαθορισμένη έκβαση. Όμως αυτό ξεφεύγει από το θέμα-μου).

Υπάρχει τέλος μια πέμπτη κατηγορία διανοουμένων της Αριστεράς που από τη μια μας φτύνουμε κι από την άλλη θέλουν να είναι ρυθμιστές του μέλλοντός-μας. Ή του να μην έχουμε μέλλον.

Ο Σπύλιος Παπασηπλιόπουλος δεν «προσπάθησε» καθόλου να διαβάσει τα προσυνεδριακά κείμενα, αλλιώς θ' ανακάλυπτε κι άλλα μ' «πληχτικά». Είναι φανερό ότι έρριξε μια ματιά σε 2-3 φύλλα του διαλόγου και συμπωματικά είδε την όντως ενδιαφέρουσα παρέμβαση του Αιμίλιου Ζαχαρέα. Είναι επίσης φανερό ότι τον «πλήττουν» οι παρεμβάσεις που προέρχονται από άλλες κοινωνικές τάξεις, με διαφορετικά προβλήματα και διαφορετικές δυνατότητες διατύπωσης. Αλλά προπα-

Πράγμα που φαίνεται κι απ' τον τίτλο που διάλεξε (ΚΚΕ εσ.) και που το καθόριζε σαν «αντικόμμα» και σαν διεκδικητή της «κοινής κληρονομιάς» — «κληρονομιάς» που το ανάγκαζε τα μάτια-του να τα έχει στραμμένα προς τους «συντρόφους της άλλης πλευράς» και όχι στον κόσμο της ευρύτερης μαρξιστικής Αριστεράς και των καινούριων κοινωνικών στρωμάτων που έβγαιναν γρήγορα απ' το περιθώριο κι έπαιζαν πρωτοποριακό ρόλο στους κοινωνικούς αγώνες. Κι ακόμα, πράγμα που εξηγεί — όπως πολλαπλά υποστηρίχθηκε στο Συνέδριο — και τη σειρά των μοιραίων λαθών που επακολούθησαν (Ενωμένη Αριστερά, ΕΑΔΕ, ΑΣΔΥΣ, δεξιόστροφη εφάρμογή της τάχα «στρατηγικού χαρακτήρα «Συμμαχίας» κτλ.) και που το ξέκοψαν απ' τις λαϊκές μάζες και προπαντός απ' την εργατική τάξη. Κατάσταση, αυτή, που προσπάθησε να την αλλάξει μετά την ήττα των εκλογών του '77, διαπράττοντας ένα ακόμα βαρύ λάθος. Εγκαταλείποντας, δηλαδή, βάνουσα τη Συμμαχία και πραγματοποιώντας μια στροφή, όχι «προς τα έξω», όπως θα περίμενε κανείς, αλλά «δυστυχώς», «προς τα μέσα», στροφή που ισοδυναμούσε με «αναδιπλώση στον εαυτό-του» και όχι με το «άνοιγμα προς τις ευρύτερες Αριστερές και Προοδευτικές μάζες» που απαιτούσε η εποχή.

Όλα τα παραπάνω, τα «ιστορικά», ειπώθηκαν πολλαπλά στο Συνέδριο και αποτέλεσαν τα θετικά ή αρνητικά «πολεμοφόδια» που χρησιμοποιήθηκαν στην αναμέτρηση που ξεκίνησε, τρίτη μέρα του Συνεδρίου, με την ολοκληρωτική και ολομέτωπη επίθεση που εξαπόλυσε εναντίον της ηγεσίας, της «επίσημης» ιδεολογίας και της πολιτικής πρακτικής (ή απραξίας) του κόμματος ο Λεωνίδας Κύρκος. Επίθεση με την οποία έβαλε, στην ουσία, υποψηφιότητα για την ηγεσία του κόμματος — όπως έβαλε και μάλιστα τελεσιγραφικά και

θέμα ριζικών αλλαγών στην πολιτική-του πρακτική, στην ιδεολογία και σε μερικές, τουλάχιστον, απ' τις στρατηγικές-του επιλογές κυρίως τις διεθνείς. Θέμα, με άλλα λόγια μιας, έστω περιορισμένης, «στροφής προς τα πίσω».

Επίθεση, αυτή του Λεωνίδα Κύρκου, ακόμα, που έβαλε σε κίνηση εκείνες τις ριζικά αντίθετες μεταξύ-τους δυνάμεις που αποκάλυψαν πέρα από κάθε αμφισβήτηση ότι το ΚΚΕ εσ. αποτελεί στην πραγματικότητα ένα πολιτικό οργανισμό στους κόλπους του οποίου συνυπάρχουν έντονα το χτες και το αύριο, το παλιό και ξεπερασμένο, αλλά και το καινούριο που τώρα μόλις βγαίνει απ' την παιδική και μπαίνει ορμητικά στην εφηβική ηλικία, τέλος ο δογματισμός και η ανανέωση.

Δηλαδή, κι ως μη φοβόμαστε να πούμε τα πράγματα με το πραγματικό-τους όνομα, έναν πολιτικό οργανισμό στους κόλπους του οποίου συνυπάρχουν *δύο διαφορετικά σχεδόν διαμετρικά αντίθετα μεταξύ-τους, κόμματα, που πολύ λίγο καταλαμβάνουν το ένα το άλλο κι ακόμα λιγότερο συνεργάζονται μεταξύ-τους αναζητώντας μια καινούρια σύνθεση.*

Δύο κόμματα: ένα δογματικό, δεμένο συναισθηματικά με το παρελθόν και με τους μύθους-του, που λαχταρά, κρυφά ή φανερά, την επανένωσή-του με τον κύριο κορμό του άλλου ενιαίου ΚΚΕ και που, το πολύ - πολύ, θα δέχονταν τη μετατροπή-του σε ελληνικό αντιγράφο του ΓΚΚ. Κι ένα άλλο, ανανεωτικό αυτό, που θέλει την ουσιαστική ρήξη με το παρελθόν και καινούρια ιδεολογικά, θεωρητικά και πολιτικά εργαλεία, ικανά να του επιτρέψουν να ανοίξει, έστω με βραδυ ρυθμό, τους πρωτόγνωρους, δύσκολους και μοναδικούς δρόμους απ' τους οποίους μπορεί να περάσει ο δημοκρατικός και όχι ο αυταρχικός (δηλαδή, ο «υπαρκτός») σοσιαλισμός στη βιομηχανικά αναπτυσσόμενη Δύση, ό-

που και μεις ανήκουμε.

Αναμέτρηση, αυτή των δυο «εσωτερικών» κομμάτων, που ανέβασε επικίνδυνα τη θερμοκρασία στο Συνέδριο, φόβισε ή και πανικόβαλε το σύνολο της ηγετικής ομάδας (με μόνο δύο ή τρεις τιμητικές εξαιρέσεις) κι οδήγησε σε απαράδεκτες παρασκηνακές διαβουλεύσεις και συμβιβασμούς απαράδεκτους που τίποτα δεν λύουν, παραπέμπουν στις ελληνικές καλένδες όλα τα μεγάλα προβλήματα του «Εσωτερικού» και το μόνο που καταφέρνουν είναι η διατήρηση μιας πλαστής, για εξωτερική κατανάλωση, ενότητας. Συμβιβασμούς απαράδεκτους, όχι μόνο γιατί αποτελούν επικίνδυνη οπισθοχώρηση απ' τις αρχικές, αλλά χωρίς εσωτερική ενότητα προτάσεις «θέσεων», αλλά και γιατί αποτελούν υπερβολική παραχώρηση στο άλλο εσωτερικό «κόμμα» που δυσφορεί ανοιχτά για την «ανανέωση» που, κατά τη γνώμη-του, ξεπέρασε τα «επιτρεπτά» όρια κι γι' αυτό θέλει να τη σταματήσει ή ακόμα και να την ανατρέψει σε μερικά, τα πιο προωθημένα, σημεία-της. Καθώς, επίσης, και γιατί η «πολιτική απόφαση» που βγήκε απ' αυτήν αποτελεί όχι, βέβαια, καινούρια σύνθεση, αλλά απλώς οπισθοχώρηση που συγκρατεί και ενθαρρύνει τους νοσταλγούς των μύθων της παλιάς «θρησκευτικής» πίστης στο παραμορφωμένο δόγμα και στον ηγετικό ρόλο του ΚΚΣΕ, ακριβώς τη στιγμή που το ΚΚΕ εσ. χρειάζεται περισσότερο ευκινησία, τόλμη και φαντασία, μια καινούρια στρατηγική και πολιτική πρακτική και καινούρια, πιό εύκαμπτα «εργαλεία» δουλειάς.

Συμβιβασμούς, ας προσθέσουμε, που προκάλεσαν αγανάκτηση ή και οργή σε πολλούς, ιδιαίτερα στους νέους, συνέδρους. Που κατάφεραν, τελικά, να ανατρέψουν με την ψήφο-τους και τις τροπολογίες που πρότειναν μερικά απ' τα πιο χτυπητά σημεία του συμβιβασμού, να πε-

ντός είναι φανερό ότι βρίσκει ιδιαιδώντως «πληχτικές» τις παρεμβάσεις όσων έχουν διαφορετική άποψη από τη δικιά-του για τους υπαρκτούς σοσιαλισμούς και τα παρεπόμενα... Αχ! αυτή η ανεξίτηλη οικεία κι ο πλουραλισμός των «αντισταλινικών»!

Φυσικά το άρθρο γράφτηκε κύρια για να δώσει μιαν «έξωθεν καλή μαρτυρία» στο ΠΑΣΟΚ κι επειδή αυτό δεν είναι αθέμιτο, αναρωτιέμαι γιατί δεν έγινε ευθέως. Μα έχει τόσο μεγαλύτερη πέραση στην αγορά των ιδεών το να βρίζεις το εσωτερικό από το να παινεύεις το ΠΑΣΟΚ; Η αρτηριακή πίεση του άρθρου είναι αρκετά ψηλή στην αρχή που τα βάζει με το κόμμα-μας πέφτει στις παραγράφους «καλής μαρτυρίας» για το ΠΑΣΟΚ και ξανανεβαίνει κατακόρυφα στην τελευταία παράγραφο - σφυροκόπημα κατά του ΚΚΕ εσωτερικού. Και το μεν εγκεφαλικό επεισόδιο αποφεύγεται, δεν αποφεύγεται όμως, η συκοφαντία (λασπολογία την λένε στην πολιτική καθομιλούμενη): «... δημιούργησε δίπλα στην ΕΛΕΜΕΠ γραφείο για να την ελέγχει κομματικά...».

Για να δούμε τι βγαίνει από την παρατήρηση; Κάποιοι αδιάτακτοι κομματικοί

βαυκαλίζουν μεν την ΕΛΕΜΕΠ ότι εσβώνται την αυτονομία-της, διαθέτουν δε ένα κρυφό γραφείο(;) για να τη χειραγωγούν. Και η πλειοψηφία των μη κομματικών, επισημόνων της ΕΛΕΜΕΠ δεν το παίρνουν ειδίση (διανοητική καθυστέρηση;) ή κάνουν τα στραβά μάτια (ασφαλώς ιδιότητες, ασφαλώς για να επωφεληθούν από την... ισχύ και τις πλούσιες παροχές του ΚΚΕ εσωτερικού).

Σαν «αδίστακτη» κομματικά του Δ.Σ. της ΕΛΕΜΕΠ, έχω την αίσθηση ότι πρέπει κάποτε να εξηγήσουμε τι ακριβώς τρέχει και τι επιτρέπεται στις σχέσεις κομμάτων και κοινωνικών φορέων, σε όσους είναι έξω κι από τα δυο* κανένα κόμμα δεν εκτρέφει μύθους γύρω από αυτές τις σχέσεις. Το ΠΑΣΟΚ έχει μια συγκεχυμένη και συχνά αντιφατική αντίληψη περιορισμένης αυτονομίας και δεν την κρύβει. Ούτε το ΚΚΕ μασάει τα λόγια-του για το ρόλο του μαζικού χώρου - φορέα της κομματικής γραμμής.

Πώς εννοούμε εμείς την *π λ ή ρ η α υ τ ο ν ο μ ί α* που διακηρύσσουμε; Έχουμε κ ά θ ε δικαίωμα να συμβάλλουμε στη διαμόρφωση παρατάξεων, κοινωνι-

κών οργανώσεων, επιστημονικών φορέων και να χρησιμοποιούμε γι' αυτό τις κομματικές-μας δυνάμεις. Έχουμε ακόμα κ ά θ ε δικαίωμα να μεταφέρουμε εκεί και τις δικές-μας απόψεις. Δεν έχουμε κ α ν έ ν α δικαίωμα να φραξιωνίσουμε ή να χειραγωγούμε τη σύνθεση του όποιου φορέα και των διευθυντικών-του οργάνων. Και προπαντός δεν έχουμε δικαίωμα να επιβάλλουμε προς απόδειξη δικές-μας προκαθορισμένες απόψεις. Αυτά συνιστούν για μας την πλήρη αυτονομία ενός επιστημονικού φορέα, σαν την ΕΛΕΜΕΠ και τα τμήματά της. Με αυτές τις αρχές και χωρίς να «καμουφλάρουμε» την ταυτότητά-μας, πλησιάσαμε ένα ευρύτατο φάσμα επιστημόνων και μαζί-του την συγκροτήσαμε. Τώρα, όσοι άσπονδοι φίλοι-μας μισοκλείνουν πονηρά το μάτι στο στυλ του «δεν τα τρώμε εμείς αυτά», έχουν δυο ευθύνες: ν' αναρωτηθούν κατά πόσο λειτουργούν πολιτικά ή «διαβάσουν τον καφέ». Και ν' αναζητήσουν τους διαστρεβλωτές της επιστήμης, τους έλληνες Λυσέκο που το «γραφείο» κι ο «κομματικός έλεγχος» εξέθρεψαν μέσα στην ΕΛΕΜΕΠ.

Μπέττυ Βακαλοπούλου

τύχουν μίαν εντυπωσιακή ανανέωση της ΚΕ (31 στα 60 μέλη) και, τέλος, να εκλέξουν σ' αυτήν περίπου 20 μέλη των αριστερών ρευμάτων. Γεγονός που οδήγησε, μια βδομάδα αργότερα και μετά πολλές «οδύνες», στην απόφαση του Λεωνίδα Κύρκου να αποσύρει την υποψηφιότητά του και να εκλεγεί στη θέση του Γενικού Γραμματέα με πενήντα ψήφους ο Γιάννης Μπανιάς.

Και για να κλείνουμε: Πολλά τα θετικά, κι άλλα τόσα τα αρνητικά, στο Συνέδριο. Τα θετικά, όπως, π.χ., ο εντυπωσιακός μεγάλος αριθμός των ξένων κομμάτων (κομμουνιστικών, σοσιαλιστικών, καινούριου τύπου σοσιαλκομμουνιστικών, προσδευτικών) και των εθνικοαπελευθερωτικών και επαναστατικών οργανώσεων και κινημάτων απ' την Ευρώπη, την Αφρική, τη Μέση Ανατολή και τη Λατινική Αμερική που έστειλαν στο συνέδριο αντιπροσωπείες ή τηλεγραφήματα — γεγονός που δείχνει ότι ο χώρος της «ανανέωσης» όλο και διευρύνεται και στερεώνεται διεθνώς και βρίσκει καθημερινά καινούριους «φίλους» ή και «συμμάχους» στρατηγικού ή έστω τακτικού χαρακτήρα. Ή η ευρύτατη ανανέωση της ΚΕ που προαναφέραμε και η εκλογή σ' αυτήν εντυπωσιακά μεγάλου αριθμού μελών, κυρίως νέων (Ρηγάδων), της αριστεράς του κόμματος, η διαμόρφωση ενός ευρύτατου και ρωμαλέου, αν και ακόμα εφηβικού, ευρωκομμουνιστικού ρεύματος, ικανού να παράγει δική-του ιδεολογία, δικά-του θεωρητικά εργαλεία και δική-του πολιτική πρακτική και ακόμα η εκλογή σαν Γενικού Γραμματέα του Γιάννη Μπανιά. Τέλος, το «άνοιγμα» που το ΠΑΣΟΚ κάνει προς το ΚΚΕ εσ. — «άνοιγμα» που προσφέρει πολλές ευκαιρίες, αλλά που είναι ευκαιριακού πάντα χαρακτήρα

και οφείλεται αποκλειστικά στην πρόσφατη κι ασυγκράτητη επιδείνωση των σχέσεων ΠΑΣΟΚ — δογματικού ΚΚΕ.

Και αρνητικά, όπως το δυσάρεστο γεγονός ότι είναι εντυπωσιακά μεγάλο το άλλο «κόμμα», το «κόμμα» της προσήλωσης (ή νοσταλγίας) στο παρελθόν, στους κλονισμένους μύθους-του και στα «αντιπαραγωγικά» θεωρητικά και πρακτικά εργαλεία δουλειάς. Ή οι ισχυρότατες αντιστάσεις στην ανανέωση και στα όσα την ακολουθούν, η αποκάλυψη ότι η ηγετική ομάδα ήταν πεισματικά κολλημένη στην κορυφή, ανίκανη να εγκαταλείψει γνωστές μεθοδολογίες κι ανίκανη ή απρόθυμη να μετατρέψει τους εσωτερικούς μονολόγους σε δημιουργικό διάλογο, ικανό για καινούριες συνθέσεις, απαραίτητες για να αντλήσει τα καινούρια στελέχη-του το κόμμα στα χρόνια που μας έρχονται, όχι απ' τους παλιούς κομμουνιστές που οριστικά έχασε, αλλά απ' τις τάξεις των καινούριων κοινωνικών κινημάτων αμφισβήτησης. Ακόμα, η εντυπωσιακή οπισθοχώρηση στα θέματα του γυναικειού κινήματος ή και μερικών άλλων καινούριων κινημάτων και στρωμάτων, η ευρεία δυσφορία για τα καινούρια εργαλεία και τις καινούριες μεθόδους δουλειάς που επιβάλλει στο κόμμα η σημερινή-του φυσιογνωμία.

Επίσης, η εμμονή στο σημερινό τίτλο (που δείχνει εμμονή στην αδιέξοδο επιλογή να μείνει το ΚΚΕ εσ. προσκολλημένο στην επιδίωξη εξασφάλισης της «παλιάς, παραδοσιακής κληρονομιάς»), η αδυναμία ανάπτυξης μιας καινούριας αντίληψης συμμαχιών και στρατολογίας (που θα του επέτρεπε να ξεφύγει απ' τον περιορισμένο κομμουνιστικό χώρο και να αποκτήσει καινούρια, εξ αρχής δικά-του, «περιοριστικά στοιχεία». Τέλος, η αδυναμία να δει το

ΚΚΕ εσ. το ΠΑΣΟΚ τέτοιο που πράγματι είναι κι όχι όπως το φαντάζεται ή το θέλει.

Και τώρα; Το μέλλον για το ΚΚΕ εσ. είναι, δυστυχώς, αβέβαιο κι όχι ιδιαίτερα ελπιδοφόρο, όπως δείχνει η πόλωση που σημειώθηκε στο Συνέδριο, η δυστοκία στην εκλογή του Γενικού Γραμματέα κι η ακόμα μεγαλύτερη δυστοκία στην εκλογή του καινούριου Εκτελεστικού Γραφείου. Καθώς και η αμετακίνητη απροθυμία ή και αδυναμία μερικών να δεχτούν το διάλογο και μια καινούρια σύνθεση ή και κάποιες τάσεις για παρεμβολή εμποδίων στη δουλειά του Γιάννη Μπανιά. Ή και κάποιες προθέσεις για «απομόνωση» (ή και εκδίωξη) μιας απ' τις πτέρυγες του κόμματος.

Δυσκολίες, προθέσεις, διαθέσεις, απροθυμίες και αδυναμίες, όλες αυτές, που δυσκόλεψαν την εκλογή ενός αποτελεσματικού Εκτελεστικού Γραφείου. Και εξηγούν τη σκέψη και πρόθεση μερικών το Γραφείο να αποτελεστεί όχι από «επώνυμους», αλλά από «ανώνυμους» (και έτσι «νέους») που, όμως, θα τους χαρακτηρίζει μια μεταξύ-τους οργανική ενότητα — ενότητα ιδεολογική και σε θέματα πολιτικής πρακτικής, στην απόφαση το ΚΚΕ εσ. να είναι στην καινούρια φάση πιο ανοιχτό στις αναζητήσεις, σε ένα άλλο είδος πρακτικής, και σε μια άλλου τύπου «πελατεία».

Σκέψη και πρόθεση, αυτή η τελευταία που εφαρμόστηκε πολύ μερικά. Αφού, τελικά, στο Εκτελεστικό Γραφείο εκλέχθηκαν έξι «επώνυμοι» (Μπανιάς, Δρακόπουλος, Γιάνναρος, Μπενάς, Διαμαντόπουλος, Φιλίνης) και πέντε «μη επώνυμοι» (Γαβρόγλου, Γεωργούλας, Κουνελάκης, Έλλη Παπακωνσταντίνου, Καϊμάκης). Και που με την τελική-της μορφή, πολύ λίγη αισιοδοξία επιτρέπει.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ «Επτά κείμενα για τον Νίκο Καββαδία»

Γράφουν: Αλέξανδρος Αργυρίου,
Γιώργος Ιωάννου, Στρατής Τσίρκας
και Ντίνος Χριστιανόπουλος.

Μια έκδοση βασισμένη σε κείμενα ήδη
δημοσιευμένα στο ANTI.

Αλλά και δύο ανέκδοτες εργασίες:
Αλεξ. Αργυρίου, «Λούλης κατά Καββαδία»
και Ντίνος Χριστιανόπουλος,
«Ο Γάλλος ποιητής Η. J.-M. Levet
και η επίδρασή-του στον Νίκο Καββαδία»

Μία συμβολή στη γνωριμία του ποιητή
των «μακρινών οριζόντων»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131
τηλ. 72.29.237 - 72.32.713

ΝΤΕΦΙ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Το Βελιγράδι μετά τον Τίτο

Του Σπύρου Λιναρδάτου

— και οι σχέσεις με την Αθήνα

ΧΩΡΙΣ εντυπωσιακές εκδηλώσεις, αλλά, με ουσιαστικές και εξονυχιστικές συζητήσεις με τη Γιουγκοσλαβική ηγεσία για τα προβλήματα της περιοχής και τα διεθνή, η τριήμερη επίσκεψη του κ. Α. Παπανδρέου στο Βελιγράδι (26-28 Μαΐου), επιβεβαίωσε και ενίσχυσε τις παραδοσιακά φιλικές σχέσεις ανάμεσα στις δύο χώρες. Στις τρεις μέρες της παραμονής του Έλληνα Πρωθυπουργού στη Γιουγκοσλαβική πρωτεύουσα, οι κεντρικοί δρόμοι του Βελιγραδίου δεν διακοσμήθηκαν με τη γαλανόλευκο, που, κυμάτιζε μόνο στο μέγαρο, όπου παρέμενε η επίσημη ελληνική αντιπροσωπεία και όπου γίνονταν οι συνομιλίες. Εκεί δεν υπάρχει φαίνεται η δική-μας συνήθεια να γεμίζουν οι κεντρικοί δρόμοι με τα σύμβολα των χωρών που επίσημους-τους φιλοξενούμε. Το Βελιγράδι εξακολούθησε να είναι στολισμένο, με τις σημαίες, τα πανώ και τα πολύχρωμα συνθήματα για τη γιορτή της νεολαίας που τέλειωνε αυτές τις μέρες και για το συνέδριο του ΚΚ της Σερβίας που έγινε την ίδια βδομάδα. Πολλά από τα συνθήματα που κυριαρχούν διαλαλούν την πίστη στις υποθήκες του Τίτο και στη συνέχεια της πορείας της πολυεθνικής Γιουγκοσλαβίας, με την αυτοδιαχείριση και την αδέσμευτη πολιτική-της.

ΤΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ και στις φιλικές σχέσεις με την Ελλάδα θέλησαν να υπογραμμίσουν με διάφορες εκδηλώσεις οι Γιουγκοσλάβοι. Ίσως δεν είναι τυχαίο, ότι, ανάμεσα στις άλλες τελετές που οργανώθηκαν — επίσκεψη του κ. Α. Παπανδρέου και καταθέσεις στεφάνων στον τάφο του Τίτο και στο μνημείο των νεκρών του πρώτου και δεύτερου παγκοσμίου πολέμου στο λόφο Άβαλα περιλαμβανόταν και το φύτεμα από τον Έλληνα Πρωθυπουργό δέντρου στο Πάρκο Φιλίας, καθώς και η αποκάλυψη από τον ίδιο πλάκας στην οδό Ρήγα Φεραίου στο Βελιγράδι, με λίγα λόγια του βάρδου της ελληνικής ελευθερίας (στα ελληνικά και τα σερβοκροατικά) «όποιος συλλογάζεται ελεύθερα συλλογάζεται καλά».

Το κοινό ανακοινωθέν

ΕΞΑΛΛΟΥ, και από την πλευρά της νέας Πρωθυπουργού της Γιουγκοσλαβίας Μίλκα Πλάνιντζ, όσο και από τον κ. Α. Παπανδρέου έγινε αναφορά και στα πιο πρόσφατα σημαντικά βήματα για τη σύσφιξη των σχέσεων ανάμεσα στις δύο χώρες με τις συναντήσεις Τίτο - Καραμανλή το 1975, 1976, 1979, κτλ...

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟ βέβαια από τις εκδηλώσεις φιλίας και την αλληλογνωριμία ανάμεσα στους νέους πρωθυπουργούς της Ελλάδας και της Γιουγκοσλαβίας ήταν το γεγονός, ότι, κατά τις συνομιλίες, δόθηκε η ευκαιρία να ενημερωθούν αμοιβαία για τα προβλήματα που απασχολούν τις δύο γειτονικές και φιλικές χώρες. Ιδιαίτερα ο

κ. Α. Παπανδρέου βρήκε την ευκαιρία να εκθέσει διεξοδικά το Κυπριακό και το Αιγαιακό και να υπογραμμίσει τον κίνδυνο που αντιπροσωπεύει για την ειρήνη στην περιοχή η τουρκική επεκτατική πολιτική, η προκλητικότητα και η επιβουλή της Άγκυρας κατά της ακεραιότητας της χώρας-μας. Το «λόγου το ασφαλές» των επιχειρημάτων του Έλληνα Πρωθυπουργού εβεβαίωσαν, ακριβώς την πρώτη μέρα που έφτασε στο Βελιγράδι, οι νέες παραβιάσεις του εθνικού εναέριου χώρου της Ελλάδας από τουρκικά αεροσκάφη. Από την πρώτη στιγμή, διαπιστώθηκε, ότι οι ελληνικές θέσεις στο Κυπριακό βρίσκουν τη μεγαλύτερη ανταπόκριση από κάθε άλλη βαλκανική χώρα στην αδέσμευτη Γιουγκοσλαβία. Η Γιουγκοσλαβία Πρωθυπουργός, στην προσφώνησή-της, την πρώτη μέρα της επίσκεψης του κ. Α. Παπανδρέου, έδωσε έμφαση στην ανάγκη να αποχωρήσουν όλα τα ξένα στρατεύματα από την Κύπρο, καθώς και στην «εξασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας και του αδέσμευτου καθεστώτος της Κυπριακής Δημοκρατίας, καθώς και τη σταθεροποίηση του εσωτερικού βίου μέσω της απαραίτητης συμφωνίας μεταξύ των δύο κυπριακών κοινοτήτων». Και είναι ασφαλώς ελληνική επιτυχία το γεγονός, ότι, το τελικό κοινό ανακοινωθέν αναφέρει καθαρά για στρατιωτική κατοχή στην Κύπρο που πρέπει να τερματιστεί. Συγκεκριμένα γράφει:

«Τα δύο μέρη εξέφρασαν την ανησυχία-τους για το γεγονός, ότι η κρίση στην Κύπρο δεν έχει βρει ακόμη τη λύση-της, πράγμα που θέτει σε κίνδυνο την ειρήνη και την ασφάλεια στην περιοχή. Συμφώνησαν ότι ο τερματισμός της στρατιωτικής κατοχής τμήματος του νησιού, καθώς και η αποχώρηση όλων των ξένων στρατευμάτων, ο σεβασμός της ανεξαρτησίας, εδαφικής ακεραιότητας, κυριαρχίας, ενότητας και του αδεσμεύτου της Κυπριακής Δημοκρατίας, όπως προβλέπουν οι σχετικές αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών αποτελούν τη μόνη στέρεη βάση για μια δίκαιη και διαρκή λύση του προβλήματος. Εξέφρασαν την ελπίδα, ότι οι δικοινοτικές συνομιλίες, με βάση τις παραπάνω αρχές, μπορούν να οδηγήσουν σε μια τέτοια λύση».

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ παράγραφος έρχεται κάπως σε αντίθεση με την πεποίθηση της ελληνικής κυβερνήσεως για το αναποτελεσματικό των συνομιλιών όσο συνεχίζεται η παραμονή των τουρκικών στρατευμάτων κατοχής στην Κύπρο και με την προτεραιότητα που δίνει ο κ. Α. Παπανδρέου στη διεθνοποίηση του Κυπριακού. Αλλά ασφαλώς η καταγγελία για πρώτη φορά σε επίσημο ανακοινωθέν της στρατιωτικής κατοχής τμήματος της Κύπρου υπήρξε σημαντική επιτυχία ώστε να επιτρέψει κάποιες φραστικές παραχωρήσεις υπέρ του

διαλόγου, που εξάλλου και η ελληνική κυβέρνηση δεν έχει ζητήσει τη διακοπή-του.

ΠΙΟ συγκρατημένοι φάνηκαν, οι Γιουγκοσλάβοι ηγέτες για δικούς-τους λόγους διεθνών σχέσεων ίσως και εσωτερικούς, να αναγνωρίσουν ανοικτά την τουρκική επιβουλή κατά της ακεραιότητας της Ελλάδας. Αλλά είναι πολύ πιθανό, ότι και η ελληνική πλευρά δεν περίμενε κάτι τέτοιο και δεν μπορούσε να επιμένει... Ας μην ξεχνάμε, ότι, το Μάρτη του 1979, ο τότε πρωθυπουργός κ. Καραμανλής αγωνίστηκε στο Βουκουρέστι να αλλάξει την «πεποίθηση» του προέδρου της Ρουμανίας Τσαουσέσκου για τη «μετριοπαθή» πολιτική που... ακολουθούσε η Άγκυρα απέναντι στην Ελλάδα. Οπωσδήποτε, η Γιουγκοσλαβία Πρωθυπουργός τάχθηκε επανειλημμένα στις ομιλίες-της εναντίον της βίας και υπέρ της συνεργασίας στα Βαλκάνια. Και στο ανακοινωθέν θα περιληφθεί τελικά η ακόλουθη αρκετά σαφής παράγραφος:

«... οι δύο πλευρές ανέλαβαν να συνεχίσουν τις προσπάθειές-τους για την προώθηση της διμερούς και πολυμερούς συνεργασίας ανάμεσα στις Βαλκανικές χώρες. Τόνισαν, ότι η προώθηση σχέσεων καλής γειτονίας, κατανόησης και φιλίας, καθώς και ο πλήρης σεβασμός των αρχών της ανεξαρτησίας, κυριαρχίας, εδαφικής ακεραιότητας και μη επέμβασης ανταποκρίνονται στα ζωτικά συμφέροντα της Χερσονήσου και συμβάλλουν στη μετατροπή των Βαλκανίων σε μια ζώνη εμπιστοσύνης, συνεργασίας, ασφάλειας και ειρήνης. Τα δύο μέρη δήλωσαν, ότι είναι έτοιμα να συνεχίσουν τη στενή συνεργασία ώστε να συμβάλλουν στη σταθερότητα στα Βαλκάνια και την ενίσχυση της συνεργασίας ανάμεσα στα Βαλκανικά κράτη».

ΠΡΟΗΓΕΙΤΑΙ μία παράγραφος για τη μετατροπή της Μεσογείου σε ζώνη ειρήνης και συνεργασίας και ακολουθεί μία άλλη για αποπυρηνικοποίηση στα Βαλκάνια. Οι Γιουγκοσλάβοι ηγέτες φαίνεται πως υποστηρίζουν, ότι, με τη σύγχρονη τεχνολογία και την ανάπτυξη των πυραύλων, μόνο η αποπυρηνικοποίηση των Βαλκανίων δεν λύνει κανένα πρόβλημα, όταν μάλιστα βορειότερα και νοτιότερα, στη Μεσόγειο, υπάρχουν πυρηνικά όπλα. Λύση είναι ο γενικότερος αφοπλισμός. Οπωσδήποτε στο ανακοινωθέν αναφέρεται, ότι τα δύο μέρη «εξέτασαν τις δυνατότητες για την επικράτηση καταλλήλων συνθηκών που θα επιτρέψουν τη δημιουργία μιας αποπυρηνικοποιημένης ζώνης στα Βαλκάνια».

ΣΤΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ διεθνή θέματα, που εξετάστηκαν κατά τις συνομιλίες των δύο αντιπροσωπειών (Πολωνικό, Φώκλαντ, Εξοπλισμοί, Μ. Ανατολή, παλαιστινιακό, κτλ.) υπήρξε ευρύτατη σύμπτωση απόψε-

ων. Ιδιαίτερα, τα δύο μέρη «καταδίκασαν την απειλή ή τη χρήση βίας κάτω από οποιαδήποτε μορφή στις διεθνείς σχέσεις και τάχθηκαν ανεπιφύλακτα για τον σεβασμό της ανεξαρτησίας, κυριαρχίας, ισότητας, εδαφικής ακεραιότητας και της μη ανάμιξης στις εσωτερικές υποθέσεις οποιασδήποτε χώρας». Και, αφού «εξέφρασαν την ανησυχία-τους για τη συσσώρευση εξοπλισμών στην ευρωπαϊκή ήπειρο» και «υπογράμμισαν την ιδιαίτερη ευθύνη των κρατών εκείνων που έχουν τα μεγαλύτερα στρατιωτικά δυναμικά», συμφώνησαν να συνεργαστούν «για την επιτυχή έκβαση της προσεχούς δεύτερης ειδικής συνόδου της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών για τον αφοπλισμό».

Η ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ είναι η μοναδική βαλκανική χώρα με την οποία, από πολλά χρόνια τώρα, η Ελλάδα, έχει και κάποια στρατιωτική συνεργασία (συνενοήσεις των δύο επιτελείων για αμυντικά θέματα, ανταλλαγές επισκέψεων και απόψεων κτλ.). Αυτή τη φορά, ο Έλληνας Πρωθυπουργός είχε συνομιλία με τον Γιουγκοσλάβο υπουργό Αμύνης ναύαρχο Μπράνκο Μαμούλα και επισκέφθηκε μεγάλη έκθεση οπλικών συστημάτων που κατασκευάζονται στη Γιουγκοσλαβία. Δεν έγινε γνωστό αν υπήρξε καμία κατ' αρχήν συμφωνία για συμπαραγωγή ελαφρού οπλισμού ή την αγορά Γιουγκοσλαβικών οπλικών συστημάτων από την Ελλάδα. Τον κ. Α. Παπανδρέου δεν συνόδευε στο Βελιγράδι κανένας στρατιωτικός εμπειρογνώμονας. Έτσι είναι απίθανο να υπήρξε τίποτε περισσότερο από μία αμοιβαία ενημέρωση και εξέταση των δυνατοτήτων. Εξάλλου, όλα τα διμερή προβλήματα εξετάστηκαν μόνο στη γενικότητά-τους και παραπέμφθηκαν για συγκεκριμένη μελέτη στη Μικτή Διϋπουργική Επιτροπή που θα έχει την κανονική της σύνοδο στην Αθήνα στα μέσα Ιουνίου.

ΟΠΩΣ είναι γνωστό, δεν υπάρχουν σοβαρά προβλήματα ανάμεσα στη Γιουγκοσλαβία και την Ελλάδα και η συνεργασία ενισχύεται και προωθείται συνεχώς. Θέματα που εκκρεμούν είναι η συνεργασία για την αξιοποίηση των υδατινών οδών (Αξιός - Δούναβις), η ελεύθερη διέλευση ελληνικών φορτηγών από το Γιουγκοσλαβικό έδαφος που ζητά η Ελλάδα, η αμοιβαία κατάργηση των θεωρήσεων διαβατηρίων που ζητά η Γιουγκοσλαβία και αρνούνται οι δικές-μας κυβερνήσεις για τους γνωστούς λόγους και ενδοιασμούς κ.ά.

ΕΧΕΙ σημειωθεί ήδη, ότι, για το «μακεδονικό» που συνηθίζει να θέτει η Γιουγκοσλαβική πλευρά στις ελληνογιουγκοσλαβικές συνομιλίες (με την έννοια να αναγνωριστεί από την πλευρά-μας, ότι υπάρχει ξεχωριστή «μακεδονική εθνότητα», στην οποία κατά τους Γιουγκοσλάβους ανήκουν και οι, λίγοι τώρα πια, σλαβόφωνοι Έλληνες) δεν έγινε τώρα λόγος ανοικτά στις συνομιλίες. Υπήρξε μόνο κάποιος υπαινιγμός την πρώτη μέρα, στην προσφώνηση της Γιουγκοσλάβας Πρωθυπουργού κ. Πλάνιντς, που μίλησε για τις

«εθνικές μειονότητες που είναι πολυάριθμες στο χώρο των Βαλκανίων και θα έπρεπε να αποτελούν στερεά γέφυρα εμπιστοσύνης και συνδέσεως και όχι το μήλο της έριδος». Η αναφορά ήταν τόσο έμμεση και αόριστη ώστε δεν έκανε αναγκαία την απάντηση.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ έμφαση από Γιουγκοσλαβική πλευρά, δόθηκε στην ανάγκη να αναπτυχθούν ακόμα περισσότερο οι εμπορικές ανταλλαγές, ιδιαίτερα ύστερα από το παθητικό σε βάρος της Γιουγκοσλαβίας που παρουσίασαν για πρώτη φορά το 1981, εξαιτίας του περιορισμού της εισαγωγής κρέατος από την γειτονική χώρα ύστερα από την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ. Η ευθύνη δεν βαρύνει τη χώρα-μας, που, αντίθετα, έχει υποστηρίξει επανειλημμένα τα Γιουγκοσλαβικά αιτήματα στην ΕΟΚ. Οπωσδήποτε, επειδή με τις αντισταθμιστικές εισφορές που επιβάλλει η ΕΟΚ, τα Γιουγκοσλαβικά κρέατα έγιναν ακριβά για την Ελλάδα, οι έμποροι δεν τα προτιμούν για εισαγωγές, με αποτέλεσμα να χάνει από το λόγο αυτό η Γιουγκοσλαβία 100 περίπου εκατομμύρια δολάρια τον χρόνο. Από την πλευρά της Γιουγκοσλαβίας ελπίζεται, ότι, με την προσεχή αναθεώρηση της συμφωνίας-της με την ΕΟΚ, θα υπάρξουν δυνατότητες να διορθωθεί η κατάσταση. Η Γιουγκοσλαβία Πρωθυπουργός, στις συνομιλίες-της με τον κ. Α. Παπανδρέου, τόνισε με έμφαση την ανάγκη να αξιοποιηθούν οι μεγάλες δυνατότητες που υπάρχουν για μεγαλύτερη ανάπτυξη των διμερών εμπορικών ανταλλαγών και γενικότερα της οικονομικής συνεργασίας ανάμεσα στις δύο χώρες. Όπως αναφέρεται στο κοινό ανακοινωθέν:

«Τα δύο μέρη συμφώνησαν ότι είναι αναγκαίο να γίνουν κοινές προσπάθειες ώστε να βρεθούν κοινά αποδεκτές λύσεις για να ξεπεραστεί η ανισορροπία στο εμπορικό ισοζύγιο και γι' αυτό το σκοπό να προσπαθήσουν ακόμα περισσότερο για την αύξηση του όγκου του εμπορίου, τη διαφοροποίησή του και τη βελτίωση της διάρθρωσής του. Τα δύο μέρη εξέφρασαν το ενδιαφέρον-τους για την ευρύτερη και καλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων για την προώθηση της συνεργασίας στους τομείς της ενέργειας, της υδροοικονομίας και των οδικών και σιδηροδρομικών μεταφορών...»

Μετά τον Τίτο

Η ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ Πρωθυπουργός Μίλκα Πλάνιντς έκανε, κατά τη δεύτερη μέρα των συνομιλιών με τον κ. Α. Παπανδρέου, αναλυτική έκθεση των οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η χώρα-της. Το περιεχόμενο δεν έγινε γνωστό, αλλά δεν μπορεί να απέχει πολύ από όσα δημοσιεύονται στις εφημερίδες και στα επίσημα έντυπα και ντοκουμέντα της Γιουγκοσλαβικής κυβέρνησης και του κόμματος, δεδομένου, ότι οι Γιουγκοσλάβοι κομμουνιστές δεν συνηθίζουν να κρύβουν τις δυσκολίες και τα προβλήματα-τους. Όσοι βρεθήκαμε στη Γιουγκοσλα-

βία στη διάρκεια της αρρώστειας του Τίτο, ζήσαμε τότε την ψυχραιμία των Γιουγκοσλάβων επισήμων και λαού — την κινητοποίησή-τους και την απόφασή-τους να αντισταθούν σε κάθε επιβουλή, σε κάθε προσπάθεια για εκμετάλλευση του θανάτου του ηγέτη-τους, για να διατηρήσουν την ανεξαρτησία-τους που τη συνταυτίζουν απόλυτα με τα τρία θεμέλια του κράτους και της κοινωνίας-τους: την αδέσμευτη εξωτερική πολιτική, τον πολυεθνικό χαρακτήρα της Ομοσπονδίας-τους και το στηριζόμενο στην αυτοδιαχείριση σοσιαλιστικό-τους σύστημα. Η φανερή πάντως ανησυχία-τους τότε ήταν όχι τόσο ο κίνδυνος ανοιχτής εισβολής, όσο η υποκίνηση αποσχιστικών κινήσεων σε μερικές από τις έξι ομόσπονδες δημοκρατίες (Σερβία, Κροατία, Βοσνία - Ερζεγοβίνη, Σλοβενία, Μακεδονία, Μαυροβούνι), και τις δύο αυτόνομες επαρχίες (Κόσοβο, Βοϊβοδίνα). Ως πιο επικίνδυνες για εθνικιστικά ξεσπάσματα και υπονόμευση περιοχών παρουσιάζονταν η Κροατία, εξαιτίας των παλιών αντιθέσεων με τη Σερβία, του έντονου κροατικού εθνικισμού που είχε τόσο δραματικές και κάποτε φρικιαστικές εκδηλώσεις στο δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και κατόπιν ως πρόσφατα, και η Μακεδονία εξαιτίας της βουλγαρικής προπαγάνδας. Αλλά το πρώτο εθνικιστικό ξέσπασμα μετά το θάνατο του Τίτο παρουσιάστηκε την άνοιξη του 1981 στο Κόσοβο (το γνωστό στην Ελλάδα ως Κοσσυφοπέδιο) με τη μεγάλη πλειοψηφία του αλβανικής καταγωγής πληθυσμού (1.227.000 απέναντι σε 210.000 μόνο Σέρβους, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή). Εκεί, η αναταραχή δεν έχει ακόμα κοπάσει. Παρά τα σκληρά μέτρα, η σύνοδος της Κεντρικής Επιτροπής που συζήτησε το θέμα τον περασμένο Νοέμβριο, διαπίστωνε, ότι βέβαια «ο εχθρός υπέστη μία ήττα, αλλά δεν νικήθηκε οριστικά». (Εκτός από τα θύματα των συγκρούσεων και της καταστολής των διαδηλώσεων και τις βαριές καταδικές, όπως αναφέρουν επίσημα στοιχεία, ως το Νοέμβριο του 1981, χίλια μέλη του κόμματος αποκλείστηκαν από τις γραμμές-του, έντεκα οργανώσεις βάσης διαλύθηκαν και 342 άτομα απολύθηκαν από τις δουλειές-τους ή απομακρύνθηκαν προσωρινά).

ΠΑΝΤΩΣ, αν μπορεί να βγάλει κανένας συμπεράσματα ύστερα από μία σύντομη επίσκεψη τριών μόνο ημερών στο Βελιγράδι, παρά τα γεγονότα του Κόσοβο, οι Γιουγκοσλάβοι τώρα είναι πιο ήσυχoi, πιο σίγουροι σχετικά με το 1980 για την ακεραιότητα και ανεξαρτησία της χώρας-τους. Ίσως να συνέβαλαν σ' αυτό και η τελευταία επίσκεψη του Γκρομκό, αρχές Απριλίου, στο Βελιγράδι και οι επαφές με άλλους ηγέτες των ανατολικών χωρών. Στα επίσημα κείμενα και λόγους των Γιουγκοσλάβων ηγέτων διαπιστώνεις τώρα ένα πιο ήρεμο τόνο και οπωσδήποτε δεν υπάρχουν σαφείς επιθέσεις ή υπαινιγμοί κατά των «δυο υπερδυνάμεων». Ρώτησα Γιουγκοσλάβο παλιό δημοσιογράφο, που κατέχει τώρα κρατική θέση, αν υπάρχει βελτίωση στις σχέσεις-τους με τη

23

αντιμετωπίσουμε σοβαρά πολυάριθμα προβλήματα, ιδιαίτερα στην οικονομική ζωή της χώρας. Η διαδικασία της αυτοδιαχειριστικής μεταλλαγής εκτυλίσσεται στη χώρα-μας σ' όλους τους τομείς της κοινωνικοοικονομικής και πολιτικής ζωής. Τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά της σημερινής στιγμής είναι οι δυσκολίες που συναντά η ιστορική διαδικασία που ανοίξαμε της ποιτικής μετάβασης από μια κοινωνική κατάσταση, όπου τον κυρίαρχο ρόλο κρατά πάντα το κράτος προς μία κατάσταση, όπου τον αποφασιστικό ρόλο πρέπει να τον παίξουν η εργατική τάξη και οι εργαζόμενοι στο σύνολό-τους (...) Οφείλουμε να αντιμετωπίσουμε μία ολόκληρη σειρά προβλημάτων, τα κατάλοιπα του παλιού και τις πεισματικές αντιστάσεις στο καινούριο, ορισμένες παραμορφώσεις στην εφαρμογή της πράξης των κατευθυντήριων αρχών-μας. Ο κρατισμός δεν έχει ακόμα ξεριζωθεί από τις κοινωνικές σχέσεις. Δεν έχουμε ακόμα απαλλαγεί από πιέσεις ψευδοφιλελεύθερες, από την εθνικιστική στενότητα, από συμπεριφορά εγωιστική και ιδιοτελή ορισμένων κοινωνικών δομών κτλ. Με λίγα λόγια, οφείλουμε να αντιμετωπίσουμε σειρά ολόκληρη από αντιθέσεις, που από αυτές η πιο σημαντική προέρχεται από το γεγονός (...) πως, παρά τη σημασία-του για την προστασία των βασικών δικαιωμάτων της εργατικής τάξης, το Κράτος δεν είναι και δεν μπορεί να είναι δημιουργός κοινωνικών σχέσεων που θα εξασφάλιζαν την πραγματική απελευθέρωση της εργατικής τάξης και γενικά του ανθρώπου από όλες τις μορφές κυριαρχίας και εκμετάλλευσης με προέλευση και χαρακτήρα κρατικό, τεχνικοδιοικητικό, γραφειοκρατικό και άλλο. Αυτό το καθήκον δεν μπορεί να το πραγματοποιήσει το Κράτος, αλλά μόνο η εργατική τάξη και όλοι οι εργαζόμενοι, όλες οι συνειδητές κοινωνικές δυνάμεις που θα κτίσουν την κοινωνική-τους πραγματικότητα σε καινούριες βάσεις... Η πείρα-μας δείξει, ότι η αυτοδιαχείριση αναπτύσσει μία νέα δημοκρατία, σοσιαλιστική...».

ΜΕ ΑΛΛΑ λόγια, οι ηγέτες της Ένωσης Γιουγκοσλάβων Κομμουνιστών πιστεύουν, ότι ο στόχος του «μαρασμού του Κράτους» και της οικοδόμησης μιας σοσιαλιστικής δημοκρατίας των εργαζομένων μπορεί να επιτευχθεί με την αυτοδιαχείριση. Αλλά η αντιπολίτευση που οπωσδήποτε υπάρχει στη Γιουγκοσλαβία και δεν φυλακίζεται τώρα πια, αλλά και δεν έχει τα μέσα να εκφραστεί, όσο και αν στον Τύπο έχουν αφεθεί μεγάλα περιθώρια κριτικής, διαλόγου και ελέγχου, πιστεύει, ότι πραγματική δημοκρατία δεν μπορεί να υπάρξει με μονοκομματισμό.

ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ δυσκολίες της Γιουγκοσλαβίας, ο Ντόλαν τις αποδίδει και στη διεθνή συγκυρία, αλλά κυρίως σε εσωτερικούς λόγους:

«Πρόκειται — γράφει — ανάμεσα σε

άλλα, για αντικειμενικές δυσκολίες σε μια επώδυνη μεταμόρφωση μιας υπανάπτυκτης χώρας σε χώρα με μέση ανάπτυξη, δυσκολίες που απαιτούσαν ρήξη με την πρακτική της ανάπτυξης πάνω σε όχι ρεαλιστικές βάσεις, σε δαπάνες ανώτερες από το εισόδημα».

ΚΑΙ ΕΝΑΣ άλλος ηγέτης της Ένωσης Γιουγκοσλάβων Κομμουνιστών, ο ομοσπονδιακός γραμματέας της Προεδρίας της Κεντρικής Επιτροπής Νάντορ Μάγιορ γράφει για «πολύ φιλόδοξα και έξω από την πραγματικότητα πλάνα», για «βολονταριστική οικονομική πολιτική» και για παραγωγή και επενδύσεις που δεν αντιστοιχούν στο γεγονός, ότι από καιρό η ικανότητα συσσώρευσης της οικονομίας έχει πέσει.

Συνεχίζουμε την επανάσταση

ΘΕΣΑΜΕ αυτά τα προβλήματα στον επικεφαλής του γραφείου πληροφοριών της Κεντρικής Επιτροπής της Ένωσης Γιουγκοσλάβων Κομμουνιστών Σίμε Κρόνια, σε μια ανοιχτή και φιλική συζήτηση που είχαμε. Παραθέτουμε συνοπτικά μερικές από τις απαντήσεις-του για τους αναγνώστες του ΑΝΤΙ:

— Όταν λέμε, ότι σκοπός-μας είναι να αναπτύξουμε περισσότερο την αυτοδιαχείριση, εννοούμε ακριβώς να συνεχίσουμε την επανάστασή-μας, να αναπτύξουμε τη σοσιαλιστική δημοκρατία ώστε η πραγματική εξουσία να περάσει στα χέρια των εργαζομένων. Αυτό θα γίνει, όταν οι ίδιοι οι εργαζόμενοι θα μπορούν να ελέγχουν ολόκληρη την παραγωγή και αναπαραγωγή. Η Γιουγκοσλαβία έχει την ιδιομορφία, ότι αποτελείται από πολλές εθνότητες που έχουν διαφορές στην ανάπτυξη, στην ιστορία, τον πολιτισμό. Με την αυτοδιαχείριση, η πλήρης ισότητα στα δικαιώματα είναι ο μόνος τρόπος για να ενώσουμε όλες τις εθνότητες, όλους τους εργαζόμενους. Για να πραγματοποιήσουμε τους σκοπούς-μας χρειαζόμαστε χρόνο. Είναι μια διαδικασία στην οποία συναντάμε εμπόδια, αντιδράσεις και σημειώνονται και λάθη δικά-μας. Αντιμετωπίζουμε σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Αλλά, σε ένα μεγάλο βαθμό, οφείλονται στον δυναμισμό της οικονομίας-μας. Οπωσδήποτε, χάρη στην αυτοδιαχείριση, έχουμε τη δυνατότητα να λύνουμε τα προβλήματα, γιατί κινητοποιείται για τη λύση-τους ολόκληρη η κοινωνία. Εφαρμόζουμε ήδη πρόγραμμα για τη σταθεροποίηση της οικονομίας: πολιτική επενδύσεων, ανάπτυξη των εξαγωγών, και του τουρισμού, αποφυγή της σπατάλης. Έχουμε ήδη ορισμένα αποτελέσματα. Στους τέσσερις πρώτους μήνες του 1982 σημειώθηκε μία μικρή κάμψη του πληθωρισμού. Το δημόσιο χρέος-μας είναι πραγματικά μεγάλο. Αλλά δεν υπάρχει περίπτωση, τουλάχιστο, ως σήμερα, που η χώρα-μας να βρεθεί σε αδυναμία να πληρώσει τα χρέη-της. Ορισμένες από τις δυσκολίες-μας οφείλονται και στη νομισματική πολιτική των μεγάλων ξένων τραπεζών (άνοδος των επιτοκίων στις

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

- **ΚΑΡΟΛΟΣ ΦΟΥΡΙΕ**
Πρός την ελευθερία στον έρωτα
- **ΛΕΩΝ ΤΡΟΤΣΚΙ**
Προβλήματα της καθημερινής ζωής
- **ΑΝΤΡΕ ΜΠΡΕΤΟΝ**
'Η πολιτική θέση του σουρρεαλισμού
- **ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ**
Φοιτητές, διανοούμενοι και πάλη των τάξεων
- **ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ**
'Απάντηση στον 'Αλτουσέρ και τον 'Ελλενστέιν
- **ΟΛΓΑ ΣΕΜΙΟΝΟΒΑ**
ΒΙΚΤΩΡ ΧΕΪ ΝΕΣ
Συνδικαλισμός και ελευθερίες στη Σοβιετική Ένωση
- **ΝΤΕΝΙΣ ΛΑΤΜΑΝ**
'Ομοφυλοφιλία:
Καταπίεση και απελευθέρωση
- **ΙΣΑΑΚ ΝΤΩΥΤΣΕΡ**
Στάλιν
- **ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΤΟΥ ΚΚΕ**
Κείμενα 1928

'Εκδόσεις **ΟΥΤΟΠΙΑ**

Νικηταρά 8-10, 1ος όροφος,
τηλ. 3638696, ΑΘΗΝΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗ»

Μανώλης Πρατικάκης

Τό σῶμα τῆς
γραφῆς

Κεντρική Διάθεση:

ΘΕΣ/ΝΙΚΗ:

Μπ. Μπαρμπουνάκης
Βασ. Ηρακλείου 26, τηλ. 231.811
ΑΘΗΝΑ:

Νεφέλη, Μαυρομιχάλη 9
τηλ. 36.07.744 - 36.04.793

ΗΠΑ κτλ.). Τα δάνεια έχουν γίνει πολύ ακριβότερα, έχουμε τις γνωστές δυσκολίες στις εξαγωγές κρέατος. Για τον πληθωρισμό πάντως προβληματιζόμαστε. Η μεγάλη μείωση του οδηγεί με μείωση των επενδύσεων στην αύξηση της ανεργίας. Αντιμετωπίζουμε το πρόβλημα διαλεκτικά και σεβόμαστε τους οικονομικούς κανόνες.

— Πραγματικά οι άνεργοι έχουν φτάσει τις 820.000. Οι μισοί είναι γυναίκες. Πρέπει να λάβετε ακόμα υπόψη-σας, ότι σε μας δεν έχει τελειώσει η διαδικασία της εσωτερικής μετανάστευσης. Με τη μηχανοποίηση της γεωργίας δημιουργείται πλεόνασμα εργατικών χεριών. Από τα χωριά συσσωρεύονται στις πόλεις. Από άποψη ειδικεύσης το επίπεδο των ανέργων είναι πολύ χαμηλό. Ταυτόχρονα με την ανεργία έχουμε μεγάλα κενά σε ειδικούς στην παραγωγή. Έχουμε 400.000 κενές θέσεις που δεν μπορούν να τις καταλάβουν οι άνεργοι. Έχουμε κάνει και το λάθος να βγάλουμε από τα πανεπιστήμια πολλούς ειδικούς για μη παραγωγικούς σκοπούς (ανθρωπιστικές σπουδές, ιστορία κτλ.) που τώρα δεν βρίσκουν δουλειά. Χρειαζόμαστε περισσότερους τεχνικούς. Προσπαθούμε τώρα να αναπροσαρμόσουμε το εκπαιδευτικό-μας σύστημα. Εξάλλου, πολλοί άνεργοι θέλουν να βρουν δουλειά στη πόλη που ζουν, και δουλειά ελαφριά. Σε πρόσκληση για να καλυ-

φθούν 80 θέσεις σε ναυπηγεία ανταποκρίθηκαν μόνο δύο. Δεν έχουμε τρόπο να υποχρεώσουμε τους ανθρώπους να δουλεύουν. Παίρνουμε όμως μέτρα. Αυξήσαμε, π.χ. τους μισθούς στα ανθρακωρυχεία σε όσους δουλεύουν στις στοές και αυξήθηκε το ενδιαφέρον. Τώρα πηγαίνουν και δουλεύουν και γυναίκες.

— Με ρωτάς αν μειώνεται η απόσταση στο επίπεδο ανάπτυξης ανάμεσα στις διάφορες δημοκρατίες και επαρχίες. Από μια άποψη ναι, από άλλη όχι. Με κατά κεφαλήν εισόδημα για ολόκληρη τη Γιουγκοσλαβία (22.523.000 κάτοικοι) 3.000 δολάρια, η Σλοβενία (1.884.000 κάτοικοι) έχει 4.500 δολ. και η πιο φτωχή επαρχία, το Κόσοβο (1.585.000 κάτοικοι) έχει 1.200. Αλλά το 1950, η Σλοβενία είχε 1.150 και το Κόσοβο 180, άρα το άνοιγμα μικραίνει. Η συσσώρευση όμως κεφαλαίων είναι ασύγκριτα μεγαλύτερη στη Σλοβενία. Άρα η ανισομέρεια διατηρείται. Αλλά δεν μπορούμε να εμποδίσουμε να αναπτυχθεί περισσότερο μία περιοχή επειδή είναι ήδη αναπτυγμένη. Μοιράζουμε πάντως τους πόρους με τρόπο ώστε να βοηθήσουμε την ανάπτυξη των πιο καθυστερημένων περιοχών.

— Ασφαλώς όλα τα προβλήματα της χώρας θα συζητηθούν στο Συνέδριο. Στην προσυνεδριακή διαδικασία που ολοκληρώνεται τώρα, πήραν μέρος τα 2.200.000 μέλη. Οι 1.800 αντιπροσώποι έ-

χουν στα χέρια-τους όλα τα ντοκουμέντα που ετοίμασε η Κεντρική Επιτροπή. Οι επιτροπές δεν έχουν τελειώσει ακόμα το έργο-τους. Πάντως μία από τις βασικές τροποποιήσεις που προτείνονται είναι η μυστική ψήφος, που ισχύει τώρα στα ανώτερα όργανα, να επεκταθεί σε όλες τις οργανώσεις και σώματα. Επίσης προτείνεται να καθιερωθεί η δικαιολόγηση της αποχής από την ψηφοφορία. Συζητούνται ακόμα μερικές τροποποιήσεις στα συλλογικά όργανα και ο ρόλος του προέδρου της Κεντρικής Επιτροπής. Βάση πάντως παραμένει η εναλλαγή στα ανώτερα όργανα και ο δημοκρατικός συγκεντρωτισμός.

«ΣΥΝΕΔΡΙΟ της συνέχειας» ονομάζουν το 12ο συνέδριο της ΕΓΚ που, όπως είπαμε θα γίνει στο Βελιγράδι από 26-29 Ιουνίου. Και με τον όρο αυτό θέλουν να υπογραμμίσουν, ότι οι Γιουγκοσλάβοι κομμουνιστές εξακολουθούν να βαδίζουν στο δρόμο που χάραξε ο Τίτο. Με την έννοια βέβαια πως μένουν πιστοί στα τρία θεμέλια του δικού-τους σοσιαλισμού: την αυτοδιαχείριση, στην αδέσμευτη πολιτική και στην ισότητα των εθνοτήτων. Από εκεί και πέρα είναι ανοικτοί σε προβληματισμούς και σε καινοτομίες για να βελτιώσουν τη λειτουργία του συστήματος στο οποίο πιστεύουν και να το κάνουν περισσότερο αποτελεσματικό.

□

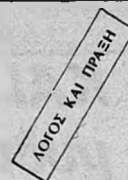
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΖΩΛΟΓΗ ΠΛΗΡΗΣ 17%
36-39%

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΛΟΓΗ
ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ

ΠΛΗΡΗΣ ΚΑΙ ΜΟΝΙΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ **ΟΛΩΝ** ΤΩΝ ΑΝΤΙΕΞΕΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
"Ελεύθερος Τύπος"

ΦΥΛΛΑΔΙΟ

ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ - ΤΕΥΧΟΣ 1 - ΜΑΗΣ '82

κεντρική διαθεση 82.19.175

ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΚΑΙ ΣΕ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Αλεξ. Αργυρίου
«Η ΠΡΩΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΝΙΑ»

από τη σειρά
«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ»
Ζητήστε-το στα βιβλιοπωλεία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΟΚΟΛΗ
Γραβιάς 10-12, τηλ: 36.05.520

Παιδότοπος
παιδικός σταθμός
νηπιαγωγείο

"Ενας χώρος στην αποκλειστική διάθεση των παιδιών. Οι ανάγκες του παιδιού για επικοινωνία, παιδαγωγικό παιχνίδι, δημιουργική συλλογική δραστηριότητα, αντιμετωπίζονται με την αγάπη, τη ζεστασιά και με ξεχωριστή ευθύνη από ανθρώπους ειδικούς.

Ντίνα Καψάλη
Λ. Πεντέλης 53 - Χαλάνδρι Τηλ. 68.28.047

«Να γκρεμιστούν τα λάβαρα του σατανά»

του Fred Halliday

Τα νέα προβλήματα που θέτει στο καθεστώς του Χομείνι, η απόκρουση της ιρακινής εισβολής, προβλήματα περισσότερο ίσως απειλητικά για την ύπαρξη-του, αναλύει ο FRED HALLIDAY.

Το άρθρο αυτό αναδημοσιεύεται από το βρετανικό περιοδικό NEW STATESMAN με άδεια του συντάκτη.

Η θεαματική νίκη του Ιράν, που μεταχειρίστηκε την τακτική των ολονύκτιων επιθέσεων ενάντια στην Τέταρτη Ιρακινή Στρατιά, είχε ως αποτέλεσμα την ανακατάληψη του μεγαλύτερου μέρους του ιρακινού εδάφους που κατείχε το Ιράκ και το θάνατο ή την αιχμαλωσία πολλών χιλιάδων ιρακινών στρατιωτών. Ωστόσο, η νίκη αυτή θέτει το Ιράν μπροστά στο κλασικό δίλημμα που αντιμετωπίζει όποιος επιδιώκει να επιβάλλει τους όρους-του στον ηττημένο επιδρομέα.

Αν περιοριστούν στο να εκδιώξουν τους Ιρακινούς από το Ιράν, δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι θα μπορέσουν οι Ιρανοί να επιβάλουν τους όρους-τους. Ανάμεσα σ' αυτούς περιλαμβάνονται η αναγνώριση της προϋπάρχουσας συνοριακής γραμμής, πολεμικές αποζημιώσεις και ένα ιρακινό MEA CULPA.

Αν, όμως, οι Ιρανοί προωθηθούν μέσα στο Ιράκ, ίσως προσφέρουν μια καινούρια νομι-

μότητα στην κυβέρνηση του Προέδρου Σαντάμ Χουσεΐν, παρακινήσουν άλλα αραβικά κράτη να αναμειχθούν στο πλευρό του Ιράκ, και στερήσουν το Ιράν από το ισχυρότερο ατού-του στη διεθνή σκηνή, το γεγονός ότι υπήρξε θύμα ξένης εισβολής.

Οι ενδείξεις που έχουν δώσει οι Ιρανοί για τις προθέσεις-τους είναι αντιφατικές, είτε σκόπιμα είτε εξαιτίας διχογνωμιών στους κόλπους της ηγεσίας-τους. Σε λόγο που έβγαλε πρόσφατα για να συγχαρεί το στρατό-του, ο Χομείνι απέρριψε τους ισχυρισμούς ότι το Ιράν επιθυμεί να εισβάλλει σε άλλες χώρες, αλλά ζήτησε την «τιμωρία» του Σαντάμ Χουσεΐν και προέβλεψε την «υποστολή των λαβάρων του σατανά».

Οι Ιρανοί έχουν διαπιστώσει ότι η αναμέτρηση, «ο πόλεμος του Σαντάμ», όπως τον ονομάζουν οι Ιρακινοί, προκαλεί όλο και μεγαλύτερη δυσφορία μέσα στο Ιράκ και ότι η κυβερνητική προσπάθεια απόκρυψης των συνεπειών-του με την αύξηση της εισαγωγής καταναλωτικών αγαθών, έχει αποτύχει. Τα βίντεο και τα κατεψυγμένα κρέατα δεν μπορούν να κρύψουν τα φέρετρα. Έχει δημιουργηθεί μαύρη αγορά για το ιρακινό δηνάριο, και οι αξιωματούχοι του κόμματος Μπαάθ έχουν καταθέσει το μεγαλύτερο μέρος των 20 δισεκ. δολαρίων, που τους δάνισε η Σαουδαβία και το Κουβέιτ σε ελβετικές τράπεζες,

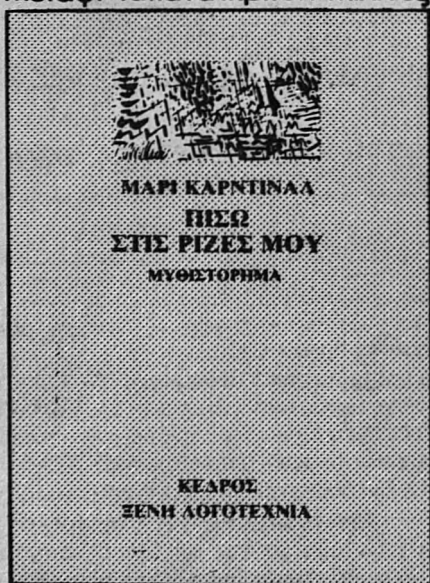
προσπαθώντας έτσι να αποθαρρύνουν ενδεχόμενη προσπάθεια ανατροπής του καθεστώτος.

Τους υπολογισμούς της Τεχεράνης έρχεται να περιπλέξει ακόμη περισσότερο το γεγονός ότι αν η αντιπολίτευση μέσα στο Ιράκ είναι έντονη, δεν υπάρχουν, πάντως, ενιαίοι μετωπικές αντιπολιτευόμενες οργανώσεις. Και το Ιράν και το Ιράκ συνόδευσαν το μεταξύ-τους πόλεμο με παρατεταμένο μακέλεμα των εσωτερικών-τους αντιπάλων. Στο Ιράκ, τουφεκίστηκαν χιλιάδες μέλη της παράνομης σιιτικής οργάνωσης αλ-Νταβάχ μετά την έναρξη του πολέμου, το Σεπτέμβριο του 1980. Η αλ-Νταβάχ είναι αυτή τη στιγμή πολύ εξασθενημένη, και η Τεχεράνη έχει επιχειρήσει να ενισχύσει την καινούρια οργάνωση Μοτζαχεντίν του Ισλάμ. Στο Κουρδιστάν, απ' όπου η Βαγδάτη αναγκάστηκε ν' αποσύρει δύο από τις τέσσερις μεραρχίες-της που στάθμευαν εκεί πέρα, τρεις ξεχωριστές οργανώσεις έχουν ξεκινήσει ανταρτοπόλεμο. Παράλληλα, ο Ιρακινό Κομμουνιστικό Κόμμα, επωφελούμενο από τη χαλάρωση της κυβερνητικής εξουσίας, έχει ξαναρχίσει τις πολιτικές και στρατιωτικές-του δραστηριότητες. Η Συρία, από την πλευρά-της, προβάλλει τους δικούς-της υποψήφιους για αντικατάσταση του Σαντάμ Χουσεΐν.

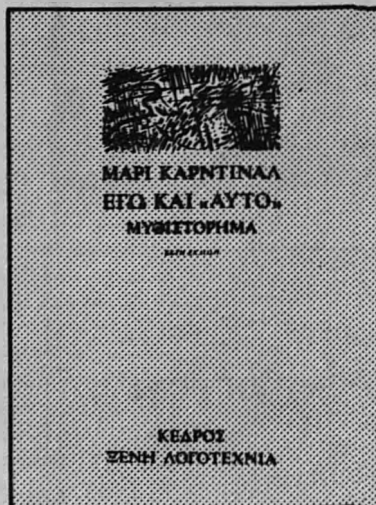
Η κυβέρνηση της Βαγδάτης έχει προσπαθήσει να κερδίσει την υποστήριξη των επτά εκατομμυρίων ιρακινών σιιτών επικαλούμενη κι αυτή τις ίδιες παραδόσεις μαρτυρίου που επικαλείται ο Χομείνι. Ο τελευταίος και οι συνεργάτες-του ελπίζουν σίγουρα ότι οι εκκλήσεις-τους προς το θρησκευτικό αίσθημα θα φανούν ισχυρότερες από τον πατριωτι-

μετα το ΕΓΩ ΚΑΙ «ΑΥΤΟ» τώρα το καινούργιο μυθιστορημα

ΠΙΣΩ ΣΤΙΣ ΡΙΖΕΣ ΜΟΥ
Μεταφ. Τατιάνα Γκριτσον-Μιλλιεξ

της **ΜΑΡΙ ΚΑΡΝΤΙΝΑΛ**

ΕΓΩ ΚΑΙ «ΑΥΤΟ»
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ (6η έκδοση)
(Μετ. Τατιάνα Γκριτσον - Μιλλιεξ)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 6 (Πάροδος 'Ακαδημίας) Τηλ. 36.15.783

σμό των ιρακινών σιτών. Αλλά η πιο πιθανή διάδοχη κατάσταση μετά το Σαντάμ δεν είναι μια εξέγερση από τα κάτω αλλά ένα πραξικόπημα μέσα στην ίδια τη μπασιτική ηγεσία που ίσως επαναφέρει στην εξουσία τον πρώην Πρόεδρο Αχμάντ Χασάν αλ-Μπακρ, θείο του Σαντάμ. Ο τελευταίος, που αντικαταστάθηκε το 1979, έχει αποφύγει να υποστηρίξει τον πόλεμο του ανηψιού-του ενάντια στο Ιράν.

Η νίκη ενάντια στο Ιράκ ίσως δημιουργήσει καινούρια προβλήματα και μέσα στο ίδιο το Ιράν. Οπωσδήποτε, το καθεστώς του Χομείνι έχει πάρει βαθιά ανάσα και σε κάποιο βαθμό έχει σταθεροποιηθεί ύστερα από τις συγκρούσεις του περασμένου καλοκαιριού με τους υποστηρικτές του Μπανί Σαντρ και τους αντάρτες Μοτζαχεντίν. Οι μουλάδες και οι αξιωματούχοι του Κόμματος Ισλαμικής Δημοκρατίας που διοικούν το καθεστώς, φαίνεται πως έμαθαν γρήγορα να χρησιμοποιούν την πολιτική εξουσία κι έχουν δημιουργήσει ένα στοιχειώδες σύστημα κοινωνικών παροχών που αποτρέπει τους φτωχούς των πόλεων από την εξέγερση. Βέβαια, η μαζική τρομοκρατία έπαιξε κι αυτή το ρόλο της.

Παρά τον πόλεμο, το Ιράν εξάγει γύρω στα 700 χιλιάδες βαρέλια πετρέλαιο την ημέρα, αρκετά για τη χρηματοδότηση των περισσότερων εισαγωγών-του. Το εμπόριο στη βάση του κληρικ με τους γείτονές-του βρίσκεται σε άνοδο και μετά την απόλυση των αμερικανών ομήρων, οι εξωτερικές σχέσεις της χώρας έχουν αρχίσει να μπαίνουν σε κάποια

τάξη. Απίθανοι σύμμαχοι — Ισραήλ, Βόρεια Κορέα, δυτικοευρωπαίοι έμποροι όπλων — έχουν πουλήσει στο Ιράν το υλικό που χρησιμοποιείται για την επίθεσή-του ενάντια στο Ιράκ.

Ωστόσο, όταν τελειώσει ο πόλεμος, το καθεστώς θ' αντιμετωπίσει δύο άμεσα προβλήματα. Πρώτο, δε θα μπορεί πια να φορτώνει στους Ιρακινούς το φταίξιμο για όλα τα οικονομικά προβλήματα της χώρας. Ο πληθωρισμός έχει ξεπεράσει το 50%, η ανεργία είναι πολύ υψηλή και οι περισσότεροι βιομηχανικοί κλάδοι βρίσκονται σε στασιμότητα. Οι ελλείψεις καταναλωτικών αγαθών αυξάνονται και τα περισσότερα τρόφιμα διανέμονται με κουπόνια, πράγμα που εκφράζεται και στο σκωπτικό ρητό των αριστερών σύμφωνα με το οποίο «ο κουπονισμός είναι το ανώτατο στάδιο του χομείνισμού».

Δεύτερο, το καθεστώς των μουλάδων θα πρέπει να βρει έναν τρόπο για να κρατήσει υπό έλεγχο το στρατό. Έχουν τοποθετηθεί κληρικοί παντού στις ένοπλες δυνάμεις ως κομισάριοι ενώ παράλληλα οι φρουροί της Επανάστασης έχουν συγκροτηθεί σε μια γυμνασμένη και βαριά εξοπλισμένη δύναμη που θα μπορούσε να λειτουργήσει ως αντίβαρο του στρατού. Αλλά ο αρχηγός του επιτελείου, στρατηγός Ζαχινγεγιάντ, θεωρείται άνθρωπος με δικές-του απόψεις, και ίσως μαζί με τους συνεργάτες-του ζητήσει μεγαλύτερο μερίδιο στη διακυβέρνηση της χώρας.

Το ίδιο το καθεστώς στηρίζεται σ' έναν παράγοντα που αργά ή γρήγορα θα εξαφανιστεί: τον Χομείνι που ως σύμβολο και διαιτητής

συνεχίζει να παίζει τεράστιο ρόλο. Ο θάνατός-του θα δώσει το σύνθημα για το ξεσπάσμα φατριαστικών συγκρούσεων. Το εκπληκτικό είναι ότι τους τελευταίους μήνες, η γραμμή του Χομείνι βάλλεται από ένα πιο εξτρεμιστικό ισλαμικό ρεύμα που αντιτίθεται στις προτάσεις του καθεστώτος για αγροτική μεταρρύθμιση, εθνικοποίηση του εμπορίου και εργατικά συμβούλια. Αυτοί οι ζηλωτές, γνωστοί ως *Χοζατιέχ*, τάσσονται υπέρ της έντασης των θρησκευτικών διώξεων και της διάλυσης όλων των λαϊκών αριστερών οργανώσεων (από το Τουντέχ ως τους Φενταγίν-Πλειοψηφία) που εξακολουθούν να υποστηρίζουν το Χομείνι.

Η αριστερή αντιπολίτευση, παρά τα σοβαρά χτυπήματα που έχει δεχτεί, είναι ακόμα ικανή να διεκδικήσει την εξουσία. Οι κρυφές εκτελέσεις υποστηρικτών των Μοτζαχεντίν συνεχίζονται: κάπου εκατό άτομα τουφεκίστηκαν στις φυλακές Εβίν της Τεχεράνης τον περασμένο μήνα επειδή διαμαρτυρήθηκαν για την έκθεση σε δημόσια θέα του νεκρού Μουσά Χιαμπανί, ηγέτη των Μοτζαχεντίν που σκοτώθηκε στις αρχές του Φλεβάρη. Στα βουνά του Δυτικού Ιράν, οι αντάρτες του Κουρδικού Δημοκρατικού Κόμματος ελέγχουν το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής, ενώ, από τον περασμένο Δεκέμβρη, ένα νέο αντάρτικο κίνημα με σοσιαλιστικό προσανατολισμό άρχισε να διεξάγει επιχειρήσεις στη δασώδη περιοχή μεταξύ Τεχεράνης και Κασπίας Θάλασσας. Τελικά, οι εξελίξεις αυτές ίσως να γκρεμίσουν κάτι περισσότερο από τα λάβαρα του Σατανά. □

ΣΕΙΡΑ ΦΥΛΛΑΔΙΩΝ ΤΗΣ ΑΓΡΑΣ

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

(ἀνέκδοτο διήγημα)

Ν. Γ. ΠΕΝΤΖΙΚΗΣ

ΒΟΡΟΦΡΥΝΗ

ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ :

BORIS VIAN

ΔΡΑΚΩΛΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

Πλατεία Σταδίου 5, 'Αθήνα 501, τηλ. 7228.263
Διανομή στην 'Αθήνα: Σόλωνος 114, τηλ. 3630.214

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΝ ΣΥΝΤΟΜΙΑ!

Δέν υπάρχει λόγος νά κρατάτε ολόκληρες τίς ἐφημερίδες πού διαβάζετε, γιά νά φυλάξετε μιά εἴδηση πού σᾶς ἐνδιαφέρει. Κρατεῖστε μόνο τήν εἴδηση. Ζητεῖστε μας τά ἀποκόμματα ὅλων τῶν ἐφημερίδων, γιά νά μή μπεῖτε ἐσεῖς στὸν κόπο νά τά συγκεντρώσετε.

Δουλειά μας εἶναι νά ἐνημερωνόμαστε καί νά σᾶς ἐνημερώνουμε.

Διαβάζουμε ὅλες τίς ἐφημερίδες (ἐλληνικές καί ξένες) καί κρατᾶμε γιά λογαριασμό σας, τά ἀποκόμματα πού σᾶς ἀφοροῦν.

Δέν εἴμαστε «μερικοὶ ἄνθρωποι», ἀλλὰ ἓνα ολόκληρο δημοσιογραφικὸ ἐπιτελεῖο πού δουλεῖ ὑπεύθυνα γιά τήν εἰδική - δική σας ἐνημέρωση.

Ἐπικοινωνεῖστε μαζί μας!

EXPRESS NEWS

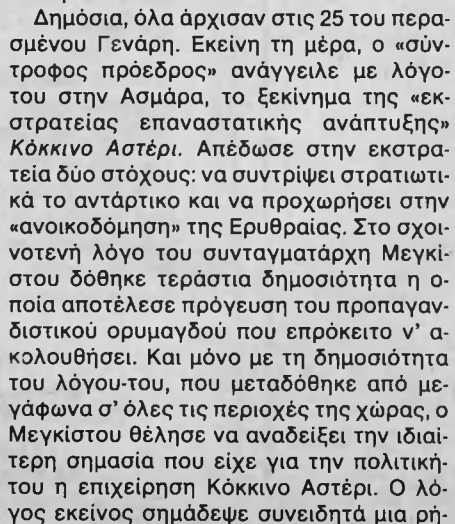
Τό προσωπικὸ σας Ἀρχεῖο.

ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΟΥΒΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ & ΞΕΝΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 ΤΗΛΕΦ. 3243.351 ΑΘΗΝΑΙ .Τ. .Τ. 122

Ωστόσο, στην αετοφωλιά της Νάφκα, σύμβολο και περηφάνεια της απάτητης Ερυθραίας, η σημαία του Λαϊκού Μετώπου εξακολουθεί να κυματίζει 21 χρόνια μετά το ξεκίνημα του απελευθερωτικού πολέμου. Εδώ, αξίζει να σημειώσουμε ότι η άλλη οργανωμένη συνιστώσα της αντίστα-

Υπ' αυτές τις συνθήκες, και κυρίως με την τεράστια πολιτική επένδυση που έκανε ο Μεγκίστου στην αποτυχημένη επιχει-

ρηση **Κόκκινο Αστέρι**, ίσως υπάρξουν ραγδαίες πολιτικές εξελίξεις στο εσωτερικό της Αιθιοπίας κατά τους προσεχείς μήνες. Κι αν πράγματι το Λαϊκό Απελευθερωτικό Μέτωπο της Ερυθραίας είναι σε θέση να περάσει στην αντεπίθεση, δεν μπορεί παρά να επωφεληθεί από τη σχετική αστάθεια που θα προκαλούσαν ενδεχόμενες πολιτικές ανακατατάξεις στην Αιθιοπία.

ΕΣΣΔ:

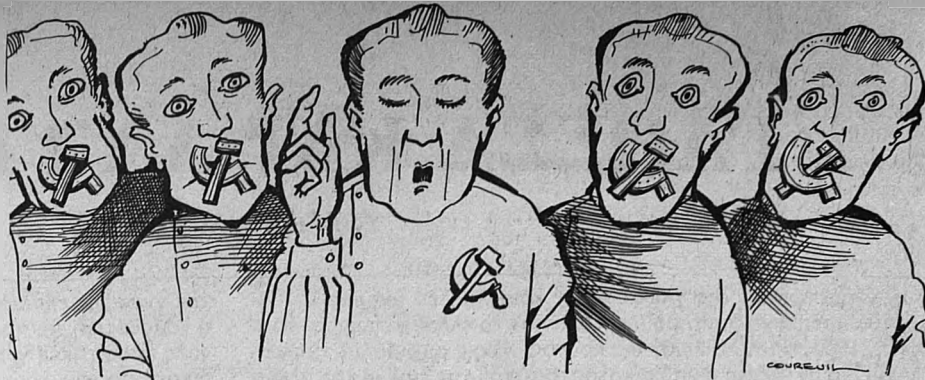
Γιούρι ο άνθρωπός-μας

Η βιολογική και πολιτική μακροβιότητα των προσώπων είναι, ως γνωστόν, στοιχεία αεχχώριστα στην κορυφή του Κρεμλίνου. Δύσκολα θα βρει κανείς άλλη χώρα στον κόσμο που να έχει, για παράδειγμα, τον ίδιο υπουργό εξωτερικών τα τελευταία 25 χρόνια. Εντούτοις, ο Αντρέι Γκρομύκο είναι αρχηγός της σοβιετικής διπλωματίας συνεχώς από το Φεβρουάριο του 1957, και τίποτε, εκτός από ασθένεια ή θάνατο, δε φαίνεται ικανό να τον μετακινήσει προς το παρόν απ' αυτή τη θέση. Άλλωστε, για τα μέτρα του Κρεμλίνου, μπορεί να θεωρηθεί απλώς «μεσόκοπος»: είναι μόνο 72 χρόνων. Και να σκεφτεί κανείς ότι πριν από το '57, ο Γκρομύκο ήταν επί πολλά χρόνια το δεξί χέρι του Μολότωφ.

Τα τελευταία χρόνια, λοιπόν, η σταθερότητα (κατ' άλλους η «αγκύλωση») της σοβιετικής ηγεσίας παρουσιάζεται ενισχυμένη: μόνο ο βιολογικός θάνατος συνεπάγεται τον πολιτικό. Οι περιπτώσεις Κοσύγκιν και Σουσλώφ αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα. Και, βέβαια, τώρα πια όλος ο κόσμος περιμένει το θάνατο του Λεονίντ Μπρέζνιεφ παρότι δεν είναι ο πιο ηλικιωμένος στο Πολίτμπυρο.

Όσο όμως ζει ο Μπρέζνιεφ, οι ανυπόμονοι θεατές οφείλουν ν' αρκεστούν σε «μικροαλλαγές» (θου Κύριε...), όπως ας πούμε, η πρόσφατη προαγωγή του Αντρόπωφ. Ποιός ο Γιούρι Αντρόπωφ; Απαράσις από τα μικρά-του, διπλωμάτης καριέρας (ήταν πρεσβευτής στην Ουγγαρία το 1956), αρχηγός της KGB από το Μάη του '67 ως το Μάη του '82, οπότε και συμπλήρωσε το κενό του Σουσλώφ στην 5-μελή Γραμματεία της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΣΕ. Ο Αντρόπωφ είναι ήδη μέλος του 13-μελούς Πολιτικού Γραφείου του ΚΚΣΕ εδώ και 8 χρόνια, και τώρα πια, σε ηλικία 67 χρόνων, με την εκλογή-του στη Γραμματεία γίνεται ένα από τα ισχυρότερα πρόσωπα του καθεστώτος. Μόνο άλλοι τρεις, εκτός του Μπρέζνιεφ και του Αντρόπωφ, συμμετέχουν αυτή τη στιγμή και στο Πολιτικό Γραφείο και στη Γραμματεία: ο Κωνσταντίν Τσερνένκο (70 χρόνων), ο Αντρέι Κιριλένκο (75 χρόνων) και ο «πιτσιρικάς» Μιχαήλ Γκορμπάτσεφ (50 χρόνων, συμπλήρωσε το κενό του Κοσύγκιν). Σημειώνουμε ότι μεταξύ των τριών τελευταίων, μόνο ο Κιριλένκο δεν οφείλει την προαγωγή-του στον Μπρέζνιεφ.

Σύμφωνα με ορισμένες εικασίες, ο Αντρόπωφ παραγκώνισε δύο σοβαρούς αντιπάλους-του εξασφαλίζοντας τη μεγαλύτερη υποστήριξη μεταξύ των μελών της Κεντρικής Επιτροπής. Πρόκειται για τον

υπουργό άμυνας στρατάρχη Ουστίνωφ, και για τον επικεφαλής της Κομματικής Οργάνωσης της Μόσχας και «παρακοιμμένο» του Μπρέζνιεφ, Βίκτωρ Γκρισίν. Επίσης, κατά τις ίδιες εικασίες, η εκλογή του Αντρόπωφ οφείλεται σε μια σύμπρα-

ξη κυκλωμάτων που αντιτίθενται στο «Κλαν Μπρέζνιεφ» ο οποίος προορίζει για διάδοχό-του τον Κωνσταντίν Τσερνένκο. Θα δούμε.

Και τώρα κυρίες και κύριοι, το Πολιτικό Γραφείο:

Μέλη του Πολιτικού Γραφείου

Όνομα	Χρονολ. Γεννήσ.	Χρόνια θητείας στο Πολίτμπυρό	Αξίωμα	Τομέας ευθύνης
Γ. Αντρόπωφ	15.6.1914	7	Γραμ. της ΚΕ	Ασφάλεια Μυστικές Υπηρεσίες
Λ. Μπρέζνιεφ	19.12.1906	23	Γεν. Γραμμ. του ΚΚΣΕ - Πρόεδρος του Προεδρείου του Αν. Σοβιέτ	Έλεγχος όλων των τομέων εσωτερικής κι εξωτερικής πολιτικής
Β. Σερμπίτσικ	17.2.1918	9	Πρώτος γραμ. του ΚΚ Ουκρανίας	
Β. Γκρισίν	18.9.1914	9	1ος Γραμ. της Κομ. Οργ. Μόσχας.	
Α. Γκρομύκο	18.7.1909	7	Υπουργός Εξωτερικών	
Α. Κιριλένκο	8.9.1906	18	Γραμ. της ΚΕ	Οργάνωση του ΚΚ οργάνωση της βιομηχανίας Οικονομ. προβλήματα του σοσιαλιστικού συνασπισμού
Μ. Γκορμπάτσεφ			Γραμματέας της ΚΕ	
Ντ. Κουνάεφ	Γεν. 1912	9	1ος Γραμ. του ΚΚ του Καζακστάν	
Ντ. Ουστίνωφ	30.10.1908	4	Υπουργός Άμυνας	Άμυνα - Διάστημα
Α. Πελς	Φεβ. 1899	14	Πρόεδρος της Εξελεγκτικής Επιτροπής του ΚΚΣΕ	Κομματική πειθαρχία
Γκ. Ρομανώφ	7.2.1923	4	1ος Γραμ. της Κομ. Οργ. του Λένινγκραντ	
Κ. Τσερνένκο	24.9.1911	2	Γραμματέας της ΚΕ	
Ν. Τιχόνωφ	14.5.1905	(έγινε μέλος στις 27.11.1979).	Πρωθυπουργός	

Μέχρι πριν από δύο χρόνια (όσο ζούσαν οι Κοσύγκιν και Σουσλώφ) τα μέλη του Πολιτικού Γραφείου ήταν 14. Σήμερα είναι 13 καθώς το μόνο μέλος που μπήκε την τελευταία διετία είναι ο Μιχαήλ Γκορμπάτσεφ.

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΑΪΚΙΣΜΟΣ

του Γιάννη Μ. Καλιόρη

Η αντιμετώπιση της γλώσσας ως «διατηρητέο μνημείο» το οποίο θα πρέπει να συντηρούμε, ταλάνισε το ελληνικό έθνος και από την ίδρυσή-του το ελληνικό κράτος. Χωρίς αμφιβολία, πρόκειται για μια αντίληψη η οποία καταστρατηγεί την έννοια της γλώσσας ως χρηστικού εργαλείου και κώδικα, που εκφράζει κάθε φορά τη σύγχρονη πραγματικότητα και τους φορείς-της. Θεωρώντας σήμερα αναγκαίο να επανέλθουμε στο γλωσσικό-μας ζήτημα, δημοσιεύουμε ένα άρθρο που ενώ έχει τις αξιώσεις μιας προσεκτικής και επίπονης εργασίας η οποία καταμετρά τη βλάβη των «νεωτερισμών», επαναφέρει, πάντως, στη συζήτηση ένα ιδεολογικό πλαίσιο που κατά τη γνώμη-μας έχει πια εκπέσει.

Ο υποψιασμένος σημερινός αναγνώστης γνωρίζει, νομίζουμε, με σαφήνεια και κυρίως έχει υποστεί την αμετάκλητη επιρροή της καθαρεύουσας. Κανείς, από τους ενήλικους Έλληνες, δεν έχει αποφύγει τη γλωσσική-της τυραννία. Σήμερα, πράγματι, βρισκόμαστε μπρος σ' ένα φαινόμενο να υποστηρίζουμε τη δημοτική γλώσσα — και σχεδόν όλοι πια την υποστηρίζουμε — με διαφορετικές διαβαθμίσεις «καθαρότητας» ο καθένας. Έτσι, προκύπτει συχνά διάλογος κουφών που επιμερίζει το ζήτημα και καταλήγει να γίνεται ανεδαφικός μέσα στην απλουστευτική αναλυτικότητά-του.

Οι γραμματικοί και σχολαστικοί προέρχονται πλέον και από τις δυο κατευθύνσεις. Δε θα συμφωνήσουμε όμως, με καμιά από τις δύο. Το δίλημμα στο οποίο μας υποβάλλουν, είναι απατηλό, γιατί ακριβώς θολώνει κάθε φορά την ιδεολογική-τους αναφορά. Ίσως είναι πιο χρήσιμο να ορίσουμε το όντως γεγονός και την πρόθεση στην οποία κατατείνουμε. Είναι, λοιπόν, γεγονός ότι χρησιμοποιούμε σε μεγάλο βαθμό μία λογιόμεικτη γλώσσα, αποτέλεσμα

της γνωστής εκπαιδευτικής πολιτικής. Είναι επίσης, γεγονός ότι η νομοθετική - εκπαιδευτική απελευθέρωση της γλώσσας άνοιξε νέες προοπτικές για την καλλιέργεια της γλώσσας από τους φυσικούς φορείς, τους ανθρώπους που μιλούν και γράφουν και όχι από τους «τεχνοκράτες»-της. Η γλωσσική, όμως, απελευθέρωση δεν είναι δυνατόν να καρποφορήσει δίχως απόπειρες και δοκιμές που εκφράζονται — πολλές φορές — νοοτροπίες απελευθέρων. Και αυτό είναι ένα φαινόμενο που αντί να μας τρομάζει, θα έπρεπε να μας συγκινεί. Ο καθένας αναζητά την έκφρασή-του, δείγμα του πάθους που περικλείει το θέμα και σημείο αναγνώρισης της ζωντανίας αυτής της γλώσσας και του λαού - φορέα-της.

Οι συζητήσεις πάνω στο θέμα είναι χρήσιμες. Αλλά δεν είναι δυνατό να παραβλέπουμε το ιδεολογικό-τους υπόστρωμα. Ούτε μπορούμε να μην παρατηρούμε αν δηλαδή, κατατείνουν προς μια γλωσσική επάρκεια που υποθάλπει τη «διατήρηση» ή αν η ζητούμενη γλωσσική επάρκεια τείνει προς την έκφραση του σημερινού κόσμου, γίνεται δηλαδή ένα γλωσσικό μάθημα για το μέλλον.

Οφείλουμε, όμως, να παραδεχτούμε πως απελευθερώνοντας μαζί γλώσσα και συνείδηση, οδηγούμαστε, έμμεσα, στην καλλιέργεια του γλωσσικού-μας οργάνου. Καλλιέργεια που μακροπρόθεσμα — έστω — θα αποδώσει στις νεότερες γενιές μιά γλώσσα που μέσα-της δε αναγνωρίζεται η συνέχεια από την αρχαία και συγχρόνως θα διαφαίνεται η γλωσσολογική-της δύναμη — βασικό συστατικό γνώρισμα κάθε ζωντανής γλώσσας.

Οι απόψεις, πάντως του Γιάννη Καλιόρη, έτσι όπως εκφράζονται στο άρθρο που δημοσιεύουμε, αν και δεν συμφωνούν με τη γλωσσική πρακτική του περιοδικού, καταχωρούνται ως συμβολή στο διάλογο για το γλωσσικό-μας ζήτημα.

Ω

Οταν τό 1980 ο συντάκτης αυτού του άρθρου περιέγραφε διά μακρών την κατάσταση της νεοελληνικής γλώσσας, επισημαίνοντας τη μείωση των αντίστασεων και της αφομοιωτικής της ικανότητας, καθώς και την έσωτερική της διάρρηξη, δεν φανταζόταν ότι τά πράγματα θα ξπαιρναν τόσο ραγδαία τροπή.

«Βρισκόμαστε, έγραφε τότε, μπροστά σ' ένα άπιστευτο συνονθύλευμα από χονδροειδείς σολοικισμούς, ξενισμούς άδικοιολόγητους, άνορθογραφίες και παρατονισμούς, άπιθανα ύβριδια, βάνουσες προσαρμογές, άφύσικες διασταυρώσεις, κακομεταφρασμένους όρους, γκάφες έκκωφαντικές, όλισθήματα μνημειώδη, τό όλον χαρακτηριστικό από προϊούσα γλωσσική άναισθητοποίηση και ύποβασταζόμενο από μιά θεμελιώδη παρεξήγηση: ότι ή σύνολη γλωσσική έκφραση πρέπει ταχύτατα να περιμαζευτεί σ' έναν ένιαό και δοματοπαγή γραμματικό τύπο, τόν τύπο της «καθαρής» δημοτικής, μέ άπώτερο ιδεώδες τήν επίτευξη άπόλυτης άν είναι δυνατόν μονομορφίας. Αυτό ο καθένας πλέον τό τάσσει στόν έαυτό του ως καθήκον — και μάλιστα πολιτικό — και σπεύδει να τό έκπληρώσει άν όχι μέ όλα τά μέσα, τουλάχιστον μέ τά πιο πρόχειρα και βολικά πού ή άπαιδευσία και ή γλωσσοπολιτικός του φανατισμός του παρέχουν, έστω και άν χρειαστεί να βιάσει τό ίδιο του τό γλωσσικό αίσθημα. Μ' αυτό τόν τρόπο άρκεί άν άντικατασταθούν — και πάση θυσία — οι λογιότροπες καταλήξεις από τίς αντίστοιχες δημοτικές, οι άνυπότακτες λογοσχημάτιστες λέξεις να έκ-

παρathρωθούν, οι αύξήσεις να καταργηθούν, οι άναδιπλασιασμοί να έκλείψουν (άκόμα και στις άπολιθωμένες έκφράσεις), ό πτωτικός ίσοτονισμός να γενικευτεί και ό νόμος της άναλογίας να θριαμβεύσει διαπερώς, έτσι ώστε ό όδοστρωτήρας της δημοτικής μορφολογίας να ίσοπεδώσει τά πάντα σέ μιά γλώσσα όσο γίνεται πιο όμοιομορφη και μονοπαγή» («Διδάγματα του άδιεξόδου» στό *Παρεμβάσεις*, σ. 347, Κέδρος 1981).

Μεταφρασμένη καθαρεύουσα ως «λαϊκευμένη» δημοτική

Έκτοτε, ό βίαιος έκδημοτικισμός τών πάντων διά της έξομοίωσης τών άνομοίων έχει προσλάβει διαστάσεις τρομακτικές, λόγω της καταιγιστικής παρεμβάσεως τών ραδιοτηλεοπτικών μέσων και του ίδιου του κράτους, πού έχουν πλήρως υιοθετήσει ένα ίδίωμα τεχνητό, χωρίς όργανότητα και χάρη, διαποτισμένο από τό πνεύμα ενός φτηνού λαϊκισμού, ό όποιος και τή νοημοσύνη του λαού άδικεί και τή γλώσσα στό σύνολό της φτωχαίνει: μέ σύστημα και έπιμονή, μιά ψευτολαϊκότροπη «δημοτική», της όποιας ό ζωντανός μαζικός φορέας δέν μπορεί να έντοπισθεί πουθενά, έκπέμπεται από τό κέντρο στά πέρατα της χώρας, προκειμένου να ένεργήσει σάν όρθοπεδική συσκευή πάνω στό πολύμορφο σώμα της νεοελληνικής. Και ό κίνδυνος είναι μεγάλος, διότι ή ένηχη διατύπωση πού κάνει πιο έκτυπη τή βαρβαρογλωσσία, καθιστά και πιο εύχερή τήν τοξίνωση άπ' αυτήν, έξοπλισμένη μάλιστα καθώς είναι μέ τό θεσμικό κύρος του κράτους. Καθώς δέ

ή έπιχείρηση ένορχηστρώνεται μεθοδικά και δέν άνέχεται ήμίμετρα και άσυνέπειες, ή ίσοπέδωση προηγνύεται πλήρης και ή λύση όλική και όριστική — ή γλώσσα θά γίνει λεία σάν πάγος και συμπαγή σάν τσιμέντο.

Έτσι λ.χ. ή κατάληξη -ως της γενικής στά θηλυκά τριτόκλιτα της αρχαίας (*δυνάμεως*) προγράφεται *άταλάντευτα* και *όλοκληρωτικά*, και ως μόνη «σωστή» προκρίνεται ή κατάληξη -ης, πού όφείλουμε να μεταχειριζόμαστε πάση θυσία, άκόμα και αύτό του γλωσσικού μας αίσθήματος και της καλαισθησίας. Διότι ή άγκύλωση και ή άκαλαισθησία προκύπτουν σχεδόν άναπόφευκτα από τήν άποκλειστική της γενίκευσης: καθώς ή κατάληξη αύτή προσιδιάζει σέ οικεία συντακτική δομή και καθώς ό ψυχαναγκασμός γιά όμοιογένεια συγκεντρώνεται σχεδόν άποκλειστικά στό τυπικό και τό λεξιλόγιο, οι περισσότεροι λαϊκο-δημοτικιστές περιορίζονται να έκδημοτικίζουν τίς καταλήξεις αφήνοντας άνέπαφη τή λογία σύνταξη, μέ συνέπεια να έγκλωβίζεται ή ρηματική ένέργεια στό ουσιαστικό και να παράγεται άλλεπαλληλία γενικών πού προσδίδει άκαμψία και παγερότητα στή φράση (*ή ικανότητα άπόκτησης τών μέσων αντιμετώπισης της άπειλής, ή ανάγκη λήψης μέτρων ένθάρρυνσης τών καλλιιεργειών...*) ή να τελούνται άνόργανες προσμείξεις πού κληττούν τήν αισθητική: *άντί άλλης άπάντησης, ένταλμα σύλληψης, φόνος έκ πρόθεσης, προέδρευσε σύσκεψης, έτυχε άναγνώρισης, έκ πρώτης όψης, είμαι της άποψης, έχει έπιληφθεί της ύπόθεσης, στόν άνακριτή τά περί ένοποίησης ταμείων, λόγω δηλητηρίασης, έν όψει επίθεσης κλπ.*

Ἡ καταχρηστική ἐξ ἄλλου καὶ ἀνυποχώρητη ἐφαρμογή τοῦ «νόμου τῆς ἀναλογίας» ἐκβιάζει τὴ γλώσσα σὲ ἀπίθανους παρατονισμούς, ἀκόμα καὶ στίς πιὸ τυποποιημένες ἐκφράσεις: *καθηγητὴς Πανεπιστήμιου, ἐπιστήμη τοῦ Δίκαιου* (σὰ νὰ εἶναι ἐπιθετο), *ὁ δρόμος τοῦ μαρτύριου, τοῦ συμβουλίου καὶ τοῦ κοινοβουλίου, τοῦ κρατικοῦ ἔλεγχου, τοῦ υποψήφιου Πρόεδρου τῆς Γουατεμάλας, λόγω τοῦ πόλεμου* (καὶ γιατί ὄχι *Σχολή Πόλεμου*); *τῶν ἐκλογικῶν κατάρσεων, τῶν Νομικῶν Προσώπων Δημόσιου Δίκαιου, τοῦ λογοτεχνικοῦ κείμενου, τῶν αὐθεντικῶν χειρόγραφων, τῶν δημόσιων ὑπάλληλων, κοινοπραξία ἐπέκτασης πεζόδρομων, τοῦ Γυμνασίου καὶ Λυκείου κλπ.*

Μέσα σὲ κλίμα περιρρέοντος λαϊκισμού, συνυφασμένου μέ ἕναν ἐπιπόλαιο προοδευτισμό πού δέν θέτει στὸν ἑαυτὸ του κανένα ἐρώτημα θεμελίων, ἀλλὰ παρέχει τὴν ἐντύπωση πὼς ὅλα ἐπιτρέπονται (*τῶν μάγιασαν*, ἀκούσαμε νὰ λέει ἐπανελημμένα ὁ κιν/φικός παρουσιαστής τῆς YENEA) σὲ μιά ἐκπομπή — περιβόητη ἔκτοτε — γιὰ τὸν «Μάκβεθ», στίς 2 Μαρτίου), ἡ συρρίκνωση τῆς γλώσσας μέ τὴ βίαιη ἰσοπέδωση τῶν συστατικῶν τῆς ἑτερογενειῶν, συντελεῖται ραγδαίᾳ καὶ ἀποφασιστικῶς. Ἐτσι, δέιτὰ ἐπιρρήματα πρέπει νὰ λήγουν σέ -α καὶ ἡ κατάληξη -ως νὰ περιοριστεῖ στοῦ ἀπολύτως ἀπαραίτητο ὡς λογιόσχημάτιστη καὶ ἀντιαίτη (ταχυδρομικά, δειροπορικά, πιθανά, κύρια, ἐπεικία, πρωτόδικα, ὁμολογούμενα κλπ) ἢ νὰ ἀντικαθίσταται ἀπὸ περιφράσεις καὶ συνώνυμα (*ἐξεκάθαρη ἢ μεσαφώνεια ἀντὶ σαφῶς*), ἐνῶ ἡ γενικὴ τῶν παλαιῶν θηλυκῶν τριτοκλίτων σέ -ας καὶ -ης καὶ τῶν πρωτοκλίτων σέ -α, πρέπει παντοῦ καὶ πάντα νὰ λήγει σέ -ας ('Ελλάδας, πιστότητας, ἄμυνας) καὶ ποτέ σέ -ος καὶ -ης ἀντιστοίχως, ἀκόμα καὶ στίς πιὸ ἀπολιθωμένες ἐκφράσεις, τίς ὁποῖες πλεον ὀφείλουμε νὰ ἐγκαταλείψουμε τάχιστα καὶ νὰ λέμε στοῦ ἐξῆς τῆς Τράπεζας (τῆς) Ἑλλάδας, Κρατικὸ Θέατρο Βόρειας Ἑλλάδας, δελτίο ταυτότητας, ὑπουργὸς ἄμυνας, σταθμὸς Λάρισας, ὁδὸς Βασιλίσσας Σοφίας κλπ. Καὶ γενικά ἡ γλώσσα πρέπει νὰ ἀπλοποιηθεῖ στοῦ ἑπακρον, πρόφανως γιὰ νὰ γίνῃ ἄμεσα κατανοητὴ ἀπὸ τὸ λαό: *τὸ ὁποῖος* (ἡ χρησιμότητα αὐτὴ καὶ διαυγὴς ἄρθρωση τῆς νεοελληνικῆς) καταργεῖται ἐντελῶς («δέν εἶναι δημοτικὴ λέξη» εἶχει ἀποφανθεῖ ὁ κ. Κριαρᾶς στὰ «Ἀρθρα καὶ σημειώματα ἐνὸς δημοτικιστῆ», Αθ. 1979), ἀντικαθιστάμενη ἀπὸ μιὰ σπασμωδικὴ ποικιλοχρησία τοῦ *πού* τὸ *σάν* ἀντικαθιστᾷ τὸ *ὡς* (σὰ νὰ σημαίνουν τὸ ἴδιο πράγμα), *ὁ ἐβδόμαδιος* γίνεται *βδομαδιάτικος*, *ὁ μηνιαίος*, *μηνιάτικος*, *ὁ σιδηροδρομικός σταθμός*, *σιδηροδρομικός καὶ τράσι σιδηροδρομῶν* (ὅταν δέν εἶναι *σιδηρόδρομων*), οἱ μῆνες γίνονται ἀποκλειστικά *Ὀκτώβρης*, *Ἰούλης* κλπ. (μέ τρόπο πού δέν μιλήθηκε ποτέ ἀπὸ κανέναν: *στὶς 18 Ὀκτώβρη* ἐπιμένει νὰ λέει ὁ Πρωθυπουργός, ἀκολουθούμενος ἀπὸ ὑπουργούς καὶ στελέχη, *5 Μάρτη* σημειώνει καὶ ἡ δασκάλα στοῦ τετράδιό τῶν παιδιῶν, παραγνωρίζοντας ὅτι ὁ λαὸς λέει *5 Μαρτίου* ἢ *5 τοῦ Μάρτη*, ἀλλὰ ποτέ *5 Μάρτη*), ἐνῶ *ὁ ἑορτασμός* γίνεται *ἑορτασμός*, *ἡ ἱατρική*, *ἡ γιαντική* καὶ *πρωινὴ ἑφημερίδα* ἀναγγέλλει μέ πηχιαίους τίτλους: *8 Μάρτη: μέρα ἀγώνα τῶν γυναικῶν*, ὑποτιμώντας δεινὰ τὸ λαὸ ὑπὲρ

τοῦ ὁποίου κόπτεται καὶ κατεβάζοντας τὸ ἐπιπέδου τοῦ ἀκόμα πιὸ πολὺ μέ τὸν δημαγωγικὰ ἐξεζητημένο πρωτογονισμό τέτοιων διατυπώσεων. Ὅπως ὑποτιμᾶται καὶ ὑποβιβάζεται τὸ ἐπίπεδο τῶν μαθητῶν Λυκείου καὶ Γυμνασίου, ὅταν στὰ σχολικά τους βιβλία (πού ἔχουν ἀλλοστε ἀπὸ τὴν προηγούμενη κυβερνηση) καλοῦνται νὰ διαβάσουν τίς *ΗΠΑ* ὡς *ΕΠΑ*, τὸ *διέσπασαν τὸν πυρήνα τοῦ ἀτόμου* ὡς *ἔσπασαν τὸν πυρήνα τοῦ ἀτόμου* (πού δέν εἶναι καθόλου τὸ ἴδιο πράγμα) καὶ *τὸ γῆ καὶ ὕδωρ* ὡς *γῆ καὶ νερό*.

Τὸ τελευταῖο αὐτὸ εἶναι χαρακτηριστικὸ τῆς νοστορπίας, γιατί δείχνει πὼς ἂν τὸ *ὕδωρ* γίνεται *νερό* σὲ μιὰ τέτοια τυποποιημένη ἐκφραση, δέν εἶναι ἐπειδὴ δέν τὸ καταλαβαίνουν οἱ μαθητές (πού κι ἂν ἀκόμα δέν τῷ-ε-ραν θάπρεπε νὰ τὸ μάθουν), ἀλλὰ μάλλον διότι ἡ λογία λέξη πρέπει νὰ παροπλιστεῖ σιγά σιγά μαζί μέ χιλιάδες ἄλλες, πρὸς ὄφελος μιᾶς καθαρογλωσσίας δημοτικῆς πού θὰ μᾶς ἀφήσει τελικά μέ χίλιες λέξεις, ἀπ' τίς ὁποῖες οἱ μισές θὰ εἶναι ξένες ἀναφομοιώτες. (Μήπως σὲ περιγραφὴ ναυαγίου ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο δέν εἰπώθηκε σὲ ὅλους τοὺς χρόνους ἡ λέξη *βουλιάζω*, ἀλλὰ οὔτε μιὰ φορὰ ἡ κοινότητα ἐπίσης λέξη *βυθίζομαι*);

Θὰ ἦταν πολὺ ἐνδιαφέρον ἂν αὐτοὶ πού ἔκαναν *ἔσπασα* τὸ *διέσπασα* καὶ τὸ *ὕδωρ* *νερό* μᾶς ἐξηγοῦσαν οἱ ἴδιοι μέ ποιά λογικὴ ἐνεργοῦν. Ὅπως θὰ ἦταν ἐνδιαφέρον ἂν μπορούσαμε νὰ μάθουμε πὼς σκέφτεται ὁ Γεώργιος Α. Παπανδρέου, ὅταν σὲ πολὺ ὥραία κατὰ τὰ ἄλλα συνέντευξη τὸν σχετικὰ μέ τούς ἀγροτοβιομηχανικούς συνεταιρισμούς καὶ τὴ λαϊκὴ ἐπιμόρφωση (καὶ μέ τὴν ἐπιφύλαξη ὅτι ἀποδόθηκε πιστὰ ἡ διατύπωση) ἀρχίζει μιὰ φράση του ὡς ἐξῆς: «Ἐπόμενα, σεμνάνια μέ σχετικὸ περιεχόμενο θὰ βοηθήσουν...» («ΤΑ ΝΕΑ» 23-3-82). Σὲ ποιὸν δηλαδὴ νομίζει ὅτι προσφέρει ὑπηρεσία κάνοντας τὸ *ἐπόμενος* *ἐπόμενα*; Στὸ λαὸ (πού δέν τὸ λέει ποτέ καὶ πιθανότατα δέν τὸ καταλαβαίνει καὶ ὅλας); Στὴ γλώσσα καὶ στοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ; Καὶ κατὰ ποιά λογικὴ; Κι ἂν ὁ ἴδιος δέν τὸ εἶχει συνειδητοποιήσει, θὰ μπορούσε ἴσως νὰ μᾶς τὸ ἐξηγήσει ὁ φιλόλογος Γ. Βελουδῆς, ὁ ὁποῖος γράφει *συνεπόμενα* ἀντὶ *συνεπῶς* ἢ *ἐπομένως* (Εἰσαγωγὴ στὴ «Διήγησι Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος» σ. ι', Ἑρμῆς 1977), παραλλαγή τοῦ *συνεπόμενα* πού χρησιμοποιοῦσε κάποτε μιὰ κομματικὰ ἰδιόχρηστη παλαιοδημοτικὴ τῆς ἀριστερᾶς, προκειμένου ἢ ἐπιρροιατικὴ κατὰληξη -ως νὰ καταργηθεῖ πάση θυσία ὡς ἀρχαιοκατάληκτη καὶ ἀντιδραστική. Κι ἀκόμα μέ ποιά λογικὴ καὶ πεποιθήση ἐνεργεῖ ὁ ἐκφωνητής ὅταν λέει *λόγω τοῦ πόλεμου*, *ἐκδικάστηκε πρωτόδικα* καὶ *γιατρικός σύλλογος* ἢ ἡ δημοσιογράφος ἐκείνη — καθόλου ἀτάλαντη ἄλλωστε — πού ἀποφεύγοντας συστηματικὰ *τὸ ὁποῖος* γράφει: «εἶναι οἱ μόνοι ἄγῶνες, οἱ γυναικεῖοι, πού μποροῦν νὰ τοὺς κάνουν ἀνθρώποι πού ὑπερασπίζονται συμφέροντα πού δέν εἶναι δικὰ τους»;

Ὁ ψυχαναγκασμός τῆς ὁμοιοτυπίας

Καὶ βέβαια οἱ δογματικοὶ καὶ ὀρθόδοξοι ἀλλὰ γραμματισμένοι δημοτικιστές, ἰδιαίτερα οἱ παλαιότεροι, οὔτε ἐπρόβλεψαν ἕνα τέτοιο ἀποτέλεσμα οὔτε καὶ τὸ θέλησαν σ' ὅλη

τοῦ τὴν ἔκταση. Ὅμως δέν παύουν νὰ εἶναι ὑπεύθυνοι γι' αὐτό. Γιατί ὅταν πολεμοῦν ἀδιάλλακτα τὴν πολυτυπία καὶ τὴ διπλοτυπία, ὅταν θέτουν στενοκέφαλα τὴ μονομορφία ὡς ζήτημα ἀρχῆς καὶ *terminus ad quem*, προτείνοντας μιὰ γλώσσα μονοκόμματη καὶ συμπιεσμένη, εἶναι ἀναπόφευκτο ἡ αἰσθητικὴ καὶ ἡ ἀρτιμέλεια τῆς σύνολης γλώσσας νὰ δεινοπαθήσουν. Ὅταν λ.χ. ὁ κ. Κριαρᾶς γράφει: «Αὐτὸ δέν σημαίνει πὼς δέν ἐπιδιώκομε ὅσο γίνεται τὴ μονοτυπία, τὴ μονοτυπία τῆ γραμματικῆ καὶ ὅτι ἀνοιγόμαστε ἐλευθεροῖ στὴ διπλοτυπία καὶ τὴν πολυτυπία...», δικαιολογούμενος ἀπέναντι σὲ ἀκόμα πιὸ δογματικούς δημοτικιστές, ἐπειδὴ τοῦ συμβαίνει κάποτε νὰ χρησιμοποιεῖ καὶ κάποιον ἰδιωματικὸ τύπο πού παραβιάζει τὴ μονοτυπία, καὶ ἀναφερόμενος πρὸς θεμιτοποίηση σὲ παραπλήσιες ἀπόψεις τοῦ Ψυχάρη («Βῆμα» 8-10-81), εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι αὐτό, ἐφαρμοζόμενο ἐπιτακτικὰ σὲ μιὰ γλώσσα ἤδη πολὺμορφη καὶ ποικιλοπαγῇ, θὰ τὴν ἐξομαλύνει ἀνωμαλῶς, ἐπιφέροντας μορφολογικὴ ἰσοπέδωση καὶ λεξιλογικὸ καθαρισμὸ καὶ μαζί τους ἀποδυνάμωση καὶ ἀκαμψία.

Κηρύσσοντας τὴν παντοδυναμία τῆς γραμματικῆς ἐν γένει καὶ ἀποσιωπώντας τὴ γλώσσα ἀπὸ τὴν *ἰ κ μ ἄ δ α τ ὦ ν ἄ ν ω μ α λ ι ὦ ν* τῆς, γιὰ νὰ τὴν προσαρμόσουν σ' ἕνα γραμματικὸ μοντέλο πού μόνο του δέν ἀνταποκρίνεται σὲ καμμιὰ γλώσσα ζωντανή (κι οὔτε ἄλλωστε ἀνταποκριθεῖ ποτέ, ἀλλὰ ἐκπονήθηκε ἀπὸ ὀρισμένους γλωσσοθέτες τῆς δημοτικῆς, ὡς ὀρθοπεδικὴ συσκευή γιὰ τὴν ἐπίτευξη συμπαγούς ὁμοιομορφίας ἐν ὧσι λύσεων ὀλικῶν καὶ τελικῶν — ὅπως ἀκριβῶς ἔκαναν ἀπὸ τὴ μεριά τους ἀρχαῖστές καὶ καθαρευουσιάνοι) — οἱ σύγχρονοι αὐτοὶ γλωσσονόμοι ἀναζωπυρῶνουν τὰ παλιά διλήμματα, ἰδρύοντας νέες στεγανότητες καὶ ἀντιθέσεις καὶ ἀπεργαζόμενοι γλώσσα μονοσύστατη καὶ ἑλλειμματικὴ.

Ταυτόχρονα, καθὼς ἡ μονοτυπία ὀρίζεται ὡς προϋπόθεση τῆς «δημοτικῆς» (χωρὶς ἄλλωστε νὰ ὑπάρχει ὁμοφωνία γιὰ τὸ τί ἀκριβῶς καλύπτει σήμερα αὐτὸς ὁ ὅρος), καὶ ἡ δημοτικὴ τίθεται ὡς «γλώσσα τοῦ λαοῦ» (χωρὶς νὰ ἔχει μελετηθεῖ στατιστικὰ ἡ στρωματικὴ διαφοροποίηση τοῦ τελευταίου ὡς φορέως διαφόρων γλωσσικῶν πραγματικοτήτων), καὶ ἀπὸ συνιστώσα τῆς εὐρύτερης κοινῆς φιλοδοξεῖ νὰ περιλάβει τὴ σύνολη γλωσσικὴ ἐκφραση, σὸ ὄνομα πλεόν ἐνὸς αἰτήματος «λαϊκῆς κυριαρχίας» — τὸ ζήτημα φορτίζεται ἰδεολογικά, μέ ὅλη τὴν πόλωση ἀξιών καὶ δυνατοτήτων πού αὐτὸ συνεπάγεται, καὶ ἡ ἐμπέδωση τῆς μονοτυπίας, ἐν ὧσι μῖας καθαρὸν γραμμῆς δημοτικῆς, παίρνει ψυχαναγκαστικὰ χαρακτῆρα ὡς καθήκον πλεόν πολιτικό, προκαλώντας συρρικνώσεις καὶ καταστροφές. Καὶ καθὼς ὁ γλωσσολογικὸς φανατισμός ἀναλαμβάνει τὴν περαιτέρω διεύθετησιν, δέν ἔρυνται πιά τὸ πὼς καὶ τὸ γιατί τῶν πραγμάτων, οἱ πρωταρχικῆς πραγματικότητες καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς γλωσσικῆς περιπέτειας στὴν ἐμμενὴ τους σύσταση καὶ δυναμικὴ, ἀλλὰ ὑπάρχουν προαποφασισμένες προσχωρήσεις σὲ πίστεις παραδεδομένες, καὶ λειτουργία τῆς σκέψης μέ ἕνα περιοχόμενο λέξεων ἀξιωματικὸ, πού κάνει ὥστε *δημοτικὴ, πρόοδος, λαός*, νὰ ἔχουν γίνῃ ἀφαιρέ-

σεις ιδεολογικές και να σταδιοδρομούν μέσα στο μύθο, σάν κρύσταλλοι άξιας και άνέγγιχτα ταμπού, σάν πραγματικότητες άπαξ διά παντός διευκρινισμένες και αυτόμάτως συσχετιζόμενες, αúταξιωμένες έσαι και έσαι άξιοδοτικές.

Ή ίδια ή «δημοτική», άλλωστε, καθορίζεται όχι τόσο από τη θετική πραγματικότητα που κλείνει μέσα της (και που προϋποθέτει έρευνα των δυνατοτήτων της σε σχέση με τις έκαστοτε έκφραστικές ανάγκες) όσο από τις μυθοποιημένες και μυθοποιητικές εικόνες στις όποιες παραπέμπει έξω από τον έαυτό της και οι όποιες αυτή τη στιγμή τήν ξαναθέτουν στο κέντρο ευρύτερων σκοπιμοτήτων, που τη διαρρηγνύνουν ως γλωσσική δυνατότητα και τήν ξεπερνούν. Κι αυτό συμβαίνει διότι ή κακότεχνη σκηνοθεσία που συντελείται σήμερα ένεργεί με τις έτοιμες σημασίες των λέξεων, χωρίς λ.χ. να έξετάζει τί είναι δημοτική και ποιές οι δυνατότητές της, ποιά είναι ή σύνθεση του σύγχρονου λαού και ποιά ή γλώσσα που αυτός πραγματικά μιλάει και ποιά ακόμα ή προσληπτικότητα που διαθέτει σχετικά. Γλωσσοπολιτική έθελοδοψία και όκνηρία πνευματική συναίρνουν όλες αυτές τις συγκεκριμένες πραγματικότητες, που άποτελούν και αντίστοιχα ζητούμενα, σε έναν Λαό μέ κεφαλαίο και μία πρωτόγονη Δημοτική, έπίσης μέ κεφαλαίο, και υποθέτοντας πως υπάρχει έγγενής αντίστοιχία μεταξύ τους που έχει διαταραχτεί, σπείδουν να τήν άποκαταστήσουν, χωρίς να αναλογίζονται ότι ό εύτελής λαϊκισμός μέ τον όποιον λ.χ. τά μέσα μαζικής ένημερώσεως τό έπιχειρούν, μένει σαφώς έντεúθεν των γλωσσοεκφραστικών και γλωσσοαφομοιωτικών δυνατοτήτων του ίδιου του λαού, που καλώς ή κακώς, στη συντριπτική του πλειοψηφία σήμερα δεν είναι λαός άγροτοποιημένων και παράδων, αλλά πληθυσμός αστικός και μπορεί κάλλιστα να καταλαβαίνει και να λέει (όπως άλλωστε τό κάνει εύρύτατα) ό *έορτασμός της 25ης Μαρτίου* κι όχι ό *γιορτασμός της 25ης Μάρτη* (που δεν τό έίπε ποτέ), *άπλως* και όχι *άπλά*, *τά δεδομένα* και όχι *τά δοσμένα*, *κατόπιν έορτής* και όχι *κατόπιν γιορτής* ή *μέτα τη γιορτή*, *παρευρίσκομαι* και όχι *παραβρίσκομαι*, ή *έφημερίδα της κυβερνήσεως* και όχι ή *έφημερίδα της κυβέρνησης*, *συνέλαβε* και όχι *σύλλαβε*, *είμαι εύγνώμων* και όχι *είμαι εύνώμων*, *θέτει τό πρόβλημα* και όχι *βάζει τό πρόβλημα*, ό *φυγάς* και όχι ό *φυγάδας* κλπ.

Ό λαϊκισμός αυτός όχι μόνο δεν προσφέρει τίποτα στο «λαό», τον όποιον ύποτιμά και ύποβιβάζει, αλλά καταβάζει και τό γενικότερο έπίπεδο στο χαμηλό έπίπεδο μιάς λαϊκής μειοψηφίας, που άλλωστε ούτε κι αυτή έκφράζεται με τέτοιο τρόπο αλλά μέ λόγο διαφορετικής ύψης. Γιατί ό παλιός άγροτοποιημένος και ό «άπλός άνθρωπος» δεν θα πούν μέν *άεροπορικώς*, *ταχυδρομικώς*, *σιδηροδρομικώς*, ούτε όμως και *άεροπορικά*, *σιδηροδρομικά*, *ταχυδρομικά*, αλλά μέ τό *ταχυδρομείο*, μέ τό *τραίνο*, μέ τό *άεροπλάνο*. Ή τεράστια ώστόσο πλειοψηφία του πληθυσμού σήμερα, έξαστικευμένη σε μεγάλο βαθμό και ένωματωμένη στον τριτογενή τομέα, έμαθε έξίσου να λέει *άεροπορικώς*, *ταχυδρομικώς*, *τηλεφωνικώς*, και δεν υπάρχει κανένας άπολύτως λόγος αυτό να γίνει *άεροπορικά* κλπ., ούτε τό *έπιεικώς*, *έπιεικά* και τό *πιθάνόν* (ώς),

πιθανά, έπειδή οι καθαρολόγοι της δημοτικής έχουν κάνει πρόβλημα και σκοπό της ζωής τους τήν έπίτευξη άπόλυτης μονοτυπίας.

Λαθραίες όλοκληρωτικές τάσεις

Τό πιό άνησυχητικό όμως είναι ότι τό βαθύτερο ψυχικό αίτημα που ύφέρπει σ' αυτόν τον χονδροειδή μανιχαϊσμό έχει, όπως άλλωστε συμβαίνει με κάθε έπελαύνοντα φανατισμό, ύψη και τάση όλοκληρωτικές: ή έπιδώξη του είναι να παταχθεί ή έτερογένεια, κάθε διαφορά να εξαλειφθεί ή να περιοριστεί στο έλάχιστο, και μία όμοιογένεια σιδηροπαγής να άντικαταστήσει τήν σφρηγηλή πολυμορφία, έπιτυγχάνοντας ένότητα στιβαρή γύρω από μί α άρχή, προορισμένη να εξακτινωθεί σε πλήρες σύστημα για να έσωκλείσει, συμπιέζοντας τήν, όλη τήν πραγματικότητα του οικείου τομέα.

Μία τέτοια μονογενετική τάξη, λεία και όμαλή και χωρίς άποχρώσεις και λοξοδρομήματα, είναι ή πεμπτουσία της όλοκληρωτικής λογικής, τό όνειρο κάθε όλοκληρωτισμού, που πραγματοποιείται με τήν τρομοκρατία της άποκλειστικής άλήθειας, ή όποια άποκλείει άκριβώς τό *ά λ λ ο* διά της έξομώσεως ή του έξοβελισμού.

Άκόμα κι άν τό αίτημα αυτό δεν καθορίζει συνειδητά όλους τους θιασώτες της μονολιθικής δημοτικής, αυτός ό λαός ή που δεν άντενεργούν μέν ώστε να ξεπεράσουν τις τεχνητές στεγανοποιήσεις, αλλά και δεν έλαύνονται από έθελότυφο φανατισμό που τους έκτρέπει σε σκληρή άδιαλλαξία, ώστόσο τό γεγονός ότι αυτή τη στιγμή τό ίδεολογικά ναυπηγεία του κράτους άναθεμαίνουν τους παλαιοδημοτικιστικούς μύθους, συνδέοντάς τους μέ τό αίτημα μιάς ευρύτερης πολιτικής άλλαγής, έπανεγκλωβίζει τη συνείδηση σε άπλοϊκές συσχετίσεις ύπεραπλουστευμένων όρων και είτε τό θέλει είτε όχι καλλιεργεί τό έδαφος για τις σχηματοποιήσεις εκείνες και τη βαθύτερη μισαλλοδοξία που χαρακτηρίζουν τήν όλοκληρωτική νοοτροπία.

Και άν μέν αυτός ό έπίσημος παραμερισμός των άποχρώσεων έγινε άκριτα και άβασάνιστα, από τήν δύναμη άδραναίας ενός παρελθόντος του όποιου οι μανιχαϊσμοί άναπαράγονται μέ άπλή αντιμετάθεση των όρων, τότε τά πράγματα είναι σχετικά άπλά: πρόκειται για θεμελιώδη παρεξήγηση που οι πιό φωτισμένες συνειδήσεις θα πρέπει να κινητοποιηθούν για να διαλύσουν, ώστε να άποτρέψουν τό μονόπλευρο προσανατολισμό του κράτους και της δημόσιας ζωής — έξίσου μονόπλευρο και καταστρεπτικό όσο και μέχρι πρό έπαετίας προς τήν αντίθετη κατεύθυνση. Άν όμως πρόκειται για έσκεμμένη έπιλογή, μέ πλήρη έπίγνωση δεδομένων και συνεπειών, διότι πρέπει ή Άλλαγή να είναι σφαιρική και σφαιρικά αισθητή, και κοντά στο νέο ύψος, στο συμπληρωμένο έθνικό έορτολόγιο, στις νέες διαρθρώσεις κλπ., πρέπει να ύπάρχει και μία νέα, προσιδιάζουσα στην Άλλαγή γλώσσα, χρωματισμένη ταξικά και ξεχωριστή ακόμα και στην ίδια της τη γραμματική σύσταση, τότε ό πολιτικός αυτός άναρχωματισμός είναι όλέθριος μέν για τή συνολή γλώσσα, της όποιας πολώνονται οι δυνατότητες και πλήττεται ή άρτιμέλεια, άνησυχητικός δέ ως σύμπτωμα κάποιων τάσεων

υπερβολικά «σφαιρικών» που πρέπει εγκαίρως να άναχαιτιστούν.

Όπως και νάχει τό πράγμα, αυτή ή δογματικοματοπαγής δημοτική είναι σαφώς σκοταδιακή, διότι συσκοτίζει άκριβώς τον πλούτο της νεοελληνικής (τήν άλληλενεργό λεξιλογική και μορφοσυντακτική της διφυΐα, που τήν προικίζει μέ εύρύ φάσμα έκφραστικών άποχρώσεων), προτείνοντας μία μονιστική αντίληψη της γλωσσικής δυνατότητας, που τήν περιτέλλει σε μία μόνο από τις συνιστώσες της και μάλιστα κατά τήν πιό δογματική της έκδοχή.

Ή «μεικτή» χωρίς τό φάντασμά της

Τίθεται λοιπόν τό έρώτημα: στο όνομα ποιαού και για ποιού τό συμφέρον προβάλλεται σήμερα μία τέτοια γλώσσα πάμπτωχη και μονολιθική; Γιατί όφειλουμε *π α ν τ ο υ* και *π ά ν τ α* να λέμε *δύναμης* και όχι *κ α ί δύναμεις*, *δυνατότητα* και όχι *κ α ί δυνατότητα*, *Έλλάδας* και όχι *κ α ί Έλλάδος*, *έλπίδας* και όχι *κ α ί έλπίδος*, *άγωνα* και όχι *κ α ί άγώνος*, *καθηγητή* και όχι *κ α ί καθηγητού*, *πίστη* και όχι *κ α ί πίστις*, άφού όλα ύπάρχουν στη νεοελληνική ως ζωντανά της στοιχεία (στήν καθημερινή κουβέντα, στη γλώσσα της λογοτεχνίας, στη φρασεολογία της διοίκησης, σε πάμπολλες στερεότυπες έκφράσεις), άναπαοκρινόμενα σε διαφορεική κάθε φορά περιοχή, ήθος και έπίπεδο λόγου; Σ' αυτό τό έρώτημα ένας δογματικός δημοτικιστής δεν είναι τελικά σε θέση να άπαντήσει μέ έπιχειρήματα ούσιαστικά και σύγχρονα. Θά μιλήσει γενικά για «γλώσσα του λαού», έπικαλούμενος έναν άνεύρετο λαό παρελθόντος, ό όποιος καλείται άπλως να θεμιτοποιήσει εκ των προτέρων ή να βολέψει εκ των ύστερων τό γραμματικό σύστημα μιάς «πλέριας» δημοτικής, που ούτε βέβαια πλήρη έπάρκεια διαθέτει ούτε και έδράζεται σε μαζικούς φορείς, άλλ' έχει κατασκευαστεί έργαστηριακά μέ βάση τό «νόμο της αναλογίας» — τον περίφημο αυτό «νόμο» που ό μαχόμενος δημοτικισμός έξομώωνε μέ νόμο φυσικό, άποδίδοντας του γλωσσολογική παντοδυναμία (και έξ αυτού όπλιζοντας τον τεχνητά μέ άνάλογη «συμμορφωτική» δύναμη, «θεμιτοποιούμενος» ταυτόχρονα κι ό ίδιος στη γλωσσολογική του δραστηριότητα), ενώ στην πραγματικότητα πρόκειται για άναμφισβήτητο μέ παράγοντα έξελίξεως ως *τάση* όμαλοποιητική, μέ έπίδραση όμως άκανόνιστη, όπου ή εύρεία θέση του τυχαίου περιορίζει άποφασιστικά τη διαμόρφωση κανόνων μέ γενική και άπόλυτη ισχύ και κάνει άδύνατη τήν πλήρη «έξομάλυνση» και ένότητά, και συχνότατα δίνει στην αναλογία χαρακτηρισήρα άπλής εξαίρεσεως.

Ένα δεύτερο έπιχείρημα συνίσταται στις παλιές άκαμπτες διακρίσεις: δημοτική - καθαρεύουσα, μέ τις «παστρικές» ταξινόμήσεις και τήν τεχνητή στεγανότητα των γλωσσικών χώρων, στο όνομα ενός γραμματικού δόγματος ύψωμένου τελικά σε άυτοσκοπό — μ' ένα λόγο στους παλιούς μανιχαϊσμούς και συσχετίσεις, που μέ τό ίδεολογικό τους φορτίο συνεχίζουν ν' αντιμετώκονται στις δημιουργικές όσμώσεις της καθημερινής ζωής, άπαξιώνοντας ως «μεικτή» κάθε άπόπειρα συνθέσεως. Γιατί κάθε φορά που τίθεται αυτό τό πρόβλημα, επανενεργοποιείται τό παλαιό

«δεδικασμένο» περί μεικτής ως «προδοτικού συμβιβασμού», προκειμένου τό έτοιμο περιεχόμενο των λέξεων και ή αυτόματη κυρωτική τους δύναμη νά άντικαταστήσουν τήν ανάγκη γιά ούσιαστικότερη διερεύνηση των πραγμάτων.

Μ' αυτόν τόν τρόπο παραγνωρίζονται αιώσεις δύο πτυχές του ζητήματος τής μεικτής. Π ρ ω τ ο ν ότι ή «μεικτή γλώσσα» δέν είναι κάτι πού μπορεί νά τεθεί και νά ισχύσει απολύτως, αλλά εμφανίζεται σχετική πρός τό ύφος, τό ρυθμό και τή συγκεκριμένη έκφραστική ανάγκη, και ότι έκφράζεται και νέες «μεικτά» όταν ο λόγος του έχει χάσει τήν αυθόρμητη έκφορά, χωρίς αυτό νά έχει επαρκώς άντισταθμιστεί από τήν επεξεργασία και τή δύναμη εκείνη πού θά του επέτρεπαν τήν πρωτοβάθμια γραμματική άνομοιομορφία νά τήν υπερβεί δευτεροβαθμώς σέ όμοιογένεια έκφραστική, σέ ένότητα ήχου, ρυθμού και σημασίας, ή όποία δέν έχει καθόλου αναγκαία σχέση μέ τήν όρθοπεδική όμοιομορφία του πρωτογενούς γραμματικού έπιπέδου (αυτό άκριβώς πού έχουν κάνει τόσοι και τόσοι συγγραφείς, από τόν Κάλβο, Παπαδιαμάντη, Καβάφη και Π. Γιαννόπουλο, ως τόν Σκαρίμπα, Άλεξάνδρου και Ταχτσή, περνώντας από τόν Καρυωτάκη, Άγρια και τούς Έλληνες σουρεαλιστές — και κυρίως οι άλλοι άνθρωποι στήν καθημερινή τους κουβέντα πού ή σύγχρονη όρθοδοξία θέλει νά βάλει σέ νάρθηκα» βλ. συστηματικότερη ανάπτυξη στο «Παραμβάσεις» σ. 403-417).

Ένα πολύ πρόχειρο παράδειγμα είναι ή γλωσσική κατασκευή πού άκούμε κάποτε από τό ραδιόφωνο: *τά όργανα μέτρησης τής ρύπανσης*, ή όποία θυσιάζει τήν αισθητική τής έκφοράς στο βωμό τής γραμματικής όμοιομορφίας. Καί βέβαια, είναι δυνατό νά γίνει: *τά όργανα πού μετρούν τή ρύπανση ή γιά τή μέτρηση τής ρύπανσης*, άλλ' αυτό δέν είναι πάντοτε πρόσφορο, είτε διότι μπορεί νά μήν συναρθρώνεται άνετα μέ τήν υπόλοιπη φράση, είτε διότι δέν εύχρησται σέ λόγο πιό άφηρημένο. Άν όμως ειπωθή: *τά όργανα μετρήσεως τής ρύπανσης*, τότε όχι μόνο δέν παράγεται σύγκρουση από τήν πλησιόχωρη παράθεση δυό διαφορετικών μορφολογικών τύπων, άλλ' αντίθετα προκύπτει έρρυθμός βηματισμός και ίσορροπία τονική, μέ άποτελεσμα ή πρωτογενής άνομοιομορφία νά έχει μετastοιχειωθεί σέ ένότητα ύψηλοτέρου βαθμού.

Άν καταλάβουμε τό νόημα αυτού του άπλου παραδείγματος και οικειωθούμε τήν άρχή του, τότε υπάρχουν πολλές έλπίδες νά έχουμε κάποτε γλώσσα και όχι ζήτημα γλωσσικό.

Και δ ε ύ τ ε ρ ο ν ότι οι περισσότεροι άμιγείς δημοτικιστές σήμερα, πού επιδιώκουν μονομανώς τήν όμοιομορφία στο τυπικό, καταλήγουν, χωρίς νά τό συνειδητοποιούν, νά έκφράζονται οι ίδιοι σέ γλώσσα μεικτή, κατά τήν πιό άκατέργαστη όμως έκδοχή της, τήν άθροιστική, όπου στούς συντακτικούς τρόπους τής καθαρεύουσας προστίθεται μηχανιστικά ή μορφολογία τής δημοτικής (*άκυρος ό νόμος περί απόλυσης κρατούμενων*) — περίτρανη απόδειξη πώς οι λόγιες καταβολές είναι μέσα μας ισχυρές, ζυμωμένες πλέον μέ τό γλωσσικό μας αίσθημα, και ότι θά πρέπει νά τίς άφήσουμε νά

συνεχίζουν νά έκφράζονται όπως σχηματίστηκαν και άπέβησαν συνιστώσες τής σύνολης γλώσσας και όχι νά τίς παραμορφώνουμε μέ τόν έπιφανειακό έκδημοτικισμό τους. Έτσι λ.χ. στή διατύπωση *έπί κυβέρνησης Ν.Δ.*, ή μορφολογία του *κυβέρνησης* άντιφέρεται στή λογιότροπη δομή τής φράσης, ή όποία άποβαίνει όντως μεικτή, άλλ' άδικαιωτα τόσο από άποψη αισθητικής όσο και από τήν ίδια τήν άξίωση καθαρότητας των δημοτικιστών' ενώ αντίθετα, όλόκληρη ή φράση στή λογισχηματιστή μορφή της: *έπί κυβερνήσεως Ν.Δ.*, έγγράφεται χωρίς πρόβλημα στήν ευρύτερη κοινή, συνεισφέροντας όργανικά τίς ιδιότητές της και γι' αυτό ή «μεικτή» πού έτσι προκύπτει είναι γλώσσα εύρύχωρη και σύνθετη και όχι συνονθυλευματική.

Κ' έδώ μπορεί νά ειπωθεί πώς τό άλλο επιχείρημα, ότι δηλαδή μία τέτοια «μεικτή» δέν μπορεί νά τυποποιηθεί έν όψει διδακτικών σκοπών, δέν εύσταθεί. Διότι ή γραμματική, ως συστηματοποίηση των τυπικών οικονομικών τής γλώσσας, έρχεται πάντοτε έκ των υστέρων και όφείλει νά άπεικονίζει μέ πληρότητα τά άποτελέσματα των γλωσσικών διεργασιών, άποβαίνοντας όσο γίνεται πιό άντιπροσωπευτική στίς έπιλογές της. Κι αυτό τήν υποχρεώνει νά καταγράφει τίς κυριότερες τουλάχιστον πολυτυπίες πού εμφανίζονται σέ τοúτο ή εκείνο τό έπίπεδο τής γλώσσας, πράγμα πού δέν έμποδίζει καθόλου τή σύνταξη μιās γραμματικής, μέ τή διαφορά πώς άντί νά είναι μονολιθικά ένιαία ως δογματομνοπαγής, συνιστά πολυσύστατη ένότητα τύπων και τρόπων, πού άκριβώς έπειδή είναι ζωντανοί, σέ διάφορα ό καθένas έπίπεδα και περιοχές τής γλωσσικής έκφρασης, μπορούν νά ένσωματώνονται στήν έδραία συστηματικότητα τής γλώσσας ως παρασυστήματα, χωρίς νά πλήττουν αυτή τή συστηματικότητα και χωρίς νά δημιουργούν προβλήματα διδακτικά.

Νά διαφυλάξουμε τίς άποχρώσεις

Στήν πραγματικότητα, εκείνο πού ένδιαφέρει τούς νεοδογματικούς δημοτικιστές δέν είναι ούτε ο λαός, ούτε ή γλώσσα ούτε ή έκφραστική της έπάρκεια — όλ' αυτά άποτελούν από πολύν καιρό άλλοθι, συνειδητά ή άσυνειδητά. Φετιχιστές του τύπου και των κανόνων, εκείνο πού τούς άπασχολεί είναι ή άπόλυτη συνοχή του συστήματος των κατηγοριών, ή γλώσσα συρρικνωμένη στήν καθαρότητα των γραμματικών της μορφών και άρθώσεων όπως τήν άντιλαμβάνονται οι ίδιοι σύμφωνα μέ όρισμένα πρότυπα τεχνητά, ή προφύλαξη ενός Κανόνα μέ κεφαλαίο από τάρχηματα που προκαλεί ή πολυμορφία τής ζωής και ή δημιουργικότητα τής γλώσσας — μέ δυό λόγια ό θριαμβος του καθαρού συστήματος σέ βάρος και τής γλωσσικής δυνατότητας και των φορέων της. Οι δέ ποικιλώνυμοι «προοδευτικοί», πού υιοθετούν «πολιτικά» μία τέτοια πενιχρή δημοτική ως «γλώσσα του λαού» και πασχίζουν νά του τήν επιβάλουν, έχουν άβασάνιστα παραδοθεί στίς παραδεδομένες προκαταλήψεις, χωρίς νά κάνουν τόν κόπο νά έξετάσουν τό ζήτημα από τήν άρχή, υποβάλλοντάς το στή δική τους

οικονομία

& ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Τι είναι και Ποιος φταίει για το...

ΝΕΦΟΣ

Περιβάλλον - ΖΩΗ 100

Φάκελλος «Νέφος»

Το πρώτο μέρος μιας αποκαλυπτικής και διεισδυτικής έρευνας για το οξύτατο θέμα που αναστάτωσε τη ζωή του Λεκανοπεδίου Αττικής...

παρατηρητής

ΜΙΑ ΝΥΧΤΑ ΣΤΟ ΣΑΝΤΙΑΓΟ

Κάρμεν Καστίγιο

Η Κάρμεν Καστίγιο έζησε σπο κοντα την ιστορία του Μ.Ι.Ρ. κινήματος της επαναστατικής αριστεράς - τόσο πριν όσο και μετά τη δολοφονία του Αλλιέντε και τη άνοδο του Πινουσέτ στη Χιλή.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ „ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ“ ΤΗΛ. 264.958

ΑΘΗΝΑ „ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ“ ΤΗΛ. 3610589

κρίση και υπό τό φῶς τῶν διαμορφωμένων πραγματικότητων.

Ἐκεῖνο λοιπόν πού χρειάζεται κατεπειγόντως εἶναι νά ἀναψηλαφηθοῦν τὰ «δεδικασμένα» τοῦ παρελθόντος καί νά διαπραγνοῦν οἱ ἔτοιμες ἀλήθειες τῶν ἀπολιθωμένων σχημάτων, γιά νά βγεῖ ἐπιτέλους ἡ σκέψη ἀπό τό μῦθο. Ἐχουμε ἀνάγκη ἀπό νέες ὁριοθετήσεις, ἀπό κριτήρια εἰδικά καί ἀνοικτά πού νά διαφυλάσσουν τίς ἀποχρώσεις τῆς γλώσσας καί τῆς σκέψης καί νά μᾶς ἐλευθερώσουν ἀπό τίς βολικές ἰδεολογικές σχηματοποιήσεις τοῦ τύπου *προσδευτικός* - *ἀντιδραστικός*, πού λειτουργοῦν μέ ἀπηχήσεις οἰονοεῖ μαγικές καί ὑποβάλλουν στούς πολιτικούς μαχητές αἰσθήματα ἐνοχλῆς ἀπέναντι στό λαό, ὅταν οἱ ἐκφραστικές τους ἀνάγκες τοὺς καλοῦν νά ποριστοῦν ἀπό τήν ἀμέριστη ὁλότητα τῆς νεοελληνικῆς.

Ὁ συντάκτης αὐτῶν τῶν γραμμῶν ἐπιχειρῶσε διεξοδικά μιά τέτοια τοποθέτηση ἀλλοῦ (*Παρεμβάσεις*, σελ. 54-59 καί 345-454) καί δέν μπορεῖ νά ἐπανεέλθει ἐδῶ. Χρειάζεται ὅμως νά ξανατονιστεῖ ὅτι ἡ νεοελληνική γλώσσα εἶναι διφυῆς κατὰ τή μορφή καί ὄχι μονοσύστατη, καί ὅτι ἡ διαχρονική τῆς πορεία ἔχει παραγάγει μιά γόνιμη συγχρονική ποικιλιομορφία, πού τήν κάνει ἀνυπότακτη στήν ἐννοιαία τακτοποίηση ἐν πνεύματι μονο-πολιτικῆς διατυπώσεως τῶν δυνατοτήτων τῆς. Ὁ γὰρ ἡ μορφή τῆς γλώσσας (στήν ὁποῖαν ἐγγράφονται καθαρεύουσα καί ἄλκοιαθαρεύουσα), πού χωρίς τό λεξιλόγιό τῆς ἡ νεοελληνική θά ἦταν ἀνάπηρη στό σύγχρονο κόσμο, ἀφοῦ χιλιάδες λέξεις, ἀπό τό *ταχυδρομεῖο* καί τήν *ἐφημερίδα* ὥς τό *ποδήλατο* καί τή σήμανση τῶν νέων θεσμῶν καί ἐννοιῶν, εἶναι δική τῆς συμβολή, καθώς καί οἱ συντακτικοί τρόποι πού ἐπιχωριάζουν στόν ἀφηρημένο λόγο)· δημώδης - λαϊκή μορφή, μέ τό σφρίγος τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, παραμυθιῶν, λαϊκῶν συγγραφῶν καί ἀφηγητῶν, καί μέ τό ζωντανό λεξιλόγιό τοῦ ποιητικοῦ λόγου καί ὁρισμένων ἐπιπέδων τῆς καθημερινότητος, μαζί μέ τήν ἀναλυτική δομή πού τὰ χαρακτηριστίζει (χώρος ὅπου ἐγγράφεται καί ἡ δημοτική τῶν δημοτικιστῶν — γλωσσολόγων, γραμματικῶν καί ἐντέχνων συγγραφῶν τοῦ δημοτικιστικοῦ κινήματος — ἡ ὁποία προσπαθώντας νά ὁλοκληρώσει τή δημῶδη, μέ τήν «ἐσκεμμένη» ἐφαρμογή τοῦ νόμου τῆς ἀναλογίας καί ἄλλων νόμων, ὑπῆρξε, ὅπως καί ἡ καθαρεύουσα, κατασκευασμένη σέ μεγάλο βαθμό καί μονομερῆς, ἀλλά μέ ἀναμφισβήτητη συνεισφορά στή διαμόρφωση τῆς σύγχρονης κοινῆς) — *grosso modo* αὐτές οἱ δύο γλωσσικές μορφές, μέ τίς παρεκτάσεις, τίς καταβολές, τίς υπερβολές καί τήν ἀλλολεπίδρασή τους, συναποτελοῦν τή λεξιλογική, μορφοσυντακτική καί φωνητική ὁλομέρεια τῆς νεοελληνικῆς.

Ἄν λοιπόν ἡ γλωσσική διμορφία ἐταλάνισε ἐπὶ μακρὸν τὸν ἐλληνισμό, ὥστόσο, ὅταν ἡ ροπαλοφόρος τυπολατρεῖα ἀρχαϊστῶν καί δημοτικιστῶν ἀρχισε νά ὑποχωρεῖ κάτω ἀπὸ τήν πίεση τῆς ζωῆς, οἱ μονόλιθοι νά ραγίζουν καί οἱ δωμάσεις νά συντελοῦνται, τότε ἀπὸ τήν ὅλη ἀτυχία προέκυψε ἡ νεοκτίμητη τύχη νά διαθετοῦμε δύο ἢ καί περισσότερους τύπους γιά τήν ἴδια λέξη, καί δύο ἢ

περισσότερες λέξεις γιά τήν ἴδια ἐννοια ἢ ἀντικείμενο, πράγμα πού πλουτίζει σημαντικά τήν ὅλη ἐκφραστική δυνατότητα μέ ἀποχρώσεις ἤχου, ρυθμοῦ καί σημασίας καί ἡθους λόγου, καί εἶναι ἐντελῶς παράλογο νά ἀπολακτίζονται οἱ δυνατότητες αὐτές στό ὄνομα κάποιας στενοκέφαλῆς μονιστικῆς ἀντίληψης πού θέλει νά φυλακίσει τή γλώσσα στήν τάξη μιᾶς ἱσοπεδωτικῆς ὁμοιομορφίας.

Ἔτσι λ.χ. *βασιλεὺς*, *βασιλέας* καί *βασιλιάς* δέν εἶναι τό ἴδιο πράγμα (ὅπως καί *γραφεὺς*, *γραφέας* καί *γραφιάς*), διότι τό καθένα τους ἀνταποκρίνεται σέ διαφορετικό ἥθος καί ἐπίπεδο λόγου, τείνοντας μάλιστα σήμερα νά ἐκφράζει ἕνα διαφοροποιημένο τύπο ἐξουσίας, μαζί μέ μιά διαφορετική κάθε φορά ἀίσθηση τῶν ἀποστάσεων καί στάση ψυχική: *βασιλεὺς* εἶναι ὁ ἐπιφοβὸς ἀρχηγὸς κράτους καί ἀπρόσιτος μονάρχης, καθώς καί τὸ βασιλικὸ πρόσωπο ἐν πνεύματι γενικά ἐπισημότητος καί ἐθιμοτυπίας· *βασιλιάς* εἶναι τὸ οἰκεῖο καί κοντινὸ πρόσωπο τοῦ παραμυθιοῦ, καθώς καί ὁ ἀγαπώμενος ἀπὸ τὸ λαὸ ἢ, ἀντίθετα, ὁ ἀπομυθευμένος καί ἀψηφούμενος ἀπὸ τοὺς ἀρνητὲς τὸ θεσμοῦ· καί ὁ *βασιλέας* ἀντιστοιχεῖ κατὰ κάποιο τρόπο στό θεσμό τῆς βασιλευμένης δημοκρατίας, ὅπου τὸ βασιλικὸ πρόσωπο ἔχει περιορισμένες ἐξουσίες καί εἶναι σχετικὰ προσιτὸ (καί ἀκόμα οἱ λέξεις *ἀναξ* καί *ρήγας* συμπληρώνουν αὐτὴ τήν τυπολογία μέ τίς δικές τους ἀποχρώσεις) — δλ' αὐτὰ ἀνταποκρίνονται σέ διαφορετικὸ ἥθος λόγου, πράγμα πού δέν φαίνεται νά πολυσκοτίζει τοὺς συγγραφεῖς τῆς «Ἱστορίας» τῆς Γ' Γυναισίου, ὅταν τήν ἐπίσημη «αἴτηση δικαιωμάτων» τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου πρὸς τὸν βασιλέα, τὸ 1628, τὴ μεταφράζουν ὡς ἐξῆς: «Στὴν (sic) Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸ Βασιλιά!»

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, σέ διαφορετικὸ ἥθος λόγου ἀντιστοιχοῦν *ἔρω* καί *ἔρωτας* (ὁ σημερινὸς *ἔρωτας* ἀλλὰ: ὁ *ἔρω* τοῦ καλοῦ), *γεννῆτωρ* καί *γεννήτορας*, *ἐλευθερία* καί *λευτεριά*, *δυστυχισμένος*, *δύστυχος* καί *δυστυχής*, *Πλάτων* καί *Πλάτωνας* κλπ., ἐνῶ ὁ πρωθυπουργὸς πού ἐπισκέπτεται ἐπισήμως μιά ἐξω χώρα δέν *φεύγει*, *πηγαίνει* καί *γυρίζει*, ὅπως συχνά μᾶς πληροφορεῖ τὸ ραδιόφωνο, ἀλλὰ *ἀναχωρεῖ*, *μεταβαίνει* καί *ἐπιστρέφει*· ἡ ἐκφράζουν διαφορετικὴ κοινωνικὴ περιωπή, ὅπως *ἐλαιοχρωματιστής* καί *μαυριτζής*, *μακάλης* καί *παντοπώλης*, *χαμάλης* καί *φορτοεκφορτωτής*· ἡ, ἀκόμα, σημαντικές σημασιολογικὲς ἀποχρώσεις, ὅπως *ἐγχρωμος* καί *χρωματιστός* πού δέν εἶναι καθόλου ταυτοσημα καί ἐλευθέρως ἐναλλάξιμα: ὁλος ὁ κόσμος λέει *ἐγχρωμη ταῖνα (φίλη)*, διότι ἄλλωστε ἔτσι σημάνθηκε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐκτός ἀπὸ κάποιους «προσδευτικούς» διανοουμένους (ἀνάμεσά τους καί ὁ κιν/φικὸς κριτικὸς ἀπογευματινῆς ἐφημερίδος στὸν ὁποῖο ὀφείλωμε καί τὴν ἀξιολογούμενη ἐκείνη ἐκπομπή περὶ *μάγισσαν*, ἀπὸ τὴν YENEΔ), πού, λαϊκότεροι τοῦ λαοῦ, τὴν προτιμοῦν — γιά λογαριασμό του — *χρωματιστή*, ἀγνοώντας ἴσως ὅτι ἡ χρῆση ἔχει καθιερώσει μιά σαφὴ σημασιολογικὴ διάκριση ἀνάμεσά τους καί ὅτι τὸ *ἐγχρωμο*, ὅπως ἄλλωστε ἡ ετυμολογική του σύσταση ὑποδηλώνει, ἔχει τὸ χρῶμα ἐνυπαρκτὸ καί ἐγγενές, ἐνῶ τὸ *χρωματιστός*,

τὸ χρῶμα εἶναι ἐπιγενόμενο καί συχνὰ ἐξωτερικὸ (*ἐγχρωμη φυλὴ* καί *ὕψωμα χρωματιστοῦ* καί ὄχι *χρωματιστὴ φυλὴ* καί *ὕψωμα ἐγχρωμο*).

Λαϊκισμός χωρίς τὸ λαό

Αὐτές τίς πολῦτιμες ἀποχρώσεις, μαζί μέ τὴν ἡχορρυθμικὴ συμπεριφορὰ τῆς κάθε λέξης ἀνάλογα μέ τὴν συλλαβικὴ ἔκταση, τὸ τονισμὸ καί τίς μορφολογικὲς τῆς παραλλάξεις, πρέπει νά τίς προστατεύσουμε, σάν ἀκτίμητο θησαυρὸ, ἀπὸ τὴν πριμιτιβιστικὴ χοντροκοπιὰ πού μᾶς κατακλύζει τὰ τελευταῖα χρόνια καί πού τείνει νά γίνῃ μανιέρων «προσδευτικῶν» δημοσιογράφων καὶ διανοουμένων. Ἐκεῖνο πού πρέπει νά συνοδητοποιηθεῖ εἶναι ὅτι δέν μπορούμε νά συσχετίσουμε αὐτὴ τὴ γλώσσα μέ μιά ὁποιαδήποτε ἀπελευθέρωση τοῦ λαοῦ, ὄχι μόνο γιὰτὶ δὲ εἶναι δική του καὶ οὐτε τὸν ἀνεβάζει στό ἐλαχιστο, ἀλλὰ καί διότι, ὅπως ἦδη εἰπώθηκε, ἐκεῖνος ὁ λαὸς ἀγροτοποιμένων καί ψαράδων πού ζοῦσε σέ κλειστὲς μορφές ζωῆς, σημασιακά αὐτάρκεις καί μέ ἀπλὲς ἀρθρώσεις, εἶναι πλέον κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ πόλεων καί στοιχείο τοῦ τριτογενούς τομέα, καί καθώς ἡ συμμετοχὴ του στὴν ἐκπαίδευση διευρύνεται καί παρατείνεται συνεχῶς, καί ἡ ὑπαγωγή του στὰ ραδιοηλεκτρονικά μέσα συστηματοποιεῖται, εἶναι σέ θέση ὅλο καί περισσότερο νά οἰκειώνεται — ὅπως ἦδη ἄλλωστε συμβαίνει σέ κλίμακα εὐρείας — τὴ λογιόμεικτη διάσταση τῆς γλώσσας καί νά μπορεῖ λ.χ. νά κλίνει τὸ *ἐξοδος* καί τὸ *εἰλικρινής* ἢ νά ξεχωρίζει τοὺς διαρκεῖς καί στιγμιαίους χρόνους τοῦ *παράγω*, καί δὲ χρειάζεται καθόλου νά παραμεριστεῖ τὸ *βυθίζωμαι* πρὸς ὄφελος τοῦ *βουλιάζω* καί τὸ *ἐρευνῶ* πρὸς ὄφελος τοῦ *ψάχνω* (ὅπως ἐπιμένουν ὁρισμένοι ὁμιλητὲς τοῦ ραδιοφώνου) ἢ ὁ *ἐορτασμός* πρὸς ὄφελος τοῦ *γιορτασμοῦ*, — ὅπως δέν χρειάστηκε νά γίνῃ ἡ διεύθυνση *δρομιά* ἢ *διεύθυνση* ἢ *ἀντρέσο*, καί τὸ διαζύγιο *χωρισοχάρτι*, τὸ περιβάλλον *μεσσωσιά*, *τριγυρισιά*, *περιβολιά* καί ἡ ἐπιφάνεια *ἀπανωσιά*, τὸ διάστημα *τοπωσιά* καί ἡ ἐξέλιξη *ζετυλιζιά*, ἡ χασμαδία *φωνοχωρησιά* καί ἡ συναίρεση *κατάπιασμα*, ἡ φυσικὴ ἐπιλογή *φυσικὴ ξεχωρησιά* καί τὸ ἀρχιπέλαγος *συνησιά*, ὅπως τὰ ἤθελαν οἱ Ψυχάρης, Φιλήντας, Πάλλης καί Βλαστός, οὐτε τὰ πνευματικὰ *ρεύματα* νά γίνουν *ρέματα* πνευματικά, ὅπως τὸ ἔγραψε ὁ Γληνός, οὐτε νά ἐξαφανιστοῦν οἱ λέξεις *ἐκφραση* καί *ἄθροισμα*, ὅπως τὸ ἐπιχειροῦσε ὁ Ψυχάρης, καθώς καί οἱ λέξεις *γόητρο*, *ἀμερόληπτος*, *ὄργασμός* καί *αὐτοψία*, τίς ὁποῖες ὁ Φιλήντας ἀποκαλοῦσε καθαρευουσιάνικα «τέρατα ποῦ Ἑλλήνας δέν τᾶπε ποτὲ μήτε καί τὰ νοιώσει» (βλ. «Παρεμβάσεις» σ. 377)· τέλος, οὐτε ἡ *κυκλοφορία* τοῦ προϊόντος νά γίνῃ *γυροβολιά* τοῦ προϊόντος, ὅπως τὸ ἤθελε, τὸ 1960 ἀκόμα, ὁ Γ. Σκουριώτης, στὴν πολὺ εὐσυνειδητὴ κατὰ τὰ ἄλλα μετάφραση τοῦ «Κεφαλαίου», σὰ νὰ ἦταν αὐτὸ πού ἐμπόδιζε τοὺς ἐργάτες νὰ τὸ καταλάβουν.

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο δέν ὑπάρχει κανένας ἀπολύτως λόγος σήμερα τὸ *ἐπίδομα ἀδείας* νά γίνῃ *ἐπίδομα ἀδείας* καί ὁ ἀσθενὴς ἀποκλειστικὰ *ὄρρωτος*, ὅπως τὸ ζητάει ὁ κ. Κριαρᾶς, οὐτε *ἰσθσκέλος* ὁ *ἰσθσκέλης* καί *ντόμπρος* ἢ *ἄδολος* ὁ *εἰλικρινής*, *κοσμοαγάπητος* ὁ *δημοφιλής* καί *ἀδιάκοπος* ὁ *συνεχής*,

δπως συμβούλευε στis άτυχεis εκεινες «Ο-
δηγies γιά τήν καλή χρήση τής δημοτικης» ή
συντακτικη επιτροπή, μέ πρόεδρο τόν άεί-
μνηστο Παπανούτσο καί εισηγητή τό Θρασύ-
βουλο Σταύρου, «προτιμώντας μιá μικρή ά-
κυριολεξία από τή μορφολογική άκαταστα-
σία» (Έκδ. «Νέας Οικονομίας», Μέλισσα,
Αθ. 1965, σελ. 48-49) ούτε ό φόνος εκ προθέ-
σεως να γίνει φόνος από πρόθεση καί άκόμα
χειρότερα φόνος εκ πρόθεσης, ούτε τούς δη-
μοσίους υπάλληλους να τούς κάνουμε δημό-
σιους υπάλληλους καί τή 18η Οκτωβρίου, 18
Οκτώβρη, όπως τα θέλει ό Πρωθυπουργός, ή
τίς εργασίες του συνεδρίου, εργασίες του συ-
νεδρίου, όπως τό διέπραξε ό ύψ/γός παιδείας
κ. Λιάνης καί τό προηγουμένως, προηγούμε-
να, όπως τό θέλει ό κ. Σημίτης. Ούτε να στί-
βουμε τό μυαλό μας για να δοϋμε άν θα ποϋ-
με τής συγγραφής ή τής συγγραφείας αντί τής
συγγραφείας ποϋ έχουμε μάθει, καί τή ζωγρά-
φο ζωγράφα ή ζωγράφισσα ή ζωγραφίνα, τήν
ήθοποιό ήθοποιίνα, τήν ψυχολόγο ψυχολόγα
καί τήν αντιπρόσωπο αντιπροσώπισσα ή αν-
τιπροσώπινα ή να βιάζουμε τό γλωσσικό μας
αίσθημα λέγοντας του όμιλούντα κιν/φου καί
τό διδάσκοντα καθηγητή (καί προσπαθών-
τας μάταια να εκδημοτικίσουμε τήν όνομα-
στική τους), ή άκόμα τής φυγάδα καί τής φυ-
γάδας, αντί όμιλούντος, διδάσκοντος καί φυ-
γάδος ποϋ λέγαμε σ' όλη μας τή ζωή. Ούτε ύ-
πάρχει κανένας λόγος ή επίδειξη δύναμης να
αντικαταστήσει τήν επίδειξη δυνάμεως, άφοϋ
καί τό δύναμης καί τό δυνάμεως είναι εξίσου
ζωντανά καί θεμιτά, καί όσο πηγαίος είναι ό
δημοτικός τύπος σε όρισμένες περιπτώσεις,
άλλο τόσο είναι καί ό λόγος σε όρισμένες
άλλες, καί δέν έχει καθόλου να κερδίσει σε
ζωντάνια ή γλώσσα μας, όπως διατείνεται ό
κ. Κριαράς, από τήν άποκλειστική χρήση
του πρώτου — αντίθετα, καθώς αυτός ό τύ-
πος προϋποθέτει επαρκή οικειωση τής γλωσ-
σικής ύψης καί προσήκοντα χειρισμό, καί
καθώς οι περισσότεροι δημοτικιστές σήμε-
ρα, άκολουθώντας λύσεις ευκολίας καί προ-
χειρότητας, διατηρούν τή λογία δόμηση καί
εκδημοτικίζουν σπασμωδικά τίς καταλήξεις,
τό άποτέλεσμα είναι πτωματική άκαμψία
καί παγερότης (άνεξάρτητα προέλευσης, ή
σφραγίδα νομιμοποίησής του, περιφέρεια τέ-
ως διοίκησης Πρωτεύουσας κλπ.).

Οι σύγχρονοι λαϊκίστες, ποϋ νομίζουν πως
ήπηρετούν τό λαό ευτελίζοντας τή σύνολη
γλώσσα, θα μπορούσαν να του κάνουν τήν τι-
μή να πιστέψουν ότι οι προσληπτικές του ι-
κανότητες υπερβαίνουν κατά πολύ τίς φτη-
νές εκλαϊκεύσεις ποϋ του σεβρίρουν εκ του
μή δντος, καί πως δέν ύπάρχει καμμία άπο-
λύτως άνάγκη τό όμολογουμένως να γίνει ό-
μολογούμενα, τό προηγουμένως, προηγούμε-
να, τό κυρίως, κύρια, τό ένδεχομένως, ένδε-
χόμενα, τό εκτάκτως, εκτακτα, ούτε ό Όλυμ-
πιακός Πειραιώς, ποϋ οι πάντες τόν ξέρουν έ-
ται μιá όλόκληρη ζωή, να άλλάξει σε Όλυμ-
πιακό Πειραιά, ή τό Παν/μιο Άθηνών σε
Παν/μιο Άθήνας (κατά μετάφραση τής λο-
γίας δομής — ούτε καν Παν/μιο τής Άθήνας)
καί τό ένταλμα συλλήψεως σε ένταλμα σύλ-
ληψης, ό Σταθμός Λαρισης σε Σταθμό Λάρι-
σας, ή μερίδα του λέοντος σε μερίδα του λιο-
νταριού, ό υποβλητικός τριγμός όδόντων σε
ξεπλυμένο τρίζιμο δοντιών ή ό παράγων να
γίνει παράγοντας, ό διακεκριμένος, διακριμέ-

νος, ό έντεταλμένος ύφηγητής, ύφηγητής έν-
ταλμένος καί ή χειμερία νάρκη, νάρκη χειμω-
νιάτικη.

Όλ' αυτά, ποϋ ή ίσοπεδωτική μονομανία
των νεοδογματικών θέλει να καταργήσει, ά-
νήκουν στον πλοϋτο των άποχρώσεων τής
Νεοελληνικής κοινής, όπως άνήκει στον ίδιο
τό μηχανισμό καί τή ζωή της τό άστάθμητο
καί δημιουργικό εκείνο στοιχείο ποϋ ξεχειλί-
ζοντας τούς γραμματικούς κώδικες, παράγει
έναν πλοϋτο «άνωμαλιών» ως γόνιμη έτερο-
γένεια, καί μας κάνει να λέμε κολυμπώ άλλά
κολυμβητής, άπαγόρευσε άλλά άγόρευσε, έπα-
ψε άλλά κατέπαυσε, διατάζω καί προστάζω
άλλά συντάσσω καί προτάσσω, χωράς άλλά
ύποχωρείς, Κηφισιά άλλά λεωφόρος Κηφι-
σίας, μαμπακι άλλά βαμβακοβιομηχανία,
του Άρη άλλά Πεδίον του Άρεως, του Κα-
ποδίστρια άλλά όδός Καποδιστρίου, του κ.
Βασιλόπουλου άλλά πάντα τής κας Βασιλο-
πούλου κλπ. Ή κάνει ώστε ή μορφολογική
παράλλαξη τής ίδιας λέξης να έχει διαφορο-
ποιήσει σιγά σιγά καί τή σημασία της:
κατάλαβα-κατέλαβα, κατάφερα-κατέφερα,
εκτάκτως-εκτακτα, πάντως-πάντα, περιέρ-
γως-περίεργα, άδιακρίτως-άδιάκριτα, τελεί-
ως-τέλεια, άμέσως-άμεσα, ευχαρίστως-ευ-
χάριστα, άπλως-άπλα κλπ. — καί δημιουργεί
μεγάλη σύγχυση ή χρησιμοποίηση του άπλά,
ποϋ σημαίνει μέ άπλότητα, στη θέση του ά-
πλως, ποϋ σημαίνει μονάχα, θυμίζοντας τήν
άστεία άπόπειρα του Β. Δασκαλάκη, μετα-
φραστή του Χάμσουν, να αντικαταστήσει τό
πάντως μέ τό πάντα: «ήταν ως 28 χρονώ,
πάντα όχι πάνω από 30» (Μυστήρια. σελ. 11,
Έκδ. «Σύγχρονη Λογοτεχνία»).

Ή σημασία τής γλώσσας

Ή γλώσσα μας σήμερα πληττεται στην έ-
σωτερική της διάσταση καί εμφανίζει μειω-
μένες αντίστασεις άπέναντι στην πίεση των
ξένων γλωσσών, ταλαιπωρημένη από τήν
πρωτοφανή κακοτεχνία καί τήν κυνική πλέ-
ον άδιαφορία για τήν έκφραση, καί φυσικά ά-
πό τούς γλωσσοπολιτικούς δογματισμούς, οι
όποιοι τή συρρικνώνουν ύπάρχοντάς τιν στα
ψευτοδιλήμματα μανιχαϊσμών ποϋ στην έ-
ποχή μας τουλάχιστον είναι χωρίς άντικείμε-
νο. Καί δέν δικαιολογείται καμμία αισιοδο-
ξία καί πολύ περισσότερο θριαμβολογίες έ-
πειδή οι πολύμορφες έκφραστικές δυνατότη-
τες τής σύγχρονης κοινής συμπερίζονται στον
νάρθηκα τής άμειγους δημοτικιστικής μορφο-
λογίας, διότι είναι πλέον φανερό πως οι δη-
μιουργικές καί άφομοιωτικές της ικανότητες
κάμπτονται συνεχώς, ή αισθητική της κατα-
στρέφεται ραγδαία καί στο σύνολό της μένει
άνοχύρωτη καί πτοημένη.

Καί μιá γλώσσα δέν είναι μόνο «μέσο» έκ-
φράσεως καί επικοινωνίας, άλλά οργανώνει
τόν κόσμο μέσα στη συνείδηση, ύποβάλλον-
τάς του σε ένα λογικό ντεκουπάς καί έσωτε-
ρικεύοντας τά στοιχεία του δέν είναι άπλως
τρόπος μέ τόν όποιο ή σκέψη έξωτερικεύεται
καί άντικειμενοποιείται, άλλά ή ίδια της ή
δυνατότητα να ύπάρχει καί να τελείται, είναι
«ή άμεση πραγματικότητά της» κατά τήν έκ-
φραση του Μάρξ, ποϋ τήν κάνει να μπορεί να
σκέφτεται τόν έαυτό της, να είναι δηλαδή
σκέψη έσκεμμένη καί έτσι να οδηγεί στην αυ-
τοσυνείδηση. Καίριος τρόπος έκκοινωνι-
σμού, ή γλώσσα έγκαθιστά τό άτομο στον

Προς τους φίλους του «ΑΝΤΙ»

Σχετικά με τή βιβλιοδεσία των τευχών
του περιοδικού-μας σας πληροφορού-
με ότι:

• Τα παραδιδόμενα για βιβλιοδεσία
τεϋχη θα πρέπει ν' αντιστοιχούν προς
τους ζητούμενους τόμους, δηλαδή ο
αναγνώστης-μας ποϋ θέλει ν' ανταλ-
λάξει τα τεϋχη-του με τον Α' τόμο
π.χ., θα πρέπει να μας φέρνει τα τεϋχη
από 1-9.

Για τον Β'	τόμο τεϋχη από	10-22
Γ'		23-35
Δ'		36-48
Ε'		49-61
ΣΤ'		62-74
Ζ'		75-89
Η'		90-102
Θ'		103-115
Ι'		116-128
ΙΑ'		129-141
ΙΒ'		142-154
ΙΓ'		155-167
ΙΔ'		168-180
ΙΕ'		181-195

• Εξυπακούεται ότι τα τεϋχη ποϋ θα
μας παραδίδονται θα πρέπει να είναι
σε πολύ καλή κατάσταση (χωρίς γρα-
ψίματα, σχισίματα, κτλ.), όπως άψο-
γοι είναι και οι παραδιδόμενοι τόμοι.
Θεωρήσαμε απαραίτητη αυτή την ενη-
μέρωση των φίλων αναγνωστών-μας,
ελπίζοντας στην κατανόηση καί τήν
αγάπη-τους για τό «ΑΝΤΙ», γιατί ήδη
αντιμετωπίζουμε πρόβλημα επάρ-
κειας των παλιών τευχών καί, ιδιαίτε-
ρα, εκείνων ποϋ αφορούν τους τόμους
Α' μέχρι καί Ζ'.

• **ΤΙΜΗ ΚΑΘΕ ΤΟΜΟΥ:** 600 δρχ.

• **Ζ' καί ΙΕ' ΤΟΜΟΣ:** 650 δρχ.

• **ΤΙΜΗ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ**
(με παράδοση των αντίστοιχων
τευχών): 300 δρχ.

• **ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ:** 60 δρχ.

κόσμο θέτοντας τὰ πρῶτα σταθερά ὄρια ἀνάμεσά τους καί τό συνιστᾷ ὡς ὑποκείμενο, συνεπῶς δέν εἶναι ἀπλό ὄργανο ἢ μέσο πού μαζί του ὁ ἄνθρωπος συνδέεται, μέ σχέση ἐξωτερική ἢ ἀποστάσεως, κατά τόν τύπο τοῦ ἔχῳ, ἀλλά τόν χαρακτηρίζει στήν ἴδια του τήν οὐσία.

Γιά ἕναν λαό ἡ γλῶσσα ἐνσάρκωνει τή βαθύτερη φυσιογνωμία του, ἀποτελεῖ σημεῖο δπου ἀνακεφαλαιώνονται κάθε φορά καί συναιρουῖνται ὅλες οἱ στιγμές τῆς προηγούμενης διαδρομῆς του, εἶναι ἀπόσταγμα ἀπό μνημείας καί καταβολές πού δένονται καίρια μέ τό εἶναι του καί τόν βοηθοῦν νά συνειδητοποιεῖ διάρκεια ἱστορική καί ἰδιοπροσωπία καί νά καθορίζει τό στίγμα του μέσα στόν κόσμο.

Καί βέβαια, ἡ γλῶσσα δέν εἶναι κάτι τό αὐτοτέλεστο, συνεπῶς ἡ ἀσθενικότητα ἢ ἡ εὐρωστία τῆς εἶναι πρωτίστως ζήτημα πνευματικού πολιτισμοῦ καί εὐρωστίας σημασιῶν πού ἐδρασιάζονται τή ζωῇ ἐνός λαοῦ ὡς αὐτοσημαντή. Ὁμως, ἂν οἱ διαλυτικές τάσεις τοῦ βάθους δέν ἀποσοβῶνται μέ μόνη τή μορφική φροντίδα, ἡ αἰσθητική μέριμνα, σάν τρόπος πειστικῆς ἀναδείξεως τῶν σημασιῶν, καί ἀκριβῶς διότι πρέπει νά τίς ἀναδείχνει πειστικά ὡς πραγματικότητες αὐθεντικές, φέρνει ἀναπόφευκτα στό κέντρο τῆς, ἀπό διάφορους δρόμους, τό πρόβλημα τοῦ περιεχομένου, πού εἶναι πρόβλημα σημασίας καί σκοπῶν, καί ὁδηγεῖται ἀναγκαστικά νά αἰσθάνεται τήν ἰσχύνητα ἢ τήν ἑλλειψή τους, πράγμα πού κρατᾷ παρόν καί ἀνοικτό τό εὐρύτερο ζήτημα τοῦ νοήματος. Μ' αὐτό τόν τρόπο ἡ ἀπαίτηση γιά διατήρηση καί ἀνέβασμα τῆς ἐκφραστικῆς δυνατότητος τῆς γλώσσας, ἔστω καί ἀνεξάρτητα ἀπό μιά ἀναμόλυνση σέ βάθος, μπορεῖ, ὡς συνεχῆ διάγνωση, ἀξίωση ὑπερβάσεως καί θεραπεία συμπτωματική, νά συγκρατήσει γιά ὁρισμένο διάστημα τὰ πράγματα καί νά κρατήσῃ κατάλληλο καί διαθέσιμο τό γλωσσικό ἱστό γιά τήν ὕφανση τῶν μελλοντικῶν σημασιῶν πού θά συνθέσουν τήν αἰτιολογική ἀντιμετώπιση.

Ἡ ὥρα τῆς εὐθύνης

Ὅπως καί νᾶχει τό πράγμα εἶναι καιρός πιά νά σταματήσῃ ὁ κατήφορος καί νά δημιουργηθεῖ ἀντίστροφο ρεῦμα. Πρέπει νά ὑπερασπίσουμε τήν αἰσθητική καί τίς ἀποχρώσεις τῆς γλώσσας, πού εἶναι οἱ ἀποχρώσεις τοῦ ἴδιου τοῦ πνεύματος, ἔχοντας κατά νοῦ ὅτι ὁ δαίμων τῆς ὀλοκληρωτικῆς λογικῆς προετοιμάζει συνήθως τό δρόμο του καταργώντας βαθμιαία αὐτές τίς ἀποχρώσεις καί ὅτι ἡ καλλιέργειά τους ἀποτελεῖ μιά ἀπό τίς ἀμυνές ἀέναντι σ' αὐτή τή λογική, ἡ ὁποία ὁμοιογενοποιεῖ μανιχαϊστικά τόν κόσμο γιά νά συγκεντρώσῃ τελικά κάποιες ἀξίες σέ ἕνα ἐν τός καί νά ἀπαξιώσει ὅ,τι βρίσκεται ἔξω ἀπ' αὐτό.

Ἡ κατάργηση τῶν ἀποχρώσεων, ἀκόμα καί σέ θέματα «ἄσχετα» καί «ἄθῳα», συμβάλλει στό νά σχηματίζεται ἐν γένει μιά δομή σκέψης καί ψυχισμοῦ πρόσφορη νά δεχτεῖ τό σπόρο τῆς ὀλοκληρωτικῆς νοστοροπίας — κι αὐτό πρέπει νά τό κατανοήσουν σέ βάθος ὅσοι μετατρέπουν ἀστοχάστα τήν *ἐγχρωμη ταινία* σέ *χρωματιστή*, νομίζοντας, οἱ δυστυχεῖς, ὅτι συντελοῦν στήν ἀπελευθέρωση τοῦ λαοῦ. Ὅπως ἐπίσης πρέπει νά κατανοηθεῖ πῶς εἴτε τό συνειδητοποιοῦμε εἴτε ὄχι, οἱ λό-

γίες καταβολές τῆς σύγχρονης ἐλληνικῆς εἶναι σέ ὅλους μας ζωντανές, ἔχουν διαποτίσει τόν ἰδιωτικό καί τό δημόσιο λόγο, κι αὐτό ὄχι μόνο μέ τό λεξιλόγιο ἀλλά καί μ' ὅλους τούς δυνατούς τρόπους, ἔτσι ὥστε κάθε προσπάθεια νά ἐξερριζωθεῖ ἡ ἐπιδραστική τους πλῆττει δεινά τήν ἀκεραιότητα τῆς γλωσσικῆς παρουσίας, πού ἀνήκει σ' ὀλόκληρο τό λαό, πόλεων καί χωριῶν, παρόντα καί μελλοντικό. Γιατί ἡ γλῶσσα ὀφείλει νά ὑψώνει τή μορφωτική τόν στάθμη καί ὄχι νά καθιζάνεται ἡ ἴδια στό χαμηλότερο ἐπίπεδο μιάς μερίδας τοῦ πληθυσμοῦ, πού ἔχει τίς λιγότερες παραστάσεις καί τίς ἀπλούστερες ἐκφραστικές ἀνάγκες, συμπαρασύροντας τό σύνολο πρὸς τά κάτω. Καί οἱ λεγόμενοι «προοδευτικοί» διανοούμενοι καί πολιτικοί, οἱ ὁποῖοι ἐγκαταλείπουν τή γλῶσσα τους γιά νά μιλήσουν μιά γλῶσσα πού ὑποθέτουν πῶς ταιριάζει σέ λιμενεργάτες κι ἀγροτοποιομένους, καί πού κάνουν τό *κατόπιν ἐορτῆς*, *κατόπιν γιορτῆς*, τό *κυρίως*, *κύρια* καί τή *συγκέντρωση*, *μάζωξη*, θά πρέπει ν' ἀφήσουν κατὰ μέρος τήν ἐπιτηδευμένη ἀπλότητα τοῦ ψευτολαϊκότροπου αὐτοῦ πλάσματος καί νά ἀναλογιστοῦν τίς εὐθύνες τους ἀέναντι σ' αὐτόν τόν ἴδιο τό λαό, τοῦ ὁποῖου φτωχάινουν τή γλῶσσα μέ τό νά ἐξαθλιώνουν τή δική τους. Ὁφείλουν νά ἐργαστοῦν γιά νά ἀρθεῖ αὐτή ἡ γλωσσολογική παρεξήγηση, καί ἀντί τῆς κάνουν γλωσσικές ἐλεημοσύνες πού κανεῖς δέν ἔχει ἀνάγκη, ἡ ἀκροβατισμούς καί ἐξυπνάδες καί ἐπικίνδυνες ἐμβρυσουλκίες μέ τό νόμο τῆς ἀναλογίας, νά καλλιεργοῦν ἀποκατάληπτα ὅλο τό ζωντανό ἥθασυρό τῆς σύγχρονης γλώσσας, ἡ ὁποία, εἴτε τό θέλουμε εἴτε ὄχι, εἶναι ὀργανικά λογιόμεικτη, καί νά ἐνταχθοῦν ἐνεργητικά στίς φυσικές τῆς πλέον διεργασίες, πού κάνουν ὥστε οἱ διάφοροι ἀρχαῖοι τροποὶ τύποι (ὅπως λ.χ. τὰ τριτόκλιτα καί τὰ θηλυκά δευτερόκλιτα τῆς ἀρχαίας) νά ἀφομοιώνονται αὐτοῦσιοι (δηλ. μέ τή δική τους μορφολογία) ἀπό τήν εὐρύτερη νεοελληνική στήν ὁποία καί συνεισφέρουν τόν πλοῦτο τους.

Φιλολόγοι καί συγγραφεῖς καί ἐκπαιδευτικοί, θά πρέπει κάποτε νά ἀποσπαστοῦν ὄχι βέβαια ἀπό τούς εὐρύτερους γραμματικούς κανόνες πού διέπουν τή σύγχρονη γλῶσσα, ἀλλά ἀπό τήν τυφλή ὑποταγή στήν ἀκίνητοποιημένη, τή «στιχουργική» καί κάθετη διάταξη τῶν τύπων μέσα στοὺς *πίνακες τοῦ βιβλίου* τῆς γραμματικῆς (πού στεγανοποιεῖ καί ἀντιθέτει ὅσους ἀνήκουν σέ διαφορετικά μορφολογικά σώματα, ἐντυπώνοντας στό πνεῦμα τοῦ μαθητῆ πού τούς «κλίνει» μιά εἰκόνα ἀποκλειστικῶν μονοτυπιῶν) καί νά δοῦν αὐτούς τούς τύπους ὡς φορεῖς ποικίλων ἡχορρυθμικῶν καί ψυχολογικῶν λειτουργιῶν μέσα στή ροή τοῦ ζωντανοῦ λόγου, ὅπου ἡ πολυτυπία ἐνεργεῖ αὐθόρμητα καί ὀργανικά, ἐπιτρέποντας νά εἰπωθεῖ καρποφόρα γιά τήν ἐκφραση, ἀλλοῦ ὁ *ἔρως* κι ἀλλοῦ τοῦ *ἔρωτα*, ἀλλοῦ ὁ *ἔρωτας* κι ἀλλοῦ τοῦ *ἔρωτος*, ἢ ἡ *πραγματικότητα* - *τῆς πραγματικότητας* καί ἡ *πραγματικότητα* - *τῆς πραγματικότητος*, ἢ *πράξη* - *τῆς πράξεως* καί ἡ *πράξις* - *τῆς πράξης* καί φυσικά ἡ *Ἑλλάδα* - *τῆς Ἑλλάδος* καί *τῆς Ἑλλάδας*, ὁ *μήνας* - *τοῦ μηνός* καί *τοῦ μηνῆ* κλπ. Καί διαπνεόμενοι ἀπό ἕνα πνεῦμα ἰσορροπημένης σχέσεως πρὸς τήν κωδικοποιημένη γραμματική (ἢ ὁποία

δέν ἀποτελεῖ τή βίβλο τῆς γλώσσας, ἀλλά ἔχει συγκεκριμένες δυνατότητες καί ὄρια, πού τοποθετοῦνται πάντοτε ἐντεῖθεν τοῦ ποιητικοῦ στοιχείου τῆς γλωσσικῆς δημιουργίας), ἂς παραμερίσουμε παρωπίδες καί προκαταλήψεις κι ἂς δώσουν τό παρῶν στή γλῶσσά τῆς γλωσσικῆς μονομέρειας καί τῶν συρρικνώσεων.

Ἡ δὲ ἡ σύσταση τοῦ «Ἑλληνικοῦ Γλωσσικοῦ Ὁμίλου» ἀποτελεῖ γεγονός ἐπιδοφόρο (καί ἀντιθέτα, γεγονός ἀποκαρδιωτικό ἢ ὑποδοχὴ πού τοῦ ἐπιφύλαξαν οἱ ἐπικριτές του, μέ ἀναξιομάχα ἐπιχειρήματα καί κάποτε μέ ἄθλιους ὑπαινιγμούς) γιατί δείχνει πῶς μιά ἀντίσταση ἀρχίζει πλέον νά σχηματίζεται. Οἱ ἐστίες τῆς ὁμως πρέπει νά πολλαπλασιαστοῦν, ὄχι κατ' ἀνάγκη σάν παραρτήματα ἢ διακλαδώσεις ἐνός κεντρικοῦ φορέα, ἀλλ' ὡς αὐθόρμητα κύτταρα, πού πέρα ἀπὸ τὸν κοινὸ τους παρονομαστή θά συνεισφέρουν τὰ καθένα τὸν δικὸ του ὀρίζοντα καί προβληματισμὸ ἐπὶ τοῦ θέματος. Καί ἡ κίνηση πρέπει νά ἀπλωθεῖ παντοῦ, στὰ μέσα ἐνημερώσεως (πού κάνουν θραύση), στὰ σχολεῖα (πού εἶναι ὁ πιὸ εὐαίσθητος τομέας), στίς πολιτικές ἐργασίες (ὅπου ὑποδαυίζεται ἡ γλωσσολογική πρόσμεση καί συντελεστούν οἱ μεγαλύτερες καταστροφές), στίς δημόσιες ὑπηρεσίες καί τὰ ὑπουργεῖα (ἀπ' ὅπου πηγάζουν οἱ ἀποφάσεις καί τὰ κακὰ παραδείγματα σέ ἐπίπεδο κορυφῆς) — καί, στήν ἀνάγκη, νά ἐπισημαίνονται ὁνομαστικά ὅσοι λένε *τῶν μάγισσων* καί *φίλμ χρωματιστά*, καί νά καλοῦνται νά αἰτιολογοῦν αὐτές τίς ἐπιλογές γιά ν' ἀνακαλύπτουν κ' οἱ ἴδιοι τή γύμνια τους.

«Πρόοδος» καί «ἀντίδραση»

Κ' ἐπειδὴ κατὰ κανόνα ἡ γλωσσική αὐτὴ ἀθλιότητα αὐτοχαρακτηρίζεται προοδευτική, συντασσόμενη μέ ἕναν προοδευτισμὸ πού δέν ἀναλογίζεται μήτε ἀπὸ πού ἐρχεται μήτε καί πού πηγαίνει, εἶναι ἀνάγκη νά ἀναλύσουμε τὰ πράγματα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καί κατὰ τὸ εὐρύτερο πλέγμα τους, καί νά λιχνίσουμε τίς σημασίες τους ἀπαλλοτρίωνοντες ὅσο γίνεται ἀπὸ τὴν κληροδοτημένη ἐτυμολογία τῶν λέξεων. Ἔτσι λ.χ. εἶναι καιρὸς πλέον νά χειραφετήσουμε τὴν κρίση μας ἀπὸ τίς φανακτικές διακρίσεις τοῦ τύπου *π ρ ο ο δ ε υ τ ι κ ὁ - ἄ ν τ ι δ ρ α σ τ ι κ ὁ* καί τὴν κυρωτική τους δύναμη πού τίς ἐνεργοποιεῖ κάθε φορά σάν τυφλοσοῦρτες τελεσιδικῶν ταξινομήσεων.

Γιατί τό ἀντιδραστικὸ δέν εἶναι ἀντιδραστικὸ καθ' ἑαυτό, ἀλλὰ κατ' ἀντίθεση πρὸς τὴν ἰδεολογία τῆς προόδου, πού ὄντας συνηφασμένη μέ τὴ συνολοποιητικὴ κίνηση τοῦ κεφαλαίου, δίνει σέ λόγο ἰδεολογικὸ τίς σημασίες τοῦ τελευταίου, γιά νά τίς ἐξακτινώσει ἐν συνεχείᾳ σ' ὀλόκληρη τὴ ζωὴ τῆς κοινωνίας, τὴν ὁποία καί συντάσσει γύρω ἀπὸ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἀέναου διευρυνόμενης ἀναπαραγωγῆς του, διαποτίζοντάς τὴν μέ τίς ἀξίες, τοὺς στόχους καί τίς πνευματικές δομές πού αὐτὴ ἡ ἀναπαραγωγή προϋποθέτει γιά νά τελεῖται (γιά περισσότερα βλ. *Παραμβάσεις*, σελ. 52, 254-255, 301, 430). Ὁμως, ἡ κατηγορία ἀκριβῶς τῆς προόδου, αὐτονόητη ἄλλοτε καί αὐταξιομένη ὡς προφάνεια ἐλευθερίας καί θετικότητος (ὅπως π.χ. τὴ διατυπώνει ὁ Οὐγκὸ στοὺς *Ἀθλίους* του), σήμερα πού ἡ σύνολη κίνηση ἔχει φτάσει σέ βαθμὸ ἀ-

ναπτύξεως τέτοιου ώστε να κάνει αισθητά όλα της τὰ ἀποτελέσματα, καὶ τὰ θετικά καὶ τὰ ἀρνητικά, καὶ νὰ ἀποκαλύπτεται ὡς ἀχαλίνωτη φυγή πρὸς τὰ ἐμπρός καὶ πρὸς τὰ ἔξω, στοιχειωμένη ἀπὸ τὴ δυνατικότητα μιᾶς κρίσεως τρομακτικῆς πού φωλιάζει στὸν ἴδιο της τὸν πυρήνα — σήμερα, λοιπόν, ἡ κατηγορία τῆς προόδου εἶναι κατ' ἐξοχὴν προβληματική καὶ θὰ πρέπει νὰ ξαναπροσδιοριστοῦν ὁ ὀρίζοντας, ἡ ὕψη καὶ ὁ κινητήρας της, καθὼς καὶ οἱ δυνατότητες καὶ τὰ ὁριά της. Καὶ συσχετικά νὰ ἐπανακριθεῖ, ὡς φορέας μιᾶς δικῆς του πραγματικότητος, θετικῆς καὶ ἀρνητικῆς, καλῆς καὶ κακῆς, αὐτὸ πού μέχρι σήμερα συνηθίζονταν νὰ ὀνομάζεται *συντήρηση, ἀντίδραση* κλπ.

Ὅσο αὐτὸ δὲν ἔχει γίνει, ὅσο δηλαδή δὲν ἔχουμε ἀνανεώσει τοὺς ὁρισμοὺς τῶν πραγμάτων καὶ ἐπιβληθεῖ στὶς σημασίες τῶν λέξεων, εἴμαστε καταδικασμένοι νὰ καταφεύγουμε στὸ ἐτοιμοπαράδοτο περιεχόμενο καὶ τὴ μαγική τους λειτουργία καὶ νὰ κραδαίνουμε τὸ παλιὸ ἰδεολογικὸ τους φορτίο, γιὰ νὰ ὑποτάσσουμε τίς ἐπιγενόμενες πραγματικότητες στὶς προαποφασισμένες ἐπιλογές. Ὅχι βέβαια πρὸς οἱ κατηγορίες τῆς προόδου καὶ τῆς ἀντίδρασης εἶναι χωρὶς ἀντικείμενο, ἀλλὰ ὅπως ἐμφανίζονται σήμερα, τὸ νόημά τους ματαιώνεται μοιραῖα, γιὰτὶ ἐν ὄψει περιπλόκων καὶ συνθέτων πραγματικοτήτων παρέμειναν στάσιμες καὶ μονοσήμαντες, πρὸς ὄφελος μιᾶς καταχρηστικῆς καὶ ἀκριτα μανιχαϊστικῆς χρησιμοποίησης, πού τίς ὑπέταξε ὀλοκληρωτικά στὶς παρεμπότους ἰδεολογικές τους σημασίες καὶ τίς ἔκανε νὰ ἔχουν μηδαμινὴ ἀξία γιὰ τὴν ἔρευνα, ὄντας οἱ ἴδιες ἀνερέυντες. Ἔτσι, ἐνεργοῦν πλέον αὐθαίρετα καὶ ἐπιδερμικά καὶ συσκοτίζουν περισσότερο ἀπ' ὅσο φωτίζουν, λειτουργώντας κυρίως μὲ ἐτικέτες καὶ ρετσινιές καὶ τροφοδοτώντας ὑπαίνιγμους γιὰ «σκοτεινὲς δυνάμεις» καὶ «ὑποπτες ὀπισθοβουλίες», ἡ ἀντίθετα, φράσεις ἡχηρὲς γιὰ «πορεία πρὸς τὰ ἐμπρός» κλπ., πού ἐξοικονομοῦν τὸν κόπο τῶν συγκεκριμένων ἀναλύσεων καὶ καλύπτουν τὴν ἐλλειμματικότητα τῶν ἐπιχειρημάτων.

Ἐξ ἄλλου, ἡ παραδομένη ἀξιωματικότητα αὐτῶν τῶν διακρίσεων, στὸν τομέα τῆς γλώσσας κλονίζεται ἀμέσως μόλις τεθεῖ ζήτημα ἐκφραστικῆς δυνατότητος καὶ ἐπαρκείας, πού ὑποτίθεται πὺς εἶναι καὶ ὁ ἀμεσος σκοπὸς τὸν ὅλον ἀγώνα. Διότι διαπιστώνεται πλέον σαφῶς ὅτι οἱ μὲν «προοδευτικοί», πού μένουν πιστοὶ στὴ σημερινὴ ἐκδοχὴ τῆς ἀμιγροῦς δημοτικῆς, μένουν καὶ ἐντεῦθεν τῶν δυνατοτήτων τῆς σύγχρονης γλώσσας, οἱ δὲ «ἀντιδραστικοί», πού ὡς «μεικτοί» ἀντλοῦν ἀδογματίστα ἀπ' ὅλα τὰ δυνατὰ κοιτάσματα τῆς τελευταίας, ἐμφανίζουν γλώσσα πλουσιότερη σὲ ἀποχρώσεις καὶ ὁλομελῆ.

«Ὁ λαὸς μπορεί, τὸ Πασόκ θέλει;»

Ἡ ἀλλαγὴ πού ἐπιχειρεῖται σήμερα στὸν τόπο μας εἶναι ἀνάγκη νὰ εὐοδωθεῖ καὶ δὲν λείπουν οἱ προϋποθέσεις γι' αὐτὸ — ἄλλωστε ἄλλη ἐναλλακτικὴ προοπτικὴ δὲν διαγράφεται γιὰ τὴν ὥρα στὸν ὀρίζοντα. Γιὰ νὰ ἐπιτύχει ὁμως οὐσιαστικὰ δὲν μπορεί νὰ εἶναι ὀλοκληρωτικὴ καὶ ριζο-τόμος· ὀφείλει νὰ ἐνεργήσει μὲ αἴσθησι τῶν ἀποχρώσεων, καὶ δένοντας σὲ θεμελιώδεις ἰσορροπίες τὰ διάφορα ἀντιθετικοσυστατικά στοιχεῖα τοῦ ἔθνι-

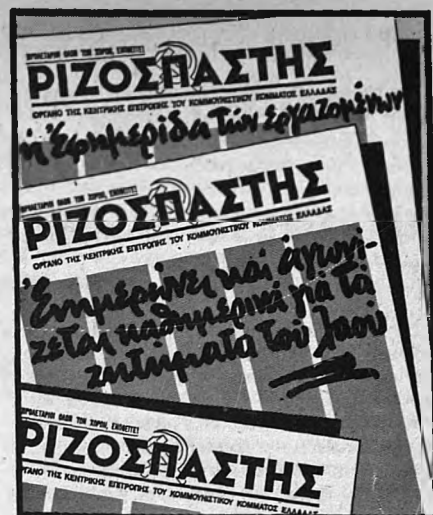
κοῦ μας βίου, ἀλλοῦ μὲν νὰ προβεῖ σὲ ραγδαῖες μεταβολές, ἀλλοῦ ὅμως νὰ πορευτεῖ μὲ ἰδιαίτερη περίσκεψη καὶ ἐγκράτεια. Ἡ ἱδία, ἄλλωστε, δὲν μπορεί νὰ προτείνεται σάν κάτι τὸ συμπαγές καὶ ἀπόλυτο, πού καλεῖ σὲ ὀλοκληρωτικὴ ἀποδοχὴ ἢ ἀπόρριψη κατὰ τὴ λογικὴ τοῦ «ὅλα ἢ τίποτα» — ὅποτε κινδυνεύει ὄντως νὰ ἀποβεῖ «Δόγμα τῆς Μεγάλης Ἀλλαγῆς», κατὰ τὴν προσφυῇ ἐκφραση τοῦ Μ. Μαρκίδη, μὲ ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα ὀρθοδοξίας, δογματισμῶν καὶ ἀνελευθερίας πού κυοφορεῖ ἡ ἐπαγγελία λύσεων ὀλικῶν καὶ τελικῶν. Ἀντίθετα, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ μαχητές, ὑποστηρικτές καὶ συνεργάτες πού νὰ εἶναι σὲ θέση καὶ διάθεσι νὰ αὐτενεργοῦν καὶ νὰ τοποθετοῦνται κριτικά στὸν χρειάζεται, καὶ ὄχι ἀπὸ ἀχθοφόρους τῆς πολιτικῆς γραμμῆς, στοὺς ὁποίους ἡ ἐνταξὴ ἀποβαίνει ἐντειχισμός καὶ θεωροῦν ζήτημα ἀρχῆς καὶ συνεπειᾶς νὰ μὴ διαφωνοῦνε ποτέ. Γιὰτὶ ἂν ἡ Ἀλλαγὴ δὲν θελήσει νὰ διαμορφώσῃ ἑναν νέο τύπο ὁπαδοῦ-μετόχου, πού νὰ ἀποτελεῖ ἀκριβῶς ρῆξή μὲ τὸν «παθητικὸ ἀκτιβισμό» τοῦ παραδοσιακοῦ ὁπαδοῦ καὶ τὴ νοοτροπία πού ταυτίζει πιστότητα μὲ κομφορμιστικὴ ὑποταγὴ καὶ παράγει ὑπαλλήλους, τότε δὲν θὰ ἔχει ἀλλάξει ἀπολύτως τίποτα, ἀπλῶς θὰ ἔχει ἀναδιατυπώσει τὴν ἴδια ἑτερονομικὴ συνθήκη, διατηρώντας τὸν ψυχικὸ της πυρήνα καὶ ἀλλάζοντας μόνο τὴν ἐξωτερικὴ διευσθέτησι τῶν στοιχείων της.

Ἔτσι, ἡ ἐνταξὴ στὴν Ἀλλαγὴ ἢ στὸ κόμμα δὲν θὰ πρέπει νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ὁπαδὸ νὰ δεῖ ὅτι κοντὰ στὰ διάφορα ἀποφασιστικὰ μέτρα πού ἐπιδιώκουν νὰ ἀνασυντάξουν δημιουργικὰ τὴν ἐλληνικὴ ζωὴ· κοντὰ στὴ διοικητικὴ ἀποκέντρωση καὶ τοὺς ἀγροτοβιομηχανικούς συνεταιρισμούς, τὴν ἐξυγίανση τοῦ συστήματος περιβάλλουσας καὶ τοῦ συνδικαλισμοῦ, τὴν κατάργηση τῆς πολυθεσίας ἀργομισθῶν καὶ ἀδρομίσθων καὶ τὸν περιορισμὸ τῆς γραφειοκρατίας κλπ., καὶ φυσικὰ τὴν πολιτικὴ ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, ὑπάρχουν τομεῖς ἐξαιρετικὰ εὐαίσθητοι καὶ ἰδιόμορφοι, ὅπως ἡ γλῶσσα, ὅπου δὲν ἐπιτρέπεται οὔτε ἐκ βάρων ἀνακαίνισις οὔτε καὶ ρύθμισις δι' ἐντολῶν ἐν ὄψει τάξεως μονολιθικῆς ἐπὶ πολυπαγούς ἀντικειμένου. Καὶ πρέπει νὰ εἰπωθεῖ πὺς ἡδὴ ἐν προκειμένῳ γίνονται γκάφες μεγάλες, διότι ὁ δρόμος πού ἀκολουθεῖται (καὶ πού εἶναι ἄλλωστε ὁ δρόμος τῶν προηγμένων κυβερνήσεων μὲ ἐπιπλέον τὸ πνεῦμα ἐνὸς διάχυτου λαϊκισμού) εἶναι δρόμος εὐκολίας καὶ προχειρότητος καὶ δὲν ὀδηγεῖ σὲ τίποτα καλὸ.

Περὶσσότερο ἀπὸ τὸ οικονομικὸ καὶ τὸ διοικητικὸ καὶ τὰ ἄλλα προβλήματα, τὸ θέμα τῆς γλώσσας — καθὼς καὶ τὸ θέμα τῆς παιδείας, ὅπου ἐπίσης διαπράττονται γκάφες — εἶναι πρῶτο σὲ κρισιμότητα καὶ σημασία, καὶ πρέπει νὰ συνειδητοποιηθεῖ ὁ σύνθετος χαρακτήρας του, ὥστε νὰ σταματήσουν ὅσο εἶναι καιρὸς οἱ δογματικὲς μονομέρειες καὶ οἱ ὀλέθριες ἀπλουστεύσεις.

Γιὰτὶ ἂν ἡ οἰκονομία ἀνορθωθεῖ, ἡ διοίκησις ἀναδιαρθρωθεῖ, ὁ ἀθλητισμός ἐξυγιανθεῖ κλπ., ἀλλὰ ἡ γλῶσσα καταπέσει, ἡ ὠφέλεια θὰ εἶναι ἀβαρὴς, διότι θὰ ἔχουμε μὲν ἐξασφαλίσῃ ἱκανοποιητικὰ τὴν τεχνικὴ συνθήκη τῆς ὑπαρξῆς μας, ἔχοντας ὅμως ἀφήσει νὰ χαθεῖ κάτι πολυτιμότερο: τὸ βαθύτερο ἦθος μας.

10 Μαΐου 1982

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ε. ΤΟΜΠΑ-ΓΑΗ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ - ΣΥΝΤΑΞΗ

ἐπικαιρότητα

ἐκδόσεις ἐπικαιρότητα
Μαυρομιχάλη 60 · Αθήνα
Τηλ. 36.36.083 - 36.07.382

Μπάμπη
Γεωργούλα

*Φάκελος
Ριζοπαίστων*

Τὸ
ἀνευφύλακτο
μέλος τοῦ ΚΚΕ,
ὁ ἀπὸς ἀμετρήτης,
ποτὶ δὲ δὲ μαρτυροῦν
νὰ ἐκπαινεθῇ
τὸ μέλος τῆς ἀποστολῆς,
τὸν ἀντικομμουνιστικὴν ἰσχυρισμὸν
καὶ ἀποφασίζει τὸν ἀντικαθεστω-
καὶ καὶ γίνονται μέσα στὸ Ριζοπαίστων
καὶ στὸ ὄνομα τῶν Ριζοπαιστῶν.

ΑΘΗΝΑ
ΜΑΪΟΣ 1982

Εκτιμήσεις, παρατηρήσεις και προτάσεις για τη λύση-τους

Η έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος ΓΕΡ. ΑΡΣΕΝΗ, στη συνέλευση των μετόχων

Στην ετήσια τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας Ελλάδος ο διοικητής της, κ. Γεράσιμος Αρσένης διάβασε την έκθεση για τον ισολογισμό και τα πεπραγμένα του έτους 1981, που υποβάλλεται με εντολή του Γενικού Συμβουλίου της Τράπεζας. Με την ευκαιρία αυτή ανέλυσε την πορεία της ελληνικής και διεθνούς οικονομίας και διέτυπωσε ορισμένες υποδείξεις, παρατηρήσεις και προτάσεις για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας και το ξεπέρασμα των σημερινών αδυναμιών. Μετά τα αποτελέσματα της χρήσης του 1981, η έκθεση περιείχε εκτιμήσεις για τις εξελίξεις, προβλήματα και προοπτικές της ελληνικής οικονομίας.

Επιστημονώντας ο κ. Αρσένης ότι «από το 1979, η ελληνική οικονομία εισήλθε σε μια νέα και δύσκολη φάση, η οποία χαρακτηρίζεται από σταθερή επιβράδυνση στον ανοδικό ρυθμό-της, που τελικά εξελίχθηκε το 1981 σε απόλυτη κάμψη και συνδυάστηκε με απότομη έξαρση του πληθωρισμού και διευρύνση του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών», καθώς και ότι «οι δυσμενείς αυτές εξελίξεις πρέπει να αποδοθούν σε κάποιο βαθμό σε διεθνή οικονομικά αίτια και ιδιαίτερα στις επιδράσεις από τη δεύτερη ενεργειακή κρίση του 1979», αναφέρθηκε στη συνέχεια στα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η ελληνική οικονομία (ύφεση, υψηλός πληθωρισμός, ελλειμματικότητα στο ισοζύγιο πληρωμών κτλ.), τα αίτια των οποίων τόνισε, είναι βαθύτερα, αναφερόμενος στην ύπαρξη σοβαρών διαρθρωτικών αδυναμιών, ανισορροπιών και στρεβλώσεων στην ελληνική οικονομία, που «η αιτία-τους πρέπει να αναζητηθεί στη μορφή και στη διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας σε όλη τη μεταπολεμική περίοδο, και ιδιαίτερα στην αδυναμία να προσαρμοσθεί η οικονομία στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν μετά την πρώτη ενεργειακή κρίση του 1973-74».

Για την οικονομική πολιτική για το 1982, το κείμενο της έκθεσης έχει ως εξής:

Τα μέτρα οικονομικής πολιτικής που αποφασίστηκαν από την Κυβέρνηση για το 1982 έχουν κεντρικό στόχο, σε πρώτη φάση, τη μείωση του πληθωρισμού, τη βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών και παράλληλα τη στήριξη ενός επιπέδου εσωτερικής ζήτησης που θα εξασφαλίζει την ανάπτυξη της οικονομικής κάμψης και την πραγματοποίηση μιας μικρής αύξησης του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, με κάποια αναδιανομή του εισοδήματος και μέσα στα όρια που επιτρέπουν οι διαθέσιμοι πόροι. Ορισμένα από τα μέτρα που αποφασίστηκαν για να στηρίξουν τους κυβερνητικούς στόχους ήταν επώδυνα. Αναφέρονται ιδίως στα φορολογικά μέτρα και στην αύξηση των τιμών ορισμένων αγαθών και υπηρεσιών που προσφέρουν δημόσιοι φορείς. Ήταν όμως απόλυτα αναγκαία και αποτελούν ένα αλληλοσυμπληρούμενο σύνολο μέτρων που το χαρακτηρίζει εσωτερική συνέπεια.

Η αυστηρή δημοσιονομική πολιτική, που ακολουθείται είναι απαραίτητη για την ανάσχεση της αυξητικής τάσης και τη σταδιακή μείωση του ελλείμματος του δημόσιου τομέα από 15,2% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος που έφτασε το 1981 στο 12,5% το 1982. Χωρίς τη δημοσιο-

νομική πολιτική που αποφασίστηκε, το έλλειμμα του δημόσιου τομέα θα διευρυνόταν ακόμη περισσότερο το 1982 και θα ήταν αδύνατη η καταπολέμηση του πληθωρισμού και η στήριξη του ισοζυγίου πληρωμών.

Η κυβερνητική εισοδηματική πολιτική που αποβλέπει κυρίως στην ουσιαστική βελτίωση του πραγματικού εισοδήματος των χαμηλομισθών, αναμένεται να συμβάλει στη στήριξη της εσωτερικής ζήτησης και της οικονομικής ανάκαμψης στο 1982. Η αυξημένη αυτή ζήτηση δεν προβλέπεται να δημιουργήσει πληθωριστικές πιέσεις, δεδομένου ότι οι καταναλωτικές ανάγκες των χαμηλομισθών ικανοποιούνται κυρίως από οικονομικές μονάδες που σήμερα βρίσκονται σε σοβαρή υποαπασχόληση. Βέβαια, οι αυξητικές επιδράσεις της εισοδηματικής πολιτικής στο κόστος παραγωγής είναι αναπόφευκτες, μπορούν όμως να μετριαστούν και να αντισταθμιστούν σε κάποιο βαθμό από τη βελτίωση της παραγωγικότητας που θα ακολουθήσει την άνοδο της παραγωγής. Επίσης, για να υπάρξει μια αισθητή χαλάρωση των πληθωριστικών πιέσεων, οι κλαδικές συλλογικές διαπραγματεύσεις και οι διαιτητικές αποφάσεις που ακολουθούν την Εθνική Συλλογική Σύμβαση, δεν πρέπει να οδηγήσουν σε υπερβάσεις των ορίων της εισοδηματικής πολιτικής που αποφάσισε η Κυβέρνηση.

Η επίτευξη των κυβερνητικών στόχων στηρίζεται έως ένα μεγάλο βαθμό στην πιστωτική πολιτική. Αυτή η πολιτική αποβλέπει στη συγκράτηση της πιστωτικής επέκτασης προς τον ιδιωτικό τομέα σε όρια που να καλύπτονται οι ανάγκες της οικονομίας σε κεφάλαια, ενώ παράλληλα παίρνονται μέτρα για να εξασφαλιστεί ορθολογικότερη κατανομή και χρησιμοποίηση των πιστώσεων και για να περιοριστούν οι διαρροές τους σε κοινωνικά ανεπιθύμητους σκοπούς. Επίσης, η συναλλαγματική πολιτική που εφαρμόζεται εξηπνείται το στόχο για την καταπολέμηση του πληθωρισμού, γιατί έχει ανασχετικές επιδράσεις στην αύξηση του κόστους των εισαγόμενων αγαθών και συγχρόνως αναγκάζει τις επιχειρήσεις να μειώνουν τα περιθώρια κέρδους.

Ειδικότερα η νομισματική και πιστωτική πολιτική εκφράζεται στο νομισματικό και πιστωτικό πρόγραμμα που εγκρίθηκε από τις νομισματικές αρχές και την Κυβέρνηση για το 1982. Η συνολική πιστωτική επέκταση (προς το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα), προγραμματίζεται για το 1982 σε 580 δις δρχ. και συγκρίνεται με αντίστοιχη αύξηση 561 δις δρχ. περίπου στο 1981. Η πιστωτική αυτή επέκταση κατανέμεται ως εξής: 330 δις δρχ. στο δημόσιο τομέα (έναντι 320 δις δρχ. στο 1981) και 250 δις δρχ. στον ιδιωτικό τομέα (έναντι 224,5 δις δρχ. στο 1981). Η πιστωτική επέκταση προς το δημόσιο τομέα, ως ποσοστό του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, εκτιμάται σε 12,5% για το 1982 και συγκρίνεται με αντίστοιχο ποσοστό 15,2% του 1981. Εξάλλου, η πιστωτική επέκταση προς τον ιδιωτικό τομέα αντιστοιχεί σε αύξηση του υπολοίπου των πιστώσεων στο τέλος του 1981 κατά 23%. Η αντίστοιχη αύξηση ήταν 27% περίπου μέσα στο 1981.

Η κατανομή αυτή επισημαίνει ότι επιδιώξει

της Κυβέρνησης και των νομισματικών αρχών είναι να συγκρατηθούν στο 1982 σε χαμηλότερα επίπεδα την πιστωτική επέκταση και στους δύο τομείς της οικονομίας αλλά περισσότερο στο δημόσιο τομέα.

Στην περίπτωση του ιδιωτικού τομέα η επιβράδυνση είναι σημαντική στις πιστώσεις των εμπορικών τραπεζών, όπου η αύξηση από 30,5% περίπου το 1981 προγραμματίζεται σε 21,2% για το 1982. Αντίθετα, η αύξηση των πιστώσεων των ειδικών πιστωτικών οργανισμών προγραμματίζεται σε 26% για το 1982, έναντι 22% περίπου το 1981. Η μεγαλύτερη αυτή πιστωτική επέκταση των ειδικών πιστωτικών οργανισμών οφείλεται στα υψηλότερα στεγαστικά προγράμματα που έχουν εγκριθεί για την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία έχει σημειώσει σημαντική κάμψη (κατά 28% περίπου) στα δύο τελευταία χρόνια και εξακολουθεί να διατηρείται σε χαμηλά επίπεδα.

Επίσης, αύξηση μεγαλύτερη από τη μέση προβλέπεται και για τις πιστώσεις προς τον αγροτικό τομέα, που είναι αναγκαία για την ενίσχυση των καλλιεργειών και τη στήριξη του αγροτικού εισοδήματος. Τέλος, η πιστωτική επέκταση των εμπορικών τραπεζών αντιστοιχεί περίπου στην αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος σε τρέχουσες τιμές που αναμένεται, και κρίθηκε ότι είναι αρκετή να καλύψει τις πραγματικές ανάγκες, ιδίως σε κεφάλαια κίνησης, της μεταποίησης, του εμπορίου και άλλων κλάδων, με την προϋπόθεση ότι θα γίνει αυστηρή επιλογή των τραπεζικών χρηματοδοτήσεων και θα περιοριστούν οι διαρροές πιστώσεων σε μη παραγωγικούς και ανεπιθύμητους σκοπούς.

Η αύξηση των ιδιωτικών καταθέσεων, η διάθεση τραπεζικών ομολόγων, ο εξωτερικός δανεισμός των εμπορικών τραπεζών και τα λοιπά διαθέσιμα των τραπεζών προβλέπεται ότι θα καλύψουν το μεγαλύτερο μέρος (73% περίπου) των αναγκών κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση της πιστωτικής επέκτασης που προγραμματίζεται για το 1982. Τα υπόλοιπα κεφάλαια που απαιτούνται για τη χρηματοδότηση της πιστωτικής επέκτασης προβλέπεται, ότι θα καλυφθούν από την αύξηση της νομισματικής κυκλοφορίας (εκτιμάται σε 24% περίπου) και από την απορρόφηση από την κυκλοφορία δραχμών που αντι-

στοιχούν στο τελικό έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών, το οποίο εκτιμάται σε 93 δισεκ. δρχ. περίπου.

Σημειώνεται ότι οι προβλέψεις του νομισματικού και πιστωτικού προγράμματος στηρίζονται σε αύξηση της προσφοράς χρήματος σε ευρεία έννοια (M3) 30% περίπου το 1982, έναντι 35,7% το 1981. Ειδικότερα, οι ιδιωτικές καταθέσεις προβλέπεται να αυξηθούν το 1982 κατά 30% περίπου, έναντι 37,5% το 1981.

Όσον αφορά τη συναλλαγματική πολιτική, η πείρα της προηγούμενης δεκαετίας προσφέρει ορισμένα χρήσιμα συμπεράσματα. Στα τελευταία οκτώ ή δέκα χρόνια η υποτίμηση της δραχμής ήταν σχεδόν συνεχής και κατά την άποψή μας, μεγαλύτερη από εκείνη που θα ήταν οικονομικά δικαιολογημένη...

Μακροχρόνια, η λύση του προβλήματος του ισοζυγίου πληρωμών βρίσκεται, όχι στην πολιτική της συνεχούς υποτίμησης της δραχμής, αλλά στην αύξηση της παραγωγικότητας στην προώθηση των μεταβολών στην οικονομική δομή της χώρας και στη διάρθρωση των εξαγωγών-της.

Η έκθεση αναφέρεται στη συνέχεια στα προβλήματα Νομισματικής και Πιστωτικής Πολιτικής η οποία πρέπει να εναρμονίζεται με τη γενική οικονομική πολιτική γιατί αποτελεί αναπόσπαστο μέρος-της, και προσδιορίζονται οι ειδικότερες επιδιώξεις-της, που σε πολύ γενικές γραμμές είναι οι ακόλουθες:

ΠΡΩΤΟ: η δημιουργία ενός περισσότερο αποτελεσματικού και ευέλικτου πιστωτικού συστήματος που θα προσαρμόζεται στις σημερινές ανάγκες και δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας, ενώ συγχρόνως η λειτουργία-του θα εξυπηρετεί τους στόχους και τις προτεραιότητες που κάθε φορά θέτει η κυβερνητική πολιτική. Επιδιώξη είναι το πιστωτικό σύστημα να πάψει να εξυπηρετεί ιδιωτικά συμφέροντα, όταν αυτά έρχονται σε διάσταση με το γενικό οικονομικό συμφέρον.

ΔΕΥΤΕΡΟ: βασική επιδίωξη της πιστωτικής πολιτικής είναι να αποκτήσουν άνετη πρόσβαση στην τραπεζική χρηματοδότηση όλες οι επιχειρηματικές μονάδες που, ανεξάρτητα από το μέγεθός-τους, είναι ανταγωνιστικές ή συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις να αναπτυχθούν σε ανταγωνιστικές επιχειρήσεις.

ΤΡΙΤΟ: συστηματικές προσπάθειες έχουν αρχίσει τους τελευταίους μήνες για να διαμορφωθεί ένα σύστημα απλών και γενικών κανόνων και κριτηρίων που θα εφαρμόζονται στη ρύθμιση πιστωτικών και συναλλαγματικών θεμάτων. Επιδίωξη των προσπαθειών αυτών είναι να εγκαταλειφτεί η πρακτική των ρυθμίσεων με αποφάσεις της Νομισματικής Επιτροπής και των Υποεπιτροπών-της «κατ' εξαίρεση και κατά παρέκκλιση» από τους γενικούς πιστωτικούς και συναλλαγματικούς κανόνες.

ΤΕΤΑΡΤΟ: επανεξετάζεται το όλο σύστημα των πιστωτικών κανόνων και των πολύπλοκων σχετικών ρυθμίσεων και διαδικασιών που, ενώ έχει αποδειχτεί στην πράξη ελάχιστα αποτελεσματικό, αποτελεί πηγή σοβαρών αρρυθμιών στη λειτουργία του πιστωτικού συστήματος. Παράλληλα μελετάται η οργάνωση του πιστωτικού ελέγχου σε νέες βάσεις, με αντικειμενικό σκοπό να γίνει ο έλεγχος περισσότερο αποτελεσματικός και να συντελέσει στην παραγωγική χρησιμοποίηση των τραπεζικών πιστώσεων.

ΠΕΜΠΤΟ: σχετικά με την πολιτική επιτοκίων η

λύση που αντιμετωπίζεται είναι να επιδιωχθεί μια βαθμιαία προσέγγιση των επιτοκίων και τελικά η επιδοτήσή-τους, όπου είναι αναγκαία, να γίνεται έξω από τον πιστωτικό μηχανισμό και από πόρους που θα προέρχονται από τον κρατικό προϋπολογισμό ή από ειδικά έσοδα που θα νομοθετηθούν. Οποσδήποτε όμως οι αναγκαίες προσαρμογές στην πολιτική επιτοκίων δεν μπορεί παρά να πραγματοποιηθούν σταδιακά μέσα σε μια μεταβατική περίοδο, ώστε να αποτραπούν οικονομικές αρρυθμίες, ιδιαίτερα στην παρούσα φάση της ελληνικής οικονομίας.

Παράλληλα, είναι βαθιές και πολύ σημαντικές οι θεσμικές μεταβολές που πραγματοποιούνται στους μηχανισμούς και στα όργανα που θα αποφασίζουν και θα εφαρμόζουν τη νομισματική και πιστωτική πολιτική. Οι σχετικές ρυθμίσεις περιλαμβάνονται σε σχέδιο νόμου που συζητείται στη Βουλή και σύντομα θα είναι νόμος του Κράτους.

Στό τέλος της ομιλίας-του, συνοψίζοντας το κύριο θέμα της έκθεσης, ο κ. Γερ. Αρσένης τόνισε:

Κύριοι Μέτοχοι,

Η σοβαρή κρίση που αντιμετώπισε η οικονομία-μας το 1981 ήταν, αναμφισβήτητα, αποτέλεσμα της δυσμενούς διεθνούς συγκυρίας, αλλά επίσης και των σφαλμάτων της οικονομικής πολιτικής που εφαρμόστηκε. Τα αίτια όμως της κρίσης είναι βαθύτερα και πρέπει να αναζητηθούν στις αδύναμες δομές της οικονομίας-μας που, στη σειρά-τους, οφείλονται στην πολιτική ανάπτυξη γενικότερα και στην πολιτική εκβιομηχάνιση ειδικότερα που ακολουθήθηκε ολόκληρη τη μεταπολεμική περίοδο. Η πολιτική ανάπτυξης έρριξε ιδιαίτερο βάρος στη γραμμική επέκταση των παραδοσιακών κλάδων που, συνήθως, βασιζόταν σε χαμηλού επιπέδου τεχνολογία και φθηνή εργασία.

Το εάν αυτή η ορατηγική ανάπτυξης ήταν ποτέ κοινωνικά δίκαιη και οικονομικά ενδεδειγμένη μπορεί να είναι αντικείμενο ζωντήρας διαφωνίας. Αυτό όμως που δεν φαίνεται να αμφισβητείται από κανένα είναι ότι από τις αρχές της δεκαετίας του '70 οι αντικειμενικές εξωτερικές και εσωτερικές συνθήκες άλλαξαν τόσο ριζικά που απαιτούσαν μια βασική αναπροσαρμογή ολόκληρης της οικονομίας. Η αναπροσαρμογή, όμως, δεν έγινε και τα σχετικά ψηλά επίπεδα της ιδιωτικής κατανάλωσης που χαρακτήριζαν τη δεκαετία του '70 συγκρατήθηκαν σε βάρος των επενδύσεων, που σαν ποσοστό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) έπεσαν από 23% το 1970 σε 17% το 1981...

Το βασικό συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι μέσα στα πλαίσια των σημερινών δομών τα περιθώρια για μια ικανοποιητική ανάκαμψη της οικονομίας και για μια πιο δίκαιη κατανομή του εθνικού εισοδήματος είναι πολύ περιορισμένα. Οποιαδήποτε προσπάθεια σημαντικής αναθέρμανσης της οικονομίας ή απότομης μεταβολής της διανομής του εθνικού εισοδήματος θα οδηγήσει αναπόφευκτα την οικονομία από τη Σκύλα του πληθωρισμού στη Χάρυβδη του υπέρμετρου εξωτερικού χρέους.

Την αλήθεια αυτή, την πικρή αλήθεια, πρέπει να τη δεχθούμε χωρίς απογοήτευση αλλά ταυτόχρονα πρέπει να γίνει κοινή συνείδηση, ότι για να αξιοποιήσουμε το τεράστιο αναπτυξιακό δυναμικό της χώρας, ιδίως το ανθρώπινο δυνα-

μικό, χρειάζεται να προχωρήσουμε στη ριζική αλλαγή των δομών της οικονομίας-μας. Βασικός μοχλός αυτού του μακροχρόνιου και επίπονου έργου είναι βέβαια, οι επενδύσεις. Το βαθύτερό της νόημα της αλλαγής είναι η μετατόπιση της έμφασης από την κατανάλωση στη συσώρευση κεφαλαίου — στις επενδύσεις. Αναμφισβήτητα, η αύξηση των επενδύσεων πρέπει να συνοδεύεται με ποιοτικές βελτιώσεις, θεσμικές αλλαγές και με μια δίκαιη διανομή του εισοδήματος. Είναι γι' αυτό το λόγο που πρέπει να αποδοθεί ιδιαίτερη σημασία στο πενταετές επενδυτικό πρόγραμμα 1983-1987. Μ' αυτό το πρόγραμμα, η χώρα-μας, που για ιστορικούς και άλλους λόγους έμεινε έξω από την πρώτη και δεύτερη παγκόσμια βιομηχανική επανάσταση, έχει τώρα τη μοναδική και ίσως τελευταία ευκαιρία να μπει έγκαιρα στη χορεία των κρατών που αναπροσαρμόζουν τις οικονομίες-τους εν όψει της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης, που έρχεται, και να χαιρέτισει την αυγή του 21ου αιώνα μαζί με τους πρωτοπόρους της τεχνολογικής πρόο-δου.

Το επιτυχές ξενίνημα του επενδυτικού προγράμματος απαιτεί φυσικά, την ύπαρξη ενός ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος. Η σημαντικότερη συμβολή που μπορεί να γίνει σ' αυτή την κατεύθυνση είναι η σταθεροποίηση της οικονομίας το 1982, μέσα στα πλαίσια της κυβερνητικής πολιτικής που, μεταξύ άλλων, αποβλέπει:

ΠΡΩΤΟ: στη σημαντική μείωση του ρυθμού πληθωρισμού.

ΔΕΥΤΕΡΟ: σε μια μικρή αύξηση του πραγματικού εθνικού προϊόντος — πιθανόν της τάξης του 1 μέχρι 2% μαζί με μια αναδιανομή του εισοδήματος υπέρ των χαμηλότερων εισοδηματικών τάξεων.

ΤΡΙΤΟ: στη βελτίωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, κατά 300-400 εκατ. δολάρια σε σύγκριση με το 1981.

Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι πρέπει να πληρωθούν ορισμένες προϋποθέσεις:

Π ρ ώ τ ο: το συνολικό έλλειμμα του δημόσιου τομέα δεν πρέπει να υπερβεί το ύψος που έχει προγραμματίσει η Κυβέρνηση, δηλαδή 330 δις δραχμές.

Δ ε ύ τ ε ρ ο: οι κλαδικές συλλογικές διαπραγματεύσεις και οι διαιτητικές αποφάσεις που ακολουθούν την Εθνική Συλλογική Σύμβαση, δεν πρέπει να οδηγήσουν σε υπερβάσεις των ορίων της εισοδηματικής πολιτικής της Κυβέρνησης.

Τ ρ ί τ ο: η χορήγηση πιστώσεων από το πιστωτικό σύστημα στον ιδιωτικό τομέα πρέπει να γίνεται κάτω από αυστηρό έλεγχο για να αποφευχθούν οι μεγάλες διαρροές που παρατηρήθηκαν στο παρελθόν σε κερδοσκοπικές δραστηριότητες ή και σε παράνομη εξαγωγή συναλλάγματος και για να εξασφαλιστεί η χρησιμοποίηση των εθνικών αυτών πόρων για σκοπούς που εξυπηρετούν το κοινωνικό συμφέρον. Οι προϋποθέσεις αυτές μπορούν να πληρωθούν. Ο κ. Πρωθυπουργός σε επανειλημμένα μηνύματα έχει επισημάνει εύστοχα τη σημασία της εκπλήρωσης αυτών των προϋποθέσεων για να βγούμε από τη στενωπό του 1982. Και πιστεύω, ότι όλες οι παραγωγικές τάξεις έχουν κατανοήσει την εθνική σημασία αυτού του μηνύματος. Και γι' αυτό το λόγο, προσωπικά αντιμετωπίζω τις οικονομικές προοπτικές με αισιοδοξία.

Εξόρμηση

ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Λαϊκή Επιμόρφωση

Με θέμα «Λαϊκή Επιμόρφωση — Διεθνείς εμπειρίες και ελληνικές προοπτικές», το Κέντρο Μελετών και Αυτομόρφωσης, οργάνωσε διεθνές σεμινάριο στην Αθήνα, από τις 29 μέχρι τις 31 Μαΐου.

Η λαϊκή επιμόρφωση στη χώρα-μας είναι σχεδόν άγνωστη. Όπως άγνωστα είναι και όσα μέχρι τώρα, μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, έχουν γίνει από φορείς και κινήματα λαϊκής επιμόρφωσης σε άλλες χώρες. Η λαϊκή επιμόρφωση ήταν εγκλωβισμένη στα πλαίσια των επιλογών των μεταπολεμικών κυβερνήσεων για την κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου. Αποτέλεσμα ήταν να μη γίνει δυνατό να συνδεθεί με προσπάθειες και κινήσεις για μεταρρυθμίσεις στην παιδεία και πολιτιστικές δραστηριότητες οι οποίες ήταν υπαρκτές, αλλά ούτε και να συνδεθεί με χώρους που είχαν παρόμοιες κατευθύνσεις έξω από τους αυστηρά θεσμοθετημένους.

Στην Ελλάδα δεν μπορούμε να μιλήσουμε για λαϊκή επιμόρφωση, ούτε και για κινήματα, παρόμοια ή αντίστοιχα, σαν αυτά που αναπτύχθηκαν σε άλλες χώρες και που προέκυψαν από υπαρκτά κοινωνικά προβλήματα και αντιθέσεις. Μια εντελώς ξεχωριστή περίπτωση είναι η περίοδος του ΕΑΜ, όπως επίσης και πρωτοβουλίες που ξεκίνησαν στη δεκαετία του '60, χωρίς όμως συνέχεια.

Οι φορείς αντίστοιχων κινήσεων και απόψεων σε πολλές χώρες κατόρθωσαν να συνδυάσουν κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες, αλλά και αντιθέσεις στο χώρο της Παιδείας, με μια ευρύτερη προσπάθεια και νέες αντιλήψεις για καλύτερη μόρφωση, υιοθέτηση μεταρρυθμίσεων και διάδοση γνώσεων.

Η προώθηση της ενεργητικής και κριτικής συμμετοχής των πολιτών σ' όλα τα επίπεδα της κοινωνικής δραστηριότητας δεν λύνεται βέβαια, μόνο μέσα απ' αυτό το δρόμο. Ιδιαίτερα δε στη χώρα-μας, για να μπορέσει να συμβάλει η λαϊκή επιμόρφωση σ' αυτή την κατεύθυνση, θα πρέπει οι υπάρχοντες φορείς και όσοι δημιουργηθούν μελλοντικά, να αντιμετωπίσουν πρωταρχικά προβλήματα κατευθύνσεων και στόχων. Στα πλαίσια των αναζητήσεων για το ρόλο και τη λειτουργία της λαϊκής επιμόρφωσης σήμερα, η πρωτοβουλία του Κέντρου Μελετών και Αυτομόρφωσης ήταν και θετική και αξιόλογη. Μπορεί δε να δημιουργήσει καινούριες προοπτικές συμβάλλοντας στην ποιοτική εξέλιξη της λαϊκής επιμόρφωσης.

ειδήσεις

● Στα πλαίσια της Β' Παμεσογαιτικής Συνάντησης οι μορφωτικοί εκπαιδευτικοί σύλλογοι Μεσογείων οργανώνουν συμπόσιο με θέμα «Χωροταξία και περιβάλλον στα Μεσόγεια».

Το συμπόσιο θα γίνει στο κινηματοθέατρο «Αστέρια» στο Μαρκόπουλο το Σάββατο 12 και την Κυριακή 13 Ιουνίου. Έχουν κληθεί ο υπουργός Χ.Ο.Π., το ΤΕΕ, ο Σύλλογος Μηχανικών Αν. Αττικής και ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων.

● Καίρια τα προβλήματα που θίγει η νέα εκπομπή της YENED «Ανοιχτά Θέματα» αν κρίνουμε από το πρώτο-της δείγμα που είδαμε τη Δευτέρα 7.6: Η ψήφος των μεταναστών και των

ναυτικών. Η έκθεση του προβλήματος, τα νέα στοιχεία, οι συνεπείς βοήθησαν στην συνολική απεικόνιση του θέματος.

Διακριτική και σωστή η παρουσία της δημοσιογράφου Νάσιας Μιχαλοπούλου και εναργής η αφήγηση και η εξέλιξη με τη φροντίδα του Λευτέρη Ξανθόπουλου.

● Υπεύθυνη, ενημερωτική και ζωντανή η παρουσίαση της δραστηριότητας στις εικαστικές τέχνες από την Ντόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν στην εκπομπή «Ματιές στην Τέχνη» της ΕΡΤ.

Είναι θετικό να κατανοηθεί η παιδευτική σημασία παρόμοιων εκπομπών και να ενισχυθεί ένας τομέας — της παιδείας για τα εικαστικά — σε έναν τόπο που

Το τίμημα της προόδου

Ο πολιτικός λόγος που δεν εδράζεται και δεν αντάγει στον τα όλα διοικούντα λόγον είναι από την ίδια-του τη φύση αναιτός: αναδύεται μέσα από ένα απέραντο κενό και υπάρχει μόνο όταν αξιώνει ή πετυχαίνει την υλοποίησή-του σε ολοένα και περισσότερες σκέψεις και εκφράσεις του ανθρώπου. Η ομοιομορφή αναπαραγωγή του εν λόγω πολιτικού λόγου ταυτίζεται σήμερα με την έννοια της πολιτικής πράξης. Μια παραδειγματική περίπτωση πολιτικής πράξης, που απορρέει από τον αναιτός πολιτικό λόγο των ημερών-μας, θα προσπαθήσουμε να περιγράψουμε τώρα. Και ο έχων ώτα ακούει ακούετω...

Η κυβέρνηση επαγγέλθηκε τη σύνταξη ενός καινούργιου «νόμου - παισίου» για τη λειτουργία των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και υποσχέθηκε την κατάθεσή-του στη Βουλή σε σύντομο χρονικό διάστημα. Με δεδομένη την υπόσχεση αυτή, θα ήταν ίσως εύλογο να αποφασιστεί από την κυβέρνηση η αναστολή ορισμένων λειτουργιών αυτών των ιδρυμάτων, έως ότου αρχίσει η εφαρμογή των συστημάτων που θα καθοριστούν με τον καινούργιο «νόμο - παισίον». Μια τέτοια απόφαση, όμως, δεν πάρθηκε. Η κυβέρνηση σιώπησε και η πρωτοβουλία για την αναστολή ή όχι των διαδικασιών εκλογής αφέθηκε αποκλειστικά στην αρμοδιότητα των φοιτητικών συλλόγων, οι οποίοι κυριαρχούνται από τις υπαγορεύσεις των ποικιλώνυμων πολιτικών λόγων του σήμερα. Με το επιχείρημα της αναμονής του καινούργιου «νόμου - παισίου», οι φοιτητικοί σύλλογοι εμπόδισαν αρχικά την εκλογή καθηγητών που δεν ήταν της αρεσκείας των επικρατούντων πολιτικών ή καθηγητικών παρατάξεων, ενώ παράλληλα χρησιμοποίησαν άλλα μέτρα και άλλα σταθμά για τους υποψηφίους εκείνους που είχαν το «σημάδι» της «προοδευτικότητας» στην ιδεολογική-τους ταυτότητα.

Έγιναν γνωστά από τον Τύπο ορισμένα περιστατικά. Στο Πολυτεχνείο, την Ιατρική και Νομική Αθηνών, τη Νομική Θράκης, το Πανεπιστήμιο Κρήτης. Άλλα — τα περισσότερα — δεν έφτασαν στη δημοσιότητα. Τα κοινά στοιχεία όλων αυτών των περιστατικών είναι ότι αυτή την ώρα και σε αυτόν τον τόπο διώκονται οι ιδέες, ότι δεν ακούγεται καμιά θαρραλέα φωνή διαμαρτυρίας (εκτός από τις κατά κανόνα υποκριτικές ή ιδιοτελείς επικρίσεις του αντιπολιτευόμενου Τύπου),

η «αισθητική ρύπανση» του περιβάλλοντος δεν είναι μικρότερη από τη βιολογική.

● Η πρώτη ταινία μεγάλου μήκους ΑΓΑΠΑΝΘΕΜΟΝ, σε σενάριο και σκηνοθεσία του

και ότι από τις σχεδιαζόμενες αλλαγές του «περιεχομένου των σπουδών» δεν κρύβεται τίποτε περισσότερο από τη διάθεση επιβολής κάποιας «ανώτερης» ή «καλύτερης» ιδεολογίας.

Το προκλητικότερο και αποκαλυπτικότερο ίσως περιστατικό περιφραστικής ασυνένοιας των προσωπικών ιδεών είναι η πρόσφατη ματαιώση της εκλογής του Χρήστου Γιανναρά στην έδρα Εισαγωγής στη Φιλοσοφία (Πάντειος). Ύστερα από δεκαπέντε μήνες γραφειοκρατικών καθυστερήσεων, και δύο μήνες μετά την υποβολή της Εισηγητικής Έκθεσης, συνήλθε η Σχολή για να προβεί στην εκλογή καθηγητή (28.4.82). Τότε, δύο φοιτητές, εκπρόσωποι του συλλόγου-τους, εισέβαλαν στην αίθουσα των συνεδριάσεων και δήλωσαν πως δεν πρόκειται να αποχωρήσουν παρά μόνο όταν αποτρέψουν την εκλογή του υποψηφίου που προτεινόταν από την Εισηγητική Έκθεση. Το επιχείρημα τώρα δεν ήταν η αναμονή του καινούργιου «νόμου - παισίου», αλλά η δεδηλωμένη αντίθεση του φοιτητικού συλλόγου στην φιλοσοφική κατεύθυνση που εκπροσωπεί ο Χρήστος Γιανναράς.

Το σώμα των τακτικών καθηγητών της Παντείου άρχισε να «παζαρεύει» με τους φοιτητές τη δυνατότητα να πραγματοποιηθεί η νόμιμη διαδικασία, για να ψηφιστεί τελικά — μετά από ευάρεστον στους φοιτητές ελιγμό του Πρύτανη — η αναβολή της εκλογής, προκειμένου να ζητηθεί η γνώμη για την αξία του κρινόμενου υποψηφίου από όλους τους τακτικούς καθηγητές της φιλοσοφίας των ελληνικών πανεπιστημίων!! Που σημαίνει — πέρα από το παρόνομο και παράλογο και απαγορευτικό της εν λόγω απόφασης — ότι μια ολοκληρωμένη Σχολή παραιτείται από το δικαίωμα του κρίνειν (που επανειλημμένα και πρόσφατα το έχει ασκήσει για την ίδια αυτή έδρα), για να ικανοποιήσει την «επιστημονική» διαφωνία των φοιτητών, ή της όποιας πολιτικής και καθηγητικής παρατάξης που ενδεχόμενα χρησιμοποίησε τους φοιτητές.

Αυτή ήταν η παραδειγματική περίπτωση πολιτικής πράξης που απορρέει από τον αναιτός πολιτικό λόγο των ημερών-μας. Αν υπάρχει ακόμα συνείδηση της έννοιας της ελευθερίας σε αυτόν τον τόπο, τέτοιου είδους συμπτώματα θα πρέπει κανονικά να προκαλούν πανικό.

Νίκος Γιανναδάκης

Κώστα Βρεττού ολοκληρώθηκε. Στην ταινία παίζουν η Μυρτώ Παράσχη δημοσιογράφος του θεάτρου ΡΕ, ο ίδιος ο Βρεττός και η Αντέλα Μέρμηγκα. Τη φωτογραφία έχει κάνει ο Ν. Γραμματικόπουλος.

Νέοι (;) καλλιτέχνες-μας στην Κρατική

του Γιώργου Λεωτσάκου

1. Το «βάπτισμα» της ΚΟΑ

Δεν είχε προγραμματιστεί ως τελευταία της χειμερινής περιόδου 1981-82 της ΚΟΑ η συναυλία που σχολιάζουμε εδώ αλλ' ως προτελευταία. Όμως ένα πολυγραφημένο σημείωμα που μοιραζόταν με το πρόγραμμα γνωστοποιούσε ότι η τελευταία συναυλία της 3ης Μαΐου 1982 μεταιώνεται για την ώρα: μεταφέρεται στην επόμενη περίοδο. Έτσι, για τους αιώνιους «τεχνικούς λόγους», έκφραση βολική που επιστρατεύεται για να καλύψει ό,τι διανοείται ή όχι νους ανθρώπου, η πολύπαθη μουσική περίοδος 1981-82 έκλεισε ακρωτηριασμένη κατά μία ακόμη συναυλία...

Συναυλία «νέων καλλιτεχνών» κατ' έθιμο η τελευταία ή τελευταίες της ΚΟΑ. Άλλη μία απαιτητή διατύπωση απ' εκείνες που καθιερώνει μια κοινωνία όσο βαθύτερα βουτά στη συμβατικότητα-της. Γιατί μήτε η πιανίστα Δανάη Καρρά μήτε και η βιολίστρια Νίνα Πατρικίδου-Βυθούλκα ήταν άγνωστες στο κοινό-μας — αντίθετα τα τελευταία χρόνια δίνουν ένα παρόν λίγο-πολύ σταθερό, με τα ελληνικά μέτρα βέβαια. Έτσι, από τη στιγμή που δεν αναφέρεται σε μια πρώτη εμφάνιση μπροστά στο κοινό-μας, η λέξη «νέος» καταντά ένας κάπως αόριστος λεξιαρχικός προσδιορισμός που, μα την αλήθεια, δεν ξέρουμε τί εξυπηρετεί αφού, έτσι κι αλλιώς αρκετοί καλλιτέχνες-μας περιμένουν χρόνια και χρόνια ώσπου να πρωτοπαιξουν με την Κρατική...

Νέος από κάθε άποψη ήταν έτσι μόνο ο αρχιμουσικός Λουκάς Καρυτινός, που πραγματικά ακούγαμε για πρώτη φορά. Το σύντομο βιογραφικό-τον στο πρόγραμμα δεν ανέφερε έτος γέννησης. Γιατί, αλήθεια; Για τις δύο νέες, ηλικιακά, κυρίες, όπως και για όλες τις γυναίκες -σολίστ-μας μπορούμε να καταλάβουμε τουλάχιστον (όχι και να συμμεριστούμε) την προσήλωσή τους στην παμπάλαιη συνήθεια των γυναικών να μη φανερώνουν τα χρόνια-τους. Κι αυτή όμως όλο και πιο ακατανόητη την εποχή που όλοι προσβλέπουμε στην πλήρη χειραφέτηση της γυναίκας και στην εξομείωση των δύο φύλων. Αλλά ο νέος μαέστρος θα πρέπει να συνειδητοποιήσει το πόση αξία έχει για τον αυριανό ιστορικό και ερευνητή της μουσικής-μας ένας ακριβής ηλικιακός προσδιορισμός. Και είδε να το καταλάβουν και οι γυναίκες σολίστ-μας!

Θετική σε ποσοστό σημαντικό ήταν η πρώτη-μας εντύπωση από το νέο αρχιμουσικό. Θα ήταν όμως πολύ δύσκολο να έχουμε ο-

λοκληρωμένη εικόνα για τις δυνατότητες-του ακούγοντάς-τον μόνο μία φορά και σ' ένα μόνο έργο — την Πρώτη Συμφωνία του Σούμαν — με μία ορχήστρα τόσο προβληματική όσο η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών που η απόδοσή-της, καλή ή κακή, εξαρτάται συχνά από παράγοντες αστάθμητους. Θυμόμαστε την περίπτωση ενός άλλου νέου Έλληνα μαέστρου (με πείρα όμως ασφαλώς μεγαλύτερη από του Καρυτινού) που κατά γενική ομολογία άφησε υπέροχες εντυπώσεις με την ΚΟΑ για να τις διαγράψει όλες σχεδόν, όταν τον ακούσαμε έλικεφαλής άλλοι σχηματισμοί! Πάντως από τη θητεία-του (1976-81) στη Μουσική Ακαδημία Δυτ. Βερολίνου ο Λουκάς Καρυτινός φανόταν να αποκόμισε μια στέρεη, τυπικά νεογερμανική τεχνική, με λιτές, κατά το πολύ κινήσεις, χάρη στις οποίες πετυχαίνει μια καθαρότητα ήχου και ευκρίνεια ηχητικών επιπέδων που δεν ερχόταν αναγκαστικά σε αντίθεση με τον πληθωρισμό του ήχου στα «τούττι». Δε σταματούμε τόσο στο ζήτημα των «τέμπι» — λ.χ. το Σκέρτσο της συμφωνίας δεν ήταν τόσο ζωηρό όσο υποδηλώνει η ένδειξη *molto vivace* (= πολύ ζωηρό). Αρκετές στιγμές όμως αναζητήσαμε τη ρομαντική ροή της μουσικής και του τραγουδιού. Χωρίς να καταλογίζουμε στο νέο εκφραστική ξηρότητα αρκετές φορές (όχι πάντα) η μουσική έδινε την εντύπωση μιας σειράς ηχητικών φαινομένων όχι βέβαια χωρίς ειρμό που όμως καθένα-τους δεν είχε «παρελθόν» και δε μας προετοιμάζε ψυχολογικά γι' αυτό που θα ακολούθουσε. Παρ' όλα αυτά, όταν έσβησε ο απόηχος και της τελευταίας συγχροδίας του έργου μείναμε με την εντύπωση μιας στέρεης δουλειάς, μιας σοβαρότητας και μιας ευσυνειδησίας απ' εκείνες που δημιουργούν προσδοκίες.

Σοβαρότητα ερωτηματικά μας άφησε τη φορά αυτή η επίδοση της Δανάης Καρρά, στο Κοντσέρτο αρ. 2 σε σι ύψ. μεϊζ., γία πιάνο και ορχήστρα του Μπετόβεν. Η νέα έδινε την εντύπωση ότι δεν έχει κατασταλαγμένη εικόνα του εαυτού-της σαν πιανίστα και μουσικός. Πράγμα που επηρέασε και το πλησίασμά-της του έργου και, έμμεσα ίσως, κι αυτή τη στερεότητα της τεχνικής-της, αυτή τη φορά παραπαίουσας και κατώτερης άλλων εμφανίσεών-της. Καμιά ενιαία εκφραστική σύλληψη και γραμμή. Αλλού ένα ραβίο «περλέ», λαμπερό αλλά κάπως αιχμηρό και επιθετικό, με τάσεις τρεχάλας. Αλλού μια ψευτορομαντική «ρωμαλεότητα» και αλ-

λού μια εντελώς ψεύτικη, επίπλαστη «εσωτερικότητα». Όλα αυτά δίχως την παραμικρή προσπάθεια αναζήτησης μιας συνοχής ανάμεσά-τους, συναποτελούσαν ένα σύνολο ετερόκλητο, αντιμουσικό και τόσο πιο απωθητικό όσο ένιωθε ότι μέσα απ' αυτό η νέα προσπάθουσε να δημιουργήσει εντυπώσεις. Στην πραγματικότητα, αυτή τη φορά (το το-νίζουμε) έδωσε την κατακερματισμένη εικόνα ενός μουσικού εαυτού, στον οποίο ούτε η ίδια είναι δυνατό να πιστέψει. Όσο για τη μουσική του Μπετόβεν καταποντίστηκε μέσα σ' αυτή την απεραντολογία της επιτήδευσης.

Ύστερα απ' όλα αυτά πραγματική ψυχική όαση στάθηκε η τιμή, πηγαία και ευγενική μουσικότητα της Νίνας Πατρικίδου-Βυθούλκα στο Κοντσέρτο για βιολί αρ. 3 σε σι ελ., έργο 61 του Σαιν-Σανς. Στην τεχνική-της ήταν φανερά τα κατάλοιπα της φοίτησής-της στη μεγάλη σοβιετική σχολή βιολιστικής παιδαγωγικής. Όμως, αν εξαιρέσουμε τον ευαίσθητο ήχο-της, η απομάκρυνση από τη διδασκαλία αυτή και η μοιραία φθορά από την άχαρη ρουτίνα της ελληνικής μουσικής ζωής έχουν αφήσει ίχνη αρκετά σοβαρά στην τεχνική και στην τονική-της ακρίβεια: υπήρχαν ομολογουμένως γρήγορα περάσματα άψογης τονικής ακρίβειας και άλλα όμως όπου οι νότες ακούγονταν μετατοπισμένες τονικά και «χυμένες» η μία μέσα στην άλλη. Τις δύο σολίστ συνόδεψε διευθύνοντας την ορχήστρα ο Βύρων Κολάσης, σε μια από τις ευτυχέστερες στιγμές-του: ακόμη και όταν διεκπεραιώνει ό,τι θα πρέπει να θεωρεί υποχρέωση ρουτίνας, πετυχαίνει κάποτε αποτελέσματα καλύτερα απ' εκείνα άλλων συναδέλφων-του. Σε αρκετές στιγμές του Σαιν-Σανς διήλθνε με το μεράκι και την ευαισθησία του παλιού βιολιστή. («Ολύμπια», 26.4.1982).

2. Ο Μάντζαρος σε δίσκο

Ας μη μασούμε πια τα λόγια-μας: στον τομέα της σοβαρής μουσικής, η Ελλάδα έχει τη χαμηλότερη ποιοτική στάθμη μουσικών εκτελέσεων (ό,τι οι Άγγλοι ονομάζουν Performance standards) σε όλο το μουσικό πολιτισμένο κόσμο. Προβαίνουμε με βαθύτατη θλίψη και δίχως ίχνος «εμπάθειας» σ' αυτή την ψυχρή και όσο γίνεται πιο πραγματική διαπίστωση, επικυρωμένη από κάποιες προσπάθειες απόπειρες ηχογράφησης σε στούντιο ελληνικής μουσικής με Έλληνες εκτελεστές. Στο στούντιο, όπου έχει κανείς όλο τον απαιτούμενο χρόνο για «διορθώσεις ημαρτημένων», η τονική αστάθεια, οι νότες που ή είναι φαγωμένες ή κολλούν η μία στην άλλη σε περάσματα γρήγορα, η παρερμηνεία του ύφους και η άνιση εκφραστική συμμετοχή των εκτελε-

στών στην κοινή προσπάθεια απόδοσης ενός έργου έδωσαν και πήραν. Δεν θα κατονομάσουμε εδώ την προσπάθεια στην οποία αναφερόμαστε. Απλώς θα επισημάνουμε την παρουσία μιας μικρής όασης σ' αυτή τη Σαχάρα της κακοτεχνίας και της τσαπατσουλιάς: είναι ο δίσκος Νικόλαος Μάντζαρος: 4 συμφωνίες (CBS, 85517, «στέρεο») που ηχογράφησε το ντεστέο μουσικής δωματίου από μουσικούς Κερκυραίους κατά το πολύ, που φέρει το όνομα του γενάρχη της έντεχνης μουσικής-μας (φλάουτο, όμποε, 2 κλαρινέτα, 2 φαγκότα, 3 κόρνα, τρομπέτα). Ο δίσκος περιλαμβάνει 4 από τις είκοσι (αναφερόμενο σύνολο: 24) ως σήμερα σωζόμενες σε μεταγραφές για πιάνο SINFONIE (εισαγωγές) του Μάντζαρου, κατά σειρά τις υπ' αρ. 5, 2 (α' όψη), 4, με την επωνυμία «Η θύελλα και το κυνήγι» και 1, με την επωνυμία «Di Genere Orientale» (β' όψη). Για την ιστορία: δύο από τις εισαγωγές αυτές, τις υπ' αρ. 1 και 2, στις μεταγραφές για πιάνο που εκδόθηκαν μετά το θάνατο του Μάντζαρου από το φλωρεντινό οικογενειακό, ανακάλυψε ο υποφαινόμενος το 1975 στην Αναγνωστική Εταιρεία Κερκύρας. Ενορχηστρώθηκαν έξοχα σε ύψος εποχής από τον Άγγλο μουσικολόγο John Thornley και μάλιστα, η υπ' αρ. 1 ηχογραφήθηκε από τη Συμφωνική της ΕΡΤ υπό την διεύθυνση του Μάνου Χατζιδάκι και μεταδόθηκε για πρώτη φορά την Κυριακή του Πάσχα, 25.4.1976, ώρα 21.45 από το Τρίτο Πρόγραμμα. Εύγε όμως και πάλι εύγε στο συγκρότημα για τη συγκέντρωση των άλλων δεκαοκτώ!

Στο δίσκο οι 4 εισαγωγές παρουσιάζονται καλαίσθητα ενορχηστρωμένες για τον παραπάνω σχηματισμό από το φαγκοτίστα του ντεστέο Κώστα Σαμοίλη. Μια μουσική ευχάριστη που κυλά σαν κρύο νεράκι και που ως γραφή κινείται πολλές φορές μεταξύ Μπελλίνι και Ντονιτζίττι. Εκτελείται με άψογο συγχρονισμό, ζωηρό ηχόχρωμα και υποδειγματική φθογγική καθαρότητα σε ταχύτητα περάσματα (κάποτε μάλιστα παίζονται σε «τέμπι» λίγο επικίνδυνα γρήγορα για τα καθ' ημάς!) με κέφι, φρεσκάδα, μπρίο και, προ πάντων αγάπη για τη μουσική και το συνθέτη. Εντελώς άνευ σημασίας κάποια ξηρότητα ήχου (ζήτημα ηχογράφησης) ή κάποια σποραδική μηχανικότητα σε έμμενα επαναλαμβανόμενα «μπάσσα του Αλμπέρτι» (χαρακτηριστικά συνδυαστικά σχήματα πάνω στους φθόγγους «σπασμένων» συγχροδίων). Επιτέλους ένας δίσκος που δεν ντρεπόμαστε να παρουσιάσουμε και σε ξένους. (Παραγωγός: Θάνος Μικρούτσικος). Εύγε και πάλι μ' όλη-μας την καρδιά!

Το τρίτο θέατρο του Εουτζένιο Μπάρμπα

Πρέπει να υποχρεώσεις τους ανθρώπους
να σε πληρώσουν καλά
για να κάνουν το θέατρο που θέλουν,
αλλά πρέπει να πληρώσεις
από τη δική-σου τσέπη
για να κάνουν το θέατρο που θέλεις

ΒΖΕΒΟΛΟΝΤ ΜΕΓΙΕΡΧΟΛΝΤ:
Συνομιλίες με τον Γκλάντκοβ

Ένα μικρό επεισόδιο στην ιστορία του Νέου Κόσμου μιλάει για τους ανθρώπους που αφήνουν τη σιγουριά της terra firma για μια αβέβαιη ζωή πάνω σε πλωτά νησιά.

Αποδιωγμένοι σαν ανεπιθύμητοι, παραμένουν πιστοί στις δικές-τους επιθυμίες και χτίζουν χωριά και πόλεις ή απλά άθλιες κατοικίες με ένα μικρό περιβόλι για τα σπαρτά-τους, εκεί όπου θα φαινόταν αδύνατο να χτιστεί ο,τιδήποτε: πάνω στα νερά και στα ρέματα.

Τα Πλωτά Νησιά είναι μια συλλογή από τα πιο σημαντικά γραφτά του Εουτζένιο Μπάρμπα για το θέατρο. Δεν είναι ούτε «θεωρητικά» ούτε «αυτοβιογραφικά» γραπτά. Φιλτραρισμένα μέσα από συγκεκριμένες ιστορικές εμπειρίες, αποτελούν μια μελέτη πάνω στην κοινωνική και προσωπική σημασία του θεάτρου, όταν απελευθερώνεται από τα δεσμά ενός ιδιαίτερου κοινού και της θεατρικής αγοράς.

Ο Εουτζένιο Μπάρμπα γεννήθηκε το 1930 στη νότια Ιταλία και μετανάστευσε έφηβος ακόμα στη Νορβηγία, όπου δούλεψε σαν συγκολλητής μετάλλων και αργότερα σε ένα πετρελαιοφόρο. Από τους ανθρώπους που σημάδεψαν βαθιά την πορεία του σύγχρονου θεάτρου, είναι ίσως ο μόνος που δεν πέρασε από καμία καλλιτεχνική ή φιλολογική μαθητεία μέσα στο «θεατρικό σύστημα». Προσεγγίζει το θέατρο στα 1960, όταν πηγαίνει στη Βαρσοβία να παρακολουθήσει την εκεί θεατρική σχολή. Μετά α-

Ένα θεατρικό αρχιπέλαγος σχηματίστηκε τα τελευταία χρόνια, σε αρκετές χώρες. Άγνωστο σχεδόν, σπάνια γίνεται θέμα μελέτης, δεν παρουσιάζεται σε φεστιβάλ και οι κριτικοί δε γράφουν γι' αυτό.

Φαίνεται να αποτελεί το ανώνυμο άκρο των θεάτρων που αναγνωρίζονται από τον κόσμο της κουλτούρας: από το ένα μέρος το καθιερωμένο θέατρο που προστατεύεται και επιχορηγείται εξαιτίας των πολιτιστικών αξιών που φαίνεται να μεταβιβάζει, εμφανιζόμενο σαν ζωντανή εικόνα μιας δημιουργικής αντιμετώπισης των κειμένων του παρελθόντος και του παρόντος — ή ακόμα σαν μια «ευγενής» πλευρά της επιχείρησης διασκέδαση από το άλλο μέρος, το πρωτοποριακό θέατρο, που πειραματίζεται, ερευνά, αυστηρό ή εικονοκλαστικό, ένα θέατρο αλλαγών, στην έρευνα για μια νέα αυθεντικότητα που την υπερασπίζεται στο όνομα της αναγκαιότητας να ξεπεραστεί η παράδοση και ανοιχτό σε καθετί καινούριο στον καλλι-

τεχνικό χώρο και στην κοινωνία.

Το Τρίτο Θέατρο ζει στο περιθώριο, συχνά έξω ή στα περιχώρα των κέντρων και των πρωτευουσών της κουλτούρας. Είναι ένα θέατρο που δημιουργήθηκε από ανθρώπους που αυτοαποκαλούνται ηθοποιοί, σκηνοθέτες, εργάτες του θεάτρου, αν και σπάνια έχουν περάσει από μια παραδοσιακή θεατρική εκπαίδευση και γι' αυτό το λόγο δεν αναγνωρίζονται σαν επαγγελματίες.

Αλλά δεν είναι ερασιτέχνες. Ολόκληρη η μέρα-τους είναι γεμάτη από θεατρική εμπειρία, μερικές φορές μ' αυτό που αποκάλουν εκπαίδευση ή με την προετοιμασία των παραστάσεων για τις οποίες πρέπει να αγωνιστούν για να βρουν κοινό.

Σύμφωνα με τα προτυπα του παραδοσιακού θεάτρου, το φαινόμενο θα μπορούσε να φανεί ασήμαντο. Αλλά από κοινωνιολογική άποψη, το Τρίτο Θέατρο δίνει υλικό για μελέτη.

Σαν νησιά που δεν έχουν επαφή μεταξύ-τους, νέοι άνθρωποι

πό λίγους μήνες, εγκαταλείπει τις σπουδές-του για να συναντήσει τον Γιέρζι Γκροτόφσκι, που αρχίζει την έρευνά-του στο «εργαστήρι»-του στην Οπόλ.

Στα 1964, και μετά από ένα ταξίδι στις νότιες Ινδίες, για να μελετήσει το Κατακάλι, ιδρύει το θέατρο Οντίν στο Όσλο. Για να επιζησει η ομάδα, αναγκάζεται το 1966 να μεταναστεύσει στο Χόλστεμπρο, μια μικρή πόλη στη βορειοδυτική Δανία, όπου ιδρύει το Δια-Σκανδιναβικό Θεατρικό Εργαστήρι.

Έχοντας ξεκινήσει σαν αυτοδίδακτη ομάδα, το θέατρο Οντίν, αναγνωρίζεται, μέσα σε λίγα χρόνια, σαν μία από τις σπουδαιότερες θεατρικές ομάδες, στα τέλη της δεκαετίας του εξήντα και στη δεκαετία του εβδομήντα. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο αρχίζει για το Οντίν η περίοδος των ταξιδιών που το πάνε μακριά από τις ασφαλείς, αναγνωρίσιμες περιοχές του θεάτρου, σε απομονωμένα χωριά, σε πυκνοκατοικημένα προάστια των μεγάλων πόλεων της Ευρώπης και της Νότιας Αμερικής και ανάμεσα σε μικρές θεατρικές ομάδες που ζουν σήμερα την εμπειρία της απόρριψης και της περιθωριοποίησης.

Το κείμενο του Εουτζένιο Μπάρμπα, γράφτηκε σαν εσωτερικό ντοκουμέντο γι' αυτούς που συμμετείχαν στη Συνάντηση για το Τρίτο Θέατρο στο Βελιγράδι το 1976, γρήγορα πήρε την αξία ενός «μανιφέστου». Το Τρίτο Θέατρο κυκλοφορεί σε λίγες μέρες από τις εκδόσεις «Ανδρομέδα»

στην Ευρώπη, τη Βόρεια και Νότια Αμερική, την Αυστραλία και την Ιαπωνία συγκεντρώνονται και σχηματίζουν θεατρικές ομάδες, αποφασισμένες να επιβιώσουν.

Αλλά αυτές οι ομάδες μπορούν να επιβιώσουν μόνο σε δυο περιπτώσεις: είτε παίζοντας στον κύκλο του κατεστημένου θεάτρου, αποδεχόμενες τους νόμους της προσφοράς και της ζήτησης, συμμορφούμενες με τα γούστα της μόδας, υποχωρώντας στις προτιμήσεις των πολιτικών και πολιτιστικών ιδεολογιών και προσαρμοζόμενες στις πιο πρόσφατες θεατρικές επιτυχίες είτε πετυχαίνοντας μέσα από τη συνεχή δουλειά να εξατομικεύουν το δικό-τους χώρο, αναζητώντας τι είναι ουσιαστικές γι' αυτές και προσπαθώντας να αναγκάσουν τους άλλους να σεβαστούν αυτή την ιδιαιτερότητα.

Ίσως ακριβώς εδώ, σ' αυτό το Τρίτο Θέατρο, πέρα από τα εκ των υστέρων κίνητρα, μπορεί κανείς να δει αυτό που αποτελεί

τη ζωντανή ύλη του θεάτρου, μια μακρινή έννοια που προσελκύει καινούριες δυνάμεις στο θέατρο και που, ενάντια σε ο,τιδήποτε άλλο, το διαφυλάσσει ζωντανό στην κοινωνία-μας.

Διαφορετικοί άνθρωποι σε διαφορετικά μέρη του κόσμου, βιώνουν το θέατρο σαν μια γέφυρα, διαρκώς απειλούμενη, που συνδέει την ικανοποίηση των προσωπικών αναγκών-τους με την αναγκαιότητα της προέκτασής-τους στην πραγματικότητα που τους περιβάλλει.

Γιατί επιλέγουν το θέατρο ειδικά σαν μέσο αλλαγής, αφού ξέρουμε καλά ότι άλλοι παράγοντες καθορίζουν την πραγματικότητα μέσα στην οποία ζούμε; Είναι ζήτημα στραβομάρας, αταπάτης;

Ίσως γι' αυτούς, το θέατρο είναι ένα μέσο να βρουν το δικό-τους τρόπο να είναι παρόντες — αυτό που οι κριτικοί θα έλεγαν «νέες εκφραστικές φόρμες» — να αναζητήσουν, με σκοπό να δημιουργήσουν ένα κοινωνικό

κύτερο μέσα στο οποίο προθέσεις, φιλοδοξίες και προσωπικές ανάγκες αρχίζουν να μετασχηματίζονται σε πράξεις.

Η αφηρημένη ταξινόμηση, αυθαίρετα θεσπισμένη από τα πάνω — διάφορες σχολές, στυλ, τάσεις και άλλες ετικέτες βάσει των οποίων οργανώνεται το αναγνωρισμένο θέατρο — δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν εδώ. Δεν είναι το στυλ, ούτε οι εκφραστικές τάσεις που μετράνε. Αυτό που φαίνεται να χαρακτηρίζει το Τρίτο Θέατρο, αυτό που παρουσιάζεται σαν κοινός παρονομαστής ανάμεσα σε τόσο διαφορετικές ομάδες και εμπειρίες είναι μια τάση που δύσκολα μπορεί να καθοριστεί. Είναι σαν οι προσωπικές ανάγκες — ιδανικά, φόβοι, πολλαπλές ορμές που διαφορετικά θα παρέμεναν λίγο-πολύ αφανείς — να ήθελαν να μετασχηματιστούν σε δουλειά, σύμφωνα με μια στάση που από τα έξω κρίνεται σαν ηθική επιταγή που δεν περιορίζεται μόνο στο επάγγελμα, αλλά που επεκτείνεται σε ολόκληρη την καθημερινή ζωή. Αλλά στο τέλος, αυτοί είναι οι πρώτοι που πληρώνουν το τίμημα της εκλογής-τους.

Δεν μπορεί κανείς να ονειρεύεται μόνο το μέλλον, περιμένοντας τη συνολική αλλαγή που φαίνεται όλο και πιο μακριά σε κάθε-μας βήμα και που παρόλα αυτά αφήνει ελεύθερο το πεδίο σε όλα τα άλλοθι, τους συμβιβασμούς και την αδράνεια της αναμονής.

Θέλουμε να σχηματιστεί αμέσως ένα νέο κύτερο χωρίς όμως να απομονωθούμε μέσα σ' αυτό.

Να βυθιστούμε σαν ομάδα, στον κόσμο του μύθου, να βρούμε το θάρρος να μην προσποιούμαστε... Τέτοιο είναι το παράδοξο του Τρίτου Θεάτρου.

Θέατρο — Κουλτούρα

Κατά καιρούς ρωτάνε: «Ποιά είναι η χρησιμότητά-σας; Ποιά είναι η χρησιμότητα του θεάτρου-σας;»

Το να απαντήσω θα σήμαινε πως αποδέχομαι τη λογική ότι μόνο αυτός που παράγει έχει το δικαίωμα να υπάρχει και αυτός που δεν παράγει δεν έχει καμιά λειτουργία, πρέπει να είναι απομονωμένος, παραγκωνισμένος, γιατί είναι κοινωνικά ξοφλημένος, κυριολεκτικά νεκρός.

Αυτός που ρωτάει «ποιά είναι η χρησιμότητά-σου;», θα έπρεπε να προσέξει τον εαυτό-του, τη στάση-τον που τον κάνει να αρνείται την αξία των δέντρων που δεν καρποφορούν. Το δέντρο που δεν καρποφορεί — κάτι παρομιωδώς άχρηστο — γίνεται συναισθηματικά χωρίς οξύγνο.

Παραγωγή δε σημαίνει μόνο να παράγεις προϊόντα, αλλά και σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους. Αυτό ισχύει και για το θέατρο: δεν παράγει μόνο παραστάσεις, πολιτιστικά προϊόντα.

Αυτός που κρίνει από αισθητι-

κή άποψη κοιτάει απλώς το θεατρικό «προϊόν».

Για να καταλάβει κανείς την κοινωνική αξία του θεάτρου, είναι απαραίτητο να κοιτάξει όχι μόνο τα προϊόντα, τις παραστάσεις που παράγονται, αλλά και τις σχέσεις που δημιουργούνται κατά την παραγωγή των παραστάσεων.

Τα πλωτά νησιά

Κριτικοί, ιδεολόγοι και άνθρωποι του θεάτρου αγνοούν εδώ και χρόνια αυτή τη διαπίστωση: το θέατρο έχει χάσει το χαρακτήρα της βαθιάς λειτουργικής χρήσης για μια ορισμένη κοινωνική τάξη, για μια ορισμένη κοινότητα.

Σε διάφορες χώρες του κόσμου ειδικά ανάμεσα στις νεότερες γενιές, η επαφή με το θέατρο έφτασε να σημαίνει κάτι απρόσμενο: όχι την ανάγκη να *δεν* κανείς *θέατρο*, αλλά την ανάγκη να *κάνει* *θέατρο*, να δημιουργήσει νέες σχέσεις, σαν ηθοποιός και σαν θεατής.

Δημιουργήθηκε ένα θέατρο σαν έκφραση μικρών ομάδων οι οποίες παρουσιάζουν ισώσ ανάγκες και αντιθέσεις που αφορούν μόνο ένα περιορισμένο αριθμό ανθρώπων. Υπάρχουν όμως και δρουν ανάμεσά-μας.

Αυτές οι ομάδες δεν ονειρεύονται τον εαυτό-τους σαν ένα μέσο για μεγάλα λόγια, για μεγάλα μηνύματα, για μεγάλες συζητήσεις, αλλά αναζητούν έναν τρόπο να φέρουν σε επαφή το άτομο με το άτομο, το διαφορετικό με το διαφορετικό.

Όχι καινούριο περιεχόμενο, αλλά νέες σχέσεις, συχνά δύσκολο να αποκρυπτογραφηθούν, καταλαμβάνουν το χώρο που αφέθηκε κενός από το συνηθισμένο περιεχόμενο του θεάτρου. Δεν είναι «ένα άλλο θέατρο» που γεννιέται. Άλλες καταστάσεις αρχίζουν να ονομάζονται θέατρο.

Όταν οι Τολτέκοι είδαν τους Αζτέκους να φτάνουν, ελάχιστα και πεθαμένοι από την πείνα, τους αποκάλεσαν «παιδιά του κανένα», «αυτοί που κανείς δεν τους γνωρίζει». Οι Τολτέκοι παραχώρησαν στους νεοφερμένους μερικά μικρά νησιά στη λίμνη Τεζκόκο όπου μπορούσαν να μείνουν. Εκεί τα δηλητηριώδη φίδια, πάρα πολλά σε αριθμό, τα τους εξολόθρευαν.

Αντί γι' αυτό, όμως οι Αζτέκοι έφαγαν τα φίδια, όπως ο αετός πάνω στον κάκτο: το όραμά-τους και ο οiwόνος-τους.

Οι Αζτέκοι κατασκεύασαν επίσης σχέδιες από καλάμια πάνω στις οποίες σκόρπισαν χώμα και φύτεψαν σπόρους. Από αυτούς τους πλωτούς κήπους σιγά-σιγά αναπτύχθηκε ένα χωριό, του οποίου το όνομα επρόκειτο να γίνει πασίγνωστο: Μέζικο-Τενοχτιτλαν. Μέζικο σημαίνει: «η πόλη που βρίσκεται στο κέντρο της λίμνης του φεγγαριού».

Αλλά αυτή είναι μια αισιόδοξη

ιστορία.

Πολύ πιο νότια, στις εκτάσεις των Άνδεων του Άνω Περού, μια άλλη φυλή, η Ούρο, χτίζει πλωτά νησιά στη λίμνη Τιτικάκα. Οι χρονολόγοι της εποχής της Κατάκτησης είχαν περιγράψει τους Ούρο σαν ανθρώπους των οποίων η ζωή ήταν ελάχιστα διαφορετική από των ζώων, μια ζωή που δεν άξιζε να τη ζήσει κανείς.

Μερικοί ανθρωπολόγοι, πριν χρόνια, διαβεβαίωναν ότι οι Ούρο έχουν εξαφανιστεί από το πρόσωπο της γης.

Αλλά οι Ούρο επιζούν ακόμα, καλλιεργώντας τους μικροσκοπικούς εφήμερους κήπους τους.

★

Δεν υπάρχει *δικαίωμα* να είσαι διαφορετικός.

Είναι ηθικολογία και αφέλεια να επικαλείσαι ένα τέτοιο *δικαίωμα*, που βρίσκεται μόνο στα συντάγματα και στον κόσμο των ιδεών και που πολλές φορές δεν μπορείς να το βρεις ούτε κι εκεί.

Ένα δικαίωμα που κατακτήθηκε από ποιόν; Που επιβλήθηκε από ποιόν; Με ποιά δύναμη; Εάν η ελεγχόμενη ή η βίαιη δύναμη της εξουσίας και των διάφορων πλειοψηφιών δεν μπορούν να παραχωρήσουν αυτό το δικαίωμα για πολύ, τότε είναι αυτοκτονία να εκτεθούμε με όλες-μας τις φιλοδοξίες, με όλες-μας τις ανάγκες. Διατρέχουμε τον κίνδυνο να χαρακτηριστούμε «αμαρτωλοί», «άρρωστοι», «κοινωνικά απροσάρμοστοι», «ακωνάνητοι» και να μας μεταχειριστούν σαν τέτοιους.

Πρέπει να σκάσουμε ένα χαράκωμα.

Όταν ήταν ο καιρός της σποράς, πολλοί χλεύασαν αυτά που έσπειρε το Οντίν, τον τρόπο με τον οποίο το έκανε.

Ήθελαν από μας να σπείρουμε να καλλιεργήσουμε κάτι άλλο. Η συμβουλή ήταν σαφής: ακολουθείστε-μας όπου σας οδηγούμε και θα είστε ασφαλείς, στην αγκαλιά της παραδοχής όλων-μας. Έπρεπε να κλείσουμε τα αυτιά-μας, σχεδόν να απομονωθούμε για να βρούμε τη δική-μας πορεία, να αποφύγουμε να διασπαστούμε ή να παρασυρθούμε αλλού.

Από τότε πέρασε πολύς καιρός. Τώρα που είναι ο καιρός για τη σοδεία και που πολλοί αναγνωρίζουν ότι πραγματικά υπάρχουν κάτι να θερίσουμε, εμείς κοιτάζουμε γύρω-μας. Και μοιάζει σαν, μετά από ένα μακρύ χειμώνα, η μοναξιά να είναι τώρα ένα κομμάτι της ζωής-μας.

Από τα γράμματα που παίρνω, από τις επισκέψεις, από τις συναντήσεις που έχω, διαπιστώνω ότι η ουσία του Οντίν δεν έγκειται μόνο στα θεατρικά-του προϊόντα. Βρίσκεται σ' αυτή καθεαυτή την ύπαρξή-του, στην επιβίωσή-του σαν ένα από τα σημαντικά ότι μια ομάδα αποκλεισμένων ανθρώπων, από διαφορετι-

κές χώρες, με διαφορετικές θρησκείες, με διαφορετικές γλώσσες, στην πραγματικότητα μια ομάδα απροσάρμοστων, είχε το θάρρος να αφήσει τη στεριά, όπου οι άνθρωποι φαίνεται να δουλεύουν αποδοτικά τη γη-τους. Πάνω σε μια σχεδία κουβαλήσαμε τους δικούς-μας σάκους με χώμα και δουλέψαμε επιμονά, χωρίς να ακολουθούμε την κουλτούρα της στεριάς, ακολουθώντας τα ρεύματα που μας πήγαν μακριά.

Αυτή είναι η αξία του Οντίν, καθώς και άλλων ομάδων, άλλων ανθρώπων που ως τώρα ξόδεψαν σχεδόν μια ολόκληρη ζωή σπέρνοντας πάνω στο νερό.

Αλλά αν παρόλα αυτά πετύχει κανείς να επιβιώσει, τότε παράδοξα η «μη κοινωνικότητά-του» μετατρέπεται σε κάτι κοινωνικό. Έτσι, το θέατρο γίνεται ένας τρόπος να μη μένεις μόνος, να φτιάχνεις μια γέφυρα, να δημιουργείς δεσμούς χωρίς να αποκηρύξεις τα όνειρά-σου.

Το θέατρο επίσης γίνεται το χαράκωμα που προστατεύει και κρύβει αυτό που εμείς θεωρούμε ουσιώδες.

Στα χρόνια του αγώνα, στα χρόνια των έντονων δραστηριοτήτων που αναπτύξαμε για να διασωσουμε την ουσία, ξεδιοντώντας ενέργεια και φαντασία απλώς για να επιβιώσουμε, το θάρρος να συνεχίσουμε αντλήθηκε από τη γνώση ότι κάποιος άλλος, άλλες ομάδες, ζούσαν με τις ίδιες μ' εμάς συνθήκες.

Ακόμα, αρνηθήκαμε να παραδοθούμε και χρησιμοποιήσαμε όλη-μας τη δύναμη, όλες-μας τις διανοητικές ικανότητες για να προστατέψουμε μια αναζήτηση που δεν ήταν απλώς θεατρική.

Θα ήταν ψεύτικος ιδεαλισμός να μετατρέψεις την πραγματικότητα των θεατρικών ομάδων σε ένα ιδεώδες κοινοβιακής ζωής.

Αυτές οι ομάδες είναι μάλλον το αποτέλεσμα των εντάσεων, των προβλημάτων προσαρμογής, μιας διάστασης που έχει προκαλέσει μια διαρκής ανησυχία και μια αίσθηση ασφυξίας.

Δεν είναι τα νησιά της Ουτοπίας. Είναι τα κομμάτια μιας ακριτικής κοινωνίας, οι τριμμένες άκρες ενός πράγματος που είναι και συγχρόνως δεν είναι κοινωνία.

Πολλοί αισθάνονται, όπως κι εμείς αισθανόμαστε ή έχουμε αισθανθεί, ότι σιγά-σιγά γλιστράνε σε μια μορφή απάθειας, ανικανότητας.

Θέατρο είναι ο βράχος πάνω στον οποίο έχουμε προσκολληθεί και που, παρά τις δυσκολίες, μας κάνει κοινωνικούς.

Από τη μεριά εκείνων που εκφράζονται με παράξενα σημάδια, μια σχεδόν ιδιωτική γλώσσα εικόνων.

Από τη μεριά των μουγκών, είμαστε μουγκοί που κατάφεραν να μιλήσουν. □

ΒΑΣΩ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Gutenberg

Gutenberg

Σόλωνος 103-Τηλ.3600.127

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Ιδιαίτερα μαθήματα
καθώς και σε ομάδες
τριών μαθητών
από πεπειραμένο καθηγητή
Τηλ. 726.107

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

η θεωρία
της αργοσχολής
ταξης

THORSTEIN VEBLEN

Κλασικό κι επίκαιρο έργο που
μαστιγώνει την κενότητα της
καπιταλιστικής φιλοσοφίας και
την απανθρωπιά των κάθε λο-
γής εξουσιαστών.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΒΟΣ

Αναξαγόρα 1, Αθήνα 112

τηλ.: 52.46.241

Βιβλίο-κριτική

Ο Νίκος Ψυρούκης γράφει
για το βιβλίο του Παύλου Β.
Πετρίδη, «Ξενική Εξάρτηση
και Εθνική Πολιτική, 1910-
1918», Εκδ: Παρατηρητής,
Θεσσαλονίκη 1981

Από τον καιρό που γεννήθηκε το νεοελληνικό εθνικό-αστικό κράτος, από τότε εμφανίστηκε και το καθεστώς της ξένης εξάρτησης και κηδεμονίας στην ελληνική επικράτεια. Από τότε υπάρχει και η κρατική ιδεολογία της «ξενοδοουλίας», η ιδεολογία των «προστάτιδων δυνάμεων». Η ιδεολογία αυτή, πιστή αντανάκλαση της πραγματικότητας του εθνοκραστικού κράτους της Ελλάδας, γνώρισε πολλές μεταμορφώσεις και προσαρμογές, ανάλογα με τις γενικότερες εξελίξεις που έζησε στην πορεία του χρόνου, η ίδια η Ελλάδα.

Επόμενο ήταν η ιδεολογία της «ξενοδοουλίας» να είχε επηρεάσει και την ελληνική ιστοριογραφία. Θα μπορούσαμε να πούμε πως η επιρροή υπήρξε καταθλιπτική. Βέβαια, πάντα υπήρξαν οι εξαιρέσεις. Μα ήταν εξαιρέσεις. Οι περισσότεροι των Ελλήνων ιστορικών μπορεί άλλοτε ν' αμφισβητούσαν την αξία της «αγγλοελληνικής», ή της «γαλλοελληνικής», ή της «ελληνορωσικής» κτλ. φιλίας, όμως ποτέ δεν απαρνήθηκαν την ιδεολογία της «ξενοδοουλίας» και ποτέ δεν αμφέβαλαν για την αναγκαιότητα της «προστασίας» από κάποια μεγάλη δύναμη (για την επιβίωση του έθνους κτλ.). Λίγο πολύ αυτή η κατάσταση επικράτησε ίσα με την επιβολή της φασιστικής χουντικής δικτατορίας του 1967. Μόλις, από τότε, άρχισε να πλατύνεται η αντίληψη πως η εξάρτηση είναι κακό, πως αποτελεί αρνηση.

Από την εποχή εκείνη όλο και πληθαίνουν περισσότερο εκείνοι οι ιστορικοί μελετητές που αντιμετωπίζουν με κριτική στάση το καθεστώς της ξένης εξάρτησης και κηδεμονίας. Με άλλα λόγια ο χρόνος είναι λίγος και το έδαφος παρθένο. Πέρα, όμως κι απ' αυτό, οι ιστορικοί ερευνητές του τόπου-μας έχουν ν' αντιμετωπίσουν και μια σειρά από άλλες δυσκολίες (συχνά ανυπέρβλητες). Δεν υπάρχουν συστηματικά και επιστημονικά οργανωμένα αρχεία, δεν λειτουργούν καλά ενημερωμένες και αξιόλογες βιβλιοθήκες, κτλ. Γενικά, οι κάθε είδους ιστορικές πηγές (προφορικές, γραπτές, εικαστικές) είναι διασκορπισμένες εδώ κι εκεί και η απουσία κάθε μέριμνας από το κράτος μετατρέπει το χρόνο σε δημιό-τους. Ο ιστορικός ακόμα πρέπει να βασίζεται στις προσωπικές-του προσπάθειες για ν' α-

νακαλύψει και να συγκεντρώσει το υλικό-του. Από τη μεριά της πολιτείας μονάχα αντικίνητρα αντιμετωπίζει.

Ακόμα, άλλο ένα σοβαρό εμπόδιο για την πρόοδο της ελληνικής ιστοριογραφίας είναι ο κατατεμαχισμός των δυνάμεων-της. Οι Έλληνες ιστορικοί παραμένουν ανοργάνωτοι και ασυντόνιστοι. Απουσιάζει η κοινή προσπάθεια. Επίσης απουσιάζει ο διάλογος, η συστηματική επιστημονική πολεμική και κριτική. Δυστυχώς, κι αυτό είναι θλιβερό, τις περισσότερες φορές υπερέχει και επικρατεί το ανταγωνιστικό πνεύμα (μεταφορά της φύσης της κοινωνίας-μας στον τομέα της ιστορικής έρευνας). Είναι κάτι το καταστρεπτικό.

Όταν, λοιπόν, κρίνουμε κάθε ιστορικό έργο, κάθε μελέτη νεοέλληνα ερευνητή, θα πρέπει να παίρνουμε υπόψη-μας τόσο το επίπεδο της νεοελληνικής ιστοριογραφίας, τόσο τις τάσεις-της στο εξελικτικό διάβα-της, όσο και τα αντικειμενικά εμπόδια που υπάρχουν. Διαφορετικά δεν θα υπάρχει αντικειμενικότητα. Οι πιο πάνω σκέψεις έγιναν τη στιγμή που θελήσαμε, ύστερα από μελέτη, ν' αξιολογήσουμε το έργο του Παύλου Β. Πετρίδη: «Ξενική Εξάρτηση και Εθνική Πολιτική — 1910-1918», Θεσσαλονίκη 1981.

Το έργο του Π.Β. Πετρίδη είναι σύγγραμμα επιστημονικό και μεγάλο ενδιαφέροντος. Είναι επιστημονικό σύγγραμμα γιατί με αποδεικτικό τρόπο αιτιολογεί τα αποτελέσματα της έρευνας του συγγραφέα πάνω σε μια σειρά από θέματα της νεοελληνικής ιστορίας. Και είναι σύγγραμμα με διεθνείς απαιτήσεις, δηλαδή είναι υψηλού επιπέδου. Και έχει μεγάλο ενδιαφέρον γιατί ασχολείται με μια από τις πιο ενδιαφέρουσες στιγμές της νεοελληνικής ιστορίας, με τα χρόνια 1910-1918 (όπου εξαντλείται κάθε προοδευτικότητα του ελληνικού αστικού κοινωνικού καθεστώτος και όπου το ελληνικό κεφάλαιο μπαίνει στην ιμπεριαλιστική εξέλιξη-του, στο ιμπεριαλιστικό στάδιό-του).

Ο Π.Β. Πετρίδης έχει για κεντρικό πρόβλημά-του την ξένη εξάρτηση και την ελληνική εθνική πολιτική. Παρ' όλο που ο συγγραφέας δεν θέτει σαν κεντρικό ζήτημα το κατά πόσον η ξένη εξάρτηση μπορεί να συμβαδίσει με το εθνικό συμφέρον, η κριτική ανάλυση των γεγονότων της εποχής εκείνης τον οδηγεί στο πειστικό συμπέρασμα πως ο ρόλος της ξένης εξάρτησης πάντα ήταν ολέθριος για το έθνος. Και είναι επιστημονικά πειστικός ο Π.Β. Πετρίδης, γιατί το υλικό που χρησιμοποιεί, τόσο το γνωστό παλιό, όσο και νέο, το χρησιμοποιεί με απόλυτο σεβασμό στην

επιστημονική δεοντολογία. Δεν γίνονται αυθαιρέσεις.

Το σύγγραμμα του Π.Β. Πετρίδη είναι πλούσιο σε προβληματισμό. Κι αυτό είναι αξιόλογο. Οι ιστορικοί πετυχαίνουν στη δουλειά-τους όταν προβληματίζονται και όταν φέρνουν στην επιφάνεια προβλήματα. Η επίλυση των ιστορικών προβλημάτων, φυσικά, είναι συνεχής, ασταμάτητη. Είναι έργο όλων των ιστορικών και όλων των εποχών. Καμιά ιστορική μελέτη, όσο σημαντική κι αν είναι, δεν μπορεί να επιλύει οριστικά κανένα από τα προβλήματα που θίγει. Αν συνέβαινε κάτι τέτοιο τότε δεν θα υπήρχε ιστορική επιστήμη και εξέλιξή-της. Θα υπήρχε αποτελεσματάωση. Μια ιστορική μελέτη έχει αξία όταν πλουτίζει τον προβληματισμό, όταν κάνει ένα ακόμα βήμα για το πλησίασμα της αντικειμενικής αλήθειας. Το σύγγραμμα του Π.Β. Πετρίδη ανταποκρίνεται σ' αυτή την απαίτηση. Ο συγγραφέας δείχνει πως είχε απόλυτη συνείδηση του καθήκοντός-του να φωτίσει και να προσεγγίσει την αλήθεια. Διαθέτει επιστημονικό ήθος.

Η ιστορία δεν είναι η επιστήμη που μας βυθίζει στο παρελθόν. Δεν είναι το μαγικό ραβδί για να ζωντανεύει το παρελθόν. Η ιστορική επιστήμη δημιουργεί νέες αξίες, προβάλλει αξίες. Αυτός είναι ο κύριος και βασικός στόχος-της. Ο ρόλος-της είναι να σφιχτοδένει, με κρίκους καινούριες και παλιές αξίες, το παρελθόν με το παρόν και το μέλλον. Το έργο του Π.Β. Πετρίδη: «Ξενική Εξάρτηση και Εθνική Πολιτική, 1910-1918» το κάνει αυτό. Γιατί μας πείθει ότι ο Ελευθ. Βενιζέλος είχε μονάχα τότε δίκιο όταν έλεγε: «η Ελλάδα δεν διαθέτει κανένα προστάτη πάνω στον οποίο θα μπορούσε να στηριχτεί. Γι' αυτό οφείλει, όχι μόνο για τη σημερινή, αλλά και για τη μελλοντική της εξασφάλιση να φροντίσει η ίδια». Ο Π.Β. Πετρίδης στήριξε επιστημονικά την αξία της εθνικής ανεξαρτησίας, της εθνικής αυτοδιάθεσης.

Βέβαια το σύγγραμμα του Π.Β. Πετρίδη δεν είναι τέλειο. Η τελειότητα άλλωστε δεν είναι προσόν των ανθρώπων. Δεν είναι ιδιότητα της επιστήμης. Θα μπορούσε κανείς ν' αναφέρει τη μια ή την άλλη αδυναμία. Μα αυτό — για να είμαστε δίκαιοι — είναι δουλειά μιας εμπεριστατωμένης κριτικής και όχι μιας απλής αξιολόγησης του έργου. Εμείς εδώ μονάχα θα πούμε πως ο συγγραφέας δεν αξιοποίησε τη μαρξιστική μεθοδολογία. Το γεγονός αυτό μείωσε τ' αποτελέσματα της εργασίας-του, του μόχθου-του και των ικανοτήτων-του. Αυτό, όμως, δε σημαίνει ότι το έργο του Π.Β. Πετρίδη χάνει την επιστημονική αξία-του, πως δεν είναι προσφορά στην νεοελληνική ιστοριογραφία.

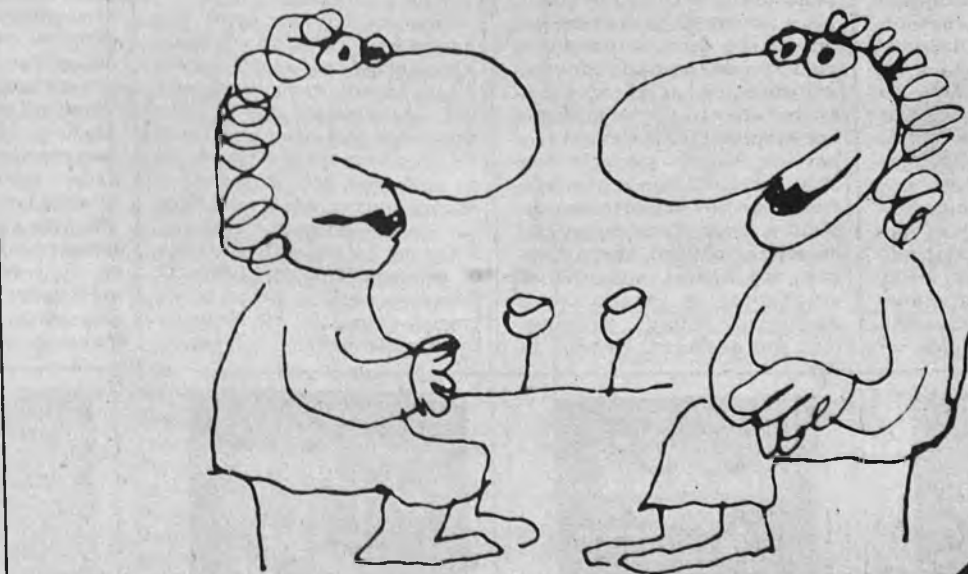
ο πιο επίμονος κόκκορας των κόμικς, σ' ένα εξαιρετικά γελαστικό άλμπουμ, δημιουργημένος από έναν πολύ σαρκαστικό δημιουργό, δημοσιευμένος σ' ένα πολύ κόμικς περιοδικό.

ένα ανθολόγιο 80 σελίδων απ' τις πιο πικροχουμοριστικές ιστορίες ενός μεγάλου δημιουργού· ένα άλμπουμ του Cori για πραγματικές πουτάνες.

Cori

ΘΙ ΓΡΙΕΣ ΠΟΥΤΑΝΕΣ

ΚΑΘΕ ΑΛΜΠΟΥΜ 100 ΔΡΧ. ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΜΑΖΙ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΣΤΑΛΟΥΝ ΜΕ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗ (ΧΩΡΙΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ).

ΚΕΝΤΡ. ΔΙΑΘΕΣΗ: ΒΑΒΕΛ - ΣΟΛΩΝΟΣ 114 - ΤΗΛ. 3635090

ΑΠΟ ΤΙΣ 12 ΙΟΥΝΗ

ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ, ΣΕ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΠΑΓΚΟΥΣ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΠΩΛΩΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ. ΚΑΘΕ ΤΟΜΟΣ 100 ΔΡΧ.

«Η σπασμένη στάμνα» και η αισιόδοξη «συγκόλληση» μιας θεατρικής ομάδας

Της Άννυς Κολτσιδοπούλου

Και όμως γίνεται! Γίνεται και σ' αυτόν ακόμα τον τόπο και σ' αυτήν ακόμα την προχωρημένη ώρα, να δημιουργηθεί ένα θέατρο εξαιρετικό. Θέατρο σοβαρό, συγκροτημένο, συγκεκριμένο, θέατρο που παίζει και στοχάζεται, που ανιχνεύει την ουσία της ιδρύσεως ενός ακόμα θεάτρου, που ανιχνεύει την ουσία της συγκέντρωσης μιας «ομοσυνίας» υποκριτικής ομάδας, που ανιχνεύει την ουσία ενός έργου, μιας διανομής, ενός ρεπερτορίου, κάποιων επιλογών. Μας το απέδειξε πολύ απλά, πολύ φυσικά η «Σκηνή», από την συμπαθέστατη και με περίσσειμα αγάπης διαμορφωμένη στέγη-της («Θέατρο της οδού Κυκλάδων»), κι από το πρώτο έργο-της, την «Σπασμένη στάμνα» του Κλάιστ.

Είναι χαρακτηριστικό κι ανακουφιστικό, να επιλέγουν νέοι ηθοποιοί ένα έργο λόγου και θεατρικής μιμιάς, για τα εγκαίνια του θεάτρου-τους. Ο θεατής χαιρέτα να βλέπει μα χαιρέτα και ν' ακούει, να συμπιλιώνει επιτέλους την ταλαιπωρημένη ακοή-του με τον έξυπνο λόγο, με το παιχνίδι του ψέματος, της αληθείας, της πονηρίας, της ιντριγκας. Χαιρέτα να βρίσκεται μακριά από θλιβερές ακροβασίες, ψεύτικες ατιμόσφαιρες, κούφιους συλλογισμούς και κραυγαλέα μηνύματα, που καπηλεύονται τόσο συχνά το σανίδι μιας αμήχανης σκηνής και τη σύγχυση ενός παραπλανημένου κοινού.

Τη «σπασμένη στάμνα» του Κλάιστ, (για δεύτερη μόλις φορά στην ελληνική σκηνή), την κυνηγάει μια μοίρα: λίγοι άνθρωποι την πήραν ως τώρα σοβαρά. Ας μην αναφέρουμε τον Γκαίτε, που την έβρισκε στατική και α-θεατρική και τη σακάτευε στο πρώτο-της ανέβασμα στη Βαϊμάρη το 1808, χωρίζοντάς-την σε τρεις πράξεις. Ίσως αυτή η μοίρα συνδέεται και με τις συνθήκες γραφής-της. Είναι γνωστό, πως γράφτηκε για έναν ιδιωτικό — ας πούμε λογοτεχνικό διαγωνισμό — μ' αφορμή μια χαλκογραφία που κρεμόταν στο σπίτι του λο-

γοτέχνη Χάινριχ Τσόκε. Το βραβείο σ' αυτόν το λογοτεχνικό διαγωνισμό γι... τρεις υποψήφιους, το πήρε ο Κλάιστ. Ίσως αυτές ακριβώς οι συνθήκες έμπνευσης και γραφής του έργου, οι πιο ανάλαφρες και συντροφικές, να το «γλύτωσαν» κι απ' τον πυρετικό σπαραγμό, από τον χρόνιο παροξυσμό, που χαρακτηρίζει τ' άλλα-του έργα, της μοναξιάς, του δαιμονισμού, της κατάθλιψης: την «Πενθεσίλεια», τη «Μάχη του Αρμίνιου», τον «Πρίγκιπα του Χόμπουργκ», το «Κατερινάκι του Χάιλμπρον» ακόμα και σίγουρα τον καμμένο «Γκισκάρδο»-του.

Αυτός ο Αδάμ, ο αυθαιρεσίας δικαστής ενός ολλανδικού χωριού, αυτός ο υπέροχος ρόλος, μόνο με τον άλλο δικαστή του γερμανικού θεάτρου μπορεί να συγκριθεί σαν μεγαλείο υποκριτικής σύλληψης: με τον Αζντάκ από τον «Κύκλο με την κιμωλία» του Μπρέχτ. Δεν αποκλείεται, ο μεγάλος αυτός τρυγητής του 20ου αιώνα, να τιμήσε στον τρύγο-του και τον συμπατριώτη-του Κλάιστ, δίχως ν' αφήσει ίχνη. Η διαφορά είναι μόνο, πως ο δικαστής του Κλάιστ, γράφτηκε ακουμπώντας σε γραφείο ενώ ο Αζντάκ του Μπρέχτ, ακουμπώντας στο σανίδι της σκηνής. Κι

Λευτέρης Βογιατζής: Αδάμ - Ράνια Οικονομίδου: Εύα. Σαρκαστική αναγωγή στους πρωτόπλαστους.

αν σκεφτεί κανείς, πως ο Κλάιστ δεν είχε ποτέ την παραμικρή επαφή με θεατρική πράξη και πρακτική, μένει έκθαμβος με τη θεατρικότητα των ρόλων-του και των μέσων-του, με τη θεατρικότητα της σύλληψής-του, που συχνά στον καιρό-του παραγνωρίστηκε, μ' αποτέλεσμα, οι αφορισμοί του γερο-Γκαίτε να τον ακολουθούν ακόμα. Όταν ο παροξυσμός, οι υπερβολές, οι αντιφάσεις, ο φημιστιώδης χαρακτήρας, η εξαλλοσύνη, η αλλοπροσαλλοσύνη ακόμα της δημιουργίας του Κλάιστ είναι στοιχεία σκηνικά εκμεταλλεύσιμα, όταν είναι σχεδόν επιταγές και προκλήσεις για σκηνική εκμετάλλευση, δεν μπορείς να τα κατηγορείς, γιατί τελικά... θα κατηγορήσουν αυτά εσένα.

Πριν αρχίσει το έργο, έχει προηγηθεί η... πλοκή. Ο φαλακρός και ξυλοπόδαρος δικαστής Αδάμ, λάγνος, πονηρός και πόρνος, προσπάθησε να ορμήξει στην κόρη Εύα μέσα στο δωμάτιό-της, όπου μπήκε κρυφά, με το πρόσχημα της υπογραφής ενός γράμματος, που θ' απάλασσε τον αρραβωνιαστικό της Εύας, Ρούπρεχτ απ' την πολύ επικίνδυνη στράτευση-του στις Ινδίες. Ο Ρούπρεχτ, αντιλαμβάνεται τη νυχτερινή επίσκεψη στο δωμάτιο της αρραβωνιαστικιάς-του και δι-

χως ν' αναγνωρίσει τον δράστη, ορμάει και μ' ένα πόμολο, τον χτυπάει στο κεφάλι, καθώς εκείνος το σκάει απ' το παράθυρο, χάνοντας μάλιστα και την περούκα-του. Πάνω στη «μάχη», σπάζει και μια περίτεχνα διακοσμημένη στάμνα της κυρά Μάρθας Ρουλ — λίγο πηλός και πολύ σύμβολο. Η κυρά Μάρθα Ρουλ, μητέρα της Εύας, βρίσκεται στο δωμάτιο της κόρης-της τον Ρούπρεχτ, τον θεωρεί για δράστη όλων των κακών και τον τραβάει στα δικαστήρια. Το καινούριο και εναρκτήριο στοιχείο του έργου είναι η άφιξη του δικαστικού επιθεωρητή Βάλτερ, που φτάνει αναπάντεχα στο χωριό Χουίζουμ της Ολλανδίας για να διαπιστώσει την «αυθαιρεσία της πατριαρχικής απονομής της δικαιοσύνης στην ύπαιθρο, την κακομεταχείριση των χωρικών από την εξουσία, τη βαθιά δυσπιστία-τους, σε ό,τι προέρχεται εκ των άνω»... Τώρα, αν αυτά συμβαίνουν στο Χουίζουμ της Ολλανδίας ή είναι βιώματα απ' την Πρωσσία του Κλάιστ και... πάει λέγοντας, μένει στην κρίση του θεατή.

Φτάνει λοιπόν ο Βάλτερ και βρίσκει τα πάντα σε αποσυνθέση. Μα πάνω απ' όλα, τον ίδιο τον δικαστή Αδάμ, φαλακρό και χτυπημένο, δίχως περούκα, να δοκιμάζει ένα σωρό δικαιολογίες

Εκδόσεις Ταμασός Χαρ. Τρικούπη 13 - 2ος όροφος Τηλ. 36.25.464 - 36.05.228

για το χάλι-του. Η δικαστική η-μέρα αρχίζει με την υπόθεση της σπασμένης στάμνας της κυρά Μάρθας Ρουλ. Ο δικαστής Α-δάμ, αναλαμβάνει να βρει τον έ-νοχο της νυχτερινής εισβολής στο δωμάτιο της Εύας και πασι-χίζει βέβαια να ενοχοποιήσει τον Ρούπρεχτ. Η Εύα δεν μιλάει, για-τι φοβάται μήπως ο Αδάμ στείλει τελικά τον Ρούπρεχτ στις Ινδίες. Κάθε τόσο άλλωστε, δέχεται και ψιθυριστούς εκβιασμούς από τον Αδάμ μέσα στη δίκη για να μην αποκαλύψει την αλήθεια. Η αλή-θεια βέβαια, αποκαλύπτεται κι ο δικαστής Αδάμ, το σκάει κακήν κακώς απ' το δικαστήριο όπως κι από το δωμάτιο της Εύας. Η κυρά Μάρθα Ρουλ, με τη σπα-σμένη στάμνα στην αγκαλιά, θέ-λει να πάει στην πρωτεύουσα για να βρει της στάμνας-της το δι-κιο.

Κάπου αναφέρει ο Κλάιστ μια σχέση αμυδρή της κωμωδίας-του με την «αρίστη των τραγωδιών», τον «Οιδίποδα τύραννο» του Σο-φοκλή. Η σχέση βέβαια αντε-στραμμένη και τ' αντικείμενα σε σμίκρυνση. Ο συσχετισμός του Κλάιστ, χαρακτηριστικά υπερ-βολικός και παράδοξος.

Το έργο έχει μιλιά μοναδική και ρόλους θαυμάσιους. Έχει μια ροή συναρπαστική και μια γοη-τεία παρά το γεγονός πως δεν πε-ριμένει κανείς ξάφνιασμα, έκ-πληξη, αναπάντεχο. Η γλώσσα, ο διάλογος, η ένταση της σκέ-ψης, το παιχνίδι και το κυνηγητό της αλήθειας, κάνουν μια μονό-πρακτη κωμωδία δικαστηρίου, συναρπαστικό ακρόαμα και θέα-μα μ' αιχμές ανθρώπινες, κοινω-νικές, πολιτικές δίχως εμφάσεις κι επιφάσεις.

Ο Λευτέρης Βογιατζής, έπλασε έναν Αδάμ ανεπανάληπτο. Ένα μακρύ, παραλέκατο, αδηγάο σκουλίκι, βγαλμένο λες απ' το λασπουριό του χωριού Χουίζουμ. Ένας δικαστής γλυώδης, χυ-δαίος, πονηρός, λακές, ερωτή-λος. Κι ένας Βογιατζής απολαυ-στικός στην απόλαυσή-του να παίζει με το ρόλο, μέσα στο ρό-λο, πάνω απ' το ρόλο.

Ο Κώστας Χαλκιάς, ως δικα-στικός γραφιάς Λιχτ, ολοζώντα-νη επιβεβαίωση του ονόματός-του, που σημαίνει φως. Φως πο-νηρό και άγρυπνο, φως μερικών βατ, υπεραρκετό όμως για να φωτίσει τη μαυρίλα ενός Χουί-ζουμ. Είχε απ' την αρχή κανείς την εντύπωση, πως ο Λιχτ αναρ-ριχάται, πως ο ηθοποιός Χαλ-κιάς ανεβαίνει μια υποκριτική α-νηφόρα, όχι λαχανιάζοντας μα διασκεδάζοντας όσο να καθίσει επιτέλους στο δικαστικό θώκο του Χουίζουμ.

Ο Σπύρος Παπαδόπουλος στους δύο μικρούς-του ρόλους (υπνρέτης του Βάλτερ και κλητή-ρας), εναρμονισμένος με το ύφος της παράστασης, παρουσία έμ-πειρη και μετρημένη ενός καλού ηθοποιού σε μικρούς ρόλους — περάσματα.

Η Μαρία Ζούνη κι η Σίβη Σιδέ-ρη (Α' και Β' δούλα του Αδάμ), αφελείς χαζοχαρούμενες χήνες του Χουίζουμ, σήκωναν τη λάν-τζα και την κακομεταχείριση, σαν το πιο αυτονόητο πράγμα στον κόσμο.

Ο Βασίλης Παπαβασιλείου στο ρόλο του επιθεωρητή Βάλτερ, στο ρόλο του ευσυνειδητού εκτε-λεστή του καθήκοντος, θαυμά-σιος ισορροπιστής των αντιδρά-σεών-του και ταυτόχρονα των υ-ποκριτικών-του μέσων. Νηφά-λιος, στακάτος, αδέκαστος, διο-ρηκτικός και κάπου αδιόρατα υ-περόπτης για το τιμητικό-του α-ξίωμα. Ένας ηθοποιός, που απο-πνέει διαλεκτική κι αποστασιο-ποίηση, δίχως ποτέ να θυσιάζει τους υποκριτικούς-του χυμούς.

Η Σμαράγδα Σμυρνάου, στο ρόλο της κυρά Μάρθας Ρουλ, έ-νας εκφραστικός χείμαρρος που γέμισε τη σκηνή και τις αισθή-σεις-μας. Ζύγισε την υπερβολή του πάθους που διέπει το ρόλο κι ό,τι περίσσεψε, τ' ό,τι γέλιο και μια ιδέα συμπόνιους. Ταπε-ραμένο και μέτρο, ρυθμός, αί-σθηση του σκηνικού γίνεσθαι και νους, συνοδεύουν μια μεστή θεατρική παρουσία στην ηθοποιό αυτή.

Η Ράνια Οικονομίδου, Εύα, έ-δωσε «φωνή» στο σωπηλό κι ε-πικίνδυνο αυτό ρόλο. Μια Εύα σοφή, πιστή, αγνή, που ξέρει να δίνει προτεραιότητα στα πράγ-ματα ακόμα κι όταν δεν υπάρ-χουν πολλά περιθώρια. Μια «Εύα», που «έζησε» μα κι «έπαι-ξε» μοναδικά τη δραματικότητα του ρόλου-της, τα ξεσπάσματα και τις σιωπές-του. Τελικά, ένας μικρός άθλος η ερμηνεία αυτού του ρόλου, του σφηνωμένου κω-μικά και δραματικά στο σώμα του έργου.

Ο Τάσος Μπαντής κι ο Δημή-τρης Καταλειφός στους ρόλους του πατέρα Φάιτ Ρούμπελ και του γιού Ρούπρεχτ αντίστοιχα, έ-δωσαν με ταλέντο και με γνώση αυτό που δίνει ο καλός ηθοποιός και στον πιο μικρό ρόλο: συμπυ-κνωμένη παρουσία στο σανίδι, έ-λεγχω στα μέσα κι επίγνωση της σπουδαιότητας της κάθε σκηνι-κής στιγμής.

Η Άννα Κοκκίνου, κυρά Μπριγκίτα, μια επιδέξια στροφή προς το γκροτέσκο, ένας παρά-ξενος, αλλοιώτικος αέρας μέσα στο ύφος του έργου, ένα απ' αυτά τα παράδοξα - φυσιολογικά, τα ενταγμένα στην τάξη των πραγ-μάτων, στην άσφογη ροή του έρ-γου και της παράστασης.

Ο σκηνικός χώρος και τα κο-στούμια του Δαμιανού Ζαρίφη, κράτησαν μαζί με τη θαυμάσια μετάφραση της Τζένης Μαστο-ράκη έναν ακόμα πρωταγωνιστι-κό ρόλο στην παράσταση.

Το θέατρο «Σκηνή» γεννήθη-κε. Μένει η ανίχνευση κι εντόπι-ση των μουσικών της επιβίωσης και της μακροήμερευσής-της. Α-μήν.

ΛΑΟΥΡΑ ΚΟΝΤΙ
Η ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΑΡΑΣ
ΜΑΡΙΟ ΒΑΡΓΚΑΣ ΛΙΟΣΑ
Η ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΤΑ ΣΚΥΛΙΑ

ΤΖΕΙΜΣ
ΜΠΟΛΑΝΤΟΥΙΝ
ΜΙΑ ΑΛΛΗ
ΧΩΡΑ

ΓΟΥΝΤΥ ΑΛΛΕΝ
ΠΑΡΕΝΕΡΓΕΙΣ
ΧΩΡΙΣ ΦΤΕΡΑ
ΠΑΤΣΙ

ΣΙΜΠΙΛΑ ΑΛΕΡΑΜΟ
ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ ΓΟΥΛΦ
ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΦΑΡΟ

ΙΤΑΛΟ ΚΑΛΒΙΝΟ
Ο ΔΙΧΑΣΜΕΝΟΣ
ΥΠΟΚΟΜΗΣ

ΝΤΟΡΙΣ ΛΕΣΙΝΓΚ
ΤΟ ΧΡΥΣΟ
ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ
ΜΑΡΘΑ ΚΟΥΣΕΤ

ΜΙΛΑΝ ΚΟΥΝΤΕΡΑ
Η ΖΩΗ ΕΙΝΑΙ ΑΛΛΟΥ
ΤΟ ΒΛΑΣ ΤΟΥ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΥ

ΤΖΟΥΛΙΑΝ ΜΠΕΚ
Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΑΟΥΓΚΟΥΣΤΟ ΡΟΑ ΜΠΑΣΤΟΣ
Ο ΓΙΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΜΑΡΓΚΕΡΙΤ ΝΤΥΡΑΣ
ΔΕΚΑ ΚΑΙ ΜΙΣΗ
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΒΡΑΔΥ

ΑΛ. ΜΟΡΑΒΙΑ
ΑΓΚΟΣΤΙΝΟ
ΜΑΝΑ ΤΖΟΟΥΝΣ
ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ
ΤΖΗΝ ΡΑΪΣ
ΚΟΥΑΡΤΕΤΟ
ΤΣΑΡΑΣ
ΜΠΟΥΚΟΦΣΚΙ
ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΓΙΑ ΟΛΕΣ
ΤΙΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ
ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ
ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΙΑΣ
ΘΑΜΜΕΝΗΣ
ΖΩΗΣ

ΤΖΟΖΕΦ ΚΟΝΡΑΤ
ΤΥΦΩΝΑΣ

ΜΑΡΙΟ ΜΠΕΝΕΝΤΕΤΙ
ΑΝΑΚΩΧΗ

ΑΓΚΟΥΣΤΙΝ ΓΚΟΜΕΖ ΑΡΚΟΣ
ΤΟ ΣΑΡΚΟΒΟΡΟ ΑΡΝΙ

ΓΙΑΝ ΒΑΪΣ
ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΕ ΤΑ ΧΙΛΙΑ
ΠΑΤΩΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΣΟΛΩΝΟΣ 116 - ΤΗΛ. 36.19.724

ΓΙΩΡΓΗΣ ΖΑΡΚΟΣ
ΓΙΑΤΙ ΑΛΛΑΞΑ ΙΔΕΕΣ
και άλλα διηγήματα

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΓΙΩΡΓΗΣ ΖΑΡΚΟΣ
Η ΤΡΕΛΑ
Σ' ΟΛΑ ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΓΙΩΡΓΗΣ ΖΑΡΚΟΣ
Η ΜΕΤΑΛΗ ΣΤΡΑΤΙΑ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΓΙΩΡΓΗΣ ΖΑΡΚΟΣ
ΖΩΝΤΑΝΑ ΠΤΩΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΒΟΣ
Αναξαγόρα 1, Αθίνα 112
Τηλ: 52.46.241

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
Συλλογή κειμένων πάνω στο Εκ-
παιδευτικό Σύστημα
Επιλογή-παρουσίαση Μ. Χούλς
Μετ: Κ. Σύρρου
Εκδ: Θεωρία, Αθήνα 1981

Το βιβλίο περιλαμβάνει μια σειρά άρθρα και δοκίμια που εξετάζουν το θέμα από διάφορες πλευρές. Περιέχει κείμενα των Ένγκελς, Τρότσκι, Μπρεχτ, Κ. Χόαρ, Κην Γουόρπολ της Κάμπελ Νάιτινγκεϊλ κ.ά. Κεντρικός άξονας του βιβλίου είναι η παιδεία στην παγκόσμια ιστορική και ιδεολογική της διάσταση. Το θέμα φωτίζεται κάτω από την ανάλυση των σχέσεων των κοινωνικών τάξεων με την κουλτούρα και τον πολιτισμό.

ΛΕΝΑΣ ΠΑΠΠΑ
Βιορρυθμοί, Διηγήματα
Αθήνα 1982
Εκδ: «Εστίας»

Η γνωστή ποιήτρια Λένα Παππά (βραβείο Ακαδημίας Αθηνών 1981) δοκιμάζει τις δυνάμεις της στον πεζό λόγο αντικειμενικοποιώντας τη λυρική της ευαισθησία σε σχηματικές λεκτικά και δομικά εικόνες ανθρώπινων τύπων, που δεν τους λείπει η συγκίνηση, το χιούμορ και η ειρωνεία για το σήμερα στην αντιπαράθεσή-του με το χτές. Σημειώνουμε: «Το κλουβί» (όταν σπάει η κατασκευασμένη ισορροπία μιας ζωής), «Η υποτροφία» (όταν δρόμοι παράλληλοι διχάζονται), «Το μυστικό» (όταν αρχίζει η πραγματική επικοινωνία, ένα σκίτσο που θα μπορούσε να καρποφορήσει σε ουσιαστική δημιουργία), «Στο ασαντέρ» (όταν εξωτερικές συνθήκες προκαλούν το θρυμματίσμα των συμβάσεων). Γλώσσα απλή, καθημερινή, περίγυρος μικροαστικός, άνθρωποι αγκιστρωμένοι στη συνήθεια, τη μοναξιά, την αδυναμία. Μια πεζογραφία σε ελάσσονα κλίμακα, που δε γυρεύει απ' το υλικό της παρά μόνο το περίγραμμα, αφηρώντας στον αναγνώστη την ευχέρεια να βλέπει στα σκίτσα θέματα και στις γραμμές χρώματα και φώτα της ιστορίας.

ΓΚΙΓΙΩΜ ΑΠΟΛΛΙΝΑΙΡ
Ποιήματα
Μετ: Νίκος Σπάντας
Εκδ: Γνώση, Αθήνα 1982

Τα ίδια ποιήματα σε α' έκδοση είχαν κυκλοφορήσει στην Χαλκίδα για λογαριασμό του περιοδικού ΔΕΣΜΟΣ το 1964. Στην τωρινή έκδοση έχει προστεθεί και το ποίημα «Ο ταξιδιώτης». Στην έκδοση περιλαμβάνονται χαρακτηριστικά ποιήματα αυτού του πρωτοπόρου του 20ου αιώνα.

Ο Απολλινάιρ μια από τις κλασικές μορφές όπου ποίηση και ζωή αλληλοεισδύουν, υπήρξε μια αμφιλεγόμενη προσωπικότητα. Άλλω τον θεωρούν σαν τον

πιο σαφή πρόδρομο του σουρρεαλισμού και άλλοι τον κατατάσσουν στους παραδοσιακούς ποιητές. Το σίγουρο είναι όμως πως δεν μπορείς να κατανοήσεις την ευρωπαϊκή ποίηση χωρίς τον Απολλινάιρ, που επηρέασε παλιότερα αναζητήσεις και στον ελληνικό χώρο.

ΜΗΝΑΣ ΝΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
Προβληματικά παιδιά και κοινωνική ευθύνη
Εκδ: Ειρήνη, Αθήνα 1982

Ο συγγραφέας φιλόλογος-ψυχολόγος, διευθυντής του Ειδικού Παιδικού Σταθμού και του Ειδικού Σχολείου για πνευματικά καθυστερημένα, αυτιστικά και σπαστικά παιδιά της Καβάλας, επιχειρεί με το βιβλίο-του να παράσχει εμπειρία και μεθόδους αντιμετώπισης παρόμοιων προβλημάτων. Ασχολείται με πλατιά γκάμα προβλημάτων: την ενούρηση και την ενκόπριση του παιδιού, προβλήματα κοινωνικής συμπεριφοράς, διαταραχές του γραπτού και προφορικού λόγου, ψυχοπαθολογικές καταστάσεις, τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και τις αρνητικές συνέπειες από τη φοίτηση του προβληματικού παιδιού στο σχολείο.

ΚΥΡ. ΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΣ
Αφιέρωσεις
Εκδ: Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου, Αθήνα 1981

Πρόκειται για μια ανθολογία από αφιερώσεις βιβλίων — δηλαδή των συγγραφέων των βιβλίων προς κάποιον — κάποιους, ή κάτι. Ο συγγραφέας γνωστός από τις πολύ προσεγμένες ανάλογες εργασίες-του, ανθολογεί διακόσιες χαρακτηριστικές αφιερώσεις που διακρίνονται από έντονη ποιητική περιεχομένου και μορφής. Χιούμορ, αγραμματοσύνη, συγκίνηση, υποκρισία, δουλόφρων διάθεση, απέραντη βλακεία, αλλά και επιγραμματική λιτότητα, χαρακτηρίζουν τη διαδρομή των αφιερώσεων που επέλεξε ο Κυρ. Ντελόπουλος.

ΣΕΣΙΑ ΜΟΡΙΣ ΜΠΑΟΥΡΑ
Ποίηση και πολιτική
Εκδ: Δημ. Παπαδήμα, Αθήνα 1982

Ο Σέσιλ Μπάουρα δεν είναι τόσο γνωστός όσο θα 'πρεπε στην Ελλάδα, αν και ανήκει στους μεγάλους κλασικούς φιλόλογους του αιώνα-μας. Η βαθιά γνώση του της κλασικής γραμματείας συνδυαζόταν με μια σπάνια βίωση και αγάπη της αρχαίας ελληνικής στάσης απέναντι στα πράγματα. Ο Σ. Μπάουρα υπήρξε επίσης ένας πολύ σημαντικός ιστορικός της ποίησης και ανέμενε στα άλλα διάβασε τη νεοελληνική ποίηση στο πρωτότυπο.

Στο έργο-του ποίηση και πολι-

τική εξετάζει τη σχέση του ποιητή και του ποιητή με την πολιτική — με τη γενικότερη έννοια της τελευταίας, δηλαδή των «κοινών» ή δημόσιων πραγμάτων. Το βιβλίο είναι πολύ ενδιαφέρον και προξενεί κατάπληξη η ευχερής προσέλαση του συγγραφέα όχι μόνο στις ευρωπαϊκές λογοτεχνίες αλλά η λειτουργία-του σε μια παγκόσμια ουσιαστικά κλίμακα αναφορών — ελληνικά αναγνώστης θα παρακολουθήσει με ιδιαίτερη χαρά τις αναφορές του συγγραφέα στην ποίηση του Καβάφη και του Σεφέρη.

Φ.Ι. ΚΑΚΡΙΔΗΣ — Ν.Ι. ΠΑΡΙΣΗΣ
Η αρχαία γραμματεία στο Γυμνάσιο
Εκδ: Εκπαιδευτήρια Ζηρίδη, Αθήνα 1981

Το βιβλίο περιλαμβάνει τις ομιλίες των κ. Κακριδή και Παρίση στο σεμινάριο που οργάνωσε η Σχολή Ζηρίδη, το Νοέμβριο του 1980.

Οι δυο ομιλητές προσπαθούν να ανανεώσουν την εκπαιδευτική μέθοδο, την προβληματική και τη γενικότερη προσέγγιση της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών από μετάφραση. Όπως επισημάνει ο κ. Κακριδής η συζήτηση αυτή έχει τεράστιο ενδιαφέρον, καθώς, πρέπει κανείς αυτό το μάθημα να το χτίσει απ' την αρχή, παραμερίζοντας όλες τις προκατασκευές και σχεδιάζοντας διαφοροτικά το μάθημα απ' ό,τι με την ευθεία σχέση προς το αρχαίο κείμενο.

Ειδικότερα ο κ. Κακριδής αναπτύσσει τις ομιλίες-του τα προβλήματα της διδασκαλίας του Ομήρου από μετάφραση, ενώ ο κ. Ν. Παρίσης αναφέρεται στα προβλήματα διδασκαλίας του πλατωνικού έργου από μετάφραση, και της δραματικής και λυρικής ποίησης.

ΚΟΣΤΑΝ ΖΑΡΙΑΝ
Ο οδοιπόρος και ο δρόμος-του
Εκδ: Οδυσσέας, Αθήνα 1982

Ο Κοσταν Ζαριάν, ένας από τους μεγάλους της αρμενικής λογοτεχνίας αλλά και προσωπικότητα με έντονα χαρίσματα, διέσχισε έντονα τον 20ο αιώνα. Φίλος του Απολλινάιρ, του Πικάσο, του Πλεχάνωφ, του Λένιν, του Ελνάρ, μιλούσε και έγραφε γαλλικά, ρώσικα, ιταλικά πέρα από τα αρμένικα. Γλύτωσε μόλις από τη σφαγή του 1915 για να ξαναγυρίσει στην Κων/πολη το 1920. Από το 1920 ως το 1969 που πέθανε, η ζωή-του έχει πολλές περιπλοκές που καθρεφτίστηκαν και στο έργο-του.

Το βιβλίο-του αυτό είναι επιλεγμένα αποσπάσματα από το αρχικό κείμενο ενός ογκώδους βιβλίου 400 σελίδων. Την επιλογή έκανε ο άγγλος μεταφραστής και την αναπαρήγαγε η ελληνική έκδοση. Γραφή ενδιαφέρουσα (αλλά και θέματα), ύψος νευρώδες,

σκέψη πρωτότυπη, αφοριστική και καταλυτική τα βασικά γνωρίσματα του Ζαριάν.

Το βιβλίο είναι ενδιαφέρον και για όσους ενδιαφέρονται να γνωρίσουν τις εθνικές λογοτεχνίες διάφορων λαών, αλλά και όσους ενδιαφέρονται για μια άμεση μαρτυρία της περιόδου 1922-1925 στην Τουρκία και Σοβ. Ένωση.

ΣΟΦΙΑ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ-ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Ο μικρός περιηγητής
Εικόνες: Αλέξης Φουντουκλής
Εκδ: Καστανιώτη, Αθήνα 1981

Το έργο αυτό της Σοφίας Παπαδάκη κυκλοφόρησε μετά το θάνατό-της, και γράφτηκε στην ώριμη συγγραφική-της περίοδο.

Το βιβλίο ανήκει στο δύσκολο εκείνο παιδικό είδος που προσπαθεί να συνδυάσει μέσα μιας περιηγητικής διήγησης ιστορικά, γεωφυσικά και ηθογραφικά στοιχεία των περιοχών που καταγράφει (Πελοπόννησος, νησιά του Σαρωνικού, Εύβοια και Αττική). Στους τρεις τόμους, ο μικρός περιηγητής είναι ο Φάνης ελληνόπουλο που έρχεται από την Αμερική να γνωρίσει τον τόπο-του. Τον οδηγεί — και μαζί μ' αυτόν και τους αναγνώστες — η θεία-του. Η συγγραφέας προσπαθεί να παντρέψει τη γνώση με την τέρψη και να συνδυάσει το μουσειακό με το σύγχρονο.

ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
Τομ. VI-1977,
Εκδ: Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου
Θεσσαλονίκη 1981

Συνεχίζοντας για έκτη χρονιά την παράδοση, το ΙΜΧΑ κυκλοφόρησε σε δύο τόμους, τη βιβλιογραφία του 1977. Στον πρώτο τόμο, βιβλιογραφούνται πάνω από 4.000 άρθρα και βιβλία, που εκδόθηκαν το 1977 και αφορούν σε θέματα φιλοσοφίας, θρησκείας, πολιτικής επιστήμης, κοινωνιολογίας, τέχνης, γλωσσολογίας, φιλολογίας, λογοτεχνίας και ιστορίας των βαλκανικών χωρών. Στο δεύτερο τόμο (που αναφέρεται ως παράρτημα) δημοσιεύονται δεκαέξι εργασίες, πρωτότυπες ή μεταφρασμένες από διάφορες βαλκανικές γλώσσες, μεταξύ των οποίων και μία εκτεταμένη βιβλιογραφία για τον Ιωάννη Καποδίστρια.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΡΑΙΡΑΣ
Οικονομική δικαιοσύνη και αποτελεσματικότητα
Εκδ: Gutenberg, Αθήνα 1982

Ο συγγραφέας καταγράφει τον προβληματισμό-του στο τεράστιο θέμα της πολιτικής οικονομίας. Δίνει μια εικόνα των αντιμαχόμενων συστημάτων, επισημαίνοντας τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά-τους. «Με επίγνωση των ελλείψεων και της εκλεκτικότητάς-του, το δοκίμιο αυτό ελπίζω κάτι να προσφέρει στην ελληνική βιβλιογραφία της πολιτικής οικονομίας.

Η Τατιάνα Γκρίτση-Μιλλιέξ
γράφει για το βιβλίο του
Σπύρου Σίγμα «Η σφαγή των
εντόμων»
Εκδ: Ε.Α.Ι.Α.

Τα έντομα του Σπύρου Σίγμα συμβολίζουν. Τι συμβολίζουν; Δύο τρία μικρά αποσπάσματα από το βιβλίο-του καθορίζουν τα έντομα και τη μοίρα-τους, το χιούμορ και την καταγγελία-του. Αρχίζω λοιπόν από αυτά:

«Τα έντομα βοηθάνε τις έγχρωμες ιδέες να επικοινωνούν. Γιατί μου φαίνεται πως τα λουλούδια μοιάζουν με ιδέες ακίνητες πιασμένες από τις ρίζες-τους. Τα έντομα χρώματα των λουλουδιών μεθάνε τα έντομα. Μπαίνουν μέσα-τους βαθιά κι άθελά-τους τα γονιμοποιούν. Αρχίζουν οι διασταυρώσεις των λουλουδιών και των ιδεών» (σελ. 22).

«Τώρα τελευταία είχαν βρεθεί κάτι πολύ απλά μηχανάκια που τα τοποθετείς στους κύλινδρους των λουλουδιών και καθώς τα έντομα τεντώνουν το λαιμό-τους να πιούν το νέκταρ και ν' ακούσουν ψιθύρους ευωδιαστούς, κλικ! αυτά κλείνουν και τους κόβουν το κεφάλι» (σελ. 22-23).

Αυτά είναι τα έντομα του Σπύρου Σίγμα και αυτά ενδικά των εντόμων διατάχθηκε η σφαγή. Ό,τι γονιμοποιεί, ό,τι χρωματίζει, ό,τι μπορεί να σπρώξει στη διασταύρωση των ιδεών — γιατί γι' αυτές πρόκειται — πρέπει εγκαίρως να εξαφανιστεί, να σφαγιαστεί ή να πέσει στην παγίδα του αυτόματου αποκεφαλισμού.

Ο συγγραφέας δεν κάνει έναν εύκολο συμβολισμό — τα έντομα φοιτητές, οι καθηγητές σφαγιαστές — είναι γεγονότα βιωμένα και δεν θα υπάρχει φοιτητής, τουλάχιστον της Ιατρικής σχολής, που να μην γνωρίζει και αναγνωρίζει τον άγραφο νόμο της «σφαγής των εντόμων» όταν αυτά δεν προσκομίζουν το σύγγραμμα του κ. καθηγητή πριν από τις εξετάσεις.

Η χώρα-μας είναι μικρή και φτωχή και καθώς λέει ο Σ.Σ. «Ε, εδώ ήταν η ώρα των ξένων. Είναι γνωστό ότι η τεχνολογία-τους προηγείται και τούτο καθόλου δεν μας θίγει. Το δεχόμαστε ανενόχλητα. Εξάλλου εμείς είμαστε η κοιτίδα του πνεύματος, τους οδηγούμε πνευματικά. Από μας αντλούνε όλες-τους τις εμπνεύσεις. Κάτι μας χρωστάνε. Και τους τ' αγοράζουμε όλα» (σελ. 23).

Το όνειρο κάθε έλληνα αγρότη, τσοπάνη, παρὰ, εργάτη είναι να σπουδάσει το παιδί-του — είμαστε μια από τις πρώτες χώρες σε αναλογία φοιτητών — ως προς τον πληθυσμό-μας — και

κάνει όλες τις δυνατές θυσίες θέλοντας να του εξασφαλίσει ένα μέλλον πιο φωτισμένο και ανθράκιο, από το δικό-του. Το μεγαλύτερο ποσοστό των σπουδαστών ανήκει στην τάξη των φτωχών.

Η πάλη λοιπόν είναι αγωνιώδης και σκληρή για να φτάσει κανείς στο δίπλωμα. Είναι μια περίοδος γιομάτη στερήσεις, υλικές και ψυχικές, των πιο ωραίων χρόνων — αυτών που θά 'πρεπε να είναι τα πιο ωραία — της ζωής του ανθρώπου. Αυτά τα χρόνια ακριβώς γίνονται η πρώτη ύλη του βιβλίου. Ελπίδες, όνειρα, αγώνες, αγωνία, διαψεύσεις και κυρίως ανακάλυψη και αποκάλυψη ενός κόσμου σαθρού βαθιά ανηθικού που ο νεαρός Κερκυραίος φοιτητής της Ιατρικής ορκίζεται μια μέρα να καταγγείλει.

Φαντάζομαι πως πάρα πολλοί νέοι σπουδαστές που υποστήκα-νε όσο και ο Σ. Σίγμα θα κάνανε από μέσα-τους έναν παράλληλο όρκο, όμως όταν βρεθήκαν κάποτε με το δίπλωμα στο χέρι συμβιβαστήκανε βουλευτήκανε ή με το υπόγειο μίσος που προετοιμάστηκε μέσα-τους από τους μανδραρινούς σφαγιαστές, όχι μόνο δε μίλησαν, αλλά πολλοί ακολουθήσανε το παράδειγμα των «δασκάλων» και με αίσθημα εκδίκησης γιατί τώρα μπορούσαν να κάνουν κι αυτοί τα ίδια και να αναδειχθούν όπως κι εκείνοι γινέκανε εκδορές και οι ίδιοι. Βέβαια μπορεί πολλοί απ' αυτούς να μην είχανε τη χάρη του λόγου, το χιούμορ, την πικρή σάτιρα, τη μυθολογική ικανότητα που χαρακτηρίζει το βιβλίο καταγγελία του Σ. Σίγμα. Γιατί ο συγγραφέας αυτού του βιβλίου δεν είναι άμοιρος λογοτεχνικής ικανότητας. Ο λόγος-του είναι ζωντανός, κρουστός, ρέει και οι κάποιες γλωσσικές αταξίες-του γίνονται ύφος και βοηθάνε στο χρωματισμό και ρυθμό του κειμένου. Ξέρει και να συνθέσει κι ας μοιάζει η αφήγησή-του μονόχρονη με τη χρησιμοποίηση της επιστολογραφίας σαν μέσο επικοινωνίας, δηλαδή ενός πολύ μακρού μονόλογου που δεν έχει απαιτήσεις.

Ο θεός Έχτορας που είναι ο παραλήπτης αυτών των γραμμάτων, είναι το μεγάλο αυτό του αναγνώστη που εισπράττει δίχως να μπορεί να συζητήσει, είναι η δεξαμενή που μαζεύει σταγόνα-σταγόνα έξι ολόκληρα χρόνια σπουδής, προσπάθειες, αγωνίες, εξευτελισμούς, υποταγές, προδοσίες κάθε προσδοκίας, χάσιμο της αξιοπρέπειας που οδηγεί στο συμβιβασμό πολλές φορές.

Αυτή είναι η μια πλευρά του βιβλίου, ο μονόλογος προς το θείο, όμως παράλληλα εξελίσσεται και ένας άλλος μύθος χοντροκομμένος, μια καρικατούρα καυ-

στική διαφόρων κοινωνικών παρακινήματων: Σ' ένα ερμηνόση, την Κιάρο, βρίσκεται σε αποσύνθεση το πτώμα του μοναδικού-του κατοίκου, ενός βοσκού. Ο θάνατός-του ξαφνικά θεωρείται εθνικά ύποπτος. Από κεί και πέρα το συμβάν γίνεται θρύλλερ που μας φέρνει αμέσως στο νου «Το νερό του Καματερού», «Τα λειψάνα των Αγίων» και τον κιντρινισμό πολλών εφημερίδων που μετατρέπουν ένα ασημαντό γεγονός ή αντίθετα ένα σπαραχτικό ανθρώπινο δράμα (από τη Σπυριδούλα ίσαμε το παιδάκι που γκρεμίζεται και σκοτώνεται) σε δακρύβρεχτο αστυνομικό μυθιστόρημα με φωτογραφίες ανατριχιαστικές που καλύπτουν πολλές φορές το πολύ σοβαρό εθνικό ή κοινωνικό θέμα που καλύτερα να μη φτάσει στην κοινή γνώμη και να μη συζητηθεί από αυτή.

Την πλύση εγκεφάλου από τον Τύπο επισημαίνει ο συγγραφέας, εκείνες τις φοβερές εικόνες που βλέπουμε στην τηλεόραση, όπου ένας ρεπόρτερ χώνει κυριολεκτικά στο στόμα της γυναίκας που κλαίει το παιδί-της, το μικρόφωνο για να «πετύχει» το ρεπορτάζ, ή κάνει ανάκριση στο ναυαγό, αγνοώντας τελείως τον ανθρώπινο παράγοντα, επισημαίνει ακόμα την αθλιότητα της συναλλαγής, τη φτηνία των μέσων που μεταχειρίζονται οι κρατούντες για να κατευθύνουν την τύχη του μέσου πολίτη.

Ο συγγραφέας διάλεξε μια πολύ δύσκολη λογοτεχνική μορφή γιατί χρειάζεται μεγάλη επιδεξιότητα και ευφυΐα για να προχωρείς παράλληλα δύο τελείως διαφορετικά θέματα που στο τέλος θα συγκλίνουν και θα φωτίσουν από διαφορετικές γωνίες το ίδιο ακριβώς πρόβλημα.

Ο Σ. Σίγμα όχι μόνο το καταφέρνει, αλλά κλείνοντας το βιβλίο έχεις αγανακτήσει και ντραπεί γιατί όλες αυτές οι επιστολές απευθύνονται σε σένα, εσένα ο-

νομάζει θεΐε Έχτορα και λίγο-λίγο σου εμπιστεύεται τη χαρά-του που μπόρεσε να μπει στον επιστημονικό αυτό χώρο και θα κάνει ό,τι μπορεί για να θαυματουργήσει, έχει τόσες προσδοκίες και όνειρα που τα ξενύχτια κι η στερημένη ζωή-του δε λογαριάζουν. Όμως μέρα με τη μέρα η αθωότητά-του πληγώνεται, οι προσπάθειές-του αγνοούνται, η τιμιότητά-του στραπατσάρεται, η άρνησή-του να υποταχτεί στους εμπορικούς εκβιασμούς καθηγητών και υφηγητών τον φέρνει αντιμέτωπο με το χάσιμο κάθε ελπίδας για δίπλωμα ή με το χάσιμο τελικά της ανθρωπίνης αξιοπρέπειάς-του. Το αγοράζει τελικά το βιβλίο.

«Θεΐε Έχτορα, λυπημυι που είναι αλήθεια. Δε θα το άντεχα να μ' έκοβε και ν' 'μουν διαβασμένος, μ' αγορασμένο βιβλίο και με μέσο ισχυρό. Καλή-σου νύχτα θεΐε-μου».

Πάλι ντράπηκα απόψε. Και γι' αυτούς και για μένα» (σελ. 215).

Ονομάστηκε λοιπόν γιατρός. Στο καινούριο αυτό κατόφλι, θα γράψει τις δύο αυτές αράδες: «Θεΐε Έχτορα, όλη-μου την αγάπη, αλλ' ένα μόνο πες-μου. Θα νικήσουμε; Είμαστε λιποτάχτες;».

Τέλος του πρώτου πακέτου. Γιατί βέβαια ο Σπ. Σίγμα δε λιποτάχτηκε, το «Νόμο Πλαίσιο» τον εγκυμονούσε με χιλιάδες άλλους φοιτητές και κατ'αγέλη σε χρόνο ανύποπτο αυτά που στηρίζουν το «Νόμο Πλαίσιο». Αλλά δε θα σταματήσει εδώ. «Η σφαγή των εντόμων» ήταν το «πρώτο πακέτο» ή το πρώτο βιβλίο, μας υπόσχεται ότι θα ακολουθήσουν άλλα δύο.

Μήπως όμως τον σφάζουν στα αλήθεια; Γιατί σ' αυτά θα θίγει πολύ βαθύτερα και κοινωνικότερα κακά, αυτά που συμβαίνουν όχι πια στο φοιτητικό, αλλά στον επαγγελματικό χώρο.

Ας απαντήσει τους κάλυκες που κάνουν κλακ!

ΓΡΗΓΟΡΗ Γ. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΠΕΛΑΘ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΑ ΙΜΑΛΛΑΪΑ

Μή σταματή, προχώρη, μέρες στην κτσα γρήγορα κι Ελα.

ΠΟΕ

Πάντα τό υποψαζόμουν, άλλα τώρα είμαι σίγουρος:

τό Ζερμινάλ έρωσνε ό διαόληνης

ΝΤΟΣΤΟΙΠΕΒΚΗ

*Αν ή Έβλα έδνεβι έστω και μιά φορά στό Ζερμινάλ...

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ Ο ΠΑΡΑΒΑΤΗΣ

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΠΕΛΑΘ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΑ ΙΜΑΛΛΑΤΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΤΟ «ΓΕΝΝΑΙΟ ΚΛΑΔΕΜΑ»

● Διαφορετικές εκτιμήσεις και απόψεις εκφράζουν οι παρακάτω επιστολές, για την κοπή των ευκαλύπτων της οδού Ασκληπιού, στο Ναύπλιο, θέμα στο οποίο αναφέρθηκε το ΑΝΤΙ στο προηγούμενο τεύχος. Η πρώτη από το Δήμαρχο Ναυπλίων κ. Ν. Καραπαύλο.

● Και ιδού πώς εννοεί ο κ. δήμαρχος το να κλαδεύονται «γενναία» τα δέντρα:

Κύριοι,

Δέχομαι ότι το άρθρο του τελευταίου φύλλου του «ΑΝΤΙ» για τους ευκαλύπτους του Ναυπλίου βασίζεται σε πέρα για πέρα λαθεμένη πληροφόρηση και όχι σε διατύπωση εύκολης κριτικής για εντυπωσιασμό με εκμετάλλευση της ευαισθησίας και αγάπης που όλοι έχουν για το πράσινο. Αγάπης που — παρόλα όσα με κατηγορείτε — έχω και εγώ, όπως αποδεικνύουν οι χιλιάδες δένδρα που με δικές-μου προσπάθειες, φροντίδες και ενέργειες έχουν φυτευθεί μέσα και γύρω από το Ναύπλιο.

Η πραγματική αλήθεια, που ειλικρινά πιστεύω ότι θα θέλατε να μάθετε, είναι ότι με λύπη-μου αναγκάστηκα να δεχθώ να κοπούν ή σωστότερα να κλαδευτούν γενναία περί τα 40 μισόξερα και μερικά σχεδόν εντελώς ξερά ευκαλύπτα στη Λεωφόρο Ασκληπιού, δηλαδή στο δρόμο Ναυπλίου - Επιδάουρου. Η κοπή-τους ήταν αναγκαία να γίνει αφού από αυτά πολλές φορές, είτε κατά τη διάρκεια είτε και μετά από κάθε έντονο καιρικό φαινόμενο (αέρα - βροχή - χιόνι), είχαν αποκοπεί μεγάλοι κλάδοι, οι οποίοι και σε παρακείμενα σπίτια είχαν πέσει και τους είχαν προκαλέσει μεγάλες ζημιές — μάλιστα δε ένα, ευτυχώς ακατοίκητο, ενός φτωχού αγρότη το είχαν ολοκληρωτικά γκρεμίσει και σ' ενός άλλου οικογενειάρχη συνταξιούχου του ΙΚΑ, είχαν πέσει τρεις φορές και το είχαν μερικά κατεδαφίσει — αλλά και τροχαία ατυχήματα είχαν προξενήσει με σοβαρούς τραυματισμούς. Ήταν φανερό ότι μεγάλοι κίνδυνοι υπήρχαν, να δημιουργηθούν πολύνεκρα ατυχήματα από πτώση των κλάδων αυτών πάνω σε κατοικημένες οικοδομές ή σε διερχόμενους πεζούς ή επιβάτες τροχοφόρων. Αναλογιστείτε ποιά θα μπορούσε να είναι το αποτέλεσμα αν ένας μεγάλος κλάδος, (τον οποίο κανένας δεν μπορούσε να μαντέψει ποιος θα ήταν, ώστε να κλαδέψει μόνον αυτόν), έπεφτε πάνω σ' ένα γεμάτο με επιβάτες πούλμαν, απ' αυτά που κατά χιλιάδες κάθε χρόνο περνούν από τη Λεωφόρο Ασκληπιού. Δεν ήταν λοιπόν η αγάπη-μας στ' αυτοκίνητα ή στις οικοδομές, όπως στο άρθρο-σας

γράφετε, αλλά ο σεβασμός στη ζωή των συνανθρώπων-μας, που επέβαιναν σε κείνα ή κατοικούσαν σ' αυτές, που μας έκανε να κρίνουμε ότι, αντί να περιμένουμε να ιδούμε να στρώνεται η Λεωφ. Ασκληπιού με λίγα ή πολλά πτώματα ανθρώπων, ήταν προτιμότερο να θυσιάσουμε ολόκληρα τα επικίνδυνα τμήματα των ευκαλύπτων αυτών, οι οποίοι, όπως αποδεικνύουν άλλοι, που είχαν κοπεί παλαιότερα, θα αναβλαστήσουν σε χαμηλό πλέον ύψος και θ' αποκτήσουν ωραιότερο και εντελώς ακίνδυνο νέο φύλλωμα. Το οποίο δεν θα κρατάει πλέον σε διαρκή τρόπο και αγωνία τους περιόικους από το πιθανότατο ενδεχόμενο να έπεφταν οι κλάδοι των γερασμένων ευκαλύπτων και να σκότωναν αυτούς και τα παιδιά-τους.

Κανένας δεν αρνείται ότι πρέπει να προστατεύουμε με (λογικές) θυσίες το περιβάλλον. Οι άνθρωποι όμως που δεν είναι ταγμένοι να συνθέτουν εντυπωσιακά δημοσιογραφικά κείμενα ή βαρύγδουπες ραδιοφωνικές εκπομπές αλλά έχουν κάποια υπευθυνότητα, που ή ψήφος των συμπολιτών-τους τους έδωσε, έχουν χρέος να φροντίζουν πρώτα και πάνω απ' όλα για τη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα και την ψυχική ηρεμία των πολιτών και έπειτα να αφήνουν τα γερασμένα και μισόξερα δένδρα για να πεθάνουν όρθια.

Με τις σωστές — όπως ελπίζω ότι και σεις, καλοπροαίρετα σκεφτόμενοι, θα συμφωνήσετε — αυτές θεωρήσεις ενεργήσαμε το γενναίο κλάδεμα όλων ανεξαιρέτα των μέσα στα διοικητικά όρια του Δήμου-μας επικινδύνων ευκαλύπτόδεντρων.

Στο έργο-μας αυτό κανείς Υπουργός δεν μας σταμάτησε, ούτε είχε δικαίωμα να μας σταματήσει και καμία δεν ζητήσαμε, ούτε είχαμε υποχρέωση να ζητήσουμε άδεια άλλη από αυτή που μας έδωσε τόσο η ομόθυμη γνώμη των συμπολιτών-μας, που δεν ζουν μέσα σε δρόμους - τσιμεντένια πηγάδια και στο νέφος της Αθήνας, αλλά μέσα στον Αργολικό κάμπο με τον καθαρό ουρανό και με τα μερικά εκατομμύρια δένδρα πορτοκαλιάς και άλλα οπωροφόρα, όσο και ή — τουλάχιστον κατά τεκμήριο — τιμία συνειδησή-μας, την αγνότητα της οποίας καμία ανεύθυνη λασπολογία δεν δικαιούται αλλά και δεν μπορεί να σπιλώσει.

Νίκος Καραπαύλος
Δήμαρχος Ναυπλίων

● Σ.Σ. Δεν αμφισβητούμε την αγάπη και ευαισθησία του κ. δημάρχου για το πράσινο. Το να

«κλαδευτούν γενναία» τα επίμαχα δένδρα όμως είναι άλλο από το να κοπούν σχεδόν από τη ρίζα-τους, όπως φαινόταν και στις φωτογραφίες, αλλά και σ' αυτή που δημοσιεύουμε. Ίσως να μιλάμε άλλη γλώσσα απ' αυτή του κ. δημάρχου. Τελικά θα μπορούσε και τα δέντρα να μείνουν, και τα μεγάλα κλαδιά να κοπούν και τα αυτοκίνητα να περιφρουρηθούν από τυχόν πτώσεις, και οι πεζοί να διασφαλισθούν, και λιγότερα όλα αυτά θα κόστιζαν από την αξία — περίπου ένα εκατομμύριο — που πήρε αυτός που τ' άκουσε. Τέλος πάντων ολόκληρος Αργολικός κάμπος τώρα, για σαράντα ευκαλύπτους θα μιλάμε; Υπάρχει παρ' όλα αυτά όμως και μια άλλη πλευρά. Κάθε φορά που οι αρχές παίρνουν παρόμοια μέτρα όλο και θα εμφανίζεται το άλλοθι για κάποιο «φτωχό» κάποιο «συνταξιούχο» κάποιο «κακομοίρη δηλαδή, που πρέπει να προστατευθεί. Και εν ονόματι όλων αυτών προχωράμε στη λήψη μέτρων με γενικότερες επιπτώσεις, σε βάρος τελικά αυτών που υποτίθεται ότι προστατεύουμε. Και ακόμα κάτι. Κάποτε τα βουνά και οι λόφοι στην Ελλάδα, ήταν γεμάτοι δένδρα. Η αποψίλωσή-τους σήμερα σε πολλά μέρη, μας τρωάει. Δεν ήταν πα-

Είναι χαρακτηριστικό για το που βρίσκονται, ακόμα, ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση για το περιβάλλον στη χώρα-μας, με τη νοοτροπία του κάθε είδους «εργολαβισμού» νά 'χει νομιμοποιηθεί σαν κοινωνική συμπεριφορά, το ότι μόνον η Εταιρία-μας αντέδρασε αμέσως στην κοπή και προκάλεσε, με τηλεγραφήματα και έγγραφα, την επέμβαση του Υπουργού Χωροταξίας (που δεν πρόλαβε την κατεδαφιστική mania των «αρμοδίων» στο Ναύπλιο, αγνοήθηκε επιδεικτικά για λίγες μέρες και χρειάστηκε να επανέλθουμε, οπότε σταμάτησε η κοπή στο σημερινό «στάδιο»).

Σας πληροφορούμε επίσης, ότι καταγγείλαμε τον Δήμαρχο Ναυπλίου στον Εισαγγελέα κι ότι κινητοποιήσαμε τον τοπικό και τον αθηναϊκό Τύπο για το θέμα, γενικά, της κοπής αιωνόβιων δέντρων στην Αργολίδα. Γιατί, δυστυχώς, είναι πολύ γενικότερο απ' ό,τι αφήνει να φανεί το ρεπορτάζ-σας. Πριν από τον Δήμαρχο Ναυπλίου, ο Δήμαρχος Άργους είχε κόψει άλλα αιωνόβια δένδρα στην πλατεία Ειρηνοδικείου Άργους, που δεν τα αντικατέστησε μέχρι σήμερα, παρά τις υποσχέσεις-του, ενώ η κοινή τα Δαλαμανάρας (στο δρόμο

ΤΟ «ΓΕΝΝΑΙΟ ΚΛΑΔΕΜΑ»

Δείγμα από το «γενναίο κλάδεμα» του κ. Δημάρχου...

ρόμοια η λογική, οι δικαιολογίες, και οι «σκέψεις» που κάθε φορά μας έλεγαν:

● Η δεύτερη επιστολή από την Αργολική Οικολογική Εταιρία.

Αγαπητοί φίλοι,

Στο τελευταίο τεύχος-σας (28 Μαΐου) δημοσιεύεται ρεπορτάζ για την κοπή της μισής δεντροστοιχίας της οδού Ασκληπιού, στο Ναύπλιο. Και σαν εταιρία που μάχεται για τη διατήρηση του περιβάλλοντος στην Αργολίδα αλλά και από μέρους πολλών συμπατριωτών-μας θέλουμε να σας ευχαριστήσουμε για τη ζωντανή συμβολή-σας στο θέμα. Για την πληρέστερη και ακριβέστερη ενημέρωση των αναγνώστών-σας σας παρακαλούμε, όμως, να προσθέσετε τα παρακάτω.

Άργους - Ναυπλίου) εξαφάνισε αλυσίλο από ευκαλύπτους για να... δημιουργήσει κήπο (κατ' άλλους, «πνευματικό κέντρο»)! ... Μέχρι σήμερα, η έκταση αυτή παραμένει χόρσα.

Άλλος ρέκορτμαν της κοπής αιωνόβιων δέντρων στην Αργολίδα είναι ο ΟΣΕ (Σιδηρόδρομοι). Στο Άργος, συνέχισε, και πριν λίγες μέρες, να κόβει μια σειρά ευκαλύπτων της δεντροστοιχίας δίπλα στο σιδηροδρομικό σταθμό, ενώ στη Δαλαμανάρα παραχώρησε έκτασή-του(;) σε... βενζινάδικο, όπου και κόπηκαν όλα τα δένδρα. Καταγγείλαμε το γεγονός, δεν δόθηκε η παραμικρή απάντηση...

Τέλος, δίπλα στο νεκροταφείο του Αγ. Νικολάου, στην εισοδο του Άργους, με άδεια του Δα-

σαρχείου (που ανακλήθηκε μετά από επέμβαση-μας), σταματήσαμε νύχτα συνεργείο που είχε αρχίσει να κόβει το πρώτο αιωνόβιο δέντρο (σε σύνολο επτά που «σκοπευε» ...), επειδή διαμαρτύρονταν ιδικτήτες τάφων ότι ενοχλούν με τις ρίζες-τους, τους πεθαμένους. Πάμε να καταργήσουμε, έτσι, και το «εις τόπον χλοερών...».

Σας παρακαλούμε, πάντως, να επανέλθετε στο θέμα, δεδομένου ότι και παραμένει αδιευκρίνιστο το «αλισβερίσι» κοπή - αμοιβή με την ξυλεία, αλλά και κανείς από τους κύριους υπεύθυνους της κοπής δέντρων στο Νομό δεν πραγματοποιήσει μέχρι σήμερα διάφορες υποσχέσεις για το ξαναφύτεμα των δέντρων «με άλλο είδος», όπως τόνιζαν.

Με κάθε εκτίμηση
Για το Δ.Σ. της ΑΡ.Ο.ΕΤ.
ο Γεν. Γραμματέας
Γιώργος Μυλωνάς

ΣΤΡΑΤΩΝΕΣ ΑΡΓΟΥΣ

● Από το βουλευτή κ. Γ. Κουτσογιάννη πήραμε την ακόλουθη επιστολή που αναφέρεται σε σχόλιο του προηγούμενου τεύχους:

Κυρία Διευθύντα,

Στην έκδοσή-σας της περασμένης Παρασκευής 28 Μαΐου, στην έκτη σελίδα, με τίτλο «ΑΙΔΩΣ», δημοσιεύεται ανώνυμη επιστολή που έχει τη μορφή σχολίου και στρέφεται εναντίον-μου με χαρακτηριστική εμπάθεια.

Παρακαλώ, σύμφωνα με το Νόμο περί Τύπου, να δημοσιεύσετε την ακόλουθη απάντησή-μου:

1. Ο τρόπος με τον οποίο καταχωρείται στη σχετική στήλη η ανώνυμη επιστολή και ο τίτλος που χρησιμοποιήθηκε (ΑΙΔΩΣ), υποδηλώνουν ότι ο υπεύθυνος συντάκτης-σας υιοθετεί το όλο κείμενο του ανώνυμου πληροφοριοδότη. Πιστεύω ότι αυτό αποτελεί λαθεμένο χειρισμό, επειδή ακριβώς πρόκειται περί ανώνυμου κιτρινολόγου, ο οποίος επιτίθεται κατά συγκεκριμένου βουλευτή. Το σωστό θα ήταν, κατά τη γνώμη-μας, να έχετε μια συνάντηση μαζί-μου, που θα είχε σαν αποτέλεσμα μια πλήρη, επώνυμη και υπεύθυνη ενημέρωσή-σας. Πολύ περισσότερο μάλιστα γιατί η Επιθεώρησή-σας θεωρείται και σοβαρό έντυπο. Ήδη έχετε και σεις σοβαρή ευθύνη γιατί εκτοξεύτηκε τόση λάσπη και σε μας απομένει πλέον το έργο της απορρύπανσης.

2. Για την υποθεση των Στρατώνων του ΑΡΓΟΥΣ έχω ενημερώσει υπεύθυνα τους αρμόδιους Υπουργούς της Κυβέρνησης, οι οποίοι μελετούν το θέμα και πρόκειται να πάρουν τις σχετικές αποφάσεις.

Απέφυγα μέχρι σήμερα, με ιδιαίτερη επιμονή, να φέρω το θέμα αυτό στις στήλες των εφημερίδων, για να μη βοηθήσω — και εγώ — στον αποπροσανατολισμό

των κατοίκων του ΑΡΓΟΥΣ από τα πρωτεύοντα και πραγματικά προβλήματά-τους, που είναι πολλά και οξύτατα.

Οι κυβερνήσεις της Δεξιάς απασχόλησαν την πόλη επί 4-5 χρόνια με τους Στρατώνες, δημιουργήσαν έτσι ένα πρόβλημα εκεί που δεν υπήρχε, το πρόβλημα αυτό δεν το έλυσαν και τελικά άφησαν άλυτα όλα τα σοβαρά προβλήματα, με αποτέλεσμα το ΑΡΓΟΣ σήμερα να είναι σε πλήρη αδιέξοδο.

Επειδή πάντως υβρίζομαι από τον ανώνυμο πληροφοριοδότη-σας και επειδή επίσης δεν πρέπει να παραπλανάται ο λαός, θεωρώ απαραίτητο να παραθέσω τα ακόλουθα στοιχεία:

α) Ο πληροφοριοδότης-σας, δήθεν αριστεριστής, επικαλείται την απόφαση του ΥΠΠΕ (1978) και σχετικό Προεδρικό Διάταγμα (1980), περί διατήρησης των Στρατώνων, για να στηρίζει τις δήθεν προοδευτικές απόψεις-του. Ξεχνά φαίνεται ότι οι αποφάσεις αυτές πάρθηκαν από τις κυβερνήσεις της Δεξιάς. Πώς τώρα ο πολύ προοδευτικός φίλος-σας συνταυτίζεται με τις εν προκειμένω ενέργειες της Δεξιάς, την οποίαν υποτίθεται ότι απεχθάνεται, αυτό είναι πράγματι «παράξενο» για τους μη γνωρίζοντες, όχι όμως και για μας.

β) Ο πληροφοριοδότης-σας υποστηρίζει ότι οι Στρατώνες του ΑΡΓΟΥΣ είναι ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΙ, ταυτόχρονα όμως δέχεται ότι είναι κτίριο του 1700 στο οποίο έγιναν «μετασκευές» επί Καποδίστρια.

Υποθέτω όλοι οι Έλληνες γνωρίζουν ότι το 1700 η χώρα-μας βρισκόταν υπό τουρκική κατοχή. Το κτίριο έγινε επομένως από τους Τούρκους, πιθανώς σε κάποια υπολείμματα Ενετικού κτίσματος που υπήρχαν στο χώρο. Ένα κτίριο - διοικητήριο που κτίσθηκε στη βόρεια πλευρά των Στρατώνων επί Καποδίστρια, δεν υπάρχει σήμερα. Κατεδαφίστηκε το 1937.

Η αγωνιώδης προσπάθεια μιας μικρής ομάδας ατόμων, να παρουσιάσουν τους Στρατώνες ως έργο του Καποδίστρια, είναι αποτέλεσμα έλλειψης σοβαρών επιχειρημάτων υπέρ της διατήρησης και αποτελεί ηθελημένη κακοποίηση της ιστορίας.

γ) Η προσπάθεια για διατήρηση των Στρατώνων είχε ένα εντελώς παράξενο ή και ανεξήγητο ξεκίνημα, αν λάβει υπόψη-του κανείς ότι διατέθηκε ένα κονδύλιο είκοσι (20.000.000) εκατομμυρίων δραχμών για μελέτη, έγινε μια ανάθεση έργου άνευ διαγωνισμού και ταυτόχρονα δημιουργήθηκε ένας Πολιτιστικός Όμιλος που είχε μόνιμο στόχο την υποστήριξη αυτής της εξέλιξης. Θα ακολουθούσαν φυσικά μερικές δεκάδες ή και εκατοντάδες εκατομμυρίων ακόμη, για να γίνει η λεγόμενη αναπαλαιώση και η δήθεν αξιοποίηση των Στρατώνων

ΖΩΝΤΑΝΕΨΤΕ

ΤΗΝ ΩΡΑ ΣΑΣ

.... μὴν τὴν σκοτώνετε

ο ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΣ

τῆς «γνώσης»

Τό ΝΕΟ περιοδικό ἔκπληξη

Στό πρώτο τεύχος θά βρεῖτε:

- Σταυρόλεξα
- Πρόβλημα κόμικ
- Προβλήματα τοῦ SAM · LOYD
- Σκάκι
- Μπρίτζ
- Προβλήματα λογικῆς
- Ἀκροστιχίδες
- Κρυπταριθμητική
- Διαγωνισμούς

ΑΚΟΜΑ: 11σέλιδο ἀφιέρωμα στὸν κύβο τοῦ Ρούμπικ (ἀνάλυση τοῦ παιχνιδιοῦ καὶ ἡ λύση του).

ΑΚΟΜΑ: Τό ΟΡΙΓΚΑΜΙ (Γιαπωνέζικο παιχνίδι - ἀσκηση χαρτογλυπτικῆς).

ΑΚΟΜΑ: Γελοιογραφίες - κόμικς τῶν μεγαλύτερων Ἑλλήνων σκιτσογράφων.

ΑΚΟΜΑ: Διηγήματα σόκ

ΑΚΟΜΑ: Σελίδες γιὰ τοὺς συλλέκτες καὶ πολλὰ ἄλλα.

ΚΑΘΕ ΤΕΥΧΟΣ ΚΑΙ ΜΙΑ ΕΚΠΛΗΞΗ

ο ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΣ

τῆς γνώσης

ζωντανέψτε τὴν ὥρα σας

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΠΕΜΠΤΗ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

από τους ημετέρους. Όλα αυτά επί Δεξιάς. Περιέργως ο δήθεν προοδευτικός φίλος-σας προ-σποείται ότι τα αγνοεί.

δ) Λυπούμαι που είμαι υποχρεωμένος να επισημάνω ότι το 80% τουλάχιστον των πνευματικών ανθρώπων που πήραν θέση υπέρ της διατήρησης, δεν είχαν ιδεί τους Στρατώνες τα τελευταία τριάντα (30) χρόνια.

ε) Ο συνδυασμός της διατήρησης των Στρατώνων με τη στέγαση εκεί ενός Πνευματικού - Πολιτιστικού Κέντρου, αποτελεί βάνουση προσβολή κατά των Αργείων, επειδή τους καλεί να λύσουν τα αντίστοιχα προβλήματα τους στο χώρο των Στρατώνων Ιππικού (σταύλων). Αυτό θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «πολιτιστική διαστρέφηση».

Αυτά όλα σε μια εποχή που αισιοδοξούμε ότι πολλές πόλεις της χώρας-μας θα προχωρήσουν στη δημιουργία πνευματικών - πολιτιστικών κέντρων, με ελληνικό χρώμα και σύγχρονες - πλήρεις εγκαταστάσεις.

στ) Η προσπάθεια του πληροφοριοδότη-σας να συνταυτίσει τη δική-μου άποψη με τις απόψεις χουντικών στοιχείων του ΑΡΓΟΥΣ, είναι απόδειξη «προχωρημένης σήψης» και αξιολύπητο κατάντημα. Υπενθυμίζουμε πάντως ότι το 98% των Αργείων επιθυμεί την κατεδάφιση των Στρατώνων και ακόμη ότι το 52% των Αργείων ψήφισε το ΠΑΣΟΚ στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές. Όσοι μπορούν να κάνουν προσθέσεις και αφαιρέσεις, μπορούν να βγάλουν και τα ανάλογα συμπεράσματα. Χαρακτηριστικό είναι πάντως ότι ο δήθεν προοδευτικός πληροφοριοδότης-σας, προσποιείται ότι αγνοεί τη θέληση του 98% των Αργείων. Θά 'πρεπε όμως, τόσο προοδευτικός που είναι, να θυμάται ότι εμείς τουλάχιστον αγωνιστήκαμε να πάρει ο λαός την εξουσία στα χέρια-του, δηλαδή να έχει συμμετοχή στις αποφάσεις για τα θέματα που τον αφορούν. Εν προκειμένω η θέληση του λαού περιφρονείται από τον υπερπροοδευτικό φίλο-σας.

3. Ο πληροφοριοδότης-σας με αποκαλεί «αλεξιπρωτιστή» στο ΠΑΣΟΚ. Φαίνεται ότι ο καημένος ο φίλος-σας βρίσκεται σε πλήρη σύγχυση. Κρίμα.

Δυστυχώς εδώ είμαι υποχρεωμένος, παρά τις αντίθετες συνήθειές-μου, να παραθέσω λίγα στοιχεία από το βιογραφικό-μου σημείωμα, για να προστατεύσω τους αγαπητούς αναγνώστες-σας και να εμποδίσω το βιασμό της αλήθειας.

Τον θυμίζω πολύ περιληπτικά ότι:

α) Το 1967, ενώ ήμουν λοχαγός, βρέθηκα απότακτος και απόστρατος για τα Δημοκρατικά-μου φρονήματα (ήμουν φακελωμένος από το 1959).

β) Από τις αρχές του 1970 ήμουν βασικό στέλεχος του ΠΑΚ με δράση την οποία γνωρίζει η ηγεσία του Κινήματος.

γ) Τον Νοέμβριο του 1970 φυλακίσθηκα στη Γενική Ασφάλεια (Μπουμπουλίνας) για τη συμμετοχή-μου σε άλλες αντιστασιακές οργανώσεις και 45 μέρες αργότερα εκτοπίσθηκα στη Μακράκωμη Λαμίας για ένα χρόνο.

δ) Τον Μάρτιο του 1973 φυλακίσθηκα στο ΕΑΤ/ΕΣΑ για τη συμμετοχή-μου στο φοιτητικό κίνημα. Ο ίδιος ο Δικτάτορας ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ απείλησε από την τηλεόραση ότι θα με εξοντώσει. Κρατήθηκα στους γνωστούς τάφους - κολαστήρια ΕΑΤ/ΕΣΑ τέσσερες μήνες και στη συνέχεια μεταφέρθηκα με φορείο στο 401 Στρατιωτικό Νοσοκομείο για «αποκατάσταση».

ε) Το 1974 κλήθηκα από τον ιδρυτή του ΠΑΣΟΚ κ. ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ και απετέλεσα συνιδρυτικό μέλος του Κινήματος.

στ) Υπήρξα μέλος της Πρώτης (Προσωρινής) Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ.

ζ) Το 1974, με λίγους ακόμη εκλεκτούς αγωνιστές, ίδρυσα τη Νομαρχιακή Επιτροπή και τις Ομάδες Πρωτοβουλίας του ΠΑΣΟΚ στο Νομό ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ.

η) Το 1977 ήμουν υποψήφιος Βουλευτής Επικρατείας του ΠΑΣΟΚ.

θ) Το 1980 - '81 έλαβα μέρος

στον καταρτισμό του κυβερνητικού προγράμματος του ΠΑΣΟΚ και ασχολήθηκα ειδικότερα με θέματα Εθνικής Αμυντικής Πολιτικής.

ι) Στις τελευταίες Βουλευτικές εκλογές χρίσθηκα υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ στο Νομό ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ. Ο λαός της περιοχής-μου ο οποίος και γνωρίζει και ξέρει να τιμά, με εξέλεξε πρώτο Βουλευτή του Κινήματος.

Αυτά τα λίγα για μένα. Ερωτάται λοιπόν αν εγώ είμαι αλεξιπρωτιστής στο ΠΑΣΟΚ, ποιός είναι άραγε ο πεζοπόρος;

Πέραν αυτού είμαι περιεργός να πληροφορηθώ — φαντάζομαι και οι αναγνώστες-σας — πού ήταν ο φίλος-σας στη διάρκεια της Χούντας. Σωστό θα ήταν να μάθουμε με τι ασχολήθηκε αυτός ο τόσο προοδευτικός άνθρωπος στους δύσκολους καιρούς. Αν δεν μας πληροφορήσει μπορεί να υποθέσουμε οτι δ ή ποτε. Περιμένουμε να πει το όνομά-του και να βάλει την υπογραφή-του, αν και δεν το ελπίζουμε, επειδή για να το κάνει αυτό χρειάζεται θάρρος και ανδρισμός, αρετές τις οποίες φοβούμαι ότι δεν έχει ο ανώνυμος πληροφοριοδότης-σας.

4. Υποστηρίζει ο ανώνυμος πληροφοριοδότης-σας ότι αγωνίζομαι να προωθήσω για υποψήφιο Δήμαρχο ΑΡΓΟΥΣ κάποιον εργολάβο. Η αλήθεια είναι ότι πρόκειται για εκλεκτό επιστήμονα — Πολιτικό Μηχανικό Λιμενολόγο — Πρόεδρο του συλλόγου πολιτικών μηχανικών του Νομού ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ (με ποσοστό 95% περίπου). Θυμίζουμε ότι η διαστρέβλωση ή η απόκρυψη της αλήθειας, εκτός από κακοήθεια είναι και ένδειξη αδυναμίας. Είναι επίσης ευρύτατα γνωστό ότι έχω προτείνει τρεις υποψήφιους δημάρχους για την πόλη του ΑΡΓΟΥΣ και αφήνω εσάς κ. Διευθυντά να βγάλετε τα απαραίτητα συμπεράσματα για την ποιότητα του πληροφοριοδότη-σας.

Τέλος ως προς τα καπελώματα που φαντάζεται και μου αποδίδει ο φίλος-σας, έχω να σας υπενθυμίσω ότι στο ΠΑΣΟΚ υ-

πάρχουν και ισχύουν συγκεκριμένες και γνωστές διαδικασίες, τις οποίες φαίνεται ότι αγνοεί.

5. Όλα τα υπόλοιπα που αναφέρει ο ανώνυμος πληροφοριοδότης-σας, είναι ανάξια απάντησής, επειδή αποτελούν χονδροειδείς αστειότητες.

Κύριε Διευθυντά,

Τους τελευταίους μήνες μου έχουν επιτεθεί για διάφορους αλλά ευνόητους λόγους, οι δεξιές ή ακροδεξιές εφημερίδες ΒΡΑΔΥΝΗ, ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ, ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ και ΜΕΣΗΜΕΡΙΝΗ. Σήμερα μου επιτίθεται η δική-σας προοδευτική Επιθεώρηση. Δεν νομίζεται ότι κάποιο λάθος γίνεται εδώ από τους δικούς-σας υπεύθυνους;

Τελειώνοντας επιθυμώ να σας τονίσω ότι δεν θα επανέλθω επί του θέματος, εκτός αν υπάρξουν υπογραφές.

Μετά τιμής
Γιάννης Κουτσογιάννης

● Σ.Σ. Πολλά και διάφορα θέματα θίγει στην απάντησή-του ο κ. Κουτσογιάννης και δι' ολίγων θα επιχειρήσουμε μια απάντηση σε όλα. Καταρχήν ο κ. Κουτσογιάννης κακώς βάλλει κατά του μυστηριώδους «πληροφοριοδότη»-μας που δεν είναι ένας αλλά πολλοί και έγκυροι πολίτες του Αργούς και μετέχοντες στα προβλήματα-του. Την ευθύνη του δημοσιεύματος την αναλαμβάνει το ΑΝΤΙ και την διατηρεί αναλλοίωτη στην ουσία-του.

Κακώς ο κ. Κουτσογιάννης διείδε πίσω από το δημοσίευμα μια πρόθεση προσωπικής αγωνιστικής του μείωσης, που δεν πρόκυπτε άλλωστε πουθενά από το κείμενό-μας. Οι αγώνες-του κατά της χούντας τον τιμούν αλλά οι απόψεις-του για τον πολιτισμό μας βρίσκουν ριζικά αντίθετους.

Δεν θεωρούμε πολιτικό επιχείρημα ότι οι αποφάσεις για τη διατήρηση των στρατώνων εκδόθηκαν επί Δεξιάς, διότι θυμόμαστε πολύ καλά τη λαϊκή πίεση και τον πολιτικό αγώνα βουλευτών και δημοκρατικών και του ΠΑΣΟΚ (τότε), για να εκδοθούν αυτές οι αποφάσεις — και όχι άλλες.

ΚΑΘΕ ΠΡΟΙ

αφραζε

διαβαζε

διαδιδε

την ΑΥΓΗ

ΑΝΤΙΔΕΣΕΙΣ

Κυκλοφόρησε το τεύχος 9

● Κύρα Αδάμ: Τα Φώκλαντ κι εμείς ● Λάζαρου Δουκάκη: Εκσυγχρονισμός και συσσωρευση ● Άγγελου Ιωάννου: Επενδύσεις, ΠΑΣΟΚ και βιομηχανία ● Δημήτρη Κωνσταντινίδη: Κυπριακό, επεμβάσεις και ΚΚΕ ● Δημήτρη Κωνσταντινίδη: ΚΚΕ εσ., τίτλος και επώνυμοι ● Παύλου Νεράτζη: Ο αγώνας συνεχίζεται στο Σαλβαδόρ ● Αντρέα Παππά: Πρωτοπορίες... και θερμομέτρα ● Κώστα Ριζίτη: Τύπος και εξουσία ● Γιάννη Τούντα: Ιμπεριαλισμός και υγεία ● Αλέξη Φωτεινού: Ένας χρόνος Μιτεράν.

ΦΑΚΕΛΛΟΣ ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

● Δημήτρη Βεργίδη: Για μια αυτοδιαχειριστική εκπαίδευση ● F. Engels-K. Marx: Επιλογές από κείμενα ● Μιχαήλο Μάρκοβιτς: Νέες μορφές δημοκρατίας στο σοσιαλισμό ● Υβ Μπουρντέ: Η πορεία της αυτοδιαχείρισης ● Θόδωρου Πάγκαλου: Η επικαιρότητα της αυτοδιαχείρισης ● Αντρέα Παππά: Η πρώτη ελληνική εμπειρία.

Δεν θεωρούμε πολιτιστική διαστροφή να χρησιμοποιηθούν οι ιππικοί στρατώνες για πολιτιστικό κέντρο. Αντίθετα θεωρούμε διαστροφή τη μετατροπή ιστορικών μνημείων σε αχυρώνες όπως το τζαμί του Σινάν στα Τρίκαλα.

Το θέμα εξακολουθεί να είναι και μετά την επιστολή Κουτσογιάννη, πως αντιλαμβανόμαστε τη σχέση-μας με την ιστορία, με το χώρο, τους συνανθρώπους-μας, τη ζωή γενικότερα. Ο κ. Κουτσογιάννης θεωρεί προφανώς ότι καλλιμάριμα κτίρια με απαστράπτουσα επαρχιακή χλιδή ταιριάζουν περισσότερο στη σύλληψή-του περί «αλλαγής» του 'Αργούς.

Θα μας επιτρέψει να διαφωνούμε, όχι από ρομαντισμό, αλλά από άλλη ιστορική του πολιτισμού — που φαίνεται ότι δεν μπορούμε να διασταυρώσουμε μαζί-του...

Επειδή πάντως οι αριθμητικές προσθαφαιρέσεις-του δεν μας έπεισαν (ούτε άλλωστε μας έγιναν κατανοητές), εμείς έχουμε εμπιστοσύνη στο λαό του 'Αργούς στην αίσθηση και τη διαίσθησή-του, για πρόσωπα και πράγματα.

Θέλουμε να ελπίζουμε λοιπόν, ότι οι μπουλντόζες δεν θα γκρεμίσουν ό,τι δεν θα μπορέσουν ποτέ να ξαναδημιουργήσουν...

ΕΡΓΑΤΙΚΑ

● Για το νόημα της εργατικής Πρωτομαγιάς, αλλά και για την εργατική τάξη γενικότερα γράφει ο αναγνώστης-μας Ω. Κ. Χιόνης από τη Θεσσαλονίκη. Μεταξύ άλλων αναφέρει:

Ώρα που πέρασε η «γιορτή»

της Πρωτομαγιάς αξίζει να σκεφθούμε κάτι για το βαθύτερό-της νόημα. Ασφαλώς δεν αποτελεί «νόημα» η απλή κατάθεση στεφάνων εδώ και κει.

Οι αγώνες τις εργατικής τάξης για τη βελτίωση των συνθηκών της ζωής-της δεν έχουν τελειώσει, δεν τελειώνουν ποτέ. Ούτε μπορούμε να ισχυριστούμε — παρόλες τις «κατακτήσεις» — ότι σήμερα η εργατική τάξη «ευημερεί». Κάθε άλλο. Πολλά προβλήματα εξακολουθούν να παραμένουν άλυτα και ζητούν τη δίκαιη επίλυσή-τους...

Πρώτα πρέπει να αμοιφθεί η μητέρα για την πολύτιμη προσφορά στο κοινωνικό σύνολο. Ευθύς μετά έρχεται η αμοιβή της εργασίας των εκπαιδευτικών λειτουργών.

(Όπως παρατηρείτε κύριοι, δεν αρχίζω από τους «προλετάριους»...). Οι εκπαιδευτικοί λειτουργοί πρέπει να τυχουν ειδικής προνομιακής μεταχείρισης — παρόλη την «ισότητα» των Ελλήνων ενώπιον του νόμου που γράφεται — και δεν εφαρμόζεται φυσικά — στο Σύνταγμα. Η προσφορά των εκπαιδευτικών λειτουργών στο κοινωνικό σύνολο είναι ανεκτίμητη. Όσα χρήματα και αν τους δώσει το κράτος είναι λίγα. Ευθύς και μετά τους εκπαιδευτικούς λειτουργούς έρχεται μια κατηγορία επιστημόνων που σχεδόν όλοι κατηγορούν και βρίζουν, ενώ από την άλλη πέφτουν στα πόδια-τους και παρακαλούν.

Δεν είμαι κατά του εργάτη που εργάζεται χειρωνακτικά. Ασφαλώς όχι.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Εκδόσεις «Σύγχρονα Θέματα»

Α. ΒΡΥΧΕΑ - Κ. ΓΑΒΡΟΓΛΟΥ

Απόπειρες Μεταρρύθμισης της
Ανώτατης Εκπαίδευσης
1911-1981

Αλλά σκεπτόμενος βαθύτερα κατέληξα στο συμπέρασμα ότι στην εργατική τάξη ανήκουν και οι εργάτες του πνεύματος και της τέχνης, και ο δάσκαλος, και ο γιατρός, και ο καλλιτέχνης, όχι μόνο όποιος σκάβει και βαράει σφυρί... Το «σφυροδρέπανο» είναι στην εποχή-μας ξεπερασμένο...

Πιο πολύ υποφέρει ο φτωχός διανοούμενος από τον καλοθρεμμένο εργάτη και τεχνίτη της εποχής-μας μέσα στα αστικά κέντρα...

Ωριγένης Κ. Χιόνης

● Και μια καταγγελία δύο χειριστών, εργαζομένων στη Μαντέμ Λάκο. Στην επιστολή-τους μεταξύ άλλων αναφέρουν:

Αγαπητό ANTI,

Είναι περίπου τρία χρόνια που η εταιρεία ΑΒΕΧΠ και Λιπασμά-

των του Ιδρύματος Μποδοσάκη και ο εργολάβος Καραγιάννης, με τρόπο απροκάλυπτο κλέβουν από τους χειριστές, οδηγούς και μεταλλωρύχους, ένσημα και επιδόματα που επιβάλλει ο νόμος από το 1979.

Συγκεκριμένα, από το 1979 υπάρχει ο νόμος που υποχρεώνει την εταιρεία να κολλά ένσημα μεταλλευτικά υπογείων στοών σε όσους απασχολούνται μέσα στα υπόγεια. Όπως όμως αποκάλυψε το σωματείο-μας τελευταία η εταιρεία δεν χορηγεί τα ένσημα σ' όλους όσους τα δικαιούνται. Υπάρχουν περίπου 120 άτομα που δικαιούνται ένσημα μεταλλευτικά υπογείων στοών και σύνταξη στα 55 χρόνια. Όμως, η εταιρεία συνεχίζει να κρατά την ίδια στάση και να μην χορηγεί τα ένσημα των υπογείων στοών στους εργαζόμενους ακόμη και

“Όλα μας τά βιβλία - στίς γνωστές κι

άνεπανάληπτες μεταφράσεις
· κυκλοφορούν πάλι χαρτόδετα.

Σ' όλα τά βιβλιοπωλεία
καί στο
παραδοσιακό μας κατάστημα.

Ζητείστε τιμοκατάλογο,
τηλ. 36.15.433 - 36.25.677

ΥΚΟΒΟΣΤΗΣ
* απο το 1926 *

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

**Ίταλο Σβέβο
Γέρασμα**

Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα
τηλ. 3607744

Κυκλοφορεί

ΡΕΑ ΓΑΛΑΝΑΚΗ
ΠΟΥ ΖΕΙ Ο ΛΥΚΟΣ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ - ΑΘΗΝΑ 1992

Μια ευαίσθητη καταγραφή, αφιερωμένη στις παρέες από το '67 ως το '74, σε σύντομες ποιητικές πρόζες.

Κυκλοφορεί από τις εκδόσεις ΑΓΡΑ

Ουίλλιαμ Μπάροους

ΑΠΟΛΥΜΑΝΤΗΣ

Ζωοδ. Πηγής 17
τηλ. 36.39.980

σήμερα.

Από τότε που έγινε γνωστό το σκάνδαλο η εταιρεία χρησιμοποιεί την τρομοκρατία που είναι μόνιμος τρόπος αντιμετώπισης των μεταλλωρύχων.

Στην αρχή αγνόησε τις αντιδράσεις των συνδικαλιστών του σωματίου-μας. Στη συνέχεια μόλις έμαθε ότι εμείς έχουμε στα χέρια-μας το νόμο ακολούθησε έναν ύπουλο τρόπο για να μην πληρώσει όσα χρωστά στους εργάτες, και ΙΚΑ. Δηλαδή, κάλεσε τους χειριστές οδηγούς και γεωτρυπανιστές και τους πρότεινε να υπογράψουν κάποιο χαρτί που έλεγε ότι οι εργάτες που υπογράφουν ζιτάνε από δω και πέρα: να τους χορηγούν ένσημα Μεταλλευτικά Υπογείων Στωών.

Ευτυχώς λίγοι είναι εκείνοι που παρασύρθηκαν στην παγίδα της εταιρείας. Απ' ό,τι φαίνεται, η εταιρεία θέλει να αποφύγει την αναδρομική πληρωμή των χρεών της προς τους εργαζόμενους και το ΙΚΑ. Δεν θα δεχθούμε κανένα νομικίστικο τερτίπι που θα προβάλλει η εταιρεία, γιατί είναι από το 1979 παράνομη μέχρι και σήμερα. Επίσης ζητάμε να ξεκαθαριστεί αυτό το πρόβλημα, και ρωτάμε: Γιατί μέχρι σήμερα, ΙΚΑ, Επιθεώρηση Εργασίας κτλ., άφηναν ανεξέλεχτο το 'Ιδρυμα Μποδοσάκη; Ενώ μας καλύπτει ο νόμος για σύνταξη στα 55 χρόνια η εταιρεία μας χορηγεί ένσημα επιφανείας δηλ. «κουμαρίσια». Ακόμη τα χρήματα που μας χρωστάει η εταιρεία μπορεί γι' αυτήν να μην είναι τίποτα, για μας όμως είναι ένα σημαντικό ποσό.

Τα γεγονότα μιλάνε μόνα-τους και αποδεικνύεται ότι το δικαίο είναι με το μέρος-μας.

Η εταιρεία νομίζει ότι μπορεί να πετά στα σκουπίδια τους νόμους και τα δικαιώματα των εργατών. Γι' αυτό και η ταχτική της δεν είναι άλλη από το να αγνοεί τις υποχρεώσεις-της απέναντι στο νόμο, ό,τι άλλωστε κάνει και με αποφάσεις δικαστηρίων που είναι υπέρ των εργατών. Το θέμα των 130 απολυμένων εδώ και έξι χρόνια, από το 1979 μέχρι και σήμερα.

Η εταιρεία όπως καθυστερεί στο θέμα των ενσήμων, το ίδιο κάνει και με το θέμα της συλλογικής σύμβασης. Η εταιρεία-μας

αγνοεί το σωματείο-μας, χτυπά και το συνδικαλισμό, αλλά και με πλάγιο τρόπο προσπαθεί να διασπάσει τους εργαζόμενους και μέλη του σωματίου-μας με τις παγίδες που στήνει, με τις υπογραφές χειριστών οδηγών, γεωτρυπανιστών κτλ.

Η εταιρεία από την άλλη μεριά κλέβει τους εργάτες, αλλά και το ίδιο το κράτος σαν φοροφυγάς και σαν χρεώστης στο ΙΚΑ από το 1979.

Παναϊρλής Δ. Ιωάννης
Ρώμος Γ. Απόστολος

ΤΟ ΝΕΦΟΣ

● *Εύστοχη παρατήρηση από τον Στέλιο Καφαντάρη:*

ΑΝΤΙ-μας,

Με την ευκαιρία του αφιερώματος για το νέφος καταθέτω αυτό το γράμμα που είχα στείλει πέρι σε σοβαρή εφημερίδα. Το γράμμα έμεινε αδημοσίευτο, πιθανόν θεωρήθηκε ανεπίκαιρο έστω και αν προχρονολογεί τη συνειδητοποίηση του νέφους. 7.4.1982 - Σ. Κ.

Κύριε Διευθυντή,

Δεν είμαστε ακόμα σε θέση να κάνουμε κάτι εναντίον του Νέφους' ας εξερευνήσουμε τις βιβλιογραφικές πηγές-του για περισσότερες ιδέες: Γ. Παπαϊωάννου στο συνέδριο αρχιτεκτόνων Ιανουάριος 1966 «(δείχνοντας φωτογραφίες), η συνήθης κατάστασι είναι αυτή που βλέπετε στην κάτω φωτογραφία: Ένα τεράστιο μαύρο νέφος το οποίο εδώ κρύβει και την Ακρόπολι ακόμη... Έχουμε 64% των περιπτώσεων αυτή την αφάνταστη μαυρίλα... (και ως λύση), τα μέτρα είναι σκληρά βαρεία και ακριβά. Σημαίνουν δαπάνη πολλών χρημάτων. Δεν είναι ζήτημα μόνον αστυνομίας, είναι ζήτημα μιας ολοκληρωτικής σειράς μέτρων η οποία έχει αρχίσει να εφαρμόζεται σε πολλές χώρες...»

Στα δεκαπέντε χρόνια που πέρασαν, πήραμε μια γερή δόση αστυνομίας και εντέλει αλλάξαμε και τα γώτα των τριτόκλιτων που χρησιμοποίησε ο κ. Παπαϊωάννου. Αλλαγές προς την κατεύθυνση μεν αλλά όχι αρκετές.

Με μεγάλη εκτίμηση
2.6.81 Στέλιος Π. Καφαντάρης

ΝΑΙ ΜΕΝ, ΑΛΛΑ...

ΝΑΙ ΜΕΝ

υπάρχουν κι άλλα έντυπα για Συλλέκτες

ΑΛΛΑ

ένα είναι τό πιο υπεύθυνο!

ή Συλλεκτική

'Επιθεώρηση

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

● Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 801

● Υπεύθυνος τυπογραφείου:
Ιωάννης Δημητρόπουλος
Σπάρτακου 9, Καλλιθέα

● Καλλιτεχνική επιμέλεια:
NENH PA'Ι'Σ

● Μοντάζ:
ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΣΠΑΝΟΣ

● Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΟΡΑ'Ι'ΤΗΣ

● Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 729.237

● Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 729.237

● Εκτύπωση:
«Εκδοτικά επιχειρήσεις»
Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ' Α.Ε.
Πειραιώς 52, Μοσχάτο
Τηλ. 48.12.558 - 48.22.779

● Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα-του.
● Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 500 δρχ. - Ετήσια 1.000
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ. 3.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
Εξάμηνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 20
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 40
Η.Π.Α. - Καναδάς - Α. Ασία:
Εξάμηνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 27
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 53
Αυστραλία - Ωκεανία:
Εξάμηνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 35
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 70

● Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601

● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 40
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 60

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
● για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Στα γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 7232.713
● για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

ΑΘΗΝΑ
ΛΟΝΔΙΝΟ
ΠΑΡΙΣΙ
ΛΥΩΝ
ΜΑΔΡΙΤΗ
ΜΙΛΑΝΟ
ΖΥΡΙΧΗ
ΓΕΝΕΥΗ
ΡΩΜΗ
ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ
ΝΤΥΣΣΕΛΑΝΤΟΡΦ
ΤΙΡΑΝΑ
ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ
ΣΤΟΥΤΓΑΡΔΗ
ΒΙΕΝΝΗ
ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
ΤΡΙΠΟΛΗ
ΚΑΪΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ
ΤΕΛ ΑΒΙΒ
ΝΑΪΡΟΜΠΙ
ΓΙΟΧΑΝΝΕΣΜΠΟΥΡΓΚ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΤΖΕΝΤΑ
ΝΤΑΧΡΑΝ
ΝΤΟΥΜΠΑΙ
ΚΟΥΒΕΪΤ
ΑΜΠΟΥ ΝΤΑΜΠΙ

Έχετε 28+1 λόγους νά ταξιδέψετε μέ την Όλυμπιακή στό έξωτερικό

Ή Όλυμπιακή Αεροπορία πετάει σέ 28 διεθνείς προορισμούς. Καί μαζί της, αισθάνεσθε σάν στό σπίτι σας, γιατί ή ελληνική φιλοξενία σάς συνοδεύει παντού.

Έπί πλέον, οί περισσότερες πτήσεις της Όλυμπιακής, γίνονται χωρίς ενδιάμεσους σταθμούς. Για παράδειγμα, ή Όλυμπιακή πετάει κατευθείαν γιά Νέα Υόρκη. Έτοι φθάνετε γρήγορα καί ξεκούραστα, μέ τά πιά σύγχρονα αεροσκάφη.

Ταξιδεύοντας στό έξωτερικό, γιά δουλειές ή διακοπές, ό καθένας από τούς 28 προορισμούς μας, είναι ένας λόγος γιά νά πετάξετε μέ την Όλυμπιακή Αεροπορία. Άλλά ύπάρχει πάντα ακόμα ένας λόγος: ή εύχαρίστηση από τό ταξίδι σας.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

Γιά περισσότερες πληροφορίες αποταθείτε σέ μās ή στόν πράκτορά σας

Σιμόν ντέ Μπωβουάρ ΑΠΑΝΤΑ

Μυθιστορήματα-Νουβέλες:

- Οί Μανδαρίνοι
- Ή καλεσμένη
- Προδομένη γυναίκα
- Ωραίες εικόνες
- Τό αίμα τών άλλων
- "Ολοι οί άνθρωποι είναι θνητοί
- Ή μονόλογος μιᾶς γυναίκας
- "Όταν τό πνεῦμα κυριαρχεῖ

Μελέτες-δοκίμια:

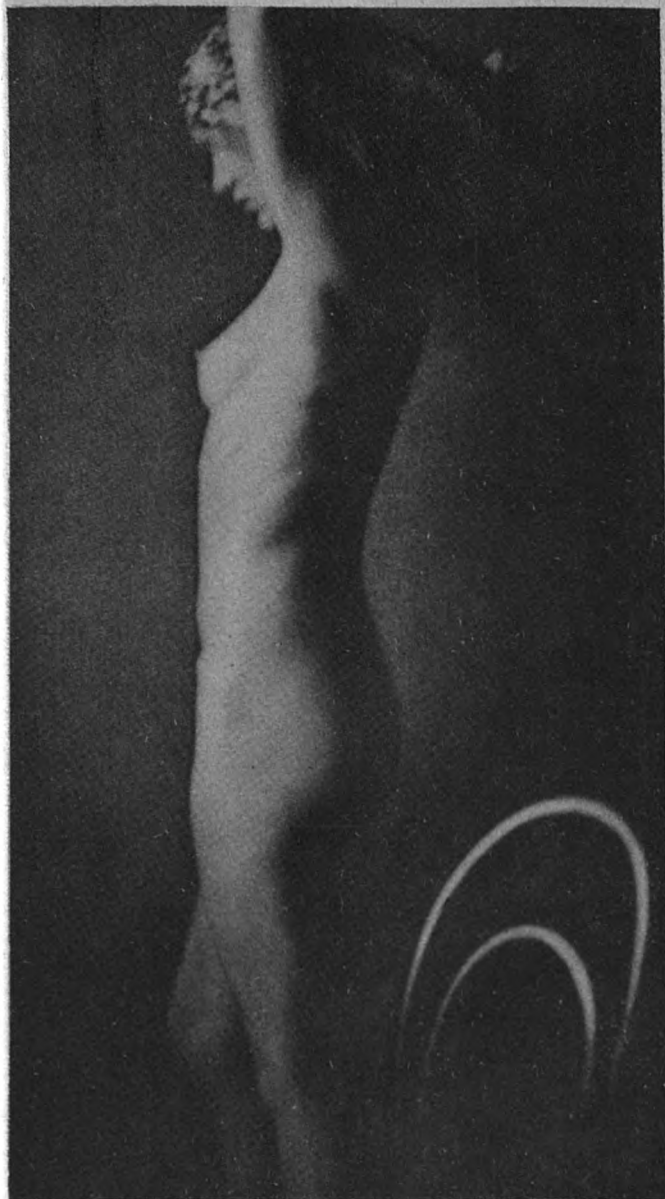
- Τό δεύτερο φύλο
- Τά γηρατειά
- Μήπως πρέπει νά κάψουμε τόν μαρκήσιο ντέ Σάντ
- Γιά μιᾶ ἠθική τῆς ἀμφισβήτησης

Ταξιδιωτικά-χρονικά:

- Ή Ἀμερική ἀπό μέρα σέ μέρα
- Ή μεγάλη πορεία
- "Ενας πολύ γλυκός θάνατος
- Μπροστά στό φακό

Ήμερολόγια:

- Οί ἀναμνήσεις μιᾶς καθωσπρέπει κόρης
- Ή δύναμη τῆς ζωῆς
- Ή δύναμη τών πραγμάτων
- "Όσα εἶπαμε κι ὅσα κάναμε

Σιμόν ντέ Μπωβουάρ

Οί Μανδαρίνοι

Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ 36 18 457